T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
YÖNETİM VE ORGANİZASYON BİLİM DALI

GİRİŞİMCİLİK VE KİŞİLİKÖZELLİKLERİ: GELENEKSEL VE SOSYAL GİRİŞİMCİLERİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ FARKLARA İLİŞKİN BİR ARAŞTIRMA

Yüksek Lisans Tezi

REMZİYE KOLCU

İstanbul, 2018

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
YÖNETİM VE ORGANİZASYON BİLİM DALI

GİRİŞİMCİLİK VE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ: GELENEKSEL VE SOSYAL GİRİŞİMCİLERİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ FARKLARA İLİŞKİN BİR ARAŞTIRMA

Yüksek Lisans Tezi

REMZİYE KOLCU

Danışman: Doç. Dr. M. VOLKAN TÜRKER

İstanbul, 2018

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

TEZ ONAY BELGESİ

İŞLETME Anabilim Dalı YÖNETİM VE ORGANİZASYON Bilim Dalı TEZLİ YÜKSEK LİSANS öğrencisi Remziye KOLCU'nın GİRİŞİMCİLİK VE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ: GELENEKSEL VE SOSYAL GİRİŞİMCİLERİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ FARKLARA İLİŞKİN BİR ARAŞTIRMA adlı tez çalışması, Enstitümüz Yönetim Kurulunun 28.11.2018 tarih ve 2018-33/13 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi 21/12/2018

Öğretim Üyesi Adı Soyadı			**İmzası**
1.	Tez Danışmanı	Doç. Dr. M.VOLKAN TÜRKER	
2.	Jüri Üyesi	Doç. Dr. RECEP BAKİ DENİZ	
3.	Jüri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi MEHMET NURİ İNEL	

GENEL BİLGİLER

Ad ve Soyadı : Remziye Kolcu

Anabilim Dalı : İşletme

Bilim Dalı : Yönetim ve Organizasyon

Tez Danışmanı : Doç. Dr. M. Volkan Türker

Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans - 2018

Anahtar Kelimeler : Girişimcilik, Sosyal Girişimcilik, Kişilik, Kişilik Özellikleri

ÖZET

GELENEKSEL VE SOSYAL GİRİŞİMCİLERİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ FARKLARA İLİŞKİN BİR ARAŞTIRMA

Neden geleneksel girişimciler daha fazla kazanmayı öncelikli hedef belirleyerek girişim hareketine kâr elde etme amaçlı başlarken, sosyal girişimciler ise çok çeşitli konulardaki sorunları çözümlemeyi hedef belirleyerek sosyal fayda sağlamayı amaç edinmektedir? Bu sorudan yola çıkarak bu araştırma kapsamında geleneksel ve sosyal girişimcilerin kişilik özellikleri arasında fark olup olmadığı; teorik çalışma ve girişimcilere uygulanan çevrimiçi *(ing. online)* anket yöntemiyle bulunmaya çalışılmıştır. Bu araştırma neticesinde elde edilen sonucun; teorik bilgiye, girişimci adaylarına, girişimcilere ve okuyuculara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

BRIEF DATA

Name andSurname : Remziye Kolcu

Department : Business Administration

Sub-Department : Management and Organisation

Supervisor : Associate Professor Dr. M. Volkan Türker

Degree Awarded and Date : Master - 2018

Keywords : Entrepreneurship, Social Entrepreneurship, Personality, Personality Characteristics

ABSTRACT

A RESEARCH ON THE DİFFERENCES BETWEEN PERSONALİTY TRAİTS OF TRADİTİONAL AND SOCİAL ENTREPRENEURS

Why are traditional entrepreneurs starting an entrepreneurship with the aim of earning profit by setting the top priority to the goal of earning more, while social entrepreneurs are aiming to provide social benefits by setting the goal to solve problems in a wide variety of subjects? On the basis of this question, it has been tried to find whether there is any difference between personality traits of traditional and social entrepreneurs by applying them theoretical study and online survey method within the scope of this research. It is thought that the outcome of this research will contribute to theoretical knowledge, entrepreneurial candidates, entrepreneurs and readers.

ÖNSÖZ

Bu araştırma dört ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; konusu geleneksel ve sosyal girişimcilerin kişilik özellikleri arasındaki farklar olan bu araştırmanın genel bilgileri ortaya koyulmuş, araştırmanın amacı ve önemi belirtilmiştir.

Araştırmanın ikinci bölümünde; girişimciliğin temel kavramları, geleneksel ve sosyal girişimciliğin ne olduğu, nasıl ortaya çıktığı, Türkiye ve dünyadaki örnekleriyle anlatılmıştır.

Araştırmanın üçüncü bölümünde; kişiliğin ne olduğu, kişilik tipleri, geleneksel ve sosyal girişimcilerin kişilik özelliklerinin neler olduğu ortaya konmuştur.

Araştırmanın dördüncü ve son bölümünde; ikinci ve üçüncü bölümde ele alınan konular çevrimiçi (*ing. online*) anket yöntemiyle değerlendirilmeye hazır hale getirilmiş, araştırma sonucunda elde edilen veriler değerlendirilerek sonuca ulaşılmıştır.

Yüksek lisans tez araştırmam boyunca samimiyeti ve nezaketiyle her zaman yanımda olan; bilgi, birikim ve desteğini hiç esirgemeyen değerli danışman hocam Doç. Dr. M. Volkan Türker'e tüm içtenliğimle teşekkür ederim.

Başta rahmetli babaannem Azize Kolcu, rahmetli dedem Selahattin Kolcu, annem Havva Kolcu ve babam Ferhat Kolcu olmak üzere tüm aileme, dostlarıma ve üzerimde emeği olan herkese sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İstanbul, 2018

Remziye KOLCU

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

TABLO LİSTESİ…….ix
ŞEKİL LİSTESİ……...xi
KISALTMALAR…….....xii

GİRİŞ…….1

BİRİNCİ BÖLÜM
GELENEKSEL VE SOSYAL GİRİŞİMCİLERİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ FARKLARA İLİŞKİN BİR ARAŞTIRMA

I. ARAŞTIRMA HAKKINDA GENEL BİLGİLER ……2
A. ARAŞTIRMA PROBLEMİ ….……2
B. ARAŞTIRMANIN AMACI ……..3
C. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ ……..…3
D. ARAŞTIRMANIN SINIRLARI VE KISITLARI ……...….4

İKİNCİ BÖLÜM
GELENEKSEL GİRİŞİMCİLİK VE SOSYAL GİRİŞİMCİLİK

I. TEMEL KAVRAMLAR …….5
A. GİRİŞİM, GİRİŞİMCİ VE GİRİŞİMCİLİK ……....5
1. Girişim Kavramı ……....6
2. Girişimci Kavramı ….……..……..…7
3. Girişimcilik Kavramı……..…..13

II. GELENEKSEL GİRİŞİMCİLİK…….…….....19
A. GELENEKSEL GİRİŞİMCİLİĞİN TANIMI……19
B. GELENEKSEL GİRİŞİMCİLİK ÖRNEKLERİ…….....25
1. Dünyadan Geleneksel Girişimcilik Örnekleri…….....25

1.1.Coca Cola…….....25
1.2.Ford Motor Company……...25
1.3.Adidas…….....26
1.4.Ikea…….....27
1.5.Wal-Mart…….....28
1.6.Starbucks……...…...29
1.7.Zara……..29
1.8.Microsoft…….....30
1.9.Apple……...….31
1.10.Amazon.com……..…....32
1.11.Google……...….....33
1.12.Facebook……....34
2. Türkiye'den Geleneksel Girişimcilik Örneği…….....35
2.1.Yemeksepeti.com…….35
C. GELENEKSEL GİRİŞİMCİLİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ……...36
1. Geleneksel Girişimciliğin Dünyadaki Tarihsel Gelişimi……....36
1.1.Geleneksel Girişimciliğin Sanayi Devrimi Öncesi Dünyadaki Tarihsel Gelişimi……...36
1.2.Geleneksel Girişimciliğin Sanayi Devrimi Sonrası Dünyadaki Tarihsel Gelişimi……...42
2. Geleneksel Girişimciliğin Türkiye'deki Tarihsel Gelişimi…….....55
2.1.Geleneksel Girişimciliğin Cumhuriyet Öncesi Türkiye'deki Tarihsel Gelişimi……...55
2.2.Geleneksel Girişimciliğin Cumhuriyet Sonrası Türkiye'deki Tarihsel Gelişimi……..59
D. GELENEKSEL GİRİŞİMCİLİĞİN ÖNEMİ……...63
1. Geleneksel Girişimciliğin Ekonomik Açıdan Önemi…….63
2. Geleneksel Girişimciliğin Sosyal Açıdan Önemi……...63
III. SOSYAL GİRİŞİMCİLİK…….67
A. SOSYAL GİRİŞİMCİLİĞİN TANIMI……...67
B. SOSYAL GİRİŞİMCİLİK ÖRNEKLERİ……...87

1. Dünyadan Sosyal Girişimcilik Örnekleri……..87
1.1.Ashoka…….....87
1.2.Schwab……89
1.3.Kailash Satyarthi, Çocuk Hakları……90
1.4.Muhammed Yunus,Grameen Bank……...…..92
1.5.Susan B. Anthony, Kadın Hakları……...93
1.6.Vinoba Bhave, Toprak Bağış Hareketi…….....94
1.7.Maria Montessori,Montessori Metodu…….....95
1.8.Florence Nightingale, Modern Hemşirelik……..97
1.9.John Muir, Doğaseverlik ve Korumacılığı……..98
1.10.Jean Monnet, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu……99
2. Türkiye'den Sosyal Girişimcilik Örnekleri……101
2.1.Mustafa Sarı, Doğa Gözcüleri Derneği……101
2.2.Ali Nihat Gökyiğit, Hayrettin Karaca: TEMA……..102
C. SOSYAL GİRİŞİMCİLİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ……..104
1. Sosyal Girişimciliğin Dünyadaki Tarihsel Gelişimi……....104
2. Sosyal Girişimciliğin Türkiye'deki Tarihsel Gelişimi…….....109
D. SOSYAL GİRİŞİMCİLİĞİN ÖNEMİ……...113
1. Sosyal Girişimciliğin Ekonomik Açıdan Önemi…….....113
2. Sosyal Girişimciliğin Sosyal Açıdan Önemi……...115

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
GELENEKSEL GİRİŞİMCİLER VE SOSYAL GİRİŞİMCİLERDE KİŞİLİK

I. KİŞİLİK……...119
A. KİŞİLİK TANIMI…….....119
B. KİŞİLİK TİPLERİ……....124
1. E. Kretschmer'in Kişilik Tipolojisi.……..125
2. Carl Jung'un Kişilik Tipolojisi……..126
3. Eysenck'in Kişilik Tipolojisi……129
4. A ve B Tipi Kişilik……130

5. John L. Holland'ın Kişilik Tipolojisi……132
C. KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ…….....139
1. Geleneksel Girişimcilerin Kişilik Özellikleri……....139
2. Sosyal Girişimcilerin Kişilik Özellikleri……...143

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
YÖNTEM

I. ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ……147
A. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ……147
B. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEM…….....147
C. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ……...……..148
D. VERİ TOPLAMA ARACI VE ÖRNEK KİTLEYE İLİŞKİN TANIMLAYICI BULGULAR……150

II. VERİ ANALİZİ……..157
A. VERİLERİN ANALİZİ VE BULGULARIN YORUMLANMASI…….....157
B. HİPOTEZ SINAMASI SONUÇLARI……158
1. Geleneksel Girişimcilerle Sosyal Girişimcilerin Araştırmacı Kişilik Özelliği Arasında Bir Fark Olup Olmadığının Analizi……...……158
2. Geleneksel Girişimcilerle Sosyal Girişimcilerin Sanatçı Kişilik Özelliği Arasında Bir Fark Olup Olmadığının Analizi…….....160
3. Geleneksel Girişimcilerle Sosyal Girişimcilerin Sosyal Kişilik Özelliği Arasında Bir Fark Olup Olmadığının Analizi……161
4. Geleneksel Girişimcilerle Sosyal Girişimcilerin Girişimci Kişilik Özelliği Arasında Bir Fark Olup Olmadığının Analizi……..……163
5. Geleneksel Girişimcilerle Sosyal Girişimcilerin Geleneksel Kişilik Özelliği Arasında Bir Fark Olup Olmadığının Analizi……..……164
6. Geleneksel Girişimcilerle Sosyal Girişimcilerin Gerçekçi Kişilik Özelliği Arasında Bir Fark Olup Olmadığının Analizi……..……166

SONUÇ……168
EKLER……171
KAYNAKÇA……..188

TABLO LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 1: İlk Çağdan Bilgi Toplumuna Girişimci Kavramı Hakkındaki Görüşler…....10

Tablo 2: Yabancı Literatürde Girişimci Kavramının Farklı Tanımlamaları…….….11

Tablo 3: Girişimcilik Ekosistemi……...15

Tablo 4: Girişimcilik Tanımları……...…….....16

Tablo 5: Girişimcilik Teorisinin ve Girişimcilik Kavramının Gelişim Süreci…...…....19

Tablo 6: Geleneksel Girişimcilik Tanımları……...22

Tablo 7: Sanayi Toplumu ve Bilgi Toplumu Karşılaştırması……...……..52

Tablo 8: Sosyal Girişimcilik Literatür Taraması…….70

Tablo 9: Sosyal Girişimcilik Tanımları……..81

Tablo 10: Kurumların Sosyal Girişimcilik Tanımları……82

Tablo 11: Allport'a Göre Kişilik Tanımı……..120

Tablo 12: Holland'ın Altı Kişilik Testi……...…….138

Tablo 13: Girişimcilik İçin Gerekli Olan Beceri Türleri……..139

Tablo 14: Güvenilirlik Analizi Sonuçları…….....148

Tablo 15: Katılımcıların Yaşı ve Yüzde Oranı…….150

Tablo 16: Katılımcıların Kuşaklara Göre Gruplandırılması…….151

Tablo 17: Girişimcilik Faaliyetinin İcra Edildiği Şehir/Ülke……...153

Tablo 18: Ki Kare Testine Göre Girişimci Tiplerin Araştırmacı Kişilik Özelliğine Göre Sayısal Sonuç Tablosu…….……158

Tablo 19: Girişimci Tiplerin Araştırmacı Kişilik Özelliğine Göre Ki Kare Test Sonucu……..159

Tablo 20: Ki Kare Testine Göre Girişimci Tiplerin Sanatçı Kişilik Özelliğine Göre Sayısal Sonuç Tablosu……..…160

Tablo 21: Girişimci Tiplerin Sanatçı Kişilik Özelliğine Göre Ki Kare Test Sonucu…….161

Tablo 22: Ki Kare Testine Göre Girişimci Tiplerin Sosyal Kişilik Özelliğine Göre Sayısal Sonuç Tablosu……..…162

Tablo 23: Girişimci Tiplerin Sosyal Kişilik Özelliğine Göre Ki Kare Test Sonucu……..162

Tablo 24: Ki Kare Testine Göre Girişimci Tiplerin Girişimci Kişilik Özelliğine Göre Sayısal Sonuç Tablosu…….…163

Tablo 25: Girişimci Tiplerin Girişimci Kişilik Özelliğine Göre Ki Kare Test Sonucu……..164

Tablo 26: Ki Kare Testine Göre Girişimci Tiplerin Geleneksel Kişilik Özelliğine Göre Sayısal Sonuç Tablosu……..……...165

Tablo 27: Girişimci Tiplerin Geleneksel Kişilik Özelliğine Göre Ki Kare Test Sonucu……..165

Tablo 28: Ki Kare Testine Göre Girişimci Tiplerin Gerçekçi Kişilik Özelliğine Göre Sayısal Sonuç Tablosu……...……..……166

Tablo 29: Girişimci Tiplerin Gerçekçi Kişilik Özelliğine Göre Ki Kare Test Sonucu……..167

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No.

Şekil 1: Shapiro Girişimcilik Süreci……...17

Şekil 2: Girişimcilik Kavramının Literatüre Göre Tarihsel Gelişimi…….....21

Şekil 3: Çağdaş Girişimciliğin Gelişim Süreci……...42

Şekil 4: Sosyal Girişimcilerin Ortak Paydaları……...85

Şekil 5: Holland'ın Altı Kişilik Tipi (RIASEC)……...135

Şekil 6: Katılımcıların Kuşaklara Göre Yüzde Dağılımı……..152

Şekil 7: Katılımcıların Geleneksel ve Sosyal Girişimci Oranı…….….153

Şekil 8: Girişimcilik Faliyetinin İcra Edildiği Şehirlerin Türkiye Siyasi Haritasına Göre Bölgelere Dağılımı ve Oranı……..……155

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
C.	Cilt Numarası
Diğ.	Diğerleri
ECSC	Avrupa Kömür ve Çelik Birliği (European Coaland Steel Community)
Ed.	Editör
GB	Grameen Bank
GEM	Küresel Girişimcilik Monitörü (Global Entrepreneurship Monitor)
KOBİ	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
M.Ö.	Milattan Önce
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (Organisation for Economic Cooperation and Development)
p.	Page
s.	Sayfa
S.	Sayı
SG	Sosyal Girişimcilik
STÖ	Sivil Toplum Örgütü
TÜSİAD	Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
y.y.	Yüzyıl

GİRİŞ

Yıllar içerisinde; endüstriyel, teknolojik, ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel vs. gibi tüm toplumları ilgilendiren çeşitli konularda büyük gelişimler, değişimler olması ve yeniliklerin ortaya çıkması ile girişimcilikte elbette ki bu gelişim, değişim ve yeniliklerden etkilenmiş ayrıca tüm bu olanlar girişimciliğin öneminin bu denli artmasının sebebi olmuştur. Girişimcileri harekete geçiren, bir iş yapmaya iten özellikler ve girişime sevk eden amaçlarda farklılıklar ortaya çıkmıştır.

Geleneksel girişimciler bir girişimcilik hareketinde bulundukları ilk andan itibaren kâr elde etmeyi amaç edinmişlerdir. Buna nazaran sosyal girişimcilerin asıl amacı ise sosyal fayda sağlamak olmuştur. Böylece geleneksel girişimci ile sosyal girişimci; girişim hareketinin esas amacı açısından farklılık göstermektedir.

Girişimcileri herkesten farklı kılarak harekete geçiren, ülke ve dünya çapında çeşitli konularda öncü olmaya ve değişim gerçekleştirmeye iten birçok kişilik özellikleri vardır. Girişimcinin gerçekçi, araştırmacı, artistik, sosyal, girişimci ve geleneksel kişilik özelliklerinden hangisini daha fazla taşıdığı girişimciyi girişim hareketine sevk ederken amacını belirlemede etkilemekte midir? Geleneksel girişimcilerle sosyal girişimcilerin hangi kişilik özellikleri birbirinden farklıdır ki sosyal girişimciler geleneksel girişimcilerin kâr elde etme amacından farklı olarak sosyal fayda sağlama amacını esas almıştır.

Tüm bunlar bu araştırmanın konusunu oluşturmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GELENEKSEL VE SOSYAL GİRİŞİMCİLERİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ FARKLARA İLİŞKİN BİR ARAŞTIRMA

I. ARAŞTIRMA HAKKINDA GENEL BİLGİLER

A. ARAŞTIRMA PROBLEMİ

Neden geleneksel girişimciler daha fazla kazanmayı öncelikli hedef belirleyerek girişim hareketine kâr elde etme amaçlı başlarken, sosyal girişimciler ise çok çeşitli konulardaki sorunları çözümlemeyi hedef belirleyerek sosyal fayda sağlamayı amaç edinmektedir? Bu girişimcilerin kişilik özellikleri arasında fark var mıdır?

Geleneksel veya sosyal bir girişim hareketini başlatan, girişimcileri ilk adımı atmaya sevk eden kişilik özellikleri arasındaki farklar; girişimin amacını belirlemede rol oynamakta mıdır?

Sosyal girişimcilerin öncelikli amacının; insan hakları, kadın hakları, çocuk hakları, mülteciler, göçmenler, çocuk işçiler, hayvan hakları, iklim değişikliği, ormanların yok olması, doğa ve yeşili koruma, çevre kirliliği, hava kirliliği, su kirliliği, nükleer atıklar, çölleşme gibi birçok konudaki sorunların çözümünü sağlamak olması geleneksel girişimcilere göre bazı kişilik özelliklerinin daha baskın olmasından mı kaynaklanmaktadır?

Geleneksel girişimcilerin veya sosyal girişimcilerin bir girişim hareketine başlarken öncelikli amacın kâr elde etme mi yoksa sosyal fayda sağlama mı olacağını belirlemede hangi kişilik özelliklerinin hangi girişimci türünde daha baskın bulunduğunun; amacın belirlenmesinde anlamlı bir bağlantısı var mıdır?

Tüm bunlar bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

B. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırma: "Geleneksel girişimciler ile sosyal girişimcilerin kişilik özellikleri arasında bir fark var mıdır?" sorusunun cevabını aramaktadır.

Araştırma kapsamında girişimcilik, geleneksel girişimcilik, sosyal girişimcilik ve kişilik özellikleri incelenerek; geleneksel girişimciler ve sosyal girişimcilerin kişilik özellikleri arasında bir fark olup olmadığı araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

C. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Dünya'da çözüm bekleyen ekonomik, sosyal ve birçok soruna çözüm yaratan sosyal girişimciler, girişimciliğin kâr elde etme işlevinden ziyade birçok alanda topluma fayda sağlama amacındadırlar. Bu fayda 21. yüzyıl ve sonrası dünyayı dönüştürecek belki de yeniden dizayn edecek olan şey olabilir. Bu çerçevede sosyal girişimcilik küresel bir önem taşımaktadır.

Günümüzde kullanılan kaynakların tükenme tehlikesiyle karşı karşıya olduğu gerçeği ve çok çeşitli toplumsal sorunların varlığı sosyal girişimcileri harekete geçirmektedir.

Toplumların birçok sorunla boğuştuğu; ekonomiden, kadın haklarına, eğitimden, işçi haklarına, doğadan, çocuk haklarına kadar toplumsal sorunların çözümünde rol oynayan sosyal girişimciler, toplumsal fayda sağlamayı kâr elde etmeden önce ele alarak girişimciliğe yeni bir bakış açısı getirmişlerdir. Kazandıklarını yine toplumsal fayda sağlamak amaçlı sosyal girişimler için harcayarak sorunların sürdürülebilir çözümlerini bulmuşlardır.

Tüm bunlar ışığında sosyal girişimciliğin şuan ve gelecekte ki önemi düşünülerek bu araştırma yapılmıştır.

Yükseköğretim kurulu ulusal tez merkezi tez sorgulama sayfasından 'Sosyal Girişimcilik' üzerine yapılan tarama verilerine göre; Kasım 2018 tarihi itibariyle on beş adet tez bulunmakta, sosyal girişimcilik ve kişilik üzerine bir adet tez bulunmaktadır. Geleneksel girişimcilik ve sosyal girişimciliğin kişilik farklılıkları üzerine ise Ulusal tez merkezi sisteminde her hangi bir teze rastlanılmamıştır. Anılan tarih itibariyle, uluslararası literatürde yer alan lisansüstü tezleri kapsayan "Proquest Dissertations and Theses Global" adlı uluslararası veri tabanında da, geleneksel girişimcilik ve sosyal girişimciliğin kişilik farklılıkları üzerine yazılmış bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Literatüre katkı sağlayabileceği düşünülmekte olan bu araştırma sonucunda; girişimcilik, geleneksel girişimcilik, sosyal girişimcilik, geleneksel ve sosyal girişimcilerin kişilik özellikleri incelenerek, geleneksel girişimciler ile sosyal girişimcilerin kişilik özellikleri arasındaki farkların tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

Tespit edilen sonucun; içinde bulunduğu ortama faydalı olmayı amaçlayan, sorun çözme odaklı kişilere, girişimci adaylarına, hali hazırda girişimcilere yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın temelini oluşturan; girişimcilik, geleneksel girişimcilik, sosyal girişimcilik ve kişilik özellikleri kavramlarında araştırma yapan okuyuculara bilgilendirme amaçlı fayda sağlayacağı ve ayrıca bu kavramların incelenmesi ve bu araştırmayla desteklenmesinin yazılı teorik bilgiye de katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

D. ARAŞTIRMANIN SINIRLARI VE KISITLARI

Araştırma; bulunan (kolayda) örnekleme metodu ile Türkiye'nin 31 farklı ilinden 202 ve yurtdışından 2 ayrı ülkeden 2 kişiyle girişimcilik faaliyetini yurtiçi ve yurtdışında sürdüren toplam 204 Türkiye Cumhuriyeti vatandaşının katılımıyla sınırlıdır. Araştırmanın ikinci sınırı ise; Örneklemi oluşturan katılımcıların 2017 ve 2018 yılında girişimcilik faaliyetini sürdüren girişimcilerden oluşmuş olmasıdır.

Araştırmanın kısıtları iki tane olarak belirlenmiştir. Bunlardan ilki; yurtiçi ve yurtdışı olmak üzere söz konusu şehirler özelinde her hangi bir ana kütle genellemesi yapılacak sayıda girişimciye ulaşılamamış olunmasıdır. İkinci ve son kısıt ise; araştırmada kullanılan anketin toplam 93 sorudan oluşması nedeniyle katılımcılara süre bakımından uzun gelmesi ve katılım oranını düşürmesidir.

İKİNCİ BÖLÜM

GELENEKSEL GİRİŞİMCİLİK VE SOSYAL GİRİŞİMCİLİK

I. TEMEL KAVRAMLAR

A. GİRİŞİM, GİRİŞİMCİ VE GİRİŞİMCİLİK

Girişimcilik; kişisel tatmin ve parasal ödüllerin beraberinde finansal, psikolojik ve sosyal riskler olabileceğini varsayarak gerekli süreyi harcayarak ve emek vererek farklı bir şeyler ortaya koyarak bir şeylerin öncüsü olma sürecidir.[1]

Gerek bireysel gerekse toplumsal yaşamda refah yaratan bir değer olması sebebiyle girişimci ve girişimcilik, araştırmacılarca üzerinde ayrıntılı olarak çalışmalar yapılan bir yönetim alanı haline gelmiştir.[2]

Şuana kadar girişimcilik (*ing. entrepreneur*) kavramının birçok farklı tanımı yapılmıştır.[3] Girişimci kavramının tanımlanması benzer kavramlarla karıştırılmasından dolayı çok fazla muğlak kalmıştır. Ülkemize has bir durum olmayan bu problem aynı zamanda diğer ülkelerde de bu şekildedir.[4]

Günümüz bilgi çağında var olan birçok kavram ve kural gelişmiş, değişmiş, dönüşmüş; tüm alanlarda bilgiyi esas alan yeni iş yapma şekilleri ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan bu yeni durum sosyo-ekonomik ve kültürel değişimin sonucunda girişimcilik kavramını da dönüştürmüştür.[5]

Bu çerçevede öncelikle girişim, girişimci ve girişimcilik kavramlarının tanımı üzerinde durulmuştur.

---

[1]Hisrich Robert D. ve Michael P. Peters; **Entrepreneurship**, Fifth Edition, New York: McGraw-Hill Higler Education, 2002, s.10.
[2]Börü, Deniz; **Girişimcilik Eğilimi Marmara Üniversitesi İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma**, İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayını, Yayın No. 733, 2006, s.1.
[3]Döm, Serpil; **Girişimcilik ve Küçük İşletme Yöneticiliği**, 3. Baskı, Ankara: Detay Yayıncılık, 2012, s.1.
[4]_____; **Türkiye'de Girişimcilik**, Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği, Yayın No. TÜSİAD-T/2002-12/340, Aralık 2002, s.33.
[5]Ercan, Salih ve İsmail Gökdeniz; 'Girişimciliğin Gelişim Süreci ve Girişimcilik Açısından Kazakistan',**Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı 49, Bahar 2009, s.59.

1. Girişim Kavramı

Şuana kadar 'teşebbüs' ve 'müteşebbis' olarak adlandırılan kavramlar yerine günümüzde çoğunlukla 'girişim' ve 'girişimci' kavramları kullanılmaktadır.[6] Türk Dil Kurumu İktisat terimleri sözlüğüne göre girişim (*ing. enterpise*) planlı bir biçimde bir işe girişme anlamına gelmektedir.[7]

Sanayi toplumundan günümüz bilgi toplumuna geçişin en önemli adımlarından birisi olan girişimcilik kavramı, sınırsız olan toplum ihtiyaçlarını karşılamak üzere ortaya çıkmış kurum ya da kişiler tarafından meydana getirilen faaliyetleri kapsamaktadır.[8]

Girişim, bireylerin talepleri doğrultusunda insanların isteklerini göz önünde bulunduran, fırsatları yakalayan, üretime başlayan, yeni teknolojiler geliştiren, piyasaya yeni mal ve hizmet sunan dolayısıyla pazarı büyüten bir ekonomik birimdir.[9]

Günümüzde bir işi gerçekleştirmek için harekete geçme durumu olarak görülen girişim olayını doğa, sermaye ve emeğin birleşimi olarak tanımlayanlar olduğu gibi, kâr amacı ile mal ve hizmet üretmek maksadıyla ortaya çıkan, hukuki ve ekonomik özelliklere sahip bir yapı şeklinde tanımlayanlar da vardır. İş dünyasında kullanılan girişim kavramı, iş alanlarıyla ilgili risklerin belirlenmesi ve bu alanlarda ki faaliyetlerin kârlı duruma getirilebilmesi yeteneklerinin tümü anlamına gelmektedir. Girişim ayrıca kendi iş fikrini ortaya çıkararak bir yaşam tarzını, geçim kaynağını ve kendi işinin yöneticisi olmayı da işaret edebilmektedir. Kâr elde etmek hedefiyle mal ve hizmet üretmek üzere kurulan, hukuki ve finansal özelliğine sahip kuruluş olarak ifade edilen girişimin özellikleri aşağıdaki gibi sıralanabilir.[10]

- Gerçekleştirmeye çalışılan faaliyetlerde kazanç sağlamak.
- Satmak amacı ile mal ve hizmet üretmek.
- Üretim, satış ve finansman işlevlerini yerine getirmek.

---

[6]Marangoz, Mehmet; **Girişimcilik**, 1. Baskı, İstanbul: Beta Basım, 2012, s.2.
[7]**İktisat Terimleri Sözlüğü**; 'Girişim', Ankara: Türk Dil Kurumu Yayını, 2011, s.183.
[8]Akçi Yavuz, Mustafa Fedai Çavuş ve Gökçen Kapusuz; 'Eskinin Yenisi Bir Kavram: Sosyal Girişimcilik', **15. Ulusal İşletmecilik Kongresi**, 2016, s.514.
[9]_____; https://tr.wikipedia.org/wiki/Giri%C5%9Fimcilik (Son erişim tarihi: 29.11.2016).
[10]Yıldırım, Y. Tansoy; 'Girişim, Girişimci, Girişimcilik ve Risk Yönetimi Kavramları', Nazan Yelkikalan (Ed), **Girişimcilik**, 1. Baskı, İstanbul: Beta Basım, 2013, s.26.

- Finansal bir birim olduğu için varlıklar ile öz ve yabancı sermaye kaynaklarına sahip olmak.
- Beşeri ve maddi kaynaklardan oluşan bir örgüt olmaktır.

2. Girişimci Kavramı

İnsanlığın var oluşundan beri küresel düzeyden anlaşılmaya çalışıldığında toplumların değişim sürecinde; göçebelikten yerleşik tarım toplumlarına, ardından sanayi toplumuna ve şuan içinde bulunduğumuz bilgi toplumuna kadar girişimcilerin üstlendiği görev çok büyük önem taşımaktadır. Süreç içerisinde yakalanan fırsatlar eldeki olanaklarla stratejik değerlendirildiğinde gelişim ve dönüşüm çabucak gerçekleşmektedir. Bu dönüşümün çabukluğu ve temposu arttıkça girişimciliğin nitel ve nicel yapısı da değişime paralel olarak değişmekte ve toplumlara yeni zenginlikler katmaktadır.[11]

Kökü Fransızca diline ait ve Türkçe karşılığı 'bir şey yapmak' olan 'entreprendre' kelimesinden türetilmiş girişimci kelimesi; finansal alanda öncelikle 18.y.y.'da İrlanda kökenli, Fransa'da finansal bir iş kolunda çalışan Richard Cantillon'ın kullandığı ardından Frank Knight ile de Amerikan literatürüne giren bir kavramdır.[12] Girişimcilik kelimesinin İngiltere'de kullanımının artması ise, John Stuart Mill'in 1884 senesinde yayınlanan 'Principles of Political Economy' adlı yayını sayesindedir.[13] Girişimcilik kavramı 20.y.y.'da ise Jean Baptiste Say ve Joseph Schumpeter sayesinde sosyoloji, psikoloji, finansal kuram ve finansal antropoloji gibi çeşitli alanlarda ortaya çıkması sağlanmıştır.[14]

18.y.y.'dan bu yana birçok ekonomist tarafından girişimcinin birçok farklı tanımı yapılmıştır.[15] İktisatçı Richard Cautillon girişimciyi, üretim unsurlarını ve

[11]Aksoy, Muzaffer, Sudi Apak ve Kamer Hagop Taşcıyan; **Girişimcilik ve Sermaye Tedarik Yöntemleri**, 1. Basım, İstanbul: Papatya Yayıncılık, 2010, s.13.
[12]Börü, s.1.
[13]Döm, s.2.
[14]Börü, s.1.
[15]Çarıkçı, İlker Hüseyin, Ümmü Gülsüm Kahraman ve Fatih Topçuoğlu; 'KOSGEB Girişimcilik Desteği Alan Kadın Girişimcilerin Karşılaştıkları Sorunlar: Isparta İli Üzerine Bir Araştırma', **15. Ulusal İşletmecilik Kongresi**, 2016, s.100.

hizmeti, gelecekte satış yapacağı fiyat şuan için belirsiz olarak bugünkü belli bir fiyattan alan, sonuçta bu yatırım için risk sorumluluğunu üstlenen birey olarak betimlemiştir.[16]

J. Babtiste Say'a göre girişimci kelimesi; tüm üretim unsurlarını birleştirerek değerli kabul edilen mal veya hizmeti ortaya çıkaran ve bunun sonucunda elde edeceği yatırım kârı için riskin sorumluluğunu üstlenen bireydir. Bu tanım, risk sorumluluğunu alma ve yönetme yeteneklerine aynı anda sahip olmayı gerektirmektedir.[17] Burns Fransız ekonomist Jean Baptiste Say'ın girişimcilik tanımını dayanak alarak yaptığı tanımlamaya göre girişimciyi fırsatları yakalayarak, değişimi sağlamak amacıyla kâr elde etmeyi hedefleyen yenilikçi ve yaratıcı kişi olarak tanımlamıştır.[18] Peter Drucker ise girişimciyi, elinde var olan tüm olanakları verimsiz alanlardan büyük ve kârlı alanlara çekerek, sürdürülebilir olmayı hedefleyen ve bunu başarabilen birey şeklinde tanımlamıştır. Girişimci kavramını Hisrich ve Peters ise; emek, hammadde gibi tüm üretim faktörlerinin çok daha kârlı ve farklı bir iş yapmak için birleştiren kişi olarak tanımlamıştır.[19]

Amerikalı ekonomist Frank H. Knight ise girişimciyi belirli olmayan bir ortamda neyin, ne zaman ve nasıl ortaya koyulacağına aktif bir sistem içerisinde karar veren, kâr elde etme, kazanç sağlama gibi hedefleri olan ve bu sorumluluğu üstlenen kişi olarak tanımlamıştır. Risk üstlenme konusu üzerinde yoğunlaşan Von Thünen girişimci ile yönetici kavramını ayrı ele almış, bu iki kavramın en önemli farklılığının girişimcinin risk sorumluluğunu üstlenen kişi olmasının altını çizmiştir. Gerber ise girişimciyi her zaman bilinmeyeni ve geleceği merak eden, olasılıklardan fırsat yaratan, kaosları uyuma çeviren kişi olarak tanımlamıştır. Girişimci kavramını Fransız ekonomist Baudeau ise farklı bir yol izleyerek maliyetleri azaltmak, kârları arttırmak isteyen bir yenilikçi (*ing. innovator*) şeklinde betimlemiştir. Bu yenilik kavramını öncelikli olarak detaylı bir biçimde inceleyen Schumpeter olmuştur.[20]

---

[16]Karadal, Himmet; 'Girişimcilik Bilgisi ve Stratejik Girişimcilik', Himmet Karadal (Ed.), **Girişimcilik**, 1. Baskı, İstanbul: Beta Basım, 2013, s.22.
[17]Aksoy, Apak ve Taşcıyan; s.25.
[18]Döm: s.4.
[19]Aksoy, Apak ve Taşcıyan; s.25.
[20]Döm; s.2-3.

20.y.y.'da Schumpeter tarafından girişimcinin şimdiki modern tanımı yapılmıştır. Bu tanımda girişimci bireylerin yaratıcı ve aktif niteliklere sahip olmasını finansal kalkınmada, insan kaynaklarının esas maddelerinden birisi olarak ilk kez vurgulayarak gündeme getirmiştir.[21]

Joseph Schumpeter girişimciyi farklı mal veya hizmetleri ortaya çıkarmak için yenilikçi bir anlayışla; ürün, süreç, ihracat pazarları, hammadde, yarı mamül kaynakları bulan, yeni bir yönetim şemasıyla ekonomik düzeni yıkarak toplumsal değişim yaratan kişi olarak betimlemiştir.[22] Schumpeter; girişimcinin diğer kavramlardan farklı olan niteliğinin yeni bir şey yaratma fikrine sahip olması yani yenilikçilik olduğunu belirtmiştir. Yine toplumların gelişmesi ve dönüşmesine önderlik edecek kişilerin de girişimciler olduğunu belirtmiştir.[23]

Schumpeter'a göre beş farklı girişimci özelliği bulunmaktadır.[24]

- Yeni olan bir mal veya hizmetin ortaya konulması
- Mal veya hizmet ortaya koymak için yeni yöntemler bulunması
- Üretilenlerin tüketiciye sunulacağı yeni alanlara kayma
- Yeni kaynaklara sahip olma
- Teknolojinin geliştirilmesi

Görüldüğü gibi girişimcilik tanımının içerisine birçok tanım girmekte ve ekonomistlerin, sosyologların, psikologların ve halkla ilişkiler uzmanlarının yaptığı katkılarla bu terimlerin sayısı artmaktadır. Bu açıdan ilkçağlardan günümüzün bilgi çağına kadar geçen zaman zarfında, bazı bilim insanlarının gelişen ve değişen girişimcilik kavramı hakkındaki görüşleri Tablo 1'de özetlenmektedir.[25]

[21]Çarıkçı, Kahraman ve Topçuoğlu; s.100.
[22]Yıldırım, Y. Tansoy; s.27.
[23]Çarıkçı, Kahraman ve Topçuoğlu; s.100.
[24]Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği; s.35.
[25]Aksoy, Apak ve Taşcıyan; s.26.

Tablo 1: İlk Çağdan Bilgi Toplumuna Girişimci Kavramı Hakkındaki Görüşler

Tarihi Dönem	Bilim Adamı	Girişimci Hakkındaki Görüşler
İlk Çağ	-	Yaşamını sürdürmek amacıyla keşfetme güdüsüyle hareket eden özgür bireylerdir.
Orta Çağ	-	Ortaya konulan projelerin öncüsüdür.
17. yüzyıl	-	Riskin sonuçlarına katlanan bireydir.
1725	Richard Cantillon	Sermayenin kimin olduğuna bakmaksızın riske katlanan bireydir.
1803	Jean Baptiste Say	Girişimci ile sermayenin getirisi ayrıştırılmıştır.
1876	Francis Walker	Girişim hareketinin öncüsünün kârı kaynak bulucunun kârından ayrışmıştır.
1934	Joseph Schumpeter	Yenilikçi ve yaratıcı olan farklı teknoloji üreten bireydir.
1961	David McClelland	Sürekli çalışarak riski hafife indiren bireydir.
1964	Peter Drucker	Yeni fırsatlar bulan ve max. seviyeye ulaştıran bireydir.
1975	Albert Shapero	Bir yapının finansal, sosyal kararlarını ve risk alan bireydir.
1980	Karl Vesper	Çeşitli alanlardaki kişilerce değişik algılara maruz kalmıştır.
1983	Gifford Pinchot	Aktif bir yapı içerisinde var olan iç girişimcilerdir.
1985	Robert Hisrich	Zamanını harcayıp emek vererek sonuçta kâr elde eden bireydir.
1995	Peter Drucker	Azdan çoğa giderek sürdürülebilir olmayı sağlayan bireydir.
1999	Jeffrey Timmons	Modern liderlik fikrine sahip, insani niteliklerle adımlarını atan bireydir.
2001	Philip A. Wickham	Ortaya koyacağı fikri kendi planlayan bireydir.
2002	G. Brenkert	İçinde bulunduğu ekonomik sistemin önemli aktörüdür.
2003	L. W. Busenitze	Finansal iyileşmeyi sağlayan bireydir.

Kaynak:Aksoy Muzaffer, Sudi Apak ve Kamer Hagop Taşcıyan; Girişimcilik ve Sermaye Tedarik Yöntemleri, 1. Basım, İstanbul: Papatya Yayıncılık, 2010, s.27.

Girişimciler; yeni ürünler, süreçler veya pazarları belirleyerek ve bu faktörlerden yararlanarak ekonomik faaliyetin yaratılması ve yayılması üzerinden değer yaratmayı arayan kişilerdir.[26]

Girişimcinin değişik niteliklerini belirten yabancı literatürdeki tanımlamalar birleştirilerek farklılıklar ortaya konmuştur.[27] Yabancı literatürde girişimci kavramının farklı yönlerini ortaya koyan tanımlamalar Tablo 2'de özetlenmektedir.

Tablo 2: Yabancı Literatürde Girişimci Kavramının Farklı Tanımlamaları

Kaynak	**Girişimci Kavramının Tanımı**
Schumpeter	Hareketi ortaya koyan
Hartmann	Örgütlenmedeki formel yapıya dikkat çeken yenilik amaçlı
Coates	Finansal varlıkları kontrol eden
Lauetrbach	Sorumluluk alan
Habakkuk	Kâr elde etme amacıyla fırsatların nitelik ve boyutlarını önceden tahmin edebilecek özel bir yeteneğe sahip ileri görüşlü, yönetme ve girişkenlik özelliklerine sahip olan
Hoselitz	Uluslararası boyutta uzmanlaşabilen
Dobb	Yöneten, üreten, istihdam eden, lider
Gehard – Haussermann ve Turin	Sonucu ortaya koyan temel karar verici
Miller	Lider, yaratıcı, yeni fırsatları yakalayan, risk üstlenen
Casson	Diğer insanlardan farklı düşünce ve kararları olan, sahip olduğu özelliklere hakim
Casson	Az kişide ki yeteneklere sahip, uyumsuz özelliklere sahip, öz saygısı olan, araştırma becerisi olan
Parsons	Başarı amacı
McClleland	Başarı isteği üst düzey
Hirschman	Hem yaratıcı hem de birleştirici olan
Cole	Hedefi olan, süreklilik sağlayıcı, kâr elde etme hedefi olan

[26]Aksoy, Apak ve Taşcıyan; s.27.
[27]Börü; s.2.

Harbison ve Myers	Maceracı, organize eden, ve ayrıntıları atlamayan

Kaynak:Börü, Deniz; Girişimcilik Eğilimi Marmara Üniversitesi İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma, İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayını, Yayın No. 733, 2006, s.2.

Tüm bu tanımlar sonucunda girişimci, içinde bulunduğu ortamı iyi gözlemleyerek insanların taleplerini karşılamak için tüm olanakları birleştirebilme yeteneğine sahip, sorumluluğu üstlenebilen, yaratıcı, yenilikçi, yenilikçi fikirlere saygılı birey şeklinde tanımlanabilir.[28]

Bir girişimcinin ortaya koyacağı girişim hareketi için, üç tane unsurun özellikle bilinmesi gerekmektedir. Bunların birincisi, girişimcinin çevresel öne çıkanlar ve gelişmelerin ortaya çıkardığı fırsatları izleyerek değerlendirmesidir. Yenilikçilik ise girişimciliğin ikinci önemli unsurudur. Girişimci, farklı olanı ortaya koymak istemeli yenilikçiliğe önem vermeli hatta çalışma koşullarına da yaratıcı yaklaşımlar geliştirmeli, dönüştürmeli ve pazara sunmalıdır. Önemli özelliklerden sonuncusu üçüncü unsur ise büyümedir. Büyümenin gözlemlenmesi girişimciler için gereklidir. Yerinde sayıyor olmaktan memnun kalmazlar. Tüm bunlar sonucunda; girişimciler, fırsatları doğru kullanarak, dönüştürücü bir nitelikle farklı mal ve hizmetlerin ortaya konulması için mücadele verirler ve bunların sürdürülebilir olması için çaba sarf ederler.[29]

Girişimci, düşünce, buluş ve yenilik alanlarında hareketi başlatan, devam ettiren, sürdürülebilir olmasını sağlayan bireydir. Yapıları farklı tüm alanlara yönlendiren fırsatları bulmalarını sağlayan girişimcilerdir. Tüm bu ortaya koyduğu durumların sonuçlarından yararlanır. Özetle girişimcilerin işlevleri şöyle belirtilebilir:[30]

- Ya yeni ürünler meydana getirmek ya da var olan ürünlerin özelliklerini yenilemek
- Farklı üretim metotları bulma, uygulamaya koyma
- Teknolojide farklı yapılar geliştirme
- Farklı pazarları hedef haline getirmek

[28]Bozkurt, Öznur; 'Girişimcilik Eğiliminde Kişilik Özelliklerinin Önemi', http://acikerisim.lib.comu.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/COMU/982/Oznur_Bozkurt_Makale.pdf?sequence=1&isAllowed=y (Son erişim tarihi: 30.11.2016), s.3.
[29]Marangoz; s.5.
[30]Karalar, Rıdvan; **Genel İşletme,** Eskişehir: Yorum Matbaası, 2005, s.37.

- Yeni kaynaklar keşfetmek
- Yapı içindeki tüm ilişkileri geliştirmek
- Firma ile kamu veya devlet arasındaki ilişkileri büyütme

3. Girişimcilik Kavramı

Girişimcilik kavramı, bu gününün iş dünyasının esasları içerisinde de, bireysel ve yönetimsel fikirlerin aykırılıkları ve kuralların değişmesi ile içinde bulunduğu gelişim, değişim sürecine devam etmektedir. Girişimcilik, finansal boyutta gerçekleştirdiği değişimlerle bu sisteme hareket katma, refahın artması, modern çalışma koşullarının sağlanması esasları gibi farklı birçok hedefe sahiptir. Kaynakların bulunması, kısıtların belirlenmesi ve bilinç oluşturma, girişimcilik kavramının geçirdiği sürecin önemli aşamalarını oluşturmaktadır.[31]

18.y.y'da esaslı bir gelişim sürecine giren girişimcilik kavramı o dönem buluş ortaya koyanları tanımlamak amacıyla kullanılmıştır. 19.y.y.'ın sonları ve 20.y.y.'ın ilk yarısında ise girişimciliğin yönetimsel boyutu ortaya konmuştur. 20.y.y.'ın ikinci yarısında, temelini 18.y.y.'ın girişimcilik tanımlamalarından ve etkinliklerinden alan tanımlara göre, girişimci, var olan üretim şekillerine itiraz eden, yenilikçi ve yaratıcı yöntemler bulan bireydir. Bugün ortaya konulan girişimcilik tanımlamalarının önemli maddelerinden birini oluşturan pazara farklılık getirme fikri, tarihsel gelişim süreciyle uyum içerisinde gelişimini sürdürmüş ve girişimcilik kavramının benzer bir çizgide gelişmesine olanak sağlamıştır.[32]

Girişimciliğin ekonomik, psikolojik ve sosyolojik yönden anlaşılması için şuana kadar birçok farklı tanımı ortaya konulmuştur.[33]

Jeffry A. Timmons girişimciliği ihtiyaç duyulan kaynakların elde olup olmaması durumunu dikkate almaksızın fırsatlardan yararlanılması olarak açıklamış ve

[31]Görgülü, Vehbi ve Okandan Gökçe Dervişoğlu; 'Türkiye'de Sosyal Girişimcilik Tanımı ve Örnekleri', **Büyüyen Kapsayıcı Piyasalar Türkiye'de Sosyal Girişimcilik Vakaları**, 1. Baskı, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2012, s.9.
[32]Görgülü ve Dervişoğlu Okandan; s.10.
[33]Ercan ve Gökdeniz; s.67.

bir vizyona sahip olunması ile risk alma durumunun girişimcilikte bulunması gerektiğini ifade etmiştir. Klaus Rainer Kirchoff girişimciliği, sosyal kalkınmada önemli olarak gösterilen yeni refah yaratımı ve refahın dağılımı olgularını gerçekleştirmeye çalışan bir araç olarak göstermektedir. John Kao'ya göre girişimcilik bir görevler dizisidir ve bu anlamda fırsatları görebilmek, o fırsatlar için ihtiyaç duyulan kaynakları temin ederek yönetebilmek ve yakalanan fırsatları gerçekleştirebilmektir.[34]

Girişimciliğin esasını yaratıcılık ve yenilikçilik ile dönüşümü başlatmak olarak gören Morrison ve arkadaşları dışında Drucker ise girişimciliği, hedef belirleyip bu hedef doğrultusunda dönüşümü gerçekleştirebilecek çeşitli plan ve organizasyonların hayata geçirilerek uygulanması olarak tanımlamaktadır. Küresel Girişimcilik Monitörüne (GEM) göre girişimcilik; içinde bulunulan ortamın sosyal, kültürel ve politik unsurlardan ayrı düşünülemez ve girişimci ortaya koyduklarında tüm bu sosyo-ekonomik etkinlikleri taşımaktadır. OECD ise genel olarak girişimciliğin sınırlarını çizen unsurları girişimcilik ekosistemi olarak tanımlamakta olup bunları:

1. Biçimlendirici Sınırlar
2. Piyasa Şartları
3. Finansala Ulaşma
4. Ortaya Konan Bilgi ve İletimi
5. Girişimcilik Yetenekleri
6. Kültür şeklinde altı eksen altında gruplandırmıştır.

Tablo 3'te ayrıntılı görülmektedir.[35]

[34]Yıldırım; s.33.
[35]Cansız, Mehmet; **Türkiye'nin Yenilikçi Girişimcileri Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Örneği**, T.C. Kalkınma Bakanlığı Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü Araştırma Geliştirme ve Girişimcilik Daire Başkanlığı Yayını, Yayın No.2850, 2013, s.14-15.

Tablo 3: Girişimcilik Ekosistemi

1.Biçimlendirici Sınırlar	2.Piyasa Şartları	3.Finansala Ulaşma
• Yönetimsel Sorumluluk • İcra ve iflas • Sağlık ve çevre yönetmeliği • Ürün ve iş piyasaları yönetmeliği • Adalet sistemi, Vergi sistemi • Sosyal güvenlik yönetmeliği	• Rekabet yönetmeliği • Yabancı piyasalara ulaşma • İç pazara ulaşma • Kamu ihaleleri • Kamunun yeri • Pazarın kalitesi	• Kredi piyasaları • Özel sermaye • Girişim sermayesi • Yatırım süreci • Sermaye piyasaları
4.Ortaya Konan Bilgi ve İletimi	**5.Girişimcilik Kabiliyetleri**	**6.Kültür**
• Ar-ge yatırımları • Üniversite-sanayi işbirliği • İşletmelerin beraber sürdürdükleri • Teknoloji, internet	• Öğretim, deneyim ve öğrenme • Girişimciliğin temeli • Yardımcı öğretim hizmetleri • Çalışan aktifliği	• Sorumluluk fikri • İlk hareket fikri • İşveren olma arzusu

Kaynak:Cansız Mehmet; Türkiye'nin Yenilikçi Girişimcileri Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Örneği, T.C. Kalkınma Bakanlığı Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü Araştırma Geliştirme ve Girişimcilik Daire Başkanlığı Yayını, Yayın No.2850, 2013, s.15.

Avrupa Komisyonunca benimsenen Avrupa'da girişimcilik konulu Yeşil Kitap başlıklı raporda da girişimciliğin temelinin ve ilk esasının zihniyet olduğu yer almaktadır. Bireyin kendi başına veya bir organizasyon yapısında, farklı bir şey ortaya çıkarma, yaratıcı niteliklerle sonuçta kâr elde etmek için keşfettiği gelişmelerin üzerine gitme isteği ile gerçekleştirebildikleri şeklinde tanılanmıştır.[36]

Bugün yapılan çalışmalar ve yayınlar neticesinde, girişimcilik kavramının farklı bir boyuta geldiği ve evrensel alanda tek bir tanımı yapılamayacağı gözlenmiştir. Bu sebeple Tablo 4'te girişimcilik tanımlarına yer verilmiştir.[37]

[36]Döm; s.6-7.
[37]Görgülü ve Okandan; s.10-11.

Tablo 4: Girişimcilik Tanımları

Kaynak	Tanım
Miller (1983)	İşletmenin, teknolojik farklılığa gitmesi bunun için ortaya koyduğu hareketler
Kanter (1985)	Farklı şeyler yaratma
Gartner (1985;1989)	Yaratıcı etkinliklerin ortaya konulması
Schuler (1986)	Çalışma yöntemlerinin yenisinin geliştirilmesi veya olanların iyileştirilmesi
Stevenson ve Jarillo (1990)	Ait oldukları ortamlarda yeniliklerin keşfedilmesi fırsatların yakalanması
Jones ve Butler (1992)	İşletmelerin fırsatları gözlemleyerek, strateji ile emek, hammadde vb. gibi unsurları kullanarak kâr elde etme sistemi
Krueger ve Brazeal (1994)	Elindeki olanaklara bakmadan fırsatları kovalama
Kouriloff (2000)	Girişim hareketine başlama
Shane ve Venkataraman (2000)	İleride yapılması arzu edilen girişimcilik için şimdiden her türlü hazırlığın yapılması, üretilecek mal veya hizmetin her şeyinin keşfedilmesi
Low (2001)	Faklı bir organizasyon oluşturma
Martin ve Osberg (2007)	Çerçevesi belli olan kazançlar temelinde amaçlara ulaşılmış gibi hangi kazanç ve faydaların elde edileceğinin kestirilmesi
Di Domenico (2010)	Sahip olunan ilk hareketi başlatma özelliklerine uygun olarak var olan sorunları çözebilecek uygulanabilir ve devamlılık esaslı yeni kaynaklar yaratabilme

Kaynak:Görgülü, Vehbi ve Okandan Gökçe Dervişoğlu; 'Türkiye'de Sosyal Girişimcilik Tanımı ve Örnekleri', Büyüyen Kapsayıcı Piyasalar Türkiye'de Sosyal Girişimcilik Vakaları, 1. Baskı, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2012, s.11.

Tablo 4'te belirtilenler, girişimcilik kavramının tanımın kısa bir süre içerisinde belli yerlerde farklılaşan bakış açısıyla ortaya konulduğu görülmektedir. Bu farklılaşmaya rağmen Shapero (1975), bu tanımlamaların bazı noktalarda benzeşmesinden sebep girişimciliğin, tüm bu tanımlardan yola çıkılarak tek bir tanım içinde toplanabileceğini belirtmiştir. Shapero'nun yaptığı bu genel tanıma göre girişimcilik, birbirini takip eden şu süreçleri kapsamaktadır:

- Sorumluluğu üstlenmek ve girişim hareketini yönetmek
- Organizasyonun temeline bağlı kalınarak hayata geçirilen girişim hareketiyle amaçlanan kitleye erişme
- Tüm sonuçları kestirerek olumsuz olma neticesinde sorumluluğu alabilme

Bu sürecin ortaya konmasından önce girişimciden fırsatları değerlendirmesi ve bu süreçlerin doğurabileceği olumlu olumsuz sonuçları analiz edip, iş planını bu esaslar doğrultusunda çizmesi beklenir. Bu süreç şekil 1'de şu şekilde gösterilmiştir.[38]

Şekil 1: Shapiro Girişimcilik Süreci

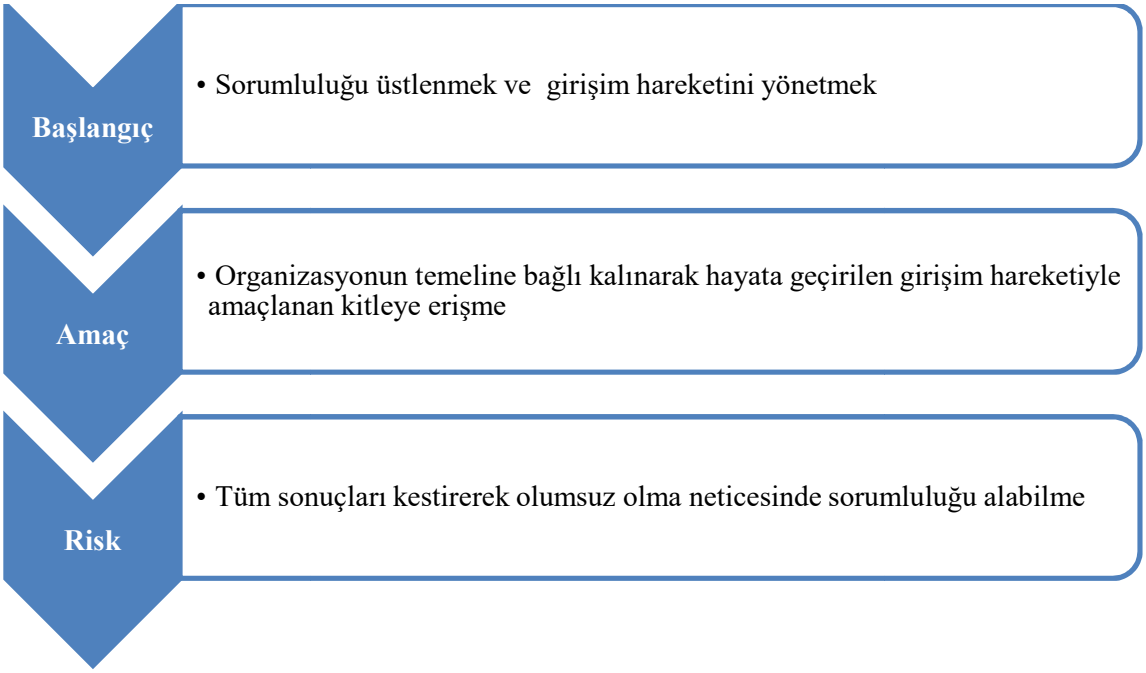

[38]Görgülü ve Okandan; s.12.

Bu bağlamda bütün girişimci davranışlarını kapsayacak şekilde genel bir tanımlama yapmak gerekirse: Girişimcilik; maddi ve kişisel tatmin karşılığında finansal, psikolojik ve sosyal riskleri üstlenerek, gerekli zaman ve emeği harcayarak piyasadaki fırsatlardan yararlanmak farklı değerde mal ve hizmet yaratma süreci şeklinde tanımlanabilir.[39]

[39]Aksoy, Apak ve Taşcıyan; s.14.

II. GELENEKSEL GİRİŞİMCİLİK

A. GELENEKSEL GİRİŞİMCİLİĞİN TANIMI

Girişimcilik teorisinin gelişimi büyük ölçüde terimin kendisinin gelişmesiyle paraleldir. Bir yenilikçi olarak girişimci benzersiz bir şey geliştiren kişidir.[40] İnsanlığın var oluşu kadar eski olan girişimcilik ise, piyasadaki risk ve belirsizliklere rağmen ilk olarak varlığını sürdürmek daha sonra kâr elde etmek ve büyümek hedefiyle, yaratıcı ve yenilikçi bir işletme faaliyetinin yürütülmesidir.[41]

Zaman ve insan değiştikçe, tarihteki girişimci kavramı da değişiyor.[42] Değişen ve gelişen girişimcilik teorisinin ve girişimcilik kavramının gelişim süreci Tablo 5'teki şekilde gösterilmiştir.

Tablo 5: Girişimcilik Teorisinin ve Girişimcilik Kavramının Gelişim Süreci

TARİHİ DÖNEM	BİLİM ADAMI	GİRİŞİMCİLİK HAKKINDAKİ GÖRÜŞLER
Ortaçağ Dönemi	-	Ortaçağ döneminde girişimcilik kavram olarak üst düzey üretim organizasyonlarını yöneten bir lider veya yönetici olarak bilinmektedir. Bu çeşitlikteki üst düzey organizasyonların üretim projelerinde girişimci risk almamaktansa sadece var olan kaynakları kullanarak organizasyonları yöneten kişidir.
17.yy	-	Risk ve girişimcilik unsurları ile öncelikli olarak bu yüzyılda ilişkilendirilmişlerdir. Girişimci kâr ya da zarar etme riskinin sorumluluğunu alarak, devletle imzalı anlaşma yaparak ürün veya hizmet sağlayıcı olan kişi olmuştur.
1725	Richard Cantillon	Sermaye sağlayıcılığından ayrı sorumluluk alan bireydir. Girişimci belli bir miktar üzerinden satın aldığı ürünleri, belirli olmayan bir miktardan satacağından büyük bir riski göze alabilen bireydir.
1797	Beaudeau	Sorumluluk alan, strateji geliştiren, yöneten, plan ve programa sahip bireydir.
1803	Jean Baptise Say	Kazançlar ayrıştırılmıştır.

[40]Hisrich, Robert D. ve Michael P. Peters; s.7,9.
[41]Durukan, Tülin; 'Dünden Bugüne Girişimcilik ve 21. Yüzyılda Girişimciliğin Önemi', http://acikerisim.lib.comu.edu.tr:8080/xmlui/handle/COMU/978 (Son erişim tarihi: 07.12.2006), s.25.
[42]Özkaşıkcı, Irmak; **Dijital Çağ'da Girişimcilik Ekosistemi**, İstanbul: Butik Yayıncılık, 2013, s.64.

1876	Francis Walker	Kaynakları bulan ve bunların sahipleriyle, yönetimsel yetenekleriyle kazanç elde edenleri ayırt etmiştir.
1921	Frank H. Knight	Amerikalı ekonomist Frank H. Knight, risk ile belirsizliği (*ing.uncertainity)*birbirinden ayırmıştır.
1934	Joseph Schumpeter	Girişimci yenilikçi ve henüz üretilmemiş teknolojileri keşfeden bireydir.
1961	David McClelland	Girişimci hafif sorumlulukları üstlenen aktif bireydir.
1964	Peter Drucker	Girişimci fırsatları (*ing. opportunity)* yakalayan bireydir.
1975	Albert Shapero	Girişimci girişimi gerçekleştiren, sorumluluk üstlenen, farklı alanlardaki organizasyonları yöneten ve olumsuzlukları kestirebilen bireydir.
1980	Karl Vesper	Girişimciler; ekonomistler, psikologlar, iş adamları ve politikacılar tarafından farklı değerlendirilmektedir.
1983	Giffort Pinchot	İç girişimcilik (*ing. intrapreneurship)* işletme içerisinde çalışan bireylerin girişimciliğidir.
1985	Robert Hisrich	Girişimci finansal, sosyal, psikolojik risklerle birlikte parasal ve kişisel tatmini amaçlayan; bu amaçla, gerekli zaman ve çabayı harcayarak farklı bir artı değer ortaya çıkarma hedefindedir.

Kaynak: Döm, Serpil; Girişimcilik ve Küçük İşletme Yöneticiliği, Üçüncü Baskı, Ankara: Detay Yayıncılık, 2012, s.8.

Yine girişimcilik kavramının literatüre göre tarihsel gelişimi Şekil 2'de görülmektedir.

Şekil 2: Girişimcilik Kavramının Literatüre Göre Tarihsel Gelişimi

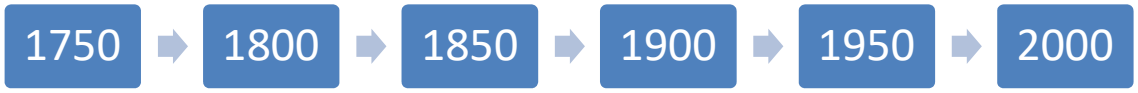

- 1735 Richard Cantillon Genel Olarak Ticaret Üzerine Deneme
- 1803 Jean-Babtiste Say Ekonomi Politik Üzerine Deneme
- 1934 Joseph Schumpeter Ekonomik Gelişme Teorisi
- 1961 Frank Knight Risk, Belirsizlik ve Kâr
- 1968 Harvey Leibenstein Girişimcilik ve Gelişme
- 1973 Israel Kiznar Rekabet ve Girişimcilik
- 1982 Mark Casson Girişimci Bir Ekonomik Teori
- 1986 Peter Drucker İnovasyon ve Girişimcilik

Fransız merkantilizmi'nin liderlerinden Cantillon, girişimciye yatırım yapması için gerekli olanları bulma yetisinden başka risk sorumluluğunu alan kişi yetisini de koymuştur. Girişimcilik kavramı ile ilgili öne çıkanların içerisinde olduğu 'Genel Olarak Ticaret Üzerine Deneme' adlı yayın 1955 yılında Fransızcaya aktarılmıştır. Beaudeu girişimci, riski alan, strateji yapan, yöneten, organizasyonu gerçekleştiren ve hareketi başlatan birey olarak tanımlarken, Jean Baptiste Say kaynakları elinde bulunduran güçlerin elde ettiği kazançla girişimcinin kazancını ayrı değerlendirmiştir. Girişimcilik kavramına yönetebilme yetisini de ekleyen Francis Walker söz konusu yetiden kâr elde eden ve geçerli faiz ve para miktarı arasında seçim yapan olarak tanımı genişletmiştir. Joseph Suchempeter ise girişimciyi yenilikçi ve yeni teknolojiyi geliştiren yani yeniliklere liderlik eden birey olarak tanımlamıştır.[43] Ayrıca Schumpeter'in üzerinde önemle durduğu yaratıcı yatırımı gerçekleştirecek ve iktisadi sistemin içsel değişimini sürükleyecek bir değişken olarak girişimciyi işaret etmesinin, onun metodolojik bireyciliğiyle uyumlu olduğu vurgulanmıştır. İlerleyen süreçte diğer bireylerden farklı yetilere sahip bir birey olarak girişimci, iktisadi gelişmeyi yenilikler

[43]Sönmez, Asuman ve Andaç Toksoy; 'Türkiye'de Girişimcilik ve Türk Girişimci Profili Üzerine Bir Analiz', **Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt:21, Sayı: 2, 2014, s.43.

aracılığıyla sağlamakta, bu sırada da eleştirel akıl, sezgi, kavrama yeteneği, irade ve liderlik gibi içsel özelliklerine güvenmektedir.[44]

Girişimcilik üzerine ortaya konulan yayınlarda, Avusturya iktisat okulunun konuyu piyasa sisteminde insan hareketli esasa bağlı olarak açıklamasının da önemi bulunmaktadır. Mises'e göre girişimci; piyasa sisteminde ortaya çıkan farklılıklar doğrultusunda harekete geçen bireydir. Bu temelde piyasa sistemi ve girişimcilik konusunda en önemli katkılar şüphesiz aynı okulun temsilcisi Israel Kirzner'den gelmiştir. Buna göre, dinamik piyasa sisteminin keşfedilmiş geliri olan kârın ortaya çıkması girişimsel faaliyetlere bağlıdır. Kirzner'in girişimcilik teorisi kendiliğinden öğrenme ve bu süreci mümkün kılan zihinsel durum anlamında uyanıklık, gözü açıklık (ing.*alertness)* kavramı ile bağıntılıdır. Kirzner uyanık olmayı istediğini nerde bulacağı konusunda gözü açık olma şeklinde tanımlar.[45]

Görüldüğü üzere girişimcilik kavramının yabancı literatürde birçok bilim adamı tarafından birçok farklı tanımı yapılmıştır. Tablo 6'da bu farklı girişimcilik tanımları şu şekilde sıralanmıştır.

Tablo 6: Geleneksel Girişimcilik Tanımları

Kaynak	**Tanım**
Knight (1921)	Belirli olmamak ve risk alınmasından elde edilen kârlardır.
Schumpeter (1934)	İşletme içerisinde yeni olanaklar geliştirerek bu olanakları uygulamaya koymaktır.
Hoselitz (1952)	Belirli olmamak, üretimi gerçekleştirmeyi sağlayan etmenlerin yönetilmesi, farklılıkların pazarlanmasıdır.
Cole (1959)	Kazanç elde etme amacıyla firma kurarak gelişmesi için faaliyetlerde bulunmaktır.
McClelland	Üstlenen sorumluluğun az olmasıdır.
Casson (1982)	İktisadi planlama yapılırken alınan hukuki kurallardır.
Gartner (1985)	Farklı bir yapı ortaya çıkarmaktır.
Pottas (1985)	Yaratıcı bir şekilde, sorumluluk alarak firma sahibi olmaktır.
Burch (1986)	Kökeni Fransızcadaki 'entreprendre' kelimesi olan girişimcilik kavramı içerisinde; 'sorumluluk almayı, yenilikçiliği, keşfedici

[44]Kızılkaya, Ertuğrul; **Yaratıcı Değişimci Schumpeter'in İktisadi Değişim Modeli**, İstanbul: Derin Yayınları, 2010, s.7,8.

[45]Akın, H. Bahadır; 'Görünen Elden Görünmeyen Ele Girişimcinin Dönüşü İnternet Çağında Kapitalizm ve Girişimcilik Üzerine Bir Değerlendirme', http://acikerisim.lib.comu.edu.tr:8080/xmlui/handle/COMU/966 (Son erişim tarihi: 07.12.2016), s.96.

	olmayı, kurduğu firma ile talepleri karşılama gücünü' barındırmaktadır.
Gartner (1988)	Farkı bir yapı ortaya çıkarmaktır.
Herber ve Link (1988)	Var olan işi tekrar ortaya çıkarmaktır.
Dollinger (1995)	Kazanç ve büyüme hedefiyle, risk ve belirsizlik altında, yenilikçi ekonomik örgüt kurmaktır.
O'Neil (1996)	Yenilikçilik sayesinde değişim yaratma yeteneğidir, kaynakların yeni biçimlerini ve birleşimlerini bulmaktır, sınırlı risk almaktır, var olan işlemleri geliştirmek ve yeniden organize etmektir ve riskli durumlarda, kâr için ekonomik hareketlenmeye yönelmektir.
Barrow (1998)	Birçok yetiden yararlanarak belirli bir insani faaliyete değer katmaktır. Bunun için fırsatları bulup kullanarak harcanan emek karşılığında gelir, bağımsızlık ve öz saygı kazanmaktır.
Timmons (1999)	Kurulan bir yapı içerisinde yaratıcı etkinlikleri, aktif olmayı, amaca arzuyla bağlı olmayı, ulaşılmak istenen hedef doğrultusunda yapılması gerekenleri bir bir gerçekleştirmek için var olmayı gerektirmektedir.

Kaynak: Kümbül Güler, Burcu; Sosyal Girişimcilik, 1. Basım, Ankara: Efil Yayınevi, 2010, s.4.

Bu tanımlamalardan anlaşılacağı gibi, girişimcinin veya girişimciliğin tanımında bazı etkenler ön plana çıkmaktadır:[46]

- Kazanç elde etme isteği girişimcilikte var olan temel olgudur. Ancak girişimci, faaliyetlerinin (zarar etme gibi) risklerini de üstlenen kişidir.
- İnsanların neyi talep ettiği gözlemlenerek, ne tür mal ve hizmetlerin sunulmasını istedikleri öğrenilir. Taleplerde ortaya çıkabilecek değişiklikler her an göz önünde tutulduğu gibi, gerektiğinde talep yaratabilecek yeni ortamlar üzerinde de yoğunlaşılır.
- Tüm bu süreçlerden sonra, talep edilen mal ve hizmetler üretilip pazara sunulması sağlanılır.
- Emek ve hammadde gibi üretim faktörleri, ussal ve devamlılığın esas olduğu alanda finansal bir kazanç için birleştirilir.
- Girişimcilik ortamından bahsedilmesi için, yasalar düzleminde ve ekonomik boyutta bağımlı olmayan bir yapıya ihtiyaç vardır.

[46]Dolgun, Uğur; **Girişimcilik**, 1. Baskı, İstanbul: Alfa Basım, 2003, s.4.

Girişimcilik tanımlarının neredeyse tamamında bir çeşit davranıştan söz edildiği konusunda anlaşma vardır.[47]

1. Girişim için harekete geçmek
2. Kaynakları ve şartları pratik hesaba çeviren, sosyal ve ekonomik mekanizmaların örgütlenmesi ve yeniden düzenlenmesi
3. Risk ve başarısızlığı kabul etmektir.

Girişimcilik faaliyeti ne şekilde ortaya koyulursa koyulsun bir sistemi ifade etmekte ve temelde altı aşamadan oluşmaktadır. Bu altı aşama şunlardır.[48]

1. Fırsatı yakalamak
2. Fikir ortaya koymak
3. Gerekli kaynakların neler olduğunu saptamak
4. Gerekli kaynakları elde etmek
5. Fikri uygulamaya sokmak ve yönetmek
6. Risk almaktır.

[47]Hisrich, Robert D. ve Michael P. Peters; s.10.
[48]Durak, İbrahim, Ayşe İrmiş ve Lütfiye Özdemir; **Girişimcilik Kültürü Anadolu Girişimciliğinden Örnekler**, Ekin Basın, Bursa: 2010, s.16.

B. GELENEKSEL GİRİŞİMCİLİK ÖRNEKLERİ

Tüm bunlar ışığında Dünya'dan ve Türkiye'den bazı girişimci ve girişimcilik örnekleri şöyledir:

1. Dünyadan Geleneksel Girişimcilik Örnekleri

1.1.Coco Cola (John S. Pemberton, Coca Cola, 1886, ABD)

1886 yılında Dr. John Pemberton eczanesinde ürettiği içeceği; farklı eczanecilik denemeleri sırasında serinletici bir içecek olarak bulmuş, Jakeps eczanesine götürerek satmaya başlamıştır. Bardağını beş centten satışa sunmuş ve ilk yıl günde sadece 9 tane satılmıştır. Pemberton'un ortağı olan Frank Robinson iki C harfinin beraber kullanılması gerektiğini düşünerek bu içeceği coca cola olarakadlandırmış ardından bugüne kadar değişmeyen logoyu kâğıda dökmüştür.[49]

1894'de ilk kez şişelenmiş, 1915'te orijinal şişesi tasarlanmıştır. 1919'da Robert Woodruff'un liderliğinde bir grup yatırımcı coca cola'yı satın almış ve dünyanın dört bir yanında şişelenmesi sağlanmıştır.[50] Firmanın başına dört yıl sonra yönetici olarak geçen Robert Woodruff yaptığı yatırımlar, reklam ve gelişmelerle coca cola'yı küresel bir içecek markasına dönüştürmüştür.[51]

1.2.Ford Motor Company (Henry Ford, Ford Motor Company, 1903, ABD)

Amerika'da kurulmuş olan ve dünyanın ilk otomobilin üretimini yapan Ford şirketinin resmi kuruluş tarihi 16 Haziran 1903'tür.[52]

1903 senesinde otomobil üretmeye başlayan Henry Ford döneminde tüm montajcılar tek başına bir otomobilin bütün montajından sorumluydular ve bu da 514 dakika yani yaklaşık dokuz saat demekti. Beş sene süresince tüm bu süreçlerin daha çabuk yapılabilmesinin yollarını arayan Ford, çok farklı bir çözüm yolu bulmuştu. Bulmuş olduğu bu yöntemle 1908 senesinde otomobil yapmayı çok farklı bir hale getirmişti. Bu yöntem her montajcının tek bir iş yapmasıyla süreyi kısaltmaktı. Yapılan işlemlerle herhangi bir Ford montajcısının işi 514 dakikadan 2.3 dakikaya düşmüştü. Ford'un tüm bu yöntem değişikliği sonucunda ürettiği otomobilinin adı Model T'idi.

---

[49] _____; http://www.coca-colaturkiye.com/tarihcemiz/dunyada (Son erişim tarihi: 16.12.2016).
[50] _____; http://www.coca-colaturkiye.com/tarihcemiz/dunyada (Son erişim tarihi: 16.12.2016).
[51] _____; https://tr.wikipedia.org/wiki/Coca-Cola (Son erişim tarihi: 16.12.2016).
[52] _____; http://www.otomovi.com/ford-marka-tarihcesi/ (Son erişim tarihi: 16.12.2016).

Model T, siyah, kutuya benzeyen bir araçtı ve kullanması basit, onarımı da çok kolaydı, Ford onu evrensel bir araç olarak betimlemişti.[53]

İlk olarak 1908'de ortaya çıkan Model T, beş yıllık süreçte popüler olmuş ve Amerika'da büyük bir üne kavuşmuştu. 1913 yılında üretim teknolojileri alanında dünyayı etkileyecek yeniliklere imza atan Ford, yürüyen bantlı üretime geçiş yapmış ve verimliliği çok büyük oranda arttırmıştı. 1918 yılına gelindiğinde Amerika Birleşik Devletleri'nde kullanılan otomobillerin yarısını Model T oluşturmaktaydı. 1908'den 1927 yılına kadar süren 19 yıllık süreçte 15 milyon otomobil satmayı başarmıştı.[54] 1921 senesinde tüm tedarik zincirinin yönetimine; Detroit'te, Rouge üretim tesislerini kurarak sahip olmuştu. Sonuç olarak istenilen düşük maliyet, müşteriye hızlı teslim ve kârlılığın artması tamamen gerçekleştirilmiş,[55] bugün dünya genelinde 110 fabrikası ve 300 bine yakın çalışanı ile 6 kıtada otomobil üretmektedir.[56]

1.3.Adidas (Adolf Dassler, Adidas, 1924, Almanya)

Adidas, Almanya'nın küçük bir kasabası olan Bavyera'da ortaya çıkmıştır. Adi Dassler 1924'te 'Gebrüder Dassler Schuhfabrik' lisansını almış ve atletlere mümkün olan en iyi ekipmanı sunmayı amaç edinmiştir. Amsterdam'da (1928, Lina Radke) ve Berlin'de (1936, Jesse Owens) alınan altın madalyalar ilk önemli icraati olmuştur. Adi Dassler 18 Ağustos 1949'da 49 yaşındayken 'Adi Dassler Adidas Sportschuhfabrik' lisansını alarak Adidası kurmuş ve Herzogenaurach kasabasında 47 çalışanla işe başlamıştır. Aynı gün kısa sürede ünlü olan üç çizgili ayakkabısını üretmiştir. 1954 Dünya kupası için Alman milli takımına ürettiği futbol ayakkabılarıyla Adidas ismi dünyanın her yerinde duyulmuş futbolda isim yapmıştır. On yıllar boyunca birinci sınıf sporcuların güvenini kazanmış, daima yeni ürünler üretmiş, güvenirlilik ve yenilikçiliğe önem vermiştir. Günümüzde sporun; futbol, tenis, koşu, basketbol gibi birçok dalı için ayakkabı, giyim, aksesuar üreten uluslararası bir marka halini almıştır.[57]

---

[53]Saydam, Reha, '1900'lerin İlk Yıllarında Ford – General Motors Rekabeti'; http://sbe.balikesir.edu.tr/dergi/edergi/c7s11/makale/c7s11m9.pdf (Son erişim tarihi: 16.12.2016).

[54]_____; http://www.otomovi.com/ford-marka-tarihcesi/ (Son erişim tarihi: 16.12.2016).

[55]_____;http://www.capital.com.tr/capital-dergi/isletme-stratejisi-haberdetay-1073 (Son erişim tarihi: 16.12.2016).

[56]_____; http://www.otomovi.com/ford-marka-tarihcesi/ (Son erişim tarihi: 16.12.2016).

[57]_____;http://www.adidas-group.com/en/group/history/ (Son erişim tarihi: 16.12.2016).

1.4.Ikea (Ingvar Kamprad, Ikea, 1943, İsveç)

Ingvar Kamprad; 30 Mart 1926'da güney İsviçre'de[58] Agunnaryd köyünde kilisenin mülkiyetindeki Elmtaryd çiftliğinde dünyaya gelmiştir. Babası çiftçi olan Ingvar beş yaşından itibaren girişimci kişiliği ile öne çıkmıştır.[59]

Yakın komşularına beş yaşındayken kibrit satmaya başlayan Ingvar Kamprad, yedi yaşında bisikleti aracılığıyla uzak yerlere gitmeye başlamıştır. Yapmış olduğu gözlemler neticesinde elindeki kibritleri toplu bir şekilde ucuza alıp ve onları tek tek çok daha düşük fiyatla satabileceğini ve sonuçta bu satıştan iyi bir kazanç sağlayabileceğini fark etmiştir. Önce kibrit satmaya başlamış ardından satışları; çiçek tohumları, tebrik kartları, yılbaşı ağacı süsleri, daha sonra da kurşun ve tükenmez kaleme kadar çeşitlendirmiştir. 1943 yılında yaşı on yediye geldiğinde babasının çalışmalarında başarılı olduğu için vermiş olduğu para ile Ikea'yı kurmuştur. Firmanın ismi olan IKEA kısaltmasının anlamı ad ve soyadının baş harfleri (I.K.) ile büyüdüğü köy ve çiftlik adlarının Elmtaryd (E) ve Agunnaryd (A) baş harflerinden oluşmaktadır. Satış yapma fikrini çeşitlendiren Ingvar Kamprad 1945 yılında kişilere doğrudan satış yapmayı düşünmüş, bunun akabinde yerel gazetelere ilan vererek posta ile sipariş yapanlara mal göndermeye başlamıştır. Ürünlerini teslim etmek üzere tren istasyonuna yerli yapım bir süt kamyoneti ile gitmiştir. 1948 yılında Kamprad'ın evi yakınındaki ormanlarda yerli mobilyacılar tarafından mobilya üretimine başlanmıştır. Sonuçta başarılı olarak ürün portföyü giderek genişlemiştir. 1951 yılında ilk Ikea kataloğu yayınlanmış, günümüzdeki Ikea kataloğu ortaya çıkmıştır. 1958 yılında ilk Ikea mağazası İsveç'te açılmıştır. İsveç'deki bu ilk Ikea mağazası içerisinde ev mobilyalarını barındıran 6.700 metre karelik bir alanda kurulmuştur. İçinde bulunan dönemin ve o bölgenin en büyük mobilya mağazası olmuştur. Devam den yıllarda 1960'da ilk Ikea restoranı açılmış ürün kalite testlerine başlanmıştır. 1963'de İsveç dışında ilk Ikea mağazası Norveç Oslo'da açılır. Ve 1999 yılına gelindiğinde Ikea grubu 50.000 çalışana ve 29 ülkede 158 mağazaya ulaşır. 2004 yılında ABD'de 200'üncü mağaza olarak açılmıştır.[60]

---

[58] _____;http://www.hurriyet.com.tr/ikeanin-patronunun-sira-disi-hayat-felsefesi-17052692 (Son erişim tarihi: 20.12.2016).

[59] _____; http://arsiv.sabah.com.tr/2005/05/09/cp/gnc101-20050508-102.html (Son erişim tarihi: 20.12.2016).

[60] _____; https://www.ikea.com.tr/hakkimizda/tarihcemiz.aspx (Son erişim tarihi: 20.12.2016).

İkea bugün 370 mağaza ve 47 ülkeye ulaşmış, Bloomberg Milyarderler Endeksi'ne göre Ingvard Kamprad 38.6 milyar euroluk servetiyle dünyanın en zengin 10. adamı olmuştur. Kamprad İsveç hükümetine hizmet geliri ve sermaye geliri olarak yüklü miktarda vergi ödemiştir. Ikea Forbes'un en değerli 100 marka sıralamasında ise 45. sırada bulunmaktadır.[61]

1.5.Wal-Mart (Sam Walton, Wal-Mart, 1962, ABD)

Dünya çapında şubeleri olan bir Amerikan perakende satış mağazası olan Wal-Mart Sam Walton tarafından kurulmuştur.[62] Oklahoma eyaletinde ABD'nin büyük bir şehrinde doğmayan Sam Walton 29 Mart 1918'de Kingfisher kasabasında dünyaya gelmiştir. İktisat eğitimi aldığı Missouri Üniversitesi'nde öğrenciyken aynı zamanda gazete dağıtımı, garsonluk ve cankurtaran gibi bir sürü farklı işlerde çalışan Sam Walton 1940 yılında yönetici asistanı olarak düzenli bir iş bulduğu J.C.Penney mağazasında çalışmaya başlamıştır. İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte çalıştığı yerden 18 ay sonra çıkmak zorunda kalarak orduya katılmış savaş süresince orduda iletişim subayı olarak görev yapmıştır. Savaşın sona ermesiyle ordudan ayrılan Walton, perakende sektöründe çalışmaya karar vermişti. Ben Franklin tuhafiye marketlerinin bayilik hakkını alarak biriktirdiği 5 bin dolar ve borç aldığı 20 bin dolarla ilk dükkânını Arkansas eyaletinin Newport kasabasında açmıştı. Ancak 1950 yılında mağazasını kapatmak zorunda kalmıştı. Ardından Bentonville'da satın aldığı dükkânda sadece tek fiyattan satış yapılan 'Walton's Five and Dime' isimli dükkânını kurmuştu. İnsanlara satılan ürünlerin düşük fiyatlı olması kuralından kesinlikle taviz vermeyerek Newport'daki gibi başarılı olup mağazalar açmaya devam etti. 1962 yılına gelindiğinde ise bu tecrübelerle Wal-Mart'ı kurmuştu. Wal-Mart'la beraber 'Tek fiyat üzerinden satış yapılan mağaza' özelliğinden markalı ürünlerin satıldığı mağaza haline gelerek, düşük fiyat kuralından kesinlikle vazgeçmemiştir. Hedefi olan; düşük fiyatla insanlara markalı ürünleri sunma ve satışını sağlama fikrini hayata geçirmiş ve başarılı olmuştu.[63]

---

[61] _____; http://www.hurriyet.com.tr/yapacak-cok-is-var-olmeye-zaman-yok-ingvrad-kamprad-kimdir-40008211 (Son erişim tarihi: 20.12.2016).
[62] _____; https://tr.wikipedia.org/wiki/Wal-Mart (Son erişim tarihi: 20.12.2016).
[63] Karakuş, Mustafa; http://www.ntv.com.tr/dunya/tasarruf-et-iyi-yasa-dunyanin-en-zengini-ol,tH6Pzib5ekeTPMDTfL-hrQ (Son erişim tarihi: 20.12.2016).

Bugün Wal-Mart mağazalar zincirinde yüksek oranı Amerika'da olmak üzere 2.1 milyon insan çalışmaktadır. Amerika dışında da 4263 şubesi 660.000 çalışanı ile 15 ülkede faaliyet göstermektedir.[64]

1.6.Starbuks (Howard Schultz, Starbucks, 1971, ABD)

Starbucks ilk olarak ABD'de Seattle'daki tarihi Pike Place çarşısında bulunan küçük bir dükkândı. 1981 yılında girişimci Howard Schultz (Starbucks yönetim kurulu başkanı) Starbucks mağazasına ilk kez girmiş ve ardından bir yıl sonrasında şirkete katılmıştır. 1983 yılında ise İtalya'ya gitmiş ve orada İtalyanların espresso barlarından kahveye olan tutkularından ilham alarak, İtalyan kafe geleneğini Amerika Birleşik Devletleri'ne getirmek istemişti. Amacı insanların bir araya gelebilecekleri, sohbetlerini gerçekleştirebilecekleri bir yer ortaya çıkarmak, ev ve işyerlerinden sonra üçüncü adreslerini oluşturmaktı. Schultz, Il Giornale kafelerini açmak üzere kısa bir süreliğine Starbucks'tan ayrılmış ve yerel yatırımcıların yardımlarıyla Starbucks'ı satın alarak 1987 yılının Ağustos ayında şirkete geri dönmüştü. Bugün tam olarak amaçladığı gibi Starbucks 65 ülkede 21.000'in üzerinde mağazasıyla, kahve satın alınması ve kavrulmasında dünyanın bir numaralı şirketi haline gelmiştir.[65]

1.7.Zara (Roselia Mera, Amancio Ortega, Zara, 1975, İspanya)

Rosalia Mera Goyenechea, 28 Ocak 1944 tarihinde La Coruna'da işçi sınıfının bulunduğu bir semtte doğmuştu. 11 yaşında eğitimini bırakarak terziliğe başlamıştı. Ortega ile 1966 yılında evlenmiş daha sonra eşi Ortega'ya sabahlık ve iç çamaşırı yapımında yardım etmişti. 1975 yılında eşiyle beraber ilk Zara mağazasını La Coruna'da açmıştı. Mağazanın adını ilk olarak izledikleri filmden etkilenerek Zorba koymak istemişler ancak bu isimde yakınlarında bir bar olduğu için vazgeçmişler zorba'nın harflerinin değiştirilmişi olan Zara'yı seçmişlerdi. Mağaza fiyatı yüksek moda giysilerin ucuz olabilmesi üzerine uzmanlaştı. Bu formül, İspanya geneline ve daha sonra dünyaya yayılan bir başarı hikâyesine dönüşmüştü. Tüm bu olanlar neticesinde uluslararası bir marka haline gelen Zara 1988'de yurtdışına açılarak önce Portekiz'de ardından outlet mağazasını New York'ta açmıştır. Paris'te ise 1990 yılında açmıştır.

[64] _____; https://tr.wikipedia.org/wiki/Wal-Mart (20.12.2016).
[65] _____; http://www.starbucks.com.tr/about-us/our-heritage/ (20.12.2016).

Şirketin merkezi de İspanya Arteixo'da bulunmaktadır. Bugün Zara'nın 86 ülkede 6 bin mağazası ve 21 milyar dolarlık satış geliri vardır.[66]

1.8.Microsoft (Bill Gates, Microsoft, 1975, ABD)

1975 yılında kurulan Microsoft insanlara ve işletmelerin tüm potansiyellerini gerçekleştirmelerine yardımcı olan; yazılım, cihazlar, aygıtlar konusunda hizmet veren bir dünya markasıdır.[67] Microsoft 1955 Seattle/Washington doğumlu Bill Gates tarafından kurulmuştur. Erken yaşlarda bilgisayarlara olan ilgisini teşvik eden destekleyici bir aileye sahipti. 1967'de ailesi Bill Gates'i Lakeside okuluna kayıt ettirmiş ve ilk kez bilgisayar kullanmıştır. 1968 yılında çocukluk arkadaşı Paul Allen ile bilgisayar merkezinde programlamaya başlamıştı. 1973 yılında Harvard üniversitesine girmişti.[68]

İki arkadaş çevrelerindeki var olan bir firmanın bilgisayarını ücretsiz kullanabilmek için, vakitlerini kullanıcılar için yazılım hatalarını arayıp bulmayla geçirmekteydiler. Bunlar sonucunda bilgisayarla ilgili konularda başarılı olacaklarını anlayıp 1972'de ilk şirketlerini (Traf-O-Data) kurmuşlardı. Kurulmuş olan bu şirkette bir trafik sayım ve kontrol sistemi için yazılımlar üretilmiş bunun sonucunda 20.000 dolarlık satış yapılmıştı. Bu satışın ardından Gates TRW adlı silah firmasında staj yapmaya başlamıştı. Bu yıllarda şahsi kullanımda olan bilgisayarlar tam olarak istenilen güçte değil geliştirilmesi gereken bir haldeydi. Tamamlanmamış bir işletim sistemine sahip MITS şirketinin Altair isimli en önemli üretimi; sadece tek biçim ve kullanılabilir bir yazılıma sahip bile değildi. Yazılım ve bilgisayar teknolojileri konusunda ileri olan Gates ve Allen, Altair için 1974'te geliştirdikleri yazılım dili BASIC sayesinde bilgisayar kullanıcıları programlarını kendileri yazabiliyorlardı. Bu sebeple MITS firması genç girişimcilerden pazarlama ruhsatını satın alarak kendilerine sistemi daha da geliştirmeleri için sipariş vermiştir.[69] Eğitimini bırakan Gates 1975 yılında Allen ile beraber Albuquerque New Mexico'da Micro-Soft'u kurdu. 1976 yılında adını değiştirerek Microsoft yaptı. 1979'da Microsoft Washington'a taşındı. 1985'de

[66] _____; http://www.milliyet.com.tr/ise-terzilikle-basladi-21-milyar/ekonomi/detay/1750928/default.htm (Son erişim tarihi: 20.12.2016).
[67] _____; Microsoft Tarihçesi; http://www.microsoft.com.tr (Son erişim tarihi: 20.12.2016).
[68] _____; https://www.gatesnotes.com/Bio (Son erişim tarihi: 20.12.2016).
[69] _____; https://tr.wikipedia.org/wiki/Bill_Gates (Son erişim tarihi: 20.12.2016).

Windows 1.0, 1995'de Windows 95 ortaya çıktı. 2000'de Steve Ballmer Microsoft ceo'su rolünü üstlendi. 2001'de orijinal Xbox yayınlandı.[70]

Geçen bunca yıldan sonra Microsoft uluslararası bir marka haline gelmiş ve Bill Gates'i dünyanın en zengin insanlarından biri olmuştu.[71] 30 Eylül 2016 tarihli istihdam verilerine göre Microsoft'ta dünya çapında çalışan sayısı 113.616 kişidir. Yine 30 Haziran 2016 tarihli gelir tablosuna göre net geliri 85.32 milyar dolardır.[72]

1.9.Apple (Steve Jobs, Apple, 1976, ABD)

Steven Paul Jobs, 24 Şubat 1955'de San Francisco, California'da dünyaya geldi. Bay Area'nın güneyindeki Santa Clara ilçesi, sayısız bilgisayar şirketinin ortaya çıkmasından dolayı 1950'lerin başından sonra Silikon Vadisi olarak bilinen yerdi. Dolayısıyla Steve Jobs, hafta sonları garajlarındaki elektronik ve diğer cihazlarla uğraşan mühendislerin bulunduğu bir mahallede büyüdü. Büyümüş olduğu bu alan onun ilgisini şekillendirdi. 13 yaşındayken hayatında ki en önemli kişilerden biri olacak olan 18 yaşındaki Stephen Wozniak ile tanıştı. Beş yıl sonra Oregon'daki Reed College'a kayıt oldu ama yalnızca bir sömestr kaldı sonra oradan ayrıldı. Birkaç ay sonra, Steve iş aramak için California'ya döndü.[73]Ekim 1971'de Jobs ile Wozniak 'mavi kutu' adını taktıkları ve bedava telefon görüşmesi sağlayan yasadışı bir ses üreticisi tasarlayıp, üniversite öğrencilerine satış yaparak 6000 dolar kazandılar. Eylül 1974'de Steve Jobs; Nolan Bushnell'in video oyun şirketi Atari'de işe girer, Homebrew Computer Club'a (Ev Yapımı Bilgisayar Kulübü) katılarak, elektronik meraklılarıyla bir araya gelir.[74]Steve Jobs kendi ürettikleri bilgisayarı yazılım yazmak isteyen yazılım avcılarına satabileceklerini anladı ve böylece Apple Computer, 1 Nisan 1976'da doğdu. Devam eden aylarda Jobes ailesinin garajında bir araya getirdikleri bilgisayarları bölgedeki bağımsız bilgisayar satıcılarına satmaya başladılar. Jobs ve Wozniak, büyük ölçüde başarılı olabileceklerini biliyordu ve bu nedenle Jobs girişim sermayesi aramaya başladı. Sonunda Intel eski yöneticisinin Mike Markkula'yı Ocak 1977'de Apple'a 250.000 $ yatırım yapmaya ikna etti. Markkula, kişisel bilgisayar devriminde genç

[70]_____; https://www.gatesnotes.com/Bio (Son erişim tarihi: 20.12.2016).
[71]_____; https://tr.wikipedia.org/wiki/Microsoft (Son erişim tarihi: 20.12.2016).
[72]_____; Microsoft Hakkında; https://www.microsoft.com (Son erişim tarihi: 20.12.2016).
[73]Moisescot, Romain; http://allaboutstevejobs.com/bio/shortbio.php(Son erişim tarihi: 21.12.2016).
[74]Beahm, George; **Ben Steve – Steve Jobs Konuşuyor**, Birinci Baskı, İstanbul: Oğlak Yayıncılık, 2011, s.88.

kuruculara yatırım yaptı. Apple Computer Apple II sayesinde iki yıldan az bir sürede Fortune 500'den biri oldu. Apple in başarısı sonrası Aralık 1980'de henüz Steve Jobs 25 yaşındayken net geliri 200 milyon doları aştı.[75]1985'deJohn Sculley ile girdiği iktidar mücadelesi sonrası istifa etmiş 1996'da ise Apple'a geri dönmüştür.[76] 2004 yılına gelindiğinde ise Steve Jobs pankreas kanseri olduğunu açıklamış sağlık nedenleriyle izne ayrılmıştır. 5 Ekim 2011'de ise vefat etmiştir. Yarattığı Apple ise dünya devi markalardan biri olarak 2014 verilerine göre 98.000 çalışanıyla yine 2012 verilerine göre ise 156.508 milyar dolar gelire sahiptir.[77]

1.10.Amazon.com (Jeff Bezos, Amazon.com, 1994, ABD)

12 Ocak 1964'te New Mexico'da doğan Jeff Bezos, bir girişimci ve e-ticaret lideri olmuştur. Erken yaşlarda bilgisayara ilgi duyan Jeff Bezos; Princeton Üniversitesi'nde bilgisayar ve elektrik mühendisliği okudu. Mezuniyet sonrası Wall Street'te çalıştı ve 1990'da yatırım şirketi DE Shaw'un en kıdemli başkan yardımcılığına kadar yükseldi. Finanstaki kariyeri son derece kâr ederken, Bezos, yeni doğan e-ticaret dünyasına riskli bir adım atmayı seçti. 1994 yılında işinden ayrıldı, Seattle'a taşındı ve bir online kitapçığı açarak internet pazarının henüz keşfedilmemiş potansiyelini hedef aldı. Çalışmalar sonucunda yazılım geliştirerek siteyi açan Bezos, ilk olarak 300 arkadaşını davet ederek siteyi test etmiştir. Amazon.com'u 16 Temmuz 1995'te açmıştır, ismi Güney Amerika Nehri'nden gelmektedir. Amazon.com, 30 günde Amerika Birleşik Devletleri ve 45 yabancı ülkede kitap sattı. İki ayda, satışlar haftada 20.000 dolara çıktı Bezos'un ve ekibinin öngördüğünden daha hızlı büyüdü. Amazon.com 1997'de halka açıldı,rakiplerini geride bırakarak bir e-ticaret lideri haline geldi. Bezos, 1998'de CD'lerin ve videoların satışıyla Amazon'un satışlarını çeşitlendirmeye ve daha sonra kıymetli ev eşyaları vasıtasıyla kıyafetler, elektronik eşyalar, oyuncaklar ve daha fazlasını ortaya kodu. Rakipleri bir bir 90'lı yılların başlarında başarısız olurken Amazon, 1995 yılında 510.000 dolardan 2011'de 17 milyar dolara çıkan yıllık satışlarla başarısına devam etti.[78]

---

[75]Moisescot, Romain; http://allaboutstevejobs.com/bio/shortbio.php (Son erişim tarihi: 21.12.2016).

[76]_____;https://www.forbes.com/profile/steve-jobs/ (Son erişim tarihi: 21.12.2016).

[77]_____;https://tr.wikipedia.org/wiki/Apple (Son erişim tarihi: 21.12.2016).

[78]_____; http://www.biography.com/people/jeff-bezos-9542209#early-life-and-career (Son erişim tarihi: 21.12.2016).

1.11.Google (Sergey Brin, Larry Page, Google, 1998, ABD)

Sergey Brin, 21 Ağustos 1973'te Moskova'da doğdu. 1979 yılında ailesiyle birlikte Rusya'dan Amerika Birleşik Devletleri'ne göç etmişlerdir. Tahsilini Maryland üniversitesinde matematik ve bilgisayar mühendisliği üzerine yaparak, Stanford üniversitesinde ise yüksek lisans ve doktora eğitimi almıştır.[79]Larry Page ise 26 Mart 1973 tarihinde Michigan eyaletinin East Lansing kentinde doğdu. Babası Carl Page, bilgisayar bilimi ve yapay zekânın öncülerindendi ve annesi bilgisayar programcılığı dersi vermekteydi. Michigan üniversitesinde bilgisayar mühendisliği okudu ve mühendislik lisans derecesi aldıktan sonra, Stanford Üniversitesi'nde bilgisayar mühendisliği üzerine yüksek lisansını bitirmiş ve doktorasına başlamıştır.[80]

Sergey Brin ve Larry Page 90'ların ortasında Stanford üniversitesinde doktora yaparken bir araya geldiler ve 1996 yılında yeni bir fikir olan tabanlı bir arama teknolojisi üzerinde çalışmaya başladılar.[81]Adı BackRub olan arama motorlarında 1996'daki belli başlı web sitelerini referans alarak belirli bir web sitesinin göreli önemini ölçmenin bir yolunu; bir arama terimi için siteye kaç kez girildiğine göre sıralamışlardı ve PageRank algoritmasını geliştirmişlerdi. İlk olarak BackRub arama motorunu Stanford üniversitesi sunucularında test ettiler. Brin ve Page internetteki sonsuz miktarda ki bilgiyi organize etmeyi amaçladıkları için matematiksel bir terim olarak on üzeri yüz anlamına gelen googol kelimesinden Google arama motoru olarak yeniden adlandırdılar. 4 Eylül 1998'de resmen kurulan Google kurulduktan kısa bir süre sonra günde 10.000 arama almıştır. 30 Haziran 2008'de, 2007 yılının ikinci çeyreğine kıyasla% 39 artışla 5.37 milyar $ gelir elde ettiğini bildirmiştir. Başlangıçta web arama motoru olan sade amaçlarının çok ötesine geçmişlerdir. Çıktıkları yolda Kötü Olma (*ing. don't be evil*) felsefelerinden ödün vermeyerek, yenilikçi adımlarla zirveye yerleşmişlerdir.[82] Google'ın 2014 verilerine göre 53.600 çalışanı ve 66.001 milyar dolar geliri bulunmaktadır.[83]

---

[79] _____; http://www.biography.com/people/sergey-brin-12103333 (Son erişim tarihi: 21.12.2016).
[80] _____; http://www.biography.com/people/larry-page-12103347 (Son erişim tarihi: 21.12.2016).
[81] _____; https://www.ted.com/speakers/sergey_brin (Son erişim tarihi: 21.12.2016).
[82] _____; https://www.entrepreneur.com/article/197848 (Son erişim tarihi: 21.12.2016).
[83] _____; https://www.forbes.com/companies/google/ (Son erişim tarihi: 21.12.2016).

1.12.Facebook (Mark Zuckerberg, Facebook, 2004, ABD)

Mark Zuckerberg Facebook'u 4 Şubat 2004 tarihinde kurmuştur.[84] Mark Zuckerberg'in doğum tarihi 14 Mayıs 1984 iken doğduğu yer New York eyaletinin White Plains şehridir. Lisede farklı bilim dallarında çeşitli ödüller kazanan Zuckerberg, ABD'de olan ve uluslararası anlamda en iyi üniversitelerden biri kabul edilen Harvard'a girmiş orada bilgisayar mühendisliği okumuş ve üniversitenin ilk yılında, facemash.com sitesini; okulun en yakışıklı ve en güzel öğrencilerini seçmek için kurmuştur. Harvard'lı bütün öğrencilerin fotoğraflarını bulmak ve bu siteye koymak için, üniversitenin veri tabanına girmesi gerekmişti. Bunu yapan Zuckerberg'in veri tabanını hacklediği ortaya çıkmış, disipline verilince okulu bırakmıştır. Ardından Harvard'lı öğrencileri internet üzerinde buluşturmak için ikinci sitesi olan Facebook'u kurmuştur. 18 ayda ABD'nin en büyük arkadaşlık sitelerinden biri haline gelen Facebook, yatırımcılarında ilgisini çekerek bugün sahip olduğu milyarlarca liralık servete ulaşmıştır.[85] Zuckerberg okulu bıraktıktan sonra California'ya yerleşmiş ve orada resmi nitelikte bir ofis açmıştır.[86] Mark Zuckerberg'in Aralık 2016 itibariyle net değeri 49.8 milyar dolardır.[87]

2004'te kurulan Facebook'un hedefi insanların paylaşım yapabilmesini sağlamak ve dünyayı daha açık hale getirmektir. Facebook insanların arkadaşları ve aileleriyle iletişim kurmalarını, dünyadaki olayları keşfetmelerini, önemli buldukları şeyleri paylamalarını ve ifade etmelerini sağlamaktadır.2012'de 1 milyardan fazla aktif kullanıcıya ulaşmıştır.[88] Facebook'un Mayıs 2016 itibariyle piyasa değeri 314.8 milyar dolardır. 12.691 çalışanı bulunmaktadır.[89]

---

[84] _____; https://www.facebook.com/pg/FacebookTurkiye/about/?ref=page_internal (Son erişim tarihi: 21.12.2016).
[85] _____; https://tr.wikipedia.org/wiki/Mark_Zuckerberg (Son erişim tarihi: 21.12.2016).
[86] Şallı, Barış;https://ekonomist.co/strateji/para-kazanma/mark-zuckerberg-kazandigi-paradan-ne-ogrendik-9262/ (Son erişim tarihi: 21.12.2016).
[87] _____; https://www.forbes.com/profile/mark-zuckerberg (Son erişim tarihi: 21.12.2016).
[88] _____; https://www.facebook.com/pg/FacebookTurkiye/about/?ref=page_internal (Son erişim tarihi: 21.12.2016).
[89] _____; https://www.forbes.com/companies/facebook/ (Son erişim tarihi: 21.12.2016).

2. Türkiye'den Geleneksel Girişimcilik Örneği

2.1.Yemeksepeti.com (Nevzat Aydın, Yemeksepeti.com, 2001, Türkiye)

8 Mart 1976 doğumlu Nevzat Aydın; bilgisayar mühendisliği okuduğu Boğaziçi üniversitesinden mezun olmuştur. Üniversite bittikten sonra Amerika'ya gitmiş özellikle Silikon Vadisi bölgesinde zaman geçirerek internet projelerini bu projelerin nasıl ortaya çıktığını incelemiştir. Bu yüzden İşletme master eğitimi almak için San Francisco üniversitesine başlamıştır. Böylece insanların internet kullanım alışkanlıklarını, internetten beklentilerini inceleme şansı bulmuştur. Türkiye gibi genç bir nüfusa sahip ülkede internetin de gücünü kullanarak; paket servis ve interneti bir araya getiren bir proje olursa hem restoranların bundan memnun olacağını, hem son kullanıcıların böyle bir projeyi hiçbir ücret vermeksizin kullanmayı beğeneceklerini düşünmüştür. Türkiye'ye gelince de aklındaki fikri etrafındaki çok güvendiği fikrine önem verdiği arkadaşlarıyla paylaşmış ve Yemeksepeti'ni kurmuştur. 2001 yılının Ocak ayında da yemeksepeti.com çevrimiçi olmuştur.[90] Bugün Yemeksepeti.com 62 ilde, 10 bine yakın üye restoranla hizmet veriyor, ayda 3 milyon sipariş alıyor ve Birleşik Arap Emirlikleri, Katar, Umman, Lübnan, Ürdün, Suudi Arabistan, Yunanistan, Bulgaristan ve Romanya olmak üzere Türkiye dışında 10 farklı ülkede de çalışma ve organizasyonlarına devam etmektedir.[91] Yemeksepeti.com'un 2001 yılında 150 bin dolar sermaye ile 80 metrekarelik ofisten bugüne kadar gelen başarı hikayesi, Delivery Hero'nun 2015 yılında Yemeksepeti'ni 589 milyon dolara satın almasıyla farklı bir boyut kazanmış ve bu satış Türkiye internet sektörünün en büyük satın alması olmuştur.[92]

[90]Şafak, Deniz; http://www.aktuel.com.tr/is-dunyasi/2013/03/26/nevzat-aydin-para-degil-ekip-onemli (Son erişim tarihi: 21.12.2016).
[91]Yıldız, Ayfer; http://www.fortuneturkey.com/nevzat-aydinin-yemeksepetini-satma-oykusu-13668 (Son erişim tarihi: 21.12.2016).
[92]Yeniova, Gözde; http://www.finansgundem.com/haber/nevzat-aydindan-genclere-tavsiye/464831 (Son erişim tarihi: 21.12.2016).

C. GELENEKSEL GİRİŞİMCİLİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ

1. Geleneksel Girişimciliğin Dünyadaki Tarihsel Gelişimi

Bu bölümde, geleneksel girişimciliğin dünyadaki tarihsel gelişimi; sanayi devrimi öncesi ve sanayi devrimi sonrası olarak iki ana gurupta incelenmiştir.

1.1.Geleneksel Girişimciliğin Sanayi Devrimi Öncesi Dünyadaki Tarihsel Gelişimi

Tarihsel süreç içerisinde bilindiği üzere insanlar var oluşundan beri hayatta kalabilmek, yaşantısına devam edebilmek için çok çeşitli şartlarla mücadele ederek ihtiyaçlarını karşılamayı istemişlerdir. Tarihi süreç içerisinde demirin icadına kadar olan dönemde bile; insanoğlunun ortaya koyduklarının girişimcilik ruhuyla yine risk alarak elde edilen yenilikler olduğu görülmektedir. Bunlar neticesinde insanlık tarihin her döneminde birçok şekilde ve farklı alanlarda girişimcilik faaliyetinde bulunmuştur. Tarihin en eski dönemlerinde yaşayan ve ilkel olarak görülen insanda günümüzde girişimcilik kavramının içerisindeki nitelikleri taşımaktaydı. Hayatta kalabilmek ve yaşantısına devam edebilmek için riskli faaliyetlerde bulunuyordu, yenilikçi ve yaratıcıydı. Sonuç olarak görülen girişimciliğin insanlığın var oluşu ile başlamış olmasıdır. Çok eskilere dayanan girişim hareketinin ticaret alanında kullanılmaya başlanması avcı insan topluluklarından sonra yerleşik hayata geçilip tarım çağının başlamasıyla olmuştur. Birçok tarımsal faaliyet bu dönemde artarak devam etmiş bunların sonucunda insanlar ilk kez ihtiyacından fazlasını üretmeye başlamıştır. Elde edilen bu ihtiyaç fazlası ürün, mal, mahsul, pazarlarda birbirleriyle takas edilerek ya da değerli maden, para ve para benzeri kıymetli varlıklar karşılığında el değiştirerek ticari anlamda ilk girişimcilik fikrinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur.[93]

Maden devriyle birlikte günümüzdeki gibi olmasa da iş yerlerinin ortaya çıkması sonucunda ticaret hayatına adım atılmış; şehir devletlerinin kurulduğu tunç devrinde ticaret yerel olmaktan çıkıp şehirlere kadar yayılmıştır. Ticaretin hızla yayılması ve alanının gelişmesi yazının icadı ve tarihi devirlerin başlamasıyla olmuştur. Girişimcilik faaliyetinde ilk çağda Fenikeliler bulunmuş geliştirdikleri özel girişimlerle

[93]Marangoz; s.20.

ön Asya'da koloniler kurup (Trablus, Sayda, Sur ve Kartaca) orta ve uzak doğunun mallarını Akdeniz'e getirmişlerdir. Girişim ve girişimcilik Eski Yunan site devletlerinde ise önemli bir iş sayılmamıştır. Anadolu ile Akdeniz ve Karadeniz sahillerinde ticaret yaparak zengin olan ve bu zenginliğin onları şehir devleti yaptığı İyonyalılar ise dünyanın ilk demokrasisine sahip olmuşlardır. Tüm bunlar neticesinde özgür fikir, bilim yapabilme ve sanatsal düşünce gelişmiş, Herodot, Hipokrat, Tukidides gibi bugün de bilinen bilim insanlarının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Çin'de ortaya çıkan girişimlerin sonucunda elde edilen ürünler, İpek yolu aracılığıyla Asya'yı geçerek Akdeniz'e getirilmiştir. Yıllar içerisinde İpek yolu dünyanın en önemli ticaret yerlerinden birisi haline gelmiştir. Güvenlik ve işlerlik niteliklerine sahip olması İpek yolunun üzerinde konaklama, nakliye, gıda gibi farklı diğer ürünleri üreten girişimlerin oluşmasına yol açmıştır. Sonrasında İpek yolu önemini giderek arttırarak Ümit Burnu ortaya çıkana kadar denetimini yapan ülkelerin ve devletlerin zenginleşmesini sağlamıştır. Tarihsel süreçte Eski Roma İmparatorluğu'na bakıldığında ise MS 200 senesine kadar finansal olarak başarılı oldukları görülmektedir. Şehirleşme, kişi başına düşen milli hâsıla gibi etkenlerde neredeyse sanayi devriminden hemen önce (18. yüzyıl) Avrupa'nın en gelişmiş ülkeleri olan İngiltere ve Hollanda ile aynı seviyelerde olduğu görülmekte. Kalıntılar sonucunda elde edilen verilerde Roma ekonomisinin bir market ekonomisi olduğu: Hem ürün ticareti, hem işçi marketleri, hem sermaye piyasaları günümüzün finansal nitelikleriyle benzerlik göstermektedir.[94]

Girişimci kavramının sanayi devrimi öncesinde ki karşılığı 'tüccar'dır. Ticaret ve tüccar ilişkisi, insanlık tarihinin ilk günlerine kadar gitmektedir. Ancak modern anlamda tüccar – ticaret ilişkisi, gündelik ihtiyaçların karşılanmasına yönelik 'mala karşılık mal' ekonomisinin; diğer bir ifadeyle, 'takas ekonomisi' ardından 'mal - para' ilişkisinin yaygınlaştığı 7. yüzyıldan sonra yoğunlaşmaya başlamıştır. Sınır ötesi ticaretlerin yapıldığı, doğal üstünlüğe tabi olan malların uluslararası ticarette konu olduğu bu dönemde tüccarlar, bilinçli ve planlı olmadan sanayi devriminin ortaya çıkmasına sebebiyet verecek bir takım altyapı çalışmaları yapmışlardır. Bu dönem; sermaye birikiminin arttığı, kurumsal yapının yaygınlaştığı, insanların değer yargılarıyla hesaplaştığı, kısacası hem zihniyet değişikliğinin yaşandığı hem de iktisadi yapının

[94]Gökdeniz ve Ercan; s.60-61.

geliştiği bir dönemdir. Girişimcilerin bu dönemdeki katkısı sadece ekonomik nitelikli olmayıp aynı zamanda siyasi, hukuki, kültürel ve ahlakidir. Orta Çağ dönemi (Batı Roma İmparatorluğu'nun 476 yılından yıkılmasından başlayarak Osmanlı'nın 1453'te İstanbul'u fethetmesine kadarki dönem), genelde, Batı için 'karanlık' bir dönem olarak nitelendirilmektedir. Aslında Orta Çağ, Batı'nın arayış içinde olduğu ve Roma İmparatorluğu'ndan kalma kadim çizginin değiştirilmesi için yapılan çabalar dönemi olarak görmek gerekir. Bu dönemde Avrupa'nın en büyük atılımı, toplumun en küçük birimi olan aile içinde korunmaya ve geliştirilmeye çalışılan iktisadi varlıkların, piyasaya açılarak, piyasadaki kurumlar vasıtasıyla değerlendirilmesine imkân sağlanması olmuştur. Böylece insanlar, sahip oldukları iktisadi kıymetleri daha iyi değerlendirebilmenin yollarını aramaya başlamışlardır. Yaklaşık olarak üç asır süren bu dönem, tarımdan başlayarak sanayi mamullerinin geliştirilmesine ve çeşitlendirilmesine kadar birçok alanda Batı ekonomisine üstünlük sağlamıştır. Ancak, iktisadi değerlerin piyasa şartlarına göre kullanılmasına ve yönlendirilmesine imkân sağlayan en önemli kurumsal değişiklik 'özel mülkiyet' kurumunun inşası olmuştur. Bu sayede kilisenin denetiminde bulunan ve 'ortak mülkiyet' olan tarımsal araziler ile loncaların denetiminde olan 'iktisadi kaynaklar', özel mülkiyet tarafından kullanılmaya başlanmıştır. Ülke içinde yapılan ticaretin, sermaye birikimini artırma konusundaki etkinliği sınırlıdır. Sermaye birikimine ihtiyaç duyan ülkelerin uluslararası ticarete konu olacak mal ve hizmetlerini piyasaya sürmeleri halinde daha hızlı bir sermaye birikimi sağlanabilecektir. Özellikle sanayi yatırımlarının yetersiz olduğu ülkelerde, eğer sanayi yatırımları artırılmak isteniyorsa, bunun en önemli yöntemlerinden birisi, uluslararası ticaretin sağladığı fırsatları değerlendirebilmektir. Yani ülke içinde üretilebilen mallardan daha fazla üreterek bir 'artı değer' meydana getirmek ve bunu dış piyasaya satarak, ülke içi piyasaya arz edilen mal ve hizmetleri genişletmektir. Bu sayede hem ülke içindeki üretimin değeri artmış olacak hem de milli gelir, nicelik ve nitelik olarak artacaktır. Bir zamanlar Doğu'daki kervanlar yoluyla yapılan sınır ötesi ticaret, daha sonraları Batı'da deniz yoluyla yapılan çok daha büyük bir ticarete dönüşmüştür. Orta Çağ'da tarım endüstrilerinin ağırlıkta olduğu bir sektörel yapı ve bu tarımsal ürünlerin ticaretinin yapıldığı bir dönem söz konusudur. Bununla birlikte, egzotik malların kıtalar arası ticareti de yapılmaktadır. Ticaretin her türlü riskini göze alan ve daha fazla kâr

elde etmek için girişimlerde bulunan toplumlar, ekonomik bakımdan başarıyı yakalayabilişlerdir.[95]

Bu dönemde girişimci – tüccar ile ticaret arasındaki ilişki şöyle özetlenebilir.[96]

1. Girişimcilerin kendilerine ait bir uzmanlık alanları yoktur. Her çeşit malı alır satarlar.
2. Girişimciler kendilerine sınırlı bir ticari alan seçmemişlerdir. Onlara göre, ulaşabildikleri her yer kendileri için bir 'pazar' niteliğindedir.
3. Girişimciler, üretim fazlası bölgeden mal alarak ihtiyaç duyulan bölgelere ulaştırırlar. Kısacası bir diyardan bir diyara mal mübadelesini (arbitraj) sağlarlar.
4. Girişimciler, 15. yüzyıla kadar, deniz taşımacılığı fazla gelişmediği ve yaygın olmadığı için ulaşımda karayolunu kullanmışlardır. Ancak karayolları güvenilir olmadığı için birlikler halinde toplanır ve müşterek alım satımlardan doğan kârı 'hisseleri oranında' paylaşırlardı.
5. Bu dönemde bankacılık ağı olmadığı için girişimciler genelde kökeni 7. yüzyıla dayanan fuar mektuplarını ve poliçeleri kullanmayı tercih etmişlerdir.

Kısacası, feodal bir dönem olmasına rağmen, bir kısım maceracı girişimciler, yaptıkları ticari spekülasyonlarla 'kurak' bir iktisadi devirde bile verimli bir takım faaliyetlerde bulunabilmişlerdir. Bu dönemdeki bazı girişimciler, sahip oldukları sermaye birikimiyle, mal alıp satmanın ötesinde bazı ekonomik faaliyetlerde bulunmuşlardır: Toptancılık, ev endüstrisi, re-export bunların başında gelmektedir. Girişimcilik açısından bu dönemdeki en önemli faaliyet, bazı girişimcilerin kendi hesaplarına ücretli işçi çalıştırmaya başlamaları ve yeni iş sahaları ihdas etmeleri olmuştur. Bir ya da iki kalfanın ve bir ustanın bağımsız el zanaatlarından oluşan iş yerlerinde ticari faaliyette bulunan Orta Çağ tüccarları ve / veya esnafları, 13. yüzyılda kendilerine hammadde temin edip bitirilmiş ürünlerini piyasaya arz eden büyük

[95]Çakmak, Orhan; 'Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi', **Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İİBF Maliye Bölümü Piyasa**, Kış 2003, Sayı 8, s.64-72.
[96]Çakmak; s.64-72.

tüccarlara bağımlı oldular. Üreticilerin aracılara bağımlı olmasına sebep olan bu durum pazar payının artmasının bir sonucudur. Kırsal nüfusun üretim sürecine dâhil edilmesi bu şekilde olmuştur. Bu durum, girişimcilere birkaç noktada kolaylık sağlamıştır.[97]

1. Yeni pazarlar ve yeni mallar elde etmek
2. Uzmanlaşma
3. Ticaretin kurumsallaşmaya başlaması: Fuarların ve mali piyasaların ortaya çıkması gibi

Bu kolaylıklara rağmen, 15. yüzyıla kadar Batı'da, girişimcilerin önünde halen dini, idari ve kültürel engeller söz konusudur. Bunlar şu şekilde sıralanıp açıklanabilir:[98]

1. Toprak mülkiyetinin en büyük kısmını elinde bulunduran kilisenin her konuda otorite olması, ticari hayatı da etkiliyordu.
2. Müsadere (el koyma) uygulaması servet oluşumunu ve özel mülkiyetin yaygınlaşmasını engelliyordu.
3. Yol güvenliğinin olmaması, gemi taşımacılığının ise sadece Portekiz ve İspanya'da ve kısmen olması, malların taşınmasını zorlaştırmaktaydı. Genelde fuarlar ticari mekân olarak kullanılmaktaydı.
4. Mali piyasaların olgunlaşmaması, alım satım işlemlerinde zorluklar meydana getirmekteydi.

Tüm bu zorluklara rağmen Orta Çağ'da Yakın Doğu Batı tüccarlarının başlıca hedefi durumundaydı. Çünkü girişimcilerin kâr fırsatlarını değerlendirebilecekleri ticari hareketlilik oradaydı. Özellikle 1098 yılında düzenlenen I. Haçlı Seferi'yle birlikte Batı, Doğu'nun daha önceden kısmen tanıştığı mallarıyla yakın temasa geçmişti. Yunanların, Romalıların lezzet vermek için kullandıkları baharatın, kendi üzerlerine sürdükleri ve evlerinin içine serptikleri güzel kokuların büyük bir kısmı ve kıymetli mobilyaların imalatında kullanılan fildişi Hindistan'dan sağlanıyordu. Giyimde kullanılan ipek Çin'den tedarik ediliyordu. Mücevherat için İran ve Hindistan'ın kıymetli madenleri ile Hint denizinin incileri kullanılıyordu. Ayrıca şeker ve pamuk da Suriye ve Kıbrıs'tan

[97]Çakmak; s.64.72.
[98]Çakmak; s.64-72.

sağlanıyordu. Ancak Orta Çağ döneminde Şark ticaretinin temelini, doğal üstünlüğü olan mal ve hizmetler oluşturmaktaydı. Batılı tüccarlar, farklı mal ve hizmet üretebilmek, farklı ürünler geliştirmek veya üretim sürecini teknik bakımdan yenilemek için çabalarken; şark tüccarı daha çok tabiatın bahşettiği kaynakları ticaret konusu yapmıştır. Bundan dolayı, Batı için Doğu'yla yapılan ticaretin çok önemli bir getirisi vardı. Batı, Doğu'dan aldığı bu malları lüks tüketim için kullanmaktaydı. Ancak Haçlı seferleriyle birlikte Doğu'nun bir takım ticari kurumları ve alışkanlıkları Batı tarafından ödünç alınmıştır. Orta Çağ tüccarları, gezgin olarak yaptıkları faaliyetlerini, daha kısa bir sürede ve daha az maliyetle yapabilmek için deniz ulaşımını geliştirmeye çalışmıştır. Ticaret hacminin artabilmesi ve coğrafi keşiflerin yaygınlaşması için gemi yapımında önemli gelişmeler meydana gelmiştir. Genel iktisat tarihi anlayışında, coğrafi keşiflerin ticari hayatı geliştirdiği ifade edilmektedir. 12. yüzyıldan itibaren devam eden ekonomik faaliyetler, 17. yüzyılda, Avrupa'nın her tarafına yayılmış ve bu dönem, uyanış hareketinin göze çarptığı bir dönem olmuştur. Yüzyıllarca kapalı bir tarım ekonomisi hayatı yaşayan Avrupa ticari hayatı, köklü değişikliklere sahne olmuştur. Tarım ürünleri yeni pazarlar bularak hızla artmış, o zamana kadar boş kalan birçok toprak ekilmeye başlanmıştır, nüfus ve beden gücü talebi artmıştır. Orta Çağ döneminde girişimcilerin ekonomik refahı arttıran ve yaygınlaştıran bir unsur olmaları, siyasi ve hukuksal anlamda söz sahibi olmalarına da yol açmıştır. Orta Çağ'ın sonlarına doğru siyasi otoritenin kaynak ve niteliklerinde de bazı köklü değişmeler söz konusudur. Artık baronların, lordların, kilise ve loncanın her konudaki sınırsız egemenliği zayıflamaya; lonca ve baron etkisinin simgelediği' yerellik' ilkesi terk edilmeye başlanmıştır. Öte yandan kilisenin temsil ettiği 'evrensellik' görüşleri de gerilemektedir. Bunun yerine, milli sınırlar yaygınlaşmakta, merkezi otoriteye sahip olan krallıklar güç kazanmaktadırlar. Artık halkın babalığını yapma hakkı papaz ve aristokratlardan krallara geçmeye başlamıştır. Özet olarak 18. yüzyıla kadarki dönem, genel ifadesiyle, 'ticari kapitalizm' dönemi olarak ifade edilmektedir. Yani bu dönem, ticari faaliyetin egemen olduğu bir kapitalist dönemdir. Ancak bu hiçbir endüstri faaliyetinin olmadığı anlamına gelmez. Tam aksine, Orta Çağ'ın son dönem İtalya'sının ve Floransa'nın tekstil imalatı vardı. Ayrıca üretim teçhizatına sahip olan girişimciler ve bunların yanında çalışan işçiler söz konusuydu. Ancak, özellikle tarımsal aletlerin yapımında kullanılan metallerin geliştirilmesi ve yeni madenlerin bulunarak üretim tekniklerinin

iyileştirilmesi, İngiltere'deki sanayi devrimini gerçekleştiren İngiliz girişimcileri beklemekteydi.[99]

1.2.Geleneksel Girişimciliğin Sanayi Devrimi Sonrası Dünyadaki Tarihsel Gelişimi

Modern girişimciliğin ortaya çıkışı sanayi devrimiyle başlamış bir süreçtir. Sanayi devriminin hızla ortaya çıkmasını sağlayan iki ana unsur vardır. Birincisi bilimsel bilgi, ikincisi coğrafi keşifler ve üçüncüsü ticaretle birlikte ortaya çıkan sermayedir. Hızla gelişen ve yüksek oranda büyüme gösteren sermaye birikimi, Newton ve Galileo gibi bilim insanlarının liderliğinde ortaya çıkan çağdaş bilim yöntemi ile birleşmiş ve bunlar sonucunda bu kaynakların etkili bir biçimde kullanılmasını sağlayan sanayi devrimi gerçekleşmiştir. Sanayi devrimi ile çok büyük önem kazana girişimciler çağdaş bilimin tüm imkânlarından yararlanarak, çok fazla mal üretme kapasitesi olan teknolojinin ortaya çıkmasını sağlamışlardır. Bu süreç Şekil 3'te görülmektedir.[100]

Şekil 3: Çağdaş Girişimciliğin Gelişim Süreci

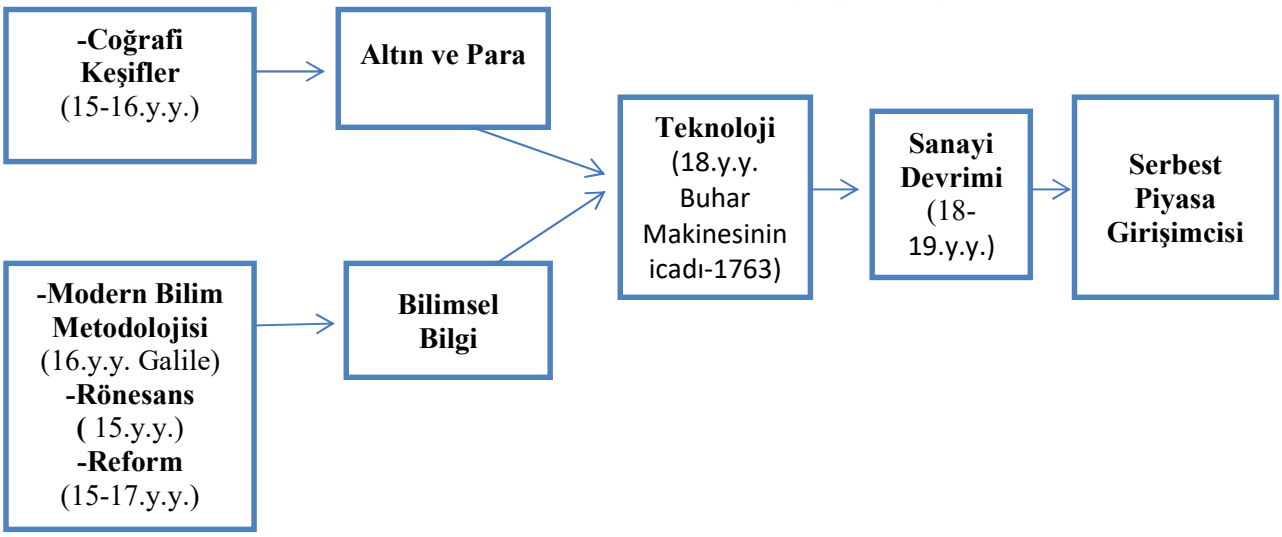

[99]Çakmak; s.64-72.
[100]Gökdeniz ve Ercan; s.62.

Şekil 3'de Rönesans Reformla birlikte, çağdaş bilim düşüncesi ve metotlarıyla bilimsel bilgi üretmeye başlamış olan Batı ülkeleri, bir yandan da bunları coğrafi keşiflerle elde ettiği zenginlikle birleştirerek teknolojik ilerlemenin zeminini hazırlamıştır. Ardından ürünler üretilirken buhar makinesinin bu üretim sistemine girmesi sanayi devrimini başlatmış ve çağdaş girişimcilik düşüncesinin temelleri de yine bu gelişmelerin yaşandığı toplumlarda ortaya çıkmıştır. Sonuçta bilimsel bilgi çağdaş girişimciliğin ortaya çıkmasını sağlayan en önemli etmenlerden biri olmuştur.[101]

1800 ve 1900'lü yıllardaki finansal tablonun ana unsurları başta ABD ve sonra Avrupa'da ortaya çıkan buluşlar, keşifler ve bunları ticaretle birleştirerek kâr elde eden girişimcilerdir. Bu dönemde birçok buluşu ortaya çıkaranlar aynı zamanda buluşlarını fiilen üretmekle de ünlüdür. Konuyla ilgili örnekler:[102]

- Tarihin en önemli figürlerinden biri olarak görülen Thomas Edison (1847-1931) sadece elektrikli aydınlatma sistemini keşfeden kişi değil aynı zamanda Edison; gramofon, elektrikli jeneratör, sinema makinesi gibi icatları da ortaya koymuştur. Yine Edison tarafından yapılan bir diğer yenilik sessiz filmlere ilk defa gramofon sesi ekleyerek multi medya sunumudur.
- George Eastman (1854-1932) 1892 senesinde Eastman - Kodak şirketini kurarak fotoğraf için gerekli malzemeleri üretmiş 1884 yılında ilk rulo filmin patentini almıştır.
- George Westinghouse (1846-1914) Demiryolu ile ilgili alanlarda uzmanlaşarak çeşitli yeniliklere öncülük yapmıştır.
- Nicola Tesla (1856-1943) Hırvat göçmeni olan Tesla ABD'de alternatif akım kullanımına öncülük etmiştir.
- Alexander Graham Bell (1847-1922) İskoç göçmeni olan Bell telefonu yapmış olduğu çoklu telgraf sistemleri üzerine yapmış olduğu araştırmalar neticesinde keşfetmiştir.
- Cyrus McCormick (1809-1884) Harman makinesini keşfetmiştir.

[101]Gökdeniz ve Ercan; s.62.
[102]Akın; s.97-98.

- Charles Goodyear (1800-1860), Plastiği kullanılır hale getirmiştir.
- Samuel Colt (1814-1862) Silah üretmiştir.
- Peter Cooper (1791-1883) Amerikan buhar lokomotifini ilk üreten
- Samuel Morse (1791-1872) Mors kodu ve elektrikli telgraf
- William Morton (1819-1868) Eterin anestezide kullanımını bulan diş doktoru
- Elias Howe (1819-1867) Dikiş makinesi
- Isaac Merritt Singer (1811-1875) Dikiş makinelerinden dünyanın ilk çok uluslu şirketini kuran girişimcidir.

Şahsa ait mal veya hizmet kavramının giderek artması etkisiyle girişimciliğin esas alınarak birçok yeniliğin bulunması bu dönemin en etkili sonuçlarından biridir.[103]

1800 ve 1900'lü yıllarda Avrupa ülkelerinde ortaya konan yenilikler, buluşlar ve üretime katılan buhar gücüyle çalışan makineler sonucunda elde edilen kâr Avrupa ülkelerindeki sermaye birikimini arttırmış akabinde Sanayi Devrimi gerçekleşmiştir. Önce Birleşik Krallıkta ortaya çıkan Sanayi devrimi sonra Batı Avrupa, Kuzey Amerika ve Japonya'ya oradan da sonuç olarak tüm Dünya'ya yayılmıştır.[104]

Sanayi Devrimi'nin ortaya çıkmasına sebep olan diğer teknolojik gelişmeler ise şunlardır:[105]

- Buharlı makine. James Watt'ın 1763 yılında İskoçya ülkesinde keşfettiği buharla çalışan makine sanayi devriminin en önemli buluşlarından birisi olmuştur. Buharla çalışan bu makinen geliştirilerek dönüştürülmesi makine döneminin temeli sayılmaktadır.
- 1807 yılında Robert Fulton'un buharlı makinenin gemilerde kullanılmasını sağlamış ve bu sayede 1840 yılında ilk düzenli okyanus ötesi buharlı gemi seferi yapılmıştır.
- 1812 yılında ilk kez buharlı makine lokomotiflerde kullanılmıştır.

[103] Akın; s.97-98.
[104] _____; http://www.tarihiolaylar.com/tarihi-olaylar/sanayi-devrimi-1107 (Son erişim tarihi: 13.12.2016).
[105] _____; https://tr.wikipedia.org/wiki/Sanayi_Devrimi (Son erişim tarihi: 13.12.2016).

- 1844 yılında Samuel Morse ABD'de ticarette kullanılan ilk telgrafı ortaya koymuştur.
- 1876 yılında Alexander Graham Bell telefonu icat etmiştir.
- Tarım teknolojisi geliştirilerek bu gelişimler ortaya konmuştur. Almanya bu alandaki gelişmelere liderlik etmiştir. Almanlar pancardan şeker çıkarma tekniğini bulmuş. Bir başka Alman kimyager suni gübreyi yapmıştır. 1834'de bir Amerikalı mühendis bir biçer döver icat etmiş. 1870'lerden sonra konserve yiyecek imalatı hızlı bir biçimde artmıştır.
- 1830-1860 arasında İngiltere'de daha etkili maden tasfiye yöntemlerinin geliştirilmesiyle birlikte kömür üretimi hızla artmış, yüksek demir ve çelik talebi bu yöntemler sayesinde kolayca karşılanabilmiştir.
- Bunlar neticesinde 1800-1830 arasında köprü, kanal, demiryolu vb. gibi inşaatlar hızla artmış, 1850'lere kadar genelde İngiltere'nin tekelinde sonra tüm Avrupa'ya ve Amerika Birleşik Devletlerine yayılmış. Bugün gelişmekte olan ülkelere doğru bir yönelme gözlenmiştir.

Sanayi devrimiyle birlikte gelişen bilimsel ve teknolojik icatlar ile İngiltere ve Fransa gibi Avrupa ülkelerinin gerçekleştirdiği sömürgeleştirme politikaları, üretimde ucuz hammadde ve ucuz işgücünü ortaya çıkarmıştır. Aynı zamanda, iletişim ve ulaşım araçlarında ve tekniklerinde yaşanan ilerlemeler kısa sürede sanayileşmenin dolayısıyla girişimciliğin İngiltere, Fransa gibi Avrupa ülkelerinden hemen sonra Amerika'ya da yayılmasına öncülük etmiştir. Artık, dünyanın batısı bir taraftan devletlerin diğer taraftan da girişimcilerin eliyle sanayinin ve teknolojinin yeni buluşlarla hızlandırıldığı ve eşit güçlerin rekabet ettiği bir alan haline gelmiştir.[106]

[106]Durak, İrmiş ve Özdemir; s.51.

Sanayi devrinin girişimcilik açısından temel dinamikleri şöyle özetlenebilir:[107]

1. Geleneksel üretim biçiminin değişmesiyle birlikte, aile ve akrabalık ilişkileri çerçevesinde yürüyen bir ilişki değil de ortaklık ve çıkara dayalı ekonomik ilişkilerin yaygınlaşması.
2. Ekonomik faaliyetin yerel pazarlara, ülke çapındaki pazarlara ve uluslararası pazarlara açılması; bu sayede yavaş yavaş uzmanlaşmanın başlaması,
3. Nüfusun kırsal kesimden şehirlere göç etmesi; bu sayede şehirleşmenin artması.
4. Var olan işgücünün üretilen ana ürünlerden diğer mal ve hizmetleri üretmeye doğru yol alması.
5. Üretimini topraktan yapmayan kaynakları elinde bulunduran yani sermayenin sahipliğini yapan bireylerle ve onların tanımladığı farklı sosyal ve mesleki sınıfların ortaya çıkması,
6. Sermaye kaynaklarının üretim sürecinde daha yaygın olarak kullanılması,
7. Sermaye birikim süreci sonunda, kazanılan pratik bilgi ile modern bilim konusunda çalışmaların yapılması; bu sayede teknik icatların hız kazanmaya başlaması ve bu icatların teknolojik gelişmeye alt yapı hazırlamasıdır.

Sanayi devrinin yine en önemli özelliklerinden biri de, girişimcinin iktisadi hayatın en önemli unsurlarından olduğunun farkına varılması ve 'girişimcilik' kavramının ortaya çıkması olmuştur. Ortaya çıkan bu kavram, sanayi devrimiyle birlikte büyük gelişmelere öncülük eden ekonomik sürecin en temel yapıcısı, yapılandırıcısı, kısacası temel taşı niteliğindedir. Girişimcilik kavramı, iktisat teorisi açısından 18. yüzyılda tahlil edilmiş olmasına rağmen, iktisat tarihi açısından girişimcilik faaliyetleriyle ilgili olaylara çok daha eski zamanlardan beri rastlanmaktadır.[108]

[107]Çakmak; s.73.
[108]Çakmak; s.62.

Kapitalizm kavramı öncelikle birbiriyle karşılaştırılarak tüm bir teori şeklinde Ulusların Zenginliği (*ing. adam smith'in wealth of nations*) isimli eserle 1776 yılında yayınlanmıştır. Smith kapitalizmin ana unsurlarını; toprak, işgücü, sermaye ve yönetici olarak sıralamış bunların finansal alanda kazanç sağlanması için beraber değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Yine Smith, kapital sistemi esas alanları; gelişimi dönüşümü sağlayıcı ve refahın artmasını sağlayan kişiler olarak betimlemiştir. Smith bu teorisinin temelini liberalizm ve görünmeyen el kavramlarına dayandırmaktadır. Tüm bunlar girişimcilik kavramı içerisinde de ana ilkelerdendir.[109]

Sanayi devrimiyle birlikte Batı'daki göz kamaştırıcı ekonomik gelişmeleri açıklamada birçok bilim adamı farklı sebepler ileri sürmüşlerdir. Bazıları;[110]

- Werner Sombart, Batı'daki iktisadi gelişmenin temelini İngiltere'de sanayi devriminin başlamasına ve faiz karşılığı borç alıp veren Yahudilerin ticari zihniyetine bağlamaktadır.
- Max Weber (1985) bu gelişmenin temelinde, değer yargılarıyla hesaplaşan ve kendi gelenek, kültür, ahlak ve dinlerin ticarete yönelik geleneksel anlayışını değiştirebilme cesaretini gösteren Kalvinistlere bağlamaktadır. Weber, Kalvinistlerin geliştirdiği Protestan ahlakını, kapitalizmin gelişmesinin esas sebebi olarak görmektedir.
- Karl Marks (1818-1883), sanayi devrimiyle birlikte meydana gelen iktisadi durumu; işverenlerin, çalıştırdıkları işçilerin haklarını ödemeyerek elde ettikleri haksız kazançlara bağlamaktadır.
- Son dönemdeki önemli iktisat tarihçilerinden, Marksist Eric J. Hobsbawm ile klasik liberal David S. Landes, geleneksel iktisat tarihi anlayışının aksine, sanayi devrinin ve kapitalizmin yükselmesini ve yaygınlaşmasını daha farklı bir bakış açısıyla ele almışlardır.

[109] _____; İktisat Teorisinde Girişimcilik Faktörü; http://notoku.com/iktisat-teorisinde-girisimcilik-faktoru/ (Son erişim tarihi: 13.12.2016).
[110] Çakmak; s.63.

- Hobbsbawm (1998), sanayi devriminin ortaya çıkmasında ve kapitalizmin gelişmesinde girişimcinin çok önemli bir role sahip olduğunu kabul etmekle birlikte, esas faktörün kâr güdüsü olduğunu vurgulamaktadır. David S. Landes (1924-2013) ise hadiseye daha farklı bir yaklaşım getirmiştir. Landes, bu konuda yapılan yorumların sebepten çok sonuç olduğunu belirterek aslında zenginliğin esas müsebbibinin 'girişimci' olduğunun altını çizmiştir.

Sanayileşme ile birlikte girişimci birey tipinde çok farklı özellikler ortaya çıkmıştır. Girişimci bireyin özelliğindeki değişimler, aynı zamanda girişimcinin ekonomik değerini ve sonuç olarak toplumdaki önemini de arttırmıştır. Bu gelişmelerin neticesinde girişimcilik, bir üretim faktörü olarak görülmeye başlanmıştır. Ayrıca, 19. yüzyılın ikinci yarısından sora firma sahibi olmak ile yönetimin birbirinden ayrılması, girişimci pozisyonunun yeniden değerlendirilmesine ve ekonomik hayatta daha büyük bir önemle yer almasına sebebiyet vermiştir.

Tüm bu olaylar incelendiğinde, girişimci ve girişimcilik 1929-1930'lu yıllarda yaşanan büyük ekonomik bunalım ve İkinci Dünya Savaşı uygulamalarından büyük oranda etkilenmiştir.[111]

1929 Ekonomik Buhranla beraber klasik iktisadın 'her arz kendi talebini yaratır' anlayışı da sorgulanmaya başlanmıştır. Çünkü bu dönem talep yetersizliğinin olduğu ve pazarda arz edilen malların alıcı bulamadığı yıllardır. Bu dönemin bir değerlendirilmesi olan Keynesyen teori ile beraber ekonomide talep ile beraber ekonomide talep önemli bir belirleyici unsur olarak kabul edilmiş ve üretim sürecinde tüketici istek ve ihtiyaçlarının ön planda olduğu mal ve hizmet üretimi önem arz etmeye başlamıştır. Böyle bir değişiklik, paralelinde girişimcilik kapsamının da genişlemesine neden olmuştur. Artık girişimci tüketiciye uygun mal ve hizmet üretimine yönelik risk alan, ilişki kuran ve emek unsurundan bağımsız algılanan bir üretim faktörü olarak kabul edilmiştir.

[111]Aşkın Ayşin, Selin Nehir ve Sercan Özgür Vural; 'Tarihsel Süreçte Girişimcilik Kavramı ve Gelişimi', **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi**, (6/2), 2011, s.60.

1945 – 1970'li yıllar arasında büyük işletmelerin kaynaklarını daha etkin kullanılıyor olmaları ve uzmanlaşmayı sağlamaları açısından ölçek ekonomileri uygulanmıştır. 1970'li yılların sonuna kadar büyük firmalar o dönem sanayinin merkezi olarak kabul edilen Avrupa ve Amerika'da kurumsal açıdan da daha düşük maliyetle üretim yapan ve daha büyük istihdam alanı sağlayan organizasyonlar olarak görülmüşlerdir. Büyük firmalar ekonomideki bu hâkim durumlarından dolayı devlet ve bir takım kurumlar tarafından da özellikle uzun vadeli sermayenin sağlanması açısından genellikle destek görmüşlerdir. Bu dönemde daha yenilikçi ve girişimci olsalar bile küçük ölçekli firmaların bu destek temini çoğunlukla güç olmuştur.

İkinci Dünya Savaşı sonrası yaşanan bu dönemde özellikle Avrupa'da ekonomik bağlamlı bölgesel topluluklarda kurulmaya başlanmıştır. Küreselleşme süreci içerisinde adını Avrupa Birliği olarak değiştiren Avrupa Ekonomik Topluluğu ekonomik bağlamlı ilk bölgesel kuruluşlardan biridir. Böylece uluslararası ekonomi daha belirgin hale gelmiştir. Uluslararası ekonominin en önemli itici gücünü ise doğrudan yabancı yatırımlar oluşturmuştur. Artık Avrupa'daki girişimciler için sadece kendi ülkelerinde değil, o bölgedeki başka ülke işletmeleri ve girişimcileri ile işbirliği ve yatırım yapmanın yolu açılmıştır. Daha sonraki zamanlarda, ABD de ilk çok uluslu işletmelerini doğrudan yabancı yatırımlar yaparak bu bölgeye kaydırmaya başlamıştır. Diğer taraftan dünyanın daha geri kalmış fakat sanayileşme çabası içerisindeki ülkelerinin ucuz emek yoğun üretim alanları hem Avrupa'daki girişimciler hem de ABD'deki girişimciler için cazip hale gelmeye başlamıştır.[112]

İnsanlık tarihi geçmişten günümüze kadar üç önemli aşamadan geçmiş, üç önemli devrim yaşamış ve dönüşüme uğramıştır. Bunlardan ilki tarım toplumuna geçiş, ikinci dönüşüm aşaması olarak Sanayi (Endüstri) devrimi, insanlık tarihinin üçüncü dönüşüm aşaması ise İletişim (Bilişim) Devrimi'dir. Üçüncü büyük teknolojik devrim olan İletişim (Bilişim) Devrimi[113] yani Bilgi Toplumudur.

[112]Durak, İrmiş ve Özdemir; s.52.
[113]Kocacık, Faruk; 'Bilgi Toplumu ve Türkiye', **C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi**, Mayıs 2003, Cilt: 27, No:1, s.1-2.

İkinci Dünya Savaşının ardından, 1980 senesi sonrası yılların öncülük etmesiyle ortaya çıkan yeniliklerin neticesinde, toplumların içinde bulunduğu sistem farklı şekilde gelişip değişerek, dönüşüm geçirmeye başlamıştır. Bu dönüşümün ana sebebini yazılım, bilgisayar ve iletişimdeki teknolojik ilerlemeler oluşturmuştur. Toplumların dönüşmesine neden olanlar; ortaya farklı bilgilerin konulması, değiştirilen yöntemler ve çeşitli teknolojilerdeki gelişmeler, bunların kullanım kolaylığının sağlanması, birilerine aktarılabilinir olması ve bu bilgilere herkesin ulaşabilir olmasıdır. Ortaya çıkan her şeye toplumun her kesiminden kişinin ulaşabilmesi, insani değerlerin daha fazla önemsenmesi, farklı alanların, farklı mal ve hizmetlerin üretilmesi, yeni finansal kararların alınması, uzlaşma kültürünün öne çıkması gibi çeşitli unsurlar bu dönüşümün bir parçasıdır. Sonuçta toplumların bu yeni yapısında; bilgiyi üretme, iletme ve kullanma en önemli unsur haline gelmiş sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçilen bu süreç bilgi toplumu kavramıyla tanımlandırılmıştır. Bilgi toplumunda sanayi toplumuna göre farklı olan etmenlerden biri, bilgi toplumunun sürekli olarak ve çok çabuk değişim göstermesidir. Yazılım, internet, bilgisayar ve iletişim teknolojilerindeki her türlü gelişim öne çıkan faktörler olmuştur. Üretim faktörleri üzerinde de bilginin bu kullanımının doğurduğu sonuçlar sebebiyle bilgi toplumlarının refah artışı sağlanmıştır. Bugün üretim faktörleriyle ilgili yapılacak bir analizde karmaşık süreçler dikkate alınmalıdır. Üretim faktörlerinden birinin devre dışı bırakılması tüm süreci etkilemektedir. Bu sebeple; esneklik, hız, verimlilik, kalite gibi kavramlar uluslararası boyutta tüm süreçlerde göz önünde bulundurulmalıdır. Bilgi toplumlarında üretime her türlü açıdan etkisi olan ana değişken bilgidir. Ortaya konulan her türlü farklılığın, yaratıcı yeni fikirlerin, farklı ürün, yöntemlerin temelini bilgi oluşturmaktadır. Yaratıcı fikirlerle, yenilikçi adımların atılması, var olmayan ürünlerin üretilmesi yeni yönetimler, yeni düşünceler hepsi bir bilgiye sahip olma ve onun nasıl kullanıldığı ile ilgilidir. Ana unsurun bilgi olmasının altında farklı mal ve hizmet üretebilme ve farklı düşünceler ortaya koymayı bilginin sağlaması yatmaktadır. Bilgi tek başına değerlendirilmesinden çok bilgi ile üretim faktörleri arasındaki ilişki ve etkileşim önem arz etmektedir. Üretim faktörlerinden biri olan emek faktörünün bilgi ile olan etkileşimine bakıldığı zaman emeğin daha çok nitelikleriyle ele alındığı görülmektedir. Küreselleşmenin getirdiklerinin bir sonucu olarak işgücünün niteliği, eğitim politikalarıyla beraber ele alınmalıdır. İnsanları sadece istihdam edilebilir şekilde ele

almayıp tüm açıdan düşünerek, dünyanın neden ve nasıl değiştiğini kavrayabilen, kültürel duyarlılığa, gelişmiş etik anlayışa sahip bireylerle, insan faktörü geçiştirilmemelidir. Sonuçta var olan çalışanlardan kaliteli olmaları beklenirken bilgiye sahip olmasının, günümüz bilgi toplumunun temeli halini alan bilgisayar, internet, iletişim ve teknolojik tüm gelişmelerden kopmayan bu unsurlarla iç içe olan bireyler olmalarının sağlanması gerekmektedir. Üretim faktörlerinden iş gücünün bilgi ile beraber değerlendirilmesi toplumların, işletmelerin, çalışanların ileri bir seviyeye çıkmasını sağlamaktadır. Toplumlar içerisinde var olan kişilerin bilgi olarak donanımlı olması girişimcilik kavramının da gelişmesine yaratıcı, farklı ve çağdaş bir girişimci kişilik tipinin doğmasına sebebiyet vermektedir. "Ne olursa olsun kâr elde etme" ihtiyacından daha başka niteliklere sahip; bireyleri, doğayı, çevreyi düşünen içinde bulunduğumuz dünyada var olan kaynakları modern metotlarla yok etmeden verimli kullanabilen, farklı bir girişimci kişilik tipine geçiş sağlanmaktadır. Bilgisayar kullanımının her alanda artması dışında buna ek olarak alanında uzmanlaşmış yöneticilerin ve çalışanların bir arada olduğu yapılarda çok daha verimli, çabuk ve etkin üretim gerçekleştirilebilmektedir. Doğayla iç içe olunan tarım toplumu, doğanın kontrol edildiği sanayi toplumu ve bugün doğayı aşma isteğine sahip olunan bilgi toplumu süreçlerinde toplumların anlayışlarının nasıl dönüştüğü görülmekte ve bunlar sonucunda farklı ürün, mal, hizmet ve teknolojiler geliştirilmektedir.[114]

Sanayi toplumunda bir mal veya hizmetin ortaya konulmasının ana unsuru sanayileşmeye bağlıdır. Bilgi toplumunda ise yeni bir ürün yaratmanın ana unsuru bilgidir. Bilgi toplumlarında var olan iş imkânlarının çoğu yine bilgi ile ilgili işlerdir. Bilgi toplumunun nitelikleri şöyle belirtilmiştir:[115]

- Sanayi toplumunda güç insan ve makine iken bilgi toplumunda ise güç fikir ve mantığa bırakmıştır.
- İletişim teknolojik gelişmelerle, bilgisayarla ve internet ile çok kolay hale gelmiştir.

[114]Yalçınkaya, Timuçin; 'Sanayi ve Bilgi Toplumlarında Rekabet Ekonomisi', **Rekabet Bülteni Dergisi**, ESC Consulting Yayını, Yıl:2001, Sayı:5, s.1,3.
[115]_____; https://tr.wikipedia.org/wiki/Bilgi_toplumu (Son erişim tarihi: 14.12.2016).

- Her türlü bilgiye anında ulaşmak mümkün olmuş bunun için bilgi ağları ve veri tabanları geliştirilmiştir.
- Eğitim sürekli devam eden bir süreç halini almıştır.
- Bilgi her an üretilmekte, kullanılmakta ve aktarılmaktadır. Bu süreç sürekli ve yoğun bir şekilde devam etmektedir.
- Farklı bilgilerin devamlı ortaya konmasından dolayı birçok nitelikli yayın üretilmektedir.

Tüm bu bilgiler ışığında Sanayi Toplumu ve Bilgi Toplumu Karşılaştırılması Tablo 7'de listelenmiştir.[116]

Tablo 7: Sanayi Toplumu ve Bilgi Toplumu Karşılaştırması

		Endüstri Toplumu	**Bilgi Toplumu**
Yenilikçi Teknoloji	-Temel -Ana unsur -Mal ve hizmet üretebilme	-Buhar makinesi, güç -Bedensel emeğe benzer -Bireylerin ekonomisi, maddi fayda sağlama	-Bilgisayar(bellek, hesaplama, kontrol) -Zihinsel çabanın benzeri -Ortaya konulan bilginin gücü
Sosyo-Ekonomik Yapı	-Mamüller -Üretim merkezi -Piyasa -Öncü endüstriler -Endüstrinin yapısı	-Faydalı mallar ve hizmetler -Çağdaş işletmeler(endüstriyel malzemeler) -Yeni dünya, koloniler, tüketici satın alma gücü -İmalat endüstrileri(makine kimya endüstrileri) -Birincil, ikincil ve üçüncül endüstriler	-İletişimsel bilgi, teknoloji, bilimsel bilgi -Bilgi kullanımı(bilgi ağları, veri bankaları) -Bilimsel bilginin ve bilgi alanlarının yayılarak büyümesi -Entelektüel endüstriler(iletişimsel ve bilimsel bilgi endüstrileri) -Matris endüstriyel yapı(birincil, ikincil, üçüncül ve dördüncül endüstri sistemleri)

[116]Küçük, M. Emin ve Yaşar Tonta; 'Sanayi Toplumundan Bilgi Toplumuna Geçiş Sürecinde Temel Dinamikler', http://yunus.hacettepe.edu.tr/~tonta/yayinlar/tonta-kucuk-bilgi-toplumu-tk-icin.pdf (Son erişim tarihi: 14.12.2016), s.3.

	-Finansal yapı	-Mal ekonomisi (işbölümü, üretim ve tüketimin ayrılması)	-Sinerjik ekonomi(ortak üretim ve kullanım)
	-Sosyo-ekonomik ilke	-Fiyat ilkesi(arz ve talep dengesi)	-Amaç ilkesi(sinerjik-ortak ileri besleme ilkesi
	-Sosyo-ekonomik özne	-Girişimler(özel sektör, kamu sektörü, üçüncü sektör)	-Gönüllü topluluklar(yerel topluluklar ve bilgi toplulukları)
	-Sosyo-ekonomik sistem	-Sermayenin özel mülkiyeti, serbest rekabet, kâr elde etmenin önemi	-Alt yapı, sinerji ilkesi, toplumsal faydanın önemi
	-Toplum şekli	-Sınıflı toplum(merkezi güç sınıfları kontrol)	-Fonksiyonel toplum(çok merkez, fonksiyon, otonomi)
	-Ulusal amaç	-Gayri safi ulusal refah	Gayri safi ulusal tatmin
	-Hükümet şekli	-Parlamenter demokrasi	-Katılımcı demokrasi
	-Sosyal değişimin yaptırım gücü	-İşçi hareketleri, grevler	-Sivil hareketler ve sonuçlar
	-Toplumsal sorunlar	-İşsizlik, savaş, faşizm	-Gelecek şokları, terör, kişisel dokunulmazlığın ihlali
	-En ileri düzey	-Yüksek kitlesel tüketim	-Yüksek kitlesel bilgi üretimi
Değerler	-Değer standartları	-Maddi değerler (psikolojik gereksinimlerin karşılanması)	-Zaman değeri(hedefe yönelik başarı gereksinimlerinin karşılanması)
	-Etik standartlar	-Temel insan hakları, insanlık	-Öz disiplin, toplumsal katılım
	-Zamanın ruhu	-Rönesans(insanın özgürleşmesi)	-Küreselleşme(insan ve doğanın ortak yaşayışı)

Kaynak: Küçük, M. Emin ve Yaşar Tonta; 'Sanayi Toplumundan Bilgi Toplumuna Geçiş Sürecinde Temel Dinamikler', http://yunus.hacettepe.edu.tr/~tonta/yayinlar/tonta-kucuk-bilgi-toplumu-tk-icin.pdf (Son erişim tarihi: 14.12.2016), s.3.

Günümüz batı ülkelerinde önemli firma, sendika, devlet ile beraber geçirilen istikrarlı dönem 1970'lerin sonunda değişmeye başlamıştır. Değişimin etkisiyle 1980'li yıllarla birlikte rekabetin üst düzeyde olduğu bir finansal sistem alanı oluşmuştur. Bunun en önemli unsurlarından birini Asya ülkelerinin başını çektiği rekabet ortamı ve petrolle ilgili meydana gelen ani değişikliklerdir. Meydana gelen çok önemli siyasi değişiklikler 1990'lı yılların başında Sovyet bloğunun dağılıp merkezi planlama sistemlerinden vazgeçilmesi 1930'lardan sonra küçümsenip yok sayılan serbest piyasa mekanizmasının yeniden yükselmesini de beraberinde getirmiştir. Tüm bu olanlarla birlikte yine 1990'lı yıllarla birlikte ortaya çıkan teknolojik gelişmeler özellikle bilgisayar ve iletişim teknolojilerinin birleşmesiyle girişimci yönetim kapitalizmi yerini yeniden girişimci kapitalizmine bırakmıştır. Gelişen teknolojiyle birlikte işletmeler içerisindeki işlem maliyetleri düşürülmüş bürokratik süreçler azaltılmıştır. Finansal sistemin bu yeni halinde yönetsel kapitalizm ve buna bağlı bürokratik süreçler yerini rekabetin yüksek olduğu, bilgisayarın, internetin, bilgi teknolojilerinin her alanda kullanıldığı girişimci bir alana bırakmıştır. Geleneksel kapitalizmin ana yapısını oluşturan girişimciler 1980'li yıllarda yeniden ortaya çıkmakla kalmamış; küçük işletmeler, hatta iyi bir fikir ve planı olan bireyler de büyük şirketlerin arasından sıyrılma, hatta büyük şirketlere rakip olma şansını yakalamışlardır. Birbirleriyle bağlantılı teknolojilerin bir diğer etkisi büyük işletmelerin küçük birimler halinde dağılıp yeniden yapılanması olmuştur. İşletmeler temel niteliklerine yönelerek bunun dışındaki işleri dış kaynaklara bırakmaya başlamıştır. İnternetin 1990'lı yılların sonuyla birlikte yeni bir iş ve erişim aracı olarak yaygınlaşması ise hem şirketlere hem de bireylere yeni fırsatlar yaratmıştır. İnternet şirketlerinin hızlı yükseliş ve çöküşlerini takiben bugün daha sağlıklı bir e-iş ortamına doğru gidildiğini söylemek mümkün hale gelmiştir. Bu sürecin başlangıcı bilgisayarın ticarileştiği 1950-1960'lı yıllar olarak da düşünülebilir. Bu dönemi Bill Gates ve Larry Ellison gibi yazılım girişimcileri izlemiştir. 1990'lar Amazon, Ebay ve Yahoo gibi flaş şirketlerin dönemi iken bugün çok genç girişimcilerin geleneksel iş mantığıyla tamamen farklı tarzlarına şahit olunmaktadır. Tüketicilerin artık internet kullanımının artmasıyla birlikte ürünlerin birçok sürecine egemen olduğu görülmektedir. Sonuç olarak bu yeni sistemde işletme ve yöneticilerinin değil, müşterilerin, bu müşterilerin ihtiyaç ve isteklerinin

karşılanmasının öne çıktığı görülmektedir. Yeni sistemde müşterinin değerinin bilinmesi temelinde uygulamalar gerçekleştirilmektedir.[117]

2. Geleneksel Girişimciliğin Türkiye'deki Tarihsel Gelişimi

Geleneksel girişimciliğin Türkiye'deki tarihsel gelişimi; cumhuriyet öncesi ve cumhuriyet sonrası olmak üzere iki ana gurupta incelenmiştir.

2.1. Geleneksel Girişimciliğin Cumhuriyet Öncesi Türkiye'deki Tarihsel Gelişimi

Ticaret anlayışının değişmesindeki temel unsur yerleşik düzene geçen insanların tarım toplumunu oluşturmalarıdır. Neticede insanlar çağlar boyunca ticareti ve gücü ele geçirmek için savaşmışlardır. Anadolu'ya göç ederek yerleşen Türkler de bu sistemin getirdiklerini yaşamışlardır. Selçuklu imparatorluğunun olduğu topraklara Moğol akımları gerçekleşmiştir. Moğollardan kaçan Türk boyları Anadolu'ya sığınmışlardır. Yörük olarak adlandırılan bu Türk boyları genellikle hayvancılık, çiftçilik ve tarım ile uğraşmakta ve çadırda yaşamaktaydılar. Bu dönemde tarım ve hayvancılık ekonominin temel dayanağı olsa da sanayi de gelişimine başlamaktaydı. Dokumacılık, dericilik gibi el sanatları endüstrisi ortaya çıkmıştı. Anadolu yüzyıllar boyunca ticaretin önemli bir yeri olmuştur. Üretici tüccarın yanı sıra ne üretici ne de tüketici olan yeni bir tüccar kavramı ortaya çıkmıştır. Bu değişen ve gelişen tüccarlar, dönemin ilk girişimcilik örnekleridir. Büyüyen toplumlarda artan ihtiyaçları fark edip üreticiden malı alıp başka yerlerde ki tüketiciye satma işini yapmışlardır. Seyyar tüccarlar bulundukları kentlerin yakın çevrelerine hizmet sunarlarken, kervanlar uzun mesafeli ticareti geliştirmişlerdir. Çin'den başlayarak Anadolu aracılığıyla Akdeniz, Karadeniz veya Trakya üzerinden Avrupa'ya uzanan İpek yolu, Anadolu'yu ticaretin önemli noktalarından biri olan bir coğrafya konumuna getirmiş, geçtiği yerlerde sadece ipek değil birçok ürünün ticaretini de geliştirmiştir. Bu kervanlar ve seyyar tüccarlar için Anadolu'da yapılan kervansaraylar ticarete verilen önemin bir göstergesi olmuştur. O dönemlerde Anadolu'da uzun mesafe veya kısa mesafe kara ticareti için farklı hayvanlar taşımacılık ve ulaşım için kullanılmıştır. 13. yüzyıldan 15. yüzyıla kadar

[117]Akın; s.101.

aralıklarla devam eden Bizans – Türk savaşları ve diğer kara savaşları nedeniyle Anadolu'da kara ticaretinin güvenliği bazı dönemlerde azalmış, bu da o zaman tüccarları deniz ticaretine yoğunlaştırmıştır. Zamanla paranın ve malın bir yerden başka bir yere taşınması kolaylaşmış ve tüccarlar yerleşik düzene geçmişlerdir.[118]

Ülkemizde, girişimciliğin çok eskilere dayandığı görülmektedir. Ticarette ve el becerisi isteyen alanlarda oldukça başarılı olan Türkler Orta Asya'dan gelip Anadolu'ya yerleşmiş göçebe bir toplum yapısından yerleşik toplum düzenine geçerek bunu sağlamışlardır.[119]

Anadolu'da Türkiye Selçuklu medeniyetini kuran Türkler, Anadolu'yu bir ticaret merkezi yapma çalışmasını sürdürmüş, her tarafı kervansaraylarla donatmışlardır. Bu dönemin en önemli girişimleri loncalardır. Bu lonca sisteminde temel iki durumun olduğu bilinmektedir. Bunlardan birincisi; ticari ahlak, diğeri ise ürünün ve müşteri ilişkilerinin kalitesidir. Anadolu Selçuklu devleti ticarette tarafları korumak amaçlı sigorta müessesesini kurmuştur. Osmanlı devletinde de Anadolu Selçuklu devletinden bazı ilkeler devir alınmıştır. Özellikle lonca teşkilatı, ahi teşkilatı olarak görev sürdürmüştür. Bu girişimcilik tarzına, padişahlar da liderlik etmiş ve benimsemişlerdir. Önemli iş yerleri kurulmuş ve ticaret merkezleri oluşturulmuştur.[120]

Ahi teşkilatı sürdürülmekte olan her mesleğin içinde en dürüst ve saygıdeğer olanlarından yaşça büyük olanın mesleğin öncüsü ve lideri olarak seçildiği bir teşkilattır. Bu teşkilat Türklere özgü milli bir yapılanma olarak ortaya çıkmış, tüketicilerin korunması dâhil Türklerin Anadolu'da kök salması ve tutunmasında önemli bir rol oynamıştır.[121] Ahilik ve lonca sistemleri kıtlık ekonomisinin geçerli olduğu kendi dönemlerinde yenilikçi bir model olarak ortaya çıkmıştır.[122]

---

[118]Gümüşoğlu, Şevkinaz ve Burcu Karaöz; 'Tarihsel Süreçte Girişimcilik: Muğla Örneği', **Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi**, Cilt:3, Sayı:1, Haziran 2014, s.102.
[119]Marangoz; s.22.
[120]Ercan ve Gökdeniz; s.65.
[121]Karakaş A. Fulya; 'Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi', Nazan Yelkikalan (Ed), **Girişimcilik**, 1. Baskı, İstanbul: Beta Basım, 2013, s.6.
[122]Cansız; s.35.

Osmanlı İmparatorluğunda ekonomik etkinlikler büyük oranda devlet kontrolü altında yapılmaktaydı. Anadolu Selçuklu devletine benzer olarak kuruluş yıllarlından sonra şehirlerde üretim yapan zanaatkârlar merkezi otoritenin yönlendirmesiyle yarı resmi örgütler halinde birleşmiştir. Kendi içinden seçtikleri ve yarı dini bir lider olarak tanımlanan ahi şeyhinin önderliğinde çalışmalarını sürdürmüşlerdir. Bazı kamu görevlerinin yerine getirilmesinden de sorumlu olan ahi teşkilatı, şehirlerde bir tür yerel otorite işlevi görmüştür. 15. yüzyıldan itibaren ise Osmanlı şehirlerinden lonca teşkilatı yaygın olarak faaliyet göstermiştir. Kökeni ahilik teşkilatına dayanan loncaların iki temel amacı bulunmaktadır. Bunlardan birincisi mensubu esnaf ve sanatkârlar arasında sosyal eşitliği ve dayanışmayı sağlamak, diğeri ise mesleki faaliyetin uygulanışını düzenlemek ve denetlemektir. Girişimciliğin gelişimini etkileyen önemli unsurların başında mülkiyet sistemi gelmektedir. Osmanlı toplumunda servet ve zenginlik kavramları iktidarla özdeşleşmiş olup ferdin mevki yükseldikçe zenginliği de artardı. Toplumda sermayenin iktisat dışı faaliyetle elde edilmesi, kişileri sermaye edinmek için ticaret ve sanayiden ziyade memurlukta yükselmeye yönlendirmiştir.[123]

Osmanlı İmparatorluğu zamanında Müslüman Türklerin ticari hayattan uzak oldukları bilinmektedir. Bunun nedenlerinden biri de esnaf, tüccar ve sanayici gibi üretken sınıflara çok fazla itibar edilmediği için, Türklerin genellikle çiftçilik, devlet memurluğu veya askerlik mesleklerini seçmesidir.[124]

Osmanlı imparatorluğunun doğu batı ticaret yolları arasında olması ticaretin gelişmesinde büyük etki etmiştir. Bu ticari gelişim Osmanlı İmparatorluğunu merkeziyetçi yapıya sürüklemiştir. Osmanlı İmparatorluğu 16. yüzyılla beraber ekonomi politikasının ana eksenini oluşturmuş olan iaşecilik adıyla da bilinen provizyonizm sistemini benimsemiştir. Bu sistemde tüketiciye kaliteli, ucuz fiyatlı, üretim miktarı ve çeşitliliği bol ürünler pazarlamak temel alınmıştır. Osmanlı provizyonizm sistemini uygulamak için üretim ve ticareti kontrol altına almış gerektiğinde müdahale etmiştir. Tarihi süreç içinde keşifler sonucu ticaret yollarının değişmesi Osmanlı ticaretini büyük ölçüde etkilemiştir. Özellikle İmparatorluğun son dönemlerinde, Sanayi Devriminden (18. yüzyıl sonu İngiltere) sonra Batı ile yakın

[123]Cansız; s.34-35.
[124]Karakaş; s.7.

ilişkilerde bulunan Yahudi, Rum, İtalyan asıllı Türk vatandaşları girişimcilik faaliyetleri içerisinde bulunmuşlardır.[125]

Bu süreci takiben Osmanlı Devleti sanayileşmenin gereğini 19. Yüzyılın başlarında fark ederek, 1908 yılında[126]II. Meşrutiyeti ilan etmiştir. II. Meşrutiyet döneminde 'Milli İktisat' kavramı ortaya çıkmış ve ekonomik kalkınma için 'müteşebbis sınıfı' oluşturulmasının gerekliliği savunulmuştur.[127]

19. yüzyılın sonunda ve 20. yüzyılın başında ekonomik olarak güçsüz bir konumda olan Osmanlı Devleti'nin katıldığı savaşlarla birlikte ekonomisi daha da zayıflamıştır. Seneler boyu devam eden bu savaşlar neticesinde ülkede birçok iş sahası kapanmış, üretken erkek nüfusu azalmış, göçler sonucunda işsizlik büyük boyutlara ulaşmıştır. Var olan kaynakların büyük ölçüde ordunun hizmetine sunulması, bu kaynakların tükenmesine sebep olmuştur. Böyle bir ortamda başlayan ve dört yıl süren Kurtuluş Savaşında da ülkenin beşeri ve fiziki kaynakları sonuna kadar kullanılmış, Cumhuriyetin ilanından sonra devletin çok şeyi yeniden yapmaya başladığı uzun ve zor bir dönem başlamıştır. Devlet bir taraftan okul, hastane, yol yaparak ülkeyi yeniden inşa etmeyi; diğer taraftan da şekeri, çimentoyu üretecek fabrikalar kurmayı planlamıştır. 1920'li yıllarda ülkenin bulunduğu bu olumsuz durumda dahi egemen olan iktisadi düşünce, piyasa mekanizması esas alınarak, sermaye birikiminin özel sektör aracılığıyla geliştirilmesi yönündeydi. Bu dönemde gerçekleştirilen ekonomik politikalarında genel olarak devletçilik politikası hâkim olsa da Türkiye'de girişimciliğin alt yapısının oluşması açısından son derece önem taşımaktadır.[128]

[125]Gümüşoğlu ve Karaöz; s.103.
[126]Karakaş; s.7.
[127]Gümüşoğlu ve Karaöz; s.103.
[128]Aksoy, Apak ve Taşcıyan; s.18.

2.2.Geleneksel Girişimciliğin Cumhuriyet Sonrası Türkiye'deki Tarihsel Gelişimi

Cumhuriyet sonrası dönem incelendiğinde Türkiye'nin ilk yıllarda; savaştan çıkmış, fakirleşmiş, nüfusunun büyük bir çoğunluğunu kaybetmiş, yorgun bir ülke olarak tanımlandığı görülmektedir. Tüm bu olumsuzluklardan sıyrılmak, refaha çıkmak ve finansal canlılığın sağlanabilmesi için çok çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalardan en önemlisi 1923'de düzenlenen İzmir İktisat Kongresidir.[129]

Girişimcilikle ilgili çok önemli kararların alındığı İzmir İktisat Kongresinde, özel teşebbüse dayalı, milli bir iktisat politikasıyla devletin girişimcileri koruması ve desteklemesi gerekliliği savunulmuştur. Devlet bu bağlamda kendi girişimci sınıfını yaratmak için birçok proje geliştirmiştir. Var olan kaynaklarını; ihale olanakları, devletle ortaklık kurma, düşük faizli kredi, kamu iktisadi teşekküllerinden ara mal sağlama ve yurtdışı mübadeleye kolay ulaşım olanakları sağlama yolları ile dağıtmıştır.[130] 1923 İzmir İktisat Kongresi ardından ekonomik gelişmeyi hızlandırmak adına 1927'de Teşvik-i Sanayi Kanunu çıkarılmıştır. Kanunun amacı sanayi yatırımı yapmayı hedefleyen girişimcilerin sermaye, mali ve teknik bilgi eksikliği varsa onlara yardımcı olmaktı.[131]

1929 Dünya Ekonomik Krizi ile birlikte Türkiye Cumhuriyetinin de politikasının değiştiği görülmüştür. Sonuçta tüm bu gelişmeler akabinde devletçilik esas alınarak iktisadi devlet teşekkülleri ardı ardına kurulmaya başlanmıştır.[132] 1930 ile 1946 arası uygulanan politikalarda özel girişimciliği ortaya çıkartan ve sermaye birikimini hedefleyen oluşumlara yer verilmiş.[133] Kısmi liberalleşme uygulamalarının hayata geçirildiği 1950 ile 1960 arasındaki yıllara kadar bu politikalar devam etmiş ve bu ithal ikamesi politikası 1961 yılından itibaren resmi kalkınma politikası olarak kabul edilmiş, 24 Ocak 1980 kararlarına kadar uygulanmıştır.

[129]Gümüşoğlu ve Karaöz; s.103.
[130]Cansız; s.35.
[131]Gümüşoğlu ve Karaöz; s.103.
[132]Marangoz; s.24.
[133]Aksoy, Apak ve Taşcıyan; s.20.

Türkiye'de Cumhuriyetin kurulmasından ardından önemle girişimci bir sınıfın devlet koruyuculuğunda girişimcilik faaliyeti ortaya koymasına çalışılmıştır. 1960'lı yıllarda, girişimciliğin geliştirilmesi için kanunlar çıkarılmış ve sermayesi devlete ait var olan ticari esaslara göre faaliyetlerinde bulunan kurumlar kurulmuştur. 1960'lı ve 1970'li yıllar, Türkiye'de özel girişimciliğin gelişme gösterdiği yıllar olmuştur. Üretimin arttırılması ana hedef olarak alınmıştır. Girişimcilik kavramının olumsuz olarak etkilendiği 1960 ve 1980'li yıllar arasında; üç askeri darbe, iki reform hükümeti ve çeşitli koalisyonlar ve bunlara ilaveten birinci ve ikinci petrol şokları belirsizlik ortamı yaratmıştır. 1980'li yıllar ise, piyasa ekonomisine geçiş ve dünya ekonomisiyle eş güdümün sağlanması amacıyla birçok yeni düzenlemelerin yapıldığı bir dönem olmuştur.[134]

1980 başında 24 Ocak karalarıyla başlayan süreçle geçmişten uzaklaşarak farklı ve yeni bir döneme girilmiştir. 1980 askeri darbesinin ardından kurulan hükümetin piyasa ekonomisi yönelimi, o günden bugüne Türkiye'nin ekonomi politikasını planlı ve ithal ikameci modelden dışa açık liberal ekonomiye doğrultmuştur. 1980'lerdeki ekonomik ve politik gelişmeler, girişimci sınıf içindeki çeşitlenmeyi arttırmıştır. Uygulanan liberal politikalar sonucunda doğan yeni girişimciler, TÜSİAD çerçevesinde örgütlenen girişimcilere göre daha küçük, iç piyasaya dönük, çeşitli Anadolu kentlerine yayılmış girişimcilerden oluşmuştur. 1990'larda ise bir devlet kurumu olan KOSGEB'in kurulması ile beraber, ulusal girişimcilik hareketi daha da artmaya başlamış ve KOSGEB bu alanda öncü bir role sahip olmuştur.[135]

1990'lı yıllarla beraber hız kazanan sermaye gücü ve girişimcilik olgusu kendi arasında örgütlenme yoluna gitmiştir. Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği (MÜSİAD), Karadeniz Genç İşadamları Derneği (KAGİD), Ege Sanayici ve İşadamları Derneği, Denizli Genç İşadamları Derneği (DEGİAD), Gebze Sanayici ve İşadamları Derneği (GESİAD) gibi örgütlenmeler verilebilecek örnekler arasında yer almaktadır. Bu derneklerin örgütlenme gayesi, bilginin dağıtımı, hammaddenin ve diğer kaynakların daha etkin temini, pazarlama problemlerinin çözümü, teknolojinin ve tekniğin kullanımı gibi pek çok girişimsel alanda işbirliği yapabilmektir.

[134]Marangoz; s.24.
[135]Aksoy, Apak ve Taşcıyan; s. 20.

Türk imalat sanayinin küresel ekonomiyle birleşmesi 1996'da Gümrük Birliği ve 2001 krizi sonrasındaki yeniden yapılanmayla daha da gelişmiştir.[136]

1990 – 2000'li yıllarda küreselleşme ve mali piyasaların bütünleşmesi, Türk girişimcilerine dışa açılma şansını sağlamıştır. Ülkemizdeki girişimcilik ortamının büyümesinin yanı sıra başta Rusya ile Doğu Bloğu ve Türki Cumhuriyetler olmak üzere dünyanın birçok bölgesinde yeni girişimlerin oluşmasını da sağlamışlardır.[137]

Sonuç olarak 1980'li yıllarla birlikte aktif olarak uygulanmaya başlanan girişimcilik faaliyetleri, 1990'lı yıllarla hız kazanmış, 2000'li yıllarda ise desteklerin ve destek sağlayan kurum ve kuruluşların sayısında önemli oranda artış yaşanmasıyla giderek gelişmiştir. Özellikle son yıllarda;

- Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007 – 2013)'de bir girişim hareketi ortaya koymak isteyenlerin iş kurabilme eğitimleri almasını sağlama, girişimcilerin rekabet edebilir nitelikte olup, yeni pazarlara açılabilmelerini sağlama, teknolojiyi geliştirmek isteyen girişimcilerin desteklenmesi için risk sermayesi ve benzer araçların yaygınlaştırılması,
- Onuncu Kalkınma Planı (2014 – 2018)'de toplum içerisinde girişimcilik kültürünün oluşturulması, eğitim sistemi içerisine alınıp konulaştırılması, üniversite sanayi işbirliklerinin girişimciliği geliştirici yönde de kullanılması, akademisyen ve öğrencilerin araştırma geliştirme ve girişimcilik faaliyetlerinin desteklenmesi, sadece sanayi, hizmetler, ticaret sektörlerinde değil tarım sektöründe de girişimciliğin yaygınlaştırılması,
- Girişimcilikle ilgili eğitimlerin Sivil Toplum Kuruluşları ile birlikte yapılması,
- Orta Vadeli Program 2013 – 2015'de yenilikçilik anlayışıyla girişimcilerin destekleneceği yapıların kurulması,
- Orta Vadeli Program 2014 – 2016'da girişim hareketine başlanması için gerekli olan kaynaklara ulaşabilmelerini sağlama,

[136]Durak, İrmiş ve Özdemir; s.61.
[137]Karakaş; s.18.

- Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi 2011 – 2014 (Avrupa Üyeliğine Doğru) Girişimcilik faaliyetlerinin hayata geçirilmesi için sanayi sektöründeki girişimcilere de eğitim ve destek verilmesi,
- KOSGEB 2011–2013 KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı'nda toplumda girişimcilik kültürünün geliştirilmesi ve girişimciliğin tüm topluma yayılması hedeflenmiş ve bu hedef için birçok çalışmaya katkı sağlanmıştır. Birçok işletmenin kurulmasını sağlamak, girişimcilik politikalarına rehberlik yapmak gibi çalışmalarla, Türkiye'de girişimcilik ve girişimciler desteklenmiş ve desteklenmeye devam edilmektedirler.[138]

[138]Sönmez ve Toksoy; s.47.

D. GELENEKSEL GİRİŞİMCİLİĞİN ÖNEMİ

Girişimcilik kavramı sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş ile beraber hem ulusal hem de uluslararası alanda gelişmiş veya gelişmekte olan ülkeler arasında daha önemli bir hale gelmiştir. Konu ekonomik ve toplumsal boyutta, pek çok sektör için önem arz etmeye başlamıştır.[139] Bu bağlamda girişimciliğin önemi; ekonomik ve sosyal açıdan ele alınmıştır.

1. Geleneksel Girişimciliğin Ekonomik Açıdan Önemi

Girişim faaliyeti ortaya konduktan sonra alanındaki unsurlarla rekabet edebilmek; öncelikle mal veya hizmet üretebilme ardından iş imkânları yaratabilme yetilerini gerektirmektedir. Girişim hareketinin ekonomiye katkısı daha ilk unsurlarla başlamakta özellikle istihdam yaratma ile büyük katkı sağlamaktadır. Girişimciliğin ekonomiye sağladığı katkılardan bir diğeri artan rekabet ortamının tüketiciye sunulan mal veya hizmetin verimliliğini arttırmasıdır. Bu rekabetin sonucunda; tüketiciye daha ucuza kaliteli mal sunulabilmekte ve mal veya hizmetler çeşitlendirilmektedir. Böylece finansal sistem her daim aktif ve canlılığı korunan bir yapı hakine gelmektedir. Bunu sağlamanın ve sürekliliğini korumanın en önemli yolu girişimciliğin geliştirilmesidir. Toplumların en büyük problemlerinden biri olan işsizlik sorununun çözümünde girişimcilik faaliyetlerinin arttırılması çabaları da dikkate değer sonuçlar ortaya koymaktadır. Bu nedenle son yıllarda, hükümetler girişimciliğin geliştirilmesi için çeşitli yöntemler üzerinde çalışmakta, girişimcilik kredileri, yeni girişim destekleri ve iş geliştirme merkezleri projeleri üzerinde durmaktadır.[140]

Sermayenin yatırımı, işleyen planlar, sahip olunan kaynakların kullanımında uyguladıkları etkinlikler ve aldıkları kararlar sonucunda üstlendikleri risk faktörleriyle girişimciler en önemli finansal aktörlerden biridir. Ekonomik başarıda çok büyük yere sahiptirler.[141]

Ekonomik anlamda refaha ulaşamamış toplumlar incelendiğinde bu olumsuzluğun sebebinin girişimci niteliklere sahip bireylerin azlığı veya var olan girişimcilerin yeterince desteklenememesi olduğu görülmektedir. Finansal olarak

---

[139]Börü; s.4.
[140]Güner, Hasan ve Adem Korkmaz; 'İstihdamın Arttırılmasında Girişimciliğin Önemi Girişimcilik Destekleme Modeli Olarak İşgemler', **Çalışma İlişkileri Dergisi**, Temmuz 2011, Cilt 2, Sayı 2, S.42,45.
[141]Güler; s.29.

gelişmek isteyen toplumların; hızla değişen koşullara uyum sağlayabilme becerisine sahip, öncü girişimcilere ihtiyacı vardır. Girişimcilerin değeri, kazandıkları büyük miktardaki paralarla değil aksine oluşturdukları ekonomik değerlerle ölçülmektedir.[142]

İktisadi açıdan bakıldığında, girişimci üretim sürecine yeni teknolojiler, yeni ürünler, yeni örgütlenme modelleri veya yeni pazarlar ilave eder. Daha farklı bir ifadeyle, üretim faktörlerinin yenilik olgusu çerçevesinde çok daha verimli bir şekilde tekrar bir araya getirilmesini sağlar, dolayısıyla da ilerleme fikrinin önemli bir destekçisi olarak işlev görür. Hayata geçirdiği yenilikler vasıtasıyla meydana gelen yaratıcı yıkım süreci, yenilik olgusunun dışında kalan firmaları ya da genelleştirmek gerekirse tüm bir iktisadi sistemi değişime zorlar.[143]

İçinde bulundukları alanlardaki problemleri bulup yarattıkları kaynaklarla bu problemleri çözen girişimcilerin önemini toplumsal refahı sağlayabilmeleri oluşturmaktadır. Yaptıkları yatırımlarla bireyleri istihdam edip gelir düzeyini arttırmaktadırlar. Bireylerin ve genel olarak toplumun refah düzeyi artmaktadır. Yatırımlar ekonomik dengeye ulaşmakta önemli etkenlerdir.[144] Ulusal ekonomi açısından bakıldığında, girişimcilerin yürüttüğü yatırım projeleri, aşağıdaki nedenlerden dolayı önem kazanmaktadır.[145]

- Ulusal gelirlerin artması
- İstihdam olanaklarının genişlemesi
- Gelir dağılımında adaletsizliğin önlenmesi
- Kalkınma ve sanayileşmenin yaygın hale getirilmesi
- Dış borçların ödenmesi
- Sahip olunan ürünlerin değerlendirilmesi

İstihdamı yaratan bu girişimciler yeni şirketler kurarak ekonomik hareketlenmeyi sağlayarak kalkındırmaktadırlar. Girişimciliğin artması yeni kurulan şirketlerin artmasıyla beraber gelişmektedir. Girişimci, fırsatları görüp değerlendirerek getirdiği yeniliklerle ekonomik kaynakların düşük üretkenlik alanlarından yüksek üretkenlik alanlarına aktarılma sürecinin baş aktörüdür. Yenilikler sayesinde üretim

[142]Durukan; s.29.
[143]Kızılkaya; s.29.
[144]Karadal; s.24.
[145]Aksoy, Apak ve Taşçcıyan; s.31.

sürecinde iyileştirmeler ve üretkenlik artışları sağlanmaktadır. Girişimcinin buradaki katkısı üç yönde olabilir:[146]

1. Üretim araçlarının yeni bir tarzda birleşmesini sağlayarak, kullanılmayan üretim faktörlerinin kullanılmasını sağlar.
2. Kullanılmakta olan üretim araçlarının mevcut girdilerinin farklı şekillerde kullanılarak üretim artışını sağlar.
3. Girişimci yeni fikirlerin yaratılması, yayılması ve uygulanmasını hızlandırır.

Yine yeni teknolojilere dayanan girişimcilik ise:[147]

1. Yeni endüstrilerin ortaya çıkmasını sağlar.
2. Teknolojileri kullanan sektörlerde verimliliği arttırır.
3. Yeni teknolojilere dayalı sektörler daha hızlı büyür.

Girişimciler, dünya ekonomisinin yönetiminde inkâr edilemeyecek etkilere sahiptirler. Tüm bunlar ışığında sonuç olarak girişimcilerin ekonomiye sağladığı başlıca yararlar aşağıdaki gibidir.[148]

- İstihdam olanakları yaratmak,
- Toplumun ihtiyaçlarına göre yeni ürün ve hizmetler sunmak,
- Rekabet yoluyla çeşitliliği ve kaliteyi artırmak,
- Yeni işletmeleri ortaya çıkartarak ekonomik hayatı canlandırmak,
- Yeni pazarlara ulaşarak ekonomik büyümeye katkı sağlamak,
- Kaynaklarını farklı alanlarda kullanarak üretimi çeşitlendirmek,
- Özelleştirme sürecini hızlandırmak,
- Piyasa ekonomisine geçişi hızlandırmak,
- Kamu kesimindeki aşırı istihdamı azaltıcı bir etki yapmak,
- Rekabeti canlandırmak, üretkenlik ve etkinliği arttırmaktır.

[146]Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği; s.42.
[147]Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği; s.43.
[148]Karadal; s.25.

2. Geleneksel Girişimciliğin Sosyal Açıdan Önemi

Girişimcilik, ekonomik fayda elde etmek yanında toplumsal fayda üretmek gibi bir görev de yüklenmiştir. Toplumu oluşturan insanlar, yaşamlarını devam ettirmek için çeşitli alanlardaki ürün/hizmetlere ihtiyaç duyarlar. Bu ihtiyaçlar, insanların karınlarını doyurmaya yarayan yiyecekler veya üzerlerine giyecekleri kıyafetler olabileceği gibi, devlet dairesi ve banka gibi kurumlarca sağlanan hizmetler de olabilir. Bunlar, hem insan yaşamının hem de toplumsal yaşamın devam etmesi için mutlaka karşılanması gereken gereksinimlerdir. Bunları karşılayan da, gündelik yaşam içinde yer alan girişimlerdir. Bu girişimler sayesinde, toplumsal yaşamın aksamadan devam etmesi sağlanmış olur. Bir ülke de girişimlerin sayısı ve çeşidi ne kadar fazlaysa, insanların ve toplumun elde ettiği fayda da o oranda fazla olur. Bunun yanında girişimcilik, kentsel gelişme açısından da önemli bir rol oynar. Bu açıdan girişimciler, kentlerin gelişiminde ve bölgesel kalkınma hedeflerinde bir 'büyüme makinesi' gibi hareket ederler. Bir kentteki girişimciler ne kadar faal olurlarsa, bu diğer toplumsal grupları da o oranda etkileyecektir. Ekonomik faaliyetlerin artış göstermesi ile birlikte, kentteki finans kurumlarının sayısı da artacak ve yerel gazeteler daha fazla ilan almaya başlayacaklardır; bu hareketlilikle birlikte, dünya veya ülke genelinde kent daha fazla tanınmaya başlayarak, hızlı bir büyüme ortaya çıkacaktır. Kentte belki bir üniversite kurulacak ve sosyal tesislerin sayısında artışlar ortaya çıkacaktır. Bunun sonucunda, hem istihdam oranları artacak, hem de yaşam kalitesi yükselecektir. Tüm bunlar da kentteki girişimciler sayesinde ortaya çıkacaktır.[149]

Girişimciliğin sosyal açıdan önemi olarak toplumsal faydaları arasında; bireylere cesaret vermesi, güçlendirmesi ve toplumsal gelişmeye katkı sağlaması, toplumun değişen talepleri ve önceliklerini algılayıp karşılaması, kadınların girişimciliğe özendirilmesiyle ekonomik ve sosyal hayatta daha fazla yer almalarına ve dezavantajlı toplumsal konumlarının ortadan kaldırılmasına destek sağlamaları da yer almaktadır.[150]Ve bir girişimci yaptıkları sonucu elde edilen başarı ya da başarısızlıklarla diğer girişimcilere örnek olup, yol açmaktadır.[151]

[149]Dolgun; s.8.
[150]Karadal; s.25.
[151]Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği; s.43.

III. SOSYAL GİRİŞİMCİLİK

A. SOSYAL GİRİŞİMCİLİĞİN TANIMI

Sosyal girişimciler toplumlarda var olan problemlere sürdürülebilir yenilikçi çözümler getiren bireylerdir. Ticari girişimcilere benzeyen yanları; sorun ve fırsatları fark etme, doğru değerlendirme, risk alma ve yenilikçi yollarla çözümleme yoluna gitmeleridir. Sosyal girişimciler için önemli olan unsurlardan biri kendilerini çözmeye adadıkları problemin faktörlerini tek tek düzeltmektense problemi ortadan kaldırmayı hedef almaktadırlar. Problemleri kısa vadeli çözümlerle geçiştirmeyi değil uzun vadede çözmeyi amaçlamaktadırlar. Geliştirdikleri sosyal girişim projesi uygulanabilir, kolay anlaşılır, etik ve o bölgede yaşayanların geniş desteğini alabilir olmalıdır. Böylelikle bireyler, kendi hakları için ayağa kalkarak bu yeni fikri uygulamak için harekete geçebilirler. Bir anlamda sosyal girişimciler, harekete geçilirse her şeyin mümkün olduğunu kanıtlayan rol modellerdir ve yerel değişim yaratıcılarının liderleridir. İş dünyasında değişiklik meydana getiren girişimciler gibi, sosyal girişimciler de toplumsal dönüşümün önemli aktörleridir. Sosyal girişimcilerin ayırt edici özelliği başkalarının görmediğini görerek yeni fırsatlar yaratmalarıdır. Sistemleri değiştirirler ve yeni yaklaşımlar bularak toplumun önemli sorunlarına çözüm getirirler. Ticari bir girişimcinin yeni sanayiler kurması gibi, sosyal girişimciler de toplumsal sorunlara yenilikçi çözümlerle yaklaşır ve bu çözümleri büyük oranda ortaya koyarlar.[152]

Sosyal işletmecilik yeni bir fikirdir. Ancak bir sosyal işletmenin ardında yatan davranışlar herkese tanıdıktır. Yaratıcılık, girişimcilik ve dünyayı daha iyi bir yer haline getirme arzusu; bunlar milyonlarca insanın paylaştıkları duygular ve bu duygular bir sosyal girişimi başlatmak için gerek duyulan tek şeydir. Sosyal bir girişim başlatmakla sıradan bir girişimi başlatmak arasındaki ana fark, girişimcinin ana isteklendirmesinde yatar. Her girişimci gibi, bir sosyal girişimin yaratıcısı da hırslıdır, enerjiktir ve yaratıcıdır; o, büyük rüyalar görür. Ancak sosyal girişimcilik dünyasında girişimciyi sürükleyen güç farlıdır. Kâr azamileştirme amaçlı bir iş kurmak isteyen kişilerin çoğu para tercihen çok para kazanmak üzerine odaklıdırlar, zira kâr başarının ölçüldüğü bir kıstastır. Buna göre, güçlü bir girişim örneği aramaya başlarlar; harcayabilecekleri paraları olan müşterilerin yeterince hizmet alamadıkları bir piyasa; bir başka şirketin

---

[152] _____; http://turkey.ashoka.org/sosyal-giri%C5%9Fimci-kimdir-0 (Son erişim tarihi: 23.12.2016).

doldurmadığı bir boşluk ve birçok insanın yüksek fiyatlar ödemeye hazır oldukları bir ihtiyacı karşılamanın yeni bir yolu.[153]

Ancak bir sosyal girişimin temelini atarken azami kâr yaratacak bir işletme vakası aramakla işe başlanmaz. Onun yerine, çözmek istenilen bir sosyal sorun seçilir, ardından da onun için bir işletme çözümü aranır. Kâr nihai bir hedef değil, sadece gerekli bir koşul olarak önem taşır.[154]

Sosyal girişimciler, eğitim, sağlık, çevre ve girişim geliştirme dahil olmak üzere çeşitli alanlarda sosyal yenilik ve dönüşümü yönlendirir. Girişimci, iş metotları ve geleneksel uygulamaları yenileme ve aşma cesareti ile yoksulluğun hafifletilmesi hedeflerini gerçekleştirmeyi amaçlar. Sosyal girişimci, kâr amacı gütmeyen güçlü ve sürdürülebilir örgütler kurar. Sosyal girişimcilik; toplum yararına pratik, yenilikçi ve sürdürülebilir yaklaşımlarla, ekonomik ve toplumsal sorunlara eşsiz bir çözüm getiren bir terimdir. Sosyal girişimcilerin odaklandığı alanlardan bazıları eğitim, sağlık, refah, insan hakları, işçi hakları, çevre, ekonomik kalkınma, tarım vb. gibi alanlardır.[155]

1953 yılında H. Bowen'in 'İşadamlarının Sosyal Sorumlulukları' (*ing.social responsibilities of the businessman*) adlı kitabında; sosyal girişimcilik ilk kez kavram olarak yer almıştır. Bu kitapta Bowen, işadamlarının, toplumun değer ve amaçlarıyla örtüşen sosyal sorumluluk faaliyetleriyle ilgilenmelerini savunmuştur.[156]

Sosyal girişimcilik kavramının gelişmesi İkinci Dünya Savaşı'na kadar uzansa da; 1970'li yıllarda Bangladeş'li bankacı Muhammed Yunus'un uygulamaya koyduğu ve kendisine '2006 Yılı Nobel Barış Ödülü' kazandıran 'Mikro Krediler' yoluyla yoksulluğun önlenmesi projesi ile dünya kamuoyunun dikkatini çekmiştir.[157]

Girişimciliğin yalnızca ticaret ve kâr elde etmekle bağdaştırıldığı, toplumun sosyal sorunlarına çözüm arayanlarının ise; gerçeklikten uzak bulunduğu bir dönemde

---

[153]Yunus, Muhammed, Karl Weber; **Sosyal İşletme Kurmak İnsanlığın En Acil İhtiyaçlarını Karşılayacak Yeni Bir Kapitalizm Türü**, Birinci Baskı, İstanbul: Doğan Kitap, 2012, s.77.
[154]Yunus ve Weber; s.78.
[155]_____;http://www.schwabfound.org/content/what-social-entrepreneur (Son erişim tarihi: 23.12.2016).
[156]Danacı, Cem, Osman Uluyol; 'Küresel Sorunların Çözümünde Bir Model Olarak Sosyal Girişimcilik ve Sosyal Girişimciliğin Finansman Boyutuyla Değerlendirilmesi'; **VI. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi Bildiriler Kitabı Sosyal Girişimcilik**, Çanakkale: 2009, s.51.
[157]Öztürk, Turan; 'Sosyal Girişimci Aklı Kaderin Önünde Tutar'; **VI. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi Bildiriler Kitabı Sosyal Girişimcilik**, Çanakkale: 2009, s.72.

sosyal girişimcilik, toplumların kalkınmasını sağlayan en önemli faktörlerden biri olmuştur. Tarihi süreci boyunca sosyal girişimciler toplumların alışılagelmiş davranışlarına yenilik getirerek onları değiştirerek, dönüşümlere yol açmaktadırlar. 1980 yılında Amerikalı Bill Drayton (ASHOKA'nın kurucusu) bu faaliyetleri, sosyal girişimcilik olarak tanımlamıştır. Sosyal girişimciliği kavrama ve uygulama konusunda farkındalığı arttırmıştır.[158]

Bu tabloda sosyal girişimciliğin literatür özeti; dört ana hat (çalışmaların amacı, alanları, anahtar boyutları ve tanımları) çerçevesinde oluşturulmuştur.[159]

[158]Budak, Gönül; 'Yoksulluğa İnovatif Bir Çözüm Sosyal Girişimcilik', **Hak-İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi**, Cilt 4, Yıl 4, Sayı 8, 2015/1, s.36.
[159]Bulut, Çağrı, Aylin Araza ve Gonca Aslan; 'Sosyal Girişimciliğin Kavramsal Çerçevesi', **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi**, 7:2, 2012, s.75.

Tablo 8: Sosyal Girişimcilik Literatür Taraması

Yazar (lar)	Çalışmanın Amacı	Alan	Kavramsal Yapı (Anahtar Boyutlar)	Sosyal Girişimciliğin Tanımı
King ve Roberts (1987)	Kamudaki girişimcilerin, devlet politikalarına olan etkisini tanımlar	Kamu sektörü	Yok	SG, yenilik ve liderlik nitelikleriyle betimlenmiş
Waddock ve Post (1991)	Sosyal girişimcilerin kim ve hangi sosyal girişimde bulunduklarını	Kamu sektörü kuruluşları/ sosyal eylem	1.Sorunların karmaşıklığı ile baş etme yetisi 2.Güvenilirlik 3.Ortak amaca sadakat	Eldeki olanaklarla kamu kuruluşu ortaya koymak veya var olan kamu kuruluşunu düzenlemek
Campbell (1997)	Sağlık sektörü için yeni sosyal fırsatlar	Sosyal girişimler	Yok	Kazanç sağlama faktörü olmadan toplumlara fayda sağlamayı amaç eden sosyal amaçlı girişimlerdir
Henton ve diğ. (1997)	Sivil girişimciliğin, toplumsal gelişime sağladığı faydayı önemser	Kâr amacı güden veya gütmeyen örgütlerde çalışan bireyler	Yok	Bütün insanlığa fayda sağlamak için harekete geçenler sivil girişimcilerdir
Leadbeater (1997)	Sosyal girişimcilerin toplum refahını arttırıp arttıramayacağını araştırır	Kâr amacı gütmeyen örgütler sivil toplum kuruluşları	1.Hırslı önderlik 2.Kıt kaynakların en yaratıcı biçimde kullanılması 3.Müşterilerle uzun dönem ilişkiler geliştiren kapsamlı örgütlerin oluşturulması	Var olan ama kullanılmayan kaynakları tespit edip sosyal fayda sağlama amacıyla kullanımını sağlama
Cornwall (1998)	Geliri az bireyler üzerinde etki yaratılıp yaratılamadığı	Kâr amacı gütmeyen örgütler/ kalkınma ajansları	Yok	Sosyal sorumluluk bilinci olan girişimciler toplumu geliştirmek isterler

Dees (1998a)	Sosyal girişimciliğin tanımı	Kamu kuruluşları/ kâr hedefi olmayan yapılar	Beş önemli unsur: 1.Sosyal amaç 2.Yeni fırsatları kovalamak 3.Sürekli yenilik 4.İlk hareket 5.Risk alma	Yok
Dees (1998b)	Kâr hedefli olmayan yapıların kaynak için strateji geliştirmeleri	Kâr hedefli olmayan yapılar	Yok	Kâr hedefli olmayan yapıların yeni fon kaynakları ve strateji bulmaları5
Prabhu (1998)	Sosyal girişimsel liderlik kavramının araştırılması	Kâr hedefli olmayan yapılar sosyal hareket	Yok	Girişim hareketinin amacı yapıların veya bireylerin değişimi ve gelişimini sağlamaktır.
Ryan (1999)	Kâr hedefli büyük işletmelerin kâr hedefi olmayan yapıların operasyonları üzerindeki etkisine bakar	Kâr hedefli olmayan yapılar	Yok	Tam anlamıyla tanımlanmamış
Wallace (1999)	Sosyal fayda sağlama hedefinde olan yapıların toplumun refahını sağlamadaki rolünü inceler	Kâr amacı gütmeyen topluluklar, kalkınma ajansları	Yok	Girişimciler içinde bulundukları toplumların gelişmesi için sosyal sorumluluk bilincine sahiptirler
Borins (2000)	Bulgular sonucunda girişimci halk önderlerinin özellikleri iki kategoride değerlendirir: onlar olumlu liderler midir yoksa kural bozanlar mıdır?	Kamu kuruluşları	1.Yenilik kaynakları 2.Yenilik türü 3.Yeniliğe yol açan koşullar 4.Yeniliğin destekçileri 5.Yeniliğin önündeki engeller	Kamu kuruluşlarında yenilik yapan yaratıcı önderler

Thompson ve diğ. (2000)	Özel sektördeki SG'liğin incelenmesi	Kâr amacı güden örgütler	Yok	Özel sektör aracılığıyla geliştirilen yaratıcı projelerle sosyal girişimcilik etkinliklerini önemser
Canadian Centre for Social Entrepreneurship (2001)	Sosyal girişimciliği genel olarak ele alır. Özellikle küreselleşmenin ve ikili kâr hanesi raporlamanın etkilerine bakar	Kazanç odaklı olmayan örgütler ve kuruluşlar	1.Sosyal odaklı özel sektör faaliyetleri 2.Kâr amacı gütmeyen işletmelerde girişimci eylemler	Özel, kamu veya gönüllülük esaslı sektörler de yaratıcılık ve yenilikçiliğin öne çıkması
Hibbert ve diğ. (2001)	Tüketicilerin sosyal girişimlere yönelik tutumlarını ölçmektedir.	Kâr amacı gütmeyen örgütler/ sosyal eylem	Yok	Sosyal girişim hareketinin kâr elde etme amaçlı değil sosyal fayda sağlayacak şekilde kullanılması ya da kâr elde eden bir şirketin, kârını dezavantajlı gruplara aktarması
Smallbone ve diğ. (2001)	Birleşik Krallıkdaki sosyal kuruluşları inceler ve SG'liğin gelişmesini sağlayacak stratejileri ortaya çıkarır	Kâr elde etmeyi hedefleyen veya hedeflemeyen yapılar	SG faydaları iş yaratma, eğitim sağlama, devletin sağlayamadığı hizmetleri sağlama, finansal kaynak, sosyal sermaye faydasının arttırılması geliştirilmesi fiziki kaynak sağlamak, yoklukla mücadele	Sosyal fayda sağlamak için ticaret yapan rekabetçi kuruluşlar sosyal işletmeler olarak tanımlanır. (Sendikalar, kâr amacı gütmeyen örgütler, çalışanların sahip olduğu kuruluşlar, vb.)

Cook, Dodds, and Mitchell (2002)	Sosyal girişimciliğin yanlış yönlendirilen ve tehlikeli refah devleti sorumluluklarının yerini alabileceği fikrini eleştirir	Sosyal girişimler	Yok	Kamu, sosyal ve ticari sektörler arasında piyasa gücünü kamu yararına kullanmak için geliştirilen sosyal ortaklıklar
Shaw ve diğ. (2002)	SG'in detaylı araştırılması sosyal girişimcileri harekete geçirecek yetilere amaçlara, eylemlere ve tanımlara odaklanır.	Kâr amacı gütmeyen örgütler	Sosyal girişimin önemli unsurları 1.Farklılık 2.Harekete geçme 3.Gündem belirleme 4.Etik olma	Ticari girişimlerin refah yaratmada ortaya koydukları yaratıcılığın aynısının sosyal problemler içinde sağlanması
Thompson (2002)	SG kapsamının temel çerçevesini oluşturur SG kimdir, ne tür bir destek onlar için mevcuttur bunları yanıtlar	Kâr amacı gütmeyen örgütler	Araştırmalar neticesinde elde edilen dört temel unsur; 1.İş olanakları sunma 2.Alanların kullanımı 3.Gönüllülük faaliyetlerinin arttırılması 4.İhtiyaç sahiplerine odaklanmak	Sosyal sermaye oluşturmak için, yeni bir şey katma veya farklı bir şey yaratma sürecidir
Sullivan Mort ve diğ. (2003)	SG kavramı çok boyutlu bir yapı biçiminde geliştirmek	Kâr amacı gütmeyen örgütler	1.Sosyal fayda sağlama 2.Dengeli bir tutum sergilemek 3.Fırsatları kovalamak, tüketiciler ve ihtiyaç sahipleri için amacın sosyal fayda sağlama olması 4.Yaratıcı, farklılık peşinde olan, sosyal ve risk alandır	Yeni sosyal yapıların var olmasına ve mevcutlarda yenilikçiliğin sürekliliğine liderlik etme fırsatları arama ve tanıma

Alvord ve diğ. (2004)	Sosyal değişimi sağlayan başarılı sosyal girişimcilik özelliklerini bulmak	Yok	1.Öncülük etme 2.Yenilikçilik 3.Büyüme 4.Dönüşümü gerçekleştirebilme	Basit işletme özelliklerinin dışına çıkarak, odak noktası yenilikle beraber sosyal sorunlara eğilmek. Sosyal etki için yaratıcı olma
Tan ve diğ. (2005)	Sosyal girişimciliğin kabul görmüş girişimcilik tanımı üzerinden, girişimciliğin bir formu olup olmadığını araştırmak	Tüzel Kişiler (Kurumlar, Dernekler, Kulüpler, Topluluklar)	1.Risk 2.Yenilikçilik 3.Sosyal misyon 4.Direkt (hizmet, burs, hediye, bina, yardım) veya endirekt (istihdam, gönüllülük) fayda	Toplumların belirli bir kesimi yararına kâr sağlama süreci
Light (2005)	Sosyal girişimcilikten ziyade, bu girişimciliğin herkes için olup olmadığını tartışır	Tüm sektörlerde faaliyet gösteren bireyler, gruplar, örgütler veya birlikler	1.Sosyal amaca hizmet etme çabası 2.Sosyal sorunlara eğilmek 3.Yaratıcılık 4.Sürdürülebilirlik 5. Geniş çaplı değişim	SG; önemli sosyal sorunlara işaret eden, ezberleri büyük çaplı değişimlerle bozan, sürdürülebilir bir biçimde uygulamaya çalışan birey, grup, örgüt veya birliklerdir
Weerawardena ve Mort (2006)	Çalışmanın amacı, SG ile ilgili kuram oluşturma yönteminden yola çıkıp, bir grup vaka çalışmasını inceleyerek çok boyutlu bir model oluşturmaktır	Kâr amacı gütmeyen örgütler	1.Sosyal Misyon 2.Sürdürülebilirlik 3.Çevresel Dinamikler 4.Risk Yönetimi 5.Proaktiflik 6.Yenilikçilik	SG; kâr hedefli olmayan yapıların fırsatları kullanarak, sosyal bir değer yaratması

Mair ve Marti (2006)	Çalışmanın amacı sosyal girişimcilikle ilgili akademik merak uyandırmak. Sosyal girişimciliğin unsurları içerisinde yer alan sosyal ve girişimci kavramlarını incelemek	Bütün yapılar	1.Fırsatları değerlendirmek 2.Yenilikçilik 3.Sosyal hedef 4.Sosyal değişimi sağlamak	Sosyal taleplerin karşılanması doğrultusunda çeşitli kaynakları bir araya getirmekle beraber, fırsatları yenilikçi bir biçimde değerlendirerek sosyal değişim yaratmak
Peredo ve McLean (2006)	Çalışmanın amacı, sosyal ve girişimcilik unsurlarını konseptin içinde eriterek, analitik ve eleştirel bir yaklaşımla SG kavramını açıklamak	Hedefi sosyal fayda sağlamak olan birey veya kurumlar	1.Değer yaratacak fırsatları bulmak (ileri görüşlülük) 2.Sosyal değer yaratacak yeni bir buluş yapmak veya var olan bir fikri geliştirerek adapte etmek 3.Sosyal değer yaratmak için ortalamının üzerinde risk almak 4.Sosyal teşebbüsler için kaynak yaratmada, yılmadan sınırlı varlıkları devam ettirmek	SG, tamamen veya en azından belirgin bir biçimde sosyal fayda ortaya koymaktır.
Martin ve Osberg (2007)	Girişimciliğin Önemli niteliklerini ortaya koyarak, girişimcilik ve sosyal girişimcilik arasındaki farklılıkları ortaya koymak. Sosyal girişimcilik vakalarının incelenmesi	Yok	1.Sosyal adaletsizlik 2.Dengesizlik 3.Dengesizlik içinde fırsatların belirlenmesi 4.Cesaret 5.Metanet 6.Meydan okuma	SG üç bileşenle açıklanır; 1.Adaletsiz düzen yüzünden finansal veya politik güce sahip olamayan ve dönüştürücü faydalardan yararlanamayan, dışlanan, acı çeken ve marjinalleşen kesimi belirlemek 2.Bu adaletsiz düzen içinde sosyal değer

				yaratacak metanet, yaratıcılık, cesaret ve eylemi oluşturarak koşullara meydan okumak 3.Hedef grubun sıkıntılarını azaltmak için grubun potansiyelini ortaya çıkartmak ve kalıcı, dengeli bir ekosistem oluşturmak
Chell (2007)	Araştırmanın hedefi, girişim ve girişimciliğin niteliği ile ilgili daha önce yapılan söylemlerin ve bakış açılarının izini sürerek sosyal ve ekonomik girişimciliği anlamaktır	Kamu ve özel sektör		Sosyal girişim; Her daim iletilebilen kaynakların kontrolüne bakmaksızın, sürdürülebilirliği garantilemek için yaratılan refah ve sosyal değeri işe yeniden yatırım yaparak, fırsatları devamlı yaratmak ve peşinden koşmaktır.
Zahra ve diğ. (2008)	Sosyal girişimciliğin oluşumuna ve evrenselleşmesine fayda sağlayan güçlerin açıklanması	Tüm sektörler	1.Nüfuz edebilme 2.Uygunluk 3.Sosyal Önem 4.Diğerlerine ulaşabilme 5.Çözüm isteğindeki radikallik	SG; yeni girişimler Ortaya koyarak veya var olan yapıları yöneterek sosyal refahı arttırmak adına keşfetmeyi, tanımlamayı ve fırsatları görmeyi üstlenen tüm süreçlerin tamamıdır.
Smith - Hunter (2008)	Çalışmada, SG kavramı, genel girişimciliğin üç ana ölçme aracı ile ilişkilendirilerek	Tüm sektörler	1) İnsan sermayesi 2) Ağ Yapısı 3) Finansal Sermaye	SG, girişimcilik dünyası içinde, geleneksel girişimcilik ile

	tanımlanmaya çalışılmıştır. SG'liğin mevcut durumu da incelenmiş ve özetlenmiştir.		boyutları üzerinden model kurulmuştur	birlikte yer alır
Neck, Brush ve Allen (2009)	Girişimci hareketlerinin tiplerini tanımlayarak, sosyal girişimciliğin görünümünü açıklamak	Sosyal amaçlı girişimler ve Kar amacı Gütmeyen örgütler	SG Boyutları; misyon ve çıktılar SG etkileyen faktörler; 1.Fırsatların kaynakları (insanlar ve gezegen) 2.Paydaşların belirginliği 3.Performans metrikleri	Sosyal girişimcilik, kararlaştırılmış hedef tarafından belirlenir.
Craing V. VanSandt ve diğ. (2009)	Araştırmada, sosyal girişimcilerin, sosyal ilerlemeyi gerçekleştirmelerine izin veren aracılar ve birbirini takip eden genişleme, ölçme ve yenileme yöntemleri araştırılmıştır.	Yok	1.Fırsatları tanıma (Etkili mantık, fırsatları tanımlama 2.Canlılık Yaratma (Stratejik partnerler ekleme, Paydaş tabanını genişletme) 3.Uygulama (Etkiyi maksimize etme)	Etkili SG gelişmesinde aracı işlevi olan güçler; 1.Etkili mantık 2.Uygun raporlama metrikleri sayesinde geliştirilmiş meşruiyet 3.Bilgi teknolojileri
Bloom ve Chatterji (2009)	Önderliğin, hedefe Sadakatin, bağış toplamanın, aynısını yapma replikasyon politikaları ve süreçlerinin yaratılmasının önemini vurgular. Ek olarak sosyal etki ölçeği geliştirilmiştir.	Yok	Sosyal Etki Ölçeği; 1.Personel Alımı 2.İletişim 3.Birlik Kurma 4.Lobi Oluşturma 5.Kazanç Elde Etme 6.Aynısını Yapma (Replikasyon) 7.Pazar Güçlerini Harekete Geçirme	SG; sosyal sorunlara işaret eden geçmişteki stratejilerden farklı olarak değişim stratejilerini konuşlandıran, sosyal problemleri ortadan kaldırmak, azaltmak için yeni örgüt ya da programlar başlatan kişi

P. J. Murphy ve S. M. Coombes (2009)	Sosyal hareketin ortaya konulması, kurumsal sosyal sorumluluğun sosyal girişimcilik kapsamında genişletilerek kavramsallaştırılması	Kâr elde etme amaçlı girişimler, kâr amacı gütmeyen etkinlikler	1.Seferberlik 2.Zamanlama	Sosyal girişimcilik, belirli bir sosyal amaç veya sorunu, seferberlik bağlamında teşvik etme niyetinde olan bir oluşum ve girişimin sorumluluğunun alınmasıdır.
Noruzi, Westover ve Rahimi (2010)	Araştırmanın hedefi, günümüzde önemli bir fenomen haline gelen sosyal girişimcilikle ilgili yeni gelişmeleri araştırmak	Kar amacı güden ve gütmeyen örgütler, kamu sektörleri, tüm örgütler ve bireyler	1.Pazardaki başarısızlıklara cevap vermesi 2.Dönüştürücü yenilik 3.Finansal sürdürülebilirlik	Sosyal girişimci; Farklı düşüncelerle net sosyal problemlere, sürdürülebilir, büyük oranda çözümler üreten birey, grup, ağ, birlik ya da örgüttür.
Lundqvist ve Middleton (2010)	Araştırmanın hedefi İsveç ve ötesindeki sosyal, sivil, toplumsal ve diğer girişimcilik tiplerini birleştirerek, sosyal girişimciliğe dair daha birleştirilmiş bir tanım oluşturmak	Yok	1.Amaç (Sosyal, Ekolojik) 2.Aktör (Kolektif veya Bireysel)	İsviçre'de SG ile ilgili araştırmacı ve danışmanların tanımlamalarında n alıntı yapılmış ve sonuçta biri dışında, diğer hepsinin girişimciliğin değişik kısımlarını ele alarak birleştirici bir tanıma sıcak bakmışlar
Dacin ve Matear (2010)	Sosyal girişimcilik kavramının literatürdeki güncel durumunu incelemek ve bazı girişimcilik formlarını (geleneksel, kurumsal, kültürel) sosyal girişimcilik kavramıyla birleştirmek	Yok	1.Bireysel Farklılıklar 2.Faaliyette bulunulan sektör 3.Süreç ve Kaynaklar 4.Birincil misyon	SG, sonuçları pozitif ya da negatifte olsa sosyal fayda sağlama amacına odaklanmış girişimlerdir

Marshall (2011)	Çalışmada, kâr amacı güden ve uluslar arası platformda faaliyet gösteren firmalar incelenmiş. Kâr elde etmek isteyen yapıların SG boyutları ele alınmış.	Kâr elde etmek isteyen yapılar	1.Zihniyet (Risk almanın ötesinde) 2.Fırsatları Tanıma 3.Sosyal Ağ (Ortaklık, Bilgi) 4.Sonuçlar (Performans)	SG, sosyal misyonun başarılmasına yardımcı olacak hizmet veya ürünü ortaya koyma, bu hizmet veya ürünü alıcı ülkeye ulaştırarak finansal fayda sağlama
Lepoutre ve diğ. (2011)	Araştırmanın hedefi demografik sosyal girişimcilik hareketlerini ölçmek için yöntem geliştirmek ve 49 ülkede test etmek.	Kâr elde etmek isteyen yapılar ve sivil toplum kuruluşları	1.Sosyal hedef 2.Yenilikçilik 3.Gelir Modeli	Sosyal girişimcilikle ilgili yapılan standart tanımların her ülkenin uygulamalarına göre farklılık gösterebileceği belirtilmektedir.
G. T. Lumpkin, T. D. Moss, D.M. Grass, S. Kato, A.S., Amezcua, 2011	Araştırmanın hedefi, Sosyal girişimciliği, girişimsel süreçlerde, önemlilerinin ne ölçüde farklılaştırdığı sorulmaktadır	Kar elde etme hedefini amaçlamayan yapılar, sosyal fayda sağlama hedefli geleneksel kâr elde etmek isteyen yapılar	Sosyal Girişimciliğin öncülleri; 1.Sosyal fayda sağlama isteği 2.Fırsatları keşfetme 3.Sermayeye ulaşma 4.Çoklu paydaşlar Çıktıları; 1.Sosyal değer yaratma 2.Sürdürülebilir çözümler 3.Çoklu paydaşların tatmini	Yok

Kaynak: Bulut Çağrı, Aylin Araza ve Gonca Aslan; 'Sosyal Girişimciliğin Kavramsal Çerçevesi', Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 7:2, 2012, s.75.

'Sosyal girişim' kavramı kendi içerisinde 'sosyal' ve 'girişim' olmak üzere iki farklı kelimeden oluşmaktadır. Girişimcilik kavramı beraberinde benzer ticari girişimlerde olduğu gibi sorun ve fırsatları fark etme, doğru değerlendirme, risk alma ve

yenilikçi yollarla çözümü sağlamayı amaçlar. 'Sosyallik' anlayışı ise girişimcilik prensiplerinin kâr elde etme yerine sosyal sorunları çözmeyi hedefler.[160]

Ticari faaliyetler içerisinde bulunan geleneksel girişimcilerin temel amacı kâr elde etmek ve bu sayede dünyevi ihtiyaçlarını karşılamaktır. Fakat sosyal girişimciler geleneksel girişimcilerden temel amaç noktasında ayrılmakta geleneksel girişimciler gibi sadece dünyevi ihtiyaçlarını karşılamak için değil, aynı zamanda dünyadaki problemlerin çözümünü bularak toplumsal sorunlara sürdürülebilir çözümler üretme amacını taşımaktadırlar.[161]

Sosyal girişimciler var olan problemlerin çözümünde problemi oluşturan faktörleri tek tek ele almayı değil sistemsel bir dönüşüm sağlayarak problemi tamamen ortadan kaldırmayı hedeflemektedirler. Yarattıkları yöntemle kısa vadede geçici bir çözüm değil uzun vadede kalıcı bir çözüm yaratmayı amaçlamaktadırlar. Bu yöntemin uygulanabilir olması, anlaşılır olması ve toplum tarafından desteklenmesi önemli aşamalardandır. Dolayısıyla sosyal problemlerin çözümünde girişimcilik temelli veya serbest piyasa yöntemlerini benimseyen ve sistematik değişimi hedefleyen bireyler veya kuruluşlar olarak ortaya çıkarlar. Sosyal girişimcilik faaliyetinde bulunan kuruluşlar kâr elde etmeyi hedef tutmayan gönüllü sivil toplum kuruluşları olarak örgütlenebildikleri gibi, işlevlerini şirket veya kooperatif olarak da yürütebilmektedir.[162]

Sosyal girişimcilik; kâr elde etmeyi hedeflemeyen, ticari veya kamusal tüm sektörler içinde gerçekleşebilen sürdürülebilir, yenilikçi ve sosyal fayda sağlayan bütün faaliyetler olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir ifadeyle, Sosyal girişimcilik; neredeyse her sektörde, sosyal fayda sağlamak, değişim yaratmak veya sosyal ihtiyaçları karşılamak, yenilikler ortaya çıkarmak için fırsatların peşinden gidildiği, bu fırsatları kullanmak için belli ölçüde risk alındığı, kaynakların yaratıcı bir şekilde kullanıldığı, sürdürebilir, yenilikçi ve sosyal bir süreçtir.[163]

---

[160] _____; http://www.sosyalgirisim.org//content/detail.aspx?cid=10 (Son erişim tarihi: 24.12.2016).

[161] _____; http://www.sosyalgirisim.com/sosyal-giri351imcilik-nedir.html (Son erişim tarihi: 24.12.2016).

[162] _____; http://www.sosyalgirisim.org//content/detail.aspx?cid=10 (Son erişim tarihi: 24.12.2016).

[163] İçerli, Leyla, Menekşe Şahin Karadal; 'Sosyal Girişimcilik'; Himmet Karadal (Ed.), Girişimcilik, Birinci Basım, İstanbul: Beta Basım, 2013, s.346.

Aşağıdaki tablo'da, literatür ve uygulamada yer alan bazı sosyal girişimcilik tanımlarına yer verilmektedir.[164]

Tablo 9: Sosyal Girişimcilik Tanımları

Yazar(lar)	Tanım
Waddock ve Post (1991)	Sosyal girişimciler, kamu sektöründe değişiklikler ve belirli sosyal konuların algılanması konusunda önemli rol oynayan, özel sektör vatandaşlarıdır.
Bornstein (1998)	Bir sosyal girişimci, hayali ve gerçek problem çözme yaratıcılığını birleştirebilen, güçlü yeni fikirlere ve değişim arzusuna sahip kişilerdir.
Dess (1988)	Yenilikçilik anlayışıyla sosyal alanda dönüşümü sağlayarak sosyal girişimi gerçekleştirirler. Sosyal değer yaratmak ve bu değeri yaşatmak için bir amaca sahip olmak; bu amaca hizmet edecek yeni fırsatları keşfetmek ve izlemek; yenilik, uyum ve öğrenme süreçlerine sürekli katılım; sahip olunan kaynaklarla sınırlanmadan cesur davranmak; ortaya çıkan sonuçlar ve sorumlu olunan kurumlara hesap verebilmek sosyal girişimciliğin en önemli unsurlarını oluşturmaktadır.
Brinckerhoff (2000)	Sosyal girişimciler, başkaları yerine risk alabilen kişilerdir.
Fowler (2000)	Sosyal girişim hareketi ortaya koymak; sosyal fayda sağlama amaçlı, sürdürülebilir çözüm üretmektir. Sosyo-ekonomik yapıların, kurumların, organizasyonların yaratılmasıdır.
Thompson ve arkadaşları (2000)	Sosyal girişimciler, bazı tahmin edilmemiş ihtiyaçların (devletin karşılayamadığı ya da karşılayamayacağı) karşılanma fırsatının nerede olduğunu gören ve gerekli kaynakları (genellikle insan, gönüllüler, para, bina) toplayan ve bunları farklı bir şey yapmak için kullanan kişilerdir.
LaBarre ve Finshman (2001)	Sosyal girişimciler; işletmelerden yeni fikirler alarak toplumun en derin değişimlerini sağlamaya odaklı yenilikçilerdir.
Hibbert ve diğerleri (2002)	Sosyal girişimcilik, kâr elde etme amacından daha çok sosyal amaçlar için girişimsel davranışın sergilenmesidir.
Mair ve Marti (2006)	Sosyal girişimcilik; sürdürülebilir bir şekilde, sosyal talepleri karşılayan fırsatların bulunması ve bu fırsatların harekete dönüştürülmesinde kaynakların yaratıcı bir şekilde kullanılmasıdır.

[164]Besler, Senem; **Sosyal Girişimcilik**, Birinci Baskı, İstanbul: Beta Basım, 2010, s.7.

Peredo ve McLean (2006)	Sosyal girişimciler; sadece sosyal değer yaratmayı amaçlayan; bu değeri yaratacak fırsatları görme ve kullanma kapasitesi olan; sosyal değer yaratma veya dağıtma konusunda yenilikler gerçekleştiren (yeni bir şey yaratmaktan başkasının yeniliğini kabul etmeye kadar uzanan bir düzlemde), sosyal değer yaratma ve dağıtma konusunda ortalamanın üzerinde bir riski kabul etmeye istekli olan; sosyal yatırımları sürdürmede sınırlı kaynaklardan yılmadan yararlanmada becerikli olan kişi veya gruplardır.

Kaynak: Besler, Senem; Sosyal Girişimcilik, Birinci Baskı, İstanbul: Beta Basım, 2010, s.7.

Aşağıdaki tablo'da ise kurumların sosyal girişimcilik tanımları yer almaktadır.[165]

Tablo 10: Kurumların Sosyal Girişimcilik Tanımları

Kurum	**Tanım**
Duke University, The Fuqua School of Business, Center for the Advancement of Social Entrepreneurship	Sosyal girişimcilik; girişim hareketinin başlatılmasının asıl nedenini sosyal bir değer yaratma isteğinin oluşturduğu, fırsatları yakalama ve değerlendirme sürecidir.
Harvard University, Harvard Business School, Social Enterprise Initiative	Sosyal girişimcilik; yaratıcılık niteliğinin öne çıkarıldığı, kâr elde etme amacının ön planda olmadığı kamu veya özel sektörün ortaya koyduğu sosyal fayda sağlama hedefli faaliyetlerdir.
Oxford University, Said Business School, The Skoll Center for Social Entreprenurship	Sosyal girişimcilik; başkalarının görmediğini görerek, fırsatları keşfeden, strateji geliştiren, problemlerin çözümü için farklı yöntemler geliştirilen toplumun değişim aracıdır.
Ashoka	Sosyal girişimcilerin özelliklerini belirtmiştir. Sosyal girişimcileri toplumun problemlerine yaratıcı çözümler üreten; hırslı ve inatçı, çözüm odaklı, değişimin öncüsü ve yenilikçi bireyler olarak tanımlamıştır.
Schwab Foundation for Social Entrepreneurship	Sosyal girişimciliği toplum içerisindeki dışlanmış bireylerin çok çeşitli sorunlarının çözümünü bularak, onları önemseyen, yaratıcı bir liderin öncülük ettiği yapı olarak tanımlamıştır.

[165]Güler; s.55.

Skoll Foundation	Sosyal girişimciler, insanlara faydalı olabilmek için, yeniliklere liderlik eden, toplumun değişim araçlarıdır.
Dünya Girişimcilik Platformu – Global Entrepreneurship Monitor	Sosyal girişimcilik, sosyal fayda sağlamayı, sosyal değer yaratmayı hedefleyen ve kârın sermaye sahiplerine değil yine sosyal değer yaratılan girişime aktarılarak yatırıma dönüştürüldüğü, farklı bir sosyal girişim hareketinin ortaya koyulduğu, birey veya kurum tarafından gerçekleştirilen bir sosyal girişimin genişletilmesi faaliyetidir.

Kaynak: Güler Kümbül Burcu; Sosyal Girişimcilik, Birinci Basım, Ankara: Efil Yayınevi, 2010, s.55.

İçinde bulunduğu tüm alanlarda başkalarının göremediğini gören, sorunları tespit ederek, gerekli kaynakları bulan, yaratıcı yöntemler geliştirerek bu sorunları çözmeyi hedefleyen; yenilikçi, inatçı, rasyonel, mantıklı olması özellikleri ile güvenilir bulunan öncü bireyler sosyal girişimcilerdir. Bir anlamda köklü değişimlerin mümkün olduğunu kanıtlayan rol modeldir. Sosyal girişimcinin tüm bu süreçte yaptıkları;[166]

- Var olan problemleri bulur.
- Farklı stratejiler geliştirir.
- Yaratıcı planlar hazırlar.
- Farklı olanaklar sağlar.
- Bulunan çözümün her zaman uygulanabilmesini sağlar.

[166]Tayfun, Recep; 'Sosyal Girişimcilik ve Kurumsal Sosyal Sorumluluk İlişkisinin Halkla İlişkiler Açısından Önemi', **VI. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi Bildiriler Kitabı Sosyal Girişimcilik**, Çanakkale: Pozitif Matbaacılık, 2009, s.63.

Sosyal girişimciler, sistemin çözemediği ya da çözemeyeceği, farkına varılmamış, karşılanmamış bazı talep ve problemlere çözüm yaratmak için fırsatları ele geçirerek değerlendirebilen bireylerdir. Girişim hareketini başlatmak için gereken kaynakları bulan, bir araya getiren bireyler olarak; kamu veya özel sektör tarafından doldurulmamış bir hizmet boşluğu bulurlar ve bu boşluğu doldurmayı amaç edinirler. Sosyal girişimciler tanımlanırken kullanılan nitelikler şu şekilde sıralanabilir.[167]

- Taleplerin neler olduğunu bulan ve bu talepler doğrultusunda fırsatları değerlendiren,
- Ağ oluşturan, insanları bir araya getirebilen ve motive eden,
- Girişim hareketinin başlatılması için gerekli kaynakları bulan,
- Mücadeleci ve sorumluluğu üstlenebilen,
- Yeni yöntemler geliştirerek riski azaltan bireylerdir.

Tüm bu tanımlar ve açıklamalar çerçevesinde sosyal girişimcilik; çözüm odaklı, değişim ve dönüşüm sağlayabilen, paylaşımcı, yaratıcı, yenilikçi ve objektif bir yaklaşımdır. Toplumlara sosyal fayda yaratmak öncelikli hedefleri arasında yer almaktadır.[168]

[167]Cingöz Ayşe, Mahmut Özdevecioğlu; 'Sosyal Girişimcilik ve Sosyal Girişimciler Teorik Çerçeve'; **Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Sayı 32, 0cak-Haziran 2009, s.86.

[168]Güzel, Tülay; 'Sosyal Girişimcilik', **II. Uluslararası Trakya Kalkınma – Girişimcilik Sempozyumu (Ekim 2010) Bildiriler Kitabı**, Birinci Basım, Kırklareli: Erkam Matbaa, 2011, s.62.

Bu bağlamda sosyal girişimlerin ortak paydaları aşağıdaki şekilde gösterilmektedir.[169]

Şekil 4: Sosyal Girişimlerin Ortak Paydaları



Sosyal girişimcilerin sosyal fayda sağlamak için amaçlarını merkeze alarak, ticaretten elde ettikleri kazançları veya tüm ticaretle ilgili etkinliklerini merkeze koydukları amaçlarını gerçekleştirmek için yan unsur olarak değerlendirirler. Bu değerlendirme toplumsal odağı oluşturmaktadır. Sosyal etkinlikler yapan işletmelerden sosyal girişim hareketini ayıran en önemli nokta da tam olarak burada ortaya çıkmaktadır. İşletmelerde sonuç olarak temel hedef kazanç elde etme iken sosyal girişim hareketinin temel amacı ise toplumların var olan problemlerinin çözümünü bulmak, sosyal fayda yaratmaktır. Serbest piyasa içerisinde ürettiği mal ve hizmetlerle ticaretle uğraşan; girişimci yaklaşım, sosyal fayda sağlamak için ortaya koydukları girişim hareketinden kazandıklarını tekrar sosyal fayda hedefi için harcayanlar ise sosyal girişimcidir. Fakat girişimlerle ticari girişimlerle birçok konuda ortak noktaları mevcuttur. Bunlardan bazıları her iki girişimcinin de yenilikçi, öncü, risk alan ve girişimci bir ruha sahip olmasıdır. Sosyal girişimcilerin bir diğer önemli özelliği sosyal

[169] _____; http://www.sosyalgirisim.org//content/detail.aspx?cid=10 (Son erişim tarihi: 24.12.2016).

girişimlerin çoğunun sosyal girişimciler tarafından başlatılıp sürdürülmesidir. İş dünyasının yüzünü değiştiren girişimciler gibi, sosyal girişimciler de toplumsal dönüşümün önemli araçlarıdır. Bu bireyler başkalarının göremediğini görerek yeni fırsatlar yaratır, sistemleri değiştirir ve yeni yaklaşımlar bularak toplumun önemli problemlerine çözüm bulurlar. Sosyal değer yaratarak sosyal fayda sağlarlar. Ticari bir girişimcinin yeni sanayiler veya iş alanları kurması gibi, sosyal girişimciler de toplumsal problemlere yaratıcı çözümlerle yaklaşır ve bu çözümleri büyük oranda gerçekleştirirler.[170]

[170] _____; http://www.sosyalgirisim.org//content/detail.aspx?cid=10 (Son erişim tarihi: 24.12.2016).

B. SOSYAL GİRİŞİMCİLİK ÖRNEKLERİ

Tüm bunlar ışığında Dünya'dan ve Türkiye'den sosyal girişimcilik örnekleri şunlardır.

1.Dünyadan Sosyal Girişimcilik Örnekleri

1.1.Ashoka (Bill Drayton, Ashoka, 1980, Washington)

Bill Drayton, Ashoka'yı 1980'de dünyanın en iyi gücünün bir sosyal girişimci olduğu düşüncesine dayandırdı: bir yerleşik küresel sorunu düzeltmeye yardımcı olabilecek yenilikçi bir düşünceyle yönlendirilen bir kişi. Dünyanın önde gelen sosyal girişimcileri, var olan etkinlik kalıplarını kalıcı olarak değiştiren sistem değiştiren çözümler ararlar.1981'de Hindistan'da başlayan Ashoka, geniş kapsamlı sosyal değişim için fikirleri olan dünyanın önde gelen sosyal girişimcilerini belirlemeye ve desteklemeye başladı. İlk önce benzersiz özelliklerini damıtarak ve onları denetlemek ve Ashoka Bursuna seçmek için titiz bir küresel sisteme öncülük etmeye başladı. Dört yıl sonra, Bill Drayton'a bir MacArthur Fellowship ödülü verildi ("dahi" ödülü) ve Ashoka organizasyonunu kurmak için tam zamanlı çalışmaya başladı. Ashoka, "üzüntüsünün aktif olmaması" anlamına gelen Sanskritçe Ashoka'dan ve dünyanın en eski büyük sosyal girişimcilerinden Hint İmparatoru Ashoka'dan esinlenerek Ashoka adını 1987'de resmen kaydetti. İmparator Ashoka, M.Ö. 3. yüzyılda Hindistan'ı birleştirdikten sonra şiddetten vazgeçerek, ekonomik kalkınma ve sosyal refah alanında yeniliklere öncülük eden tarihin en hoşgörülü, küresel düşünen ve yaratıcı liderlerinden biri haline geldi. Ashoka, 1986'da Brezilya'daki Fellows'un seçimi ile hızlı bir şekilde genişlemeye başladı ve daha sonra 1987'de Meksika, Bangladeş ve Nepal'i seçti. 1990'lı yıllarda Asya, Afrika, Latin Amerika ve Orta ve Doğu Avrupa ülkelerini eklemeye devam etti. 1996 yılında Ashoka, McKinsey & Company ile Ashoka'nın ticaret sektörüyle nasıl etkili bir şekilde çalışacağını öğrenmesine yardımcı olmak için bir yol olarak Brezilya'nın Sao Paulo şehrinde Sosyal Girişimcilik Merkezi olan Ashoka / McKinsey Merkezi'ni kurmak ve McKinsey'nin bir sosyal sektör uygulaması kurmasına yardım etmek için ortaklık kurdu. Ashoka, 1993 yılında sosyal girişimcilik alanını kapsayacak şekilde Changemakers adlı bir basılı dergiyi Hindistan'da başlattı. 1998'de Changemakers.com web sitesine dönüştürülerek, alanlarındaki kapsamlı değişiklikleri tetikleyebilecek sosyal yenilikçi ağları etkinleştirmek için güçlü içerikleri tanımlayan ve kullanan çevrimiçi, küresel bir merkez sağlandı. 1990'ların sonuna kadar 1,000'den fazla

sosyal girişimci seçtikten sonra, Ashoka'nın birincil hedeflerinden biri haline geldiği açık bir şekilde ortaya çıkıyordu; sosyal girişimcilik alanının kurulması. Ashoka, sosyal girişimciliği sağlam bir şekilde geliştiren bir devrilme noktasından geçtikten sonra odağının 'Herkes İçin Fark Yaratan' (EACH) 2005 vizyonuna resmi olarak değiştirdi: Ashoka, herkesin olumlu bir değişim yaratabileceği gerçek anlamda tarihi bir anta yaşadığımız için inandığını; Gelişmek için herkesin değişimci olması gerekir; Ve herkes, en çok sosyal girişimci niteliği ile donatılmalıdır. Ashoka, bu anlayışları, her çocuğun empati becerisine hakim olmasını, tüm gençlerin değişim becerileri geliştirdiğini sağlamayı ve tüm sektörlerdeki organizasyonların değişim planlamasını destekleyen, akışkan, açık bir takım-ekip çalışma tarzı benimsemesini sağlamayı amaçlayan bir strateji geliştirmeye başlamıştır. Ashoka, girişimci öğrenciler, öğretim üyeleri ve toplum liderlerinden oluşan küresel bir değişim ağı aracılığıyla yükseköğrenimde toplumsal yeniliği körüklemek için 2008'de Ashoka programını başlattı. Empati, ekip çalışması, liderlik, problem çözme ve öğrenci değişimi olarak değişime öncelik veren, lider, orta ve lise düzeyindeki küresel bir topluluğun harekete geçirilmesi için 2012'de Değiştirici Okul Programını başlattı. Bu arada, Ashoka, Kuzey Amerika'da (2000'de Birleşik Devletler'de, 2002'de Kanada'da programlar başlattı), önde gelen sosyal girişimcilerin küresel ağını genişleterek, 2000'de başlayıp Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da ve Batı'da Bugün Ashoka, tüm dünyada 3.000'den fazla Ashoka Fellows seçilmiş 89 ülkede faaliyet göstermektedir. Ashoka, toplumun geniş bir sistemik değişimle kritik sorunları çözmeyi mümkün kılacak devrilme noktasına geldiği ortaya çıkan fırsatları belirlemektedir. Bunu, girişimcilerin birbirleriyle ve iş, devlet, akademik ve diğer etkili kurumların ortak girişim girişimciliğinin gücünü göstermek ve göstermek için ortak çalışmasına yardımcı olarak yapar.[171]

Ashoka'nın amacını toplumsal değişimin ana unsurları olarak gördüğü kişileri bularak onları hedefleri doğrultusunda desteklemek ve bireysel olarak yarattıkları etkinin çok ötesinde fark yaratabilecekleri dinamik bir iletişim ve işbirliği platformu işlevi görmektir. Bu yüzden; üniversiteler, iş dünyası ve medyayla işbirliği içindedir. Örneğin, Almanya'daki Ashoka girişimcilerinden Frank Hoffmann, kör kadınların dokunma duyularının çok gelişmiş olduğu için doktorların elle muayenesinden önce elle

[171] _____; https://www.ashoka.org/en/ashokas-history (Son erişim tarihi: 25.12.2016).

göğüsteki kitleyi teşhis edebildiklerini keşfediyor. Frank Hoffmann sosyal girişimci ve Ashoka'dan aldığı destekle kör kadınları eğiten bir merkez kuruyor ve sonrasında hastanelerde çalışmalarını sağlıyor. Ve bu çözümü bu günlerde Almanya'dan bütün dünyaya yayılıyor.[172]

Sosyal girişimciler; sadece balık vermek ya da balığın nasıl tutulacağını öğretmekle yetinmezler. Balıkçılık endüstrisini devrimleştirene kadar durmazlar. Vizyonu her yerde değişim, herkes için bir fark yaratan şeklindedir.[173]

1.2.Schwab (Klaus Schwab, Schwab, 1998, Cenevre)

Profesör Klaus Schwab, 1938'de Almanya'nın Ravensburg kentinde dünyaya gelmiştir.[174]Klaus Schwab, 1971 yılında bağımsız, kâr amacı gütmeyen bir vakıf olarak Dünya Ekonomik Forumu'nu kurmuş ve dünyanın durumunu iyileştirmeyi taahhüt eden iş dünyasından, hükümetten, akademi ve sivil toplum dünyasından liderleri küresel topluluk bünyesine dâhil etmiştir. 1998 yılında, Klaus Schwab ve eşi Hilde Schwab girişimci çözümleri ortaya çıkarmak, sosyal girişimciliği teşvik etmek amacıyla, ikinci bir tamamlayıcı vakıf için bir başlangıç yapmışlar ve Schwab Sosyal Girişimcilik Vakfı'nı kurmuşlardır. Dünya Ekonomik Forumu ve Schwab Vakfı, Sosyal Girişimcileri bugünün toplumunda önemli rollerini sergilemek ve bu sosyal girişimcilere bir platform sağlamak için yakın işbirliği içinde çalışmaktadır. Schwab Sosyal Girişimcilik Vakfı kuruluşundan bu yana seçilen Sosyal Girişimcileri kendi ağıyla destekleyerek Dünya Ekonomik Forumunun etkinliklerine ve girişimlerine aktif olarak katılmaya ve üyelerinin ve kurucuların desteğini ve bilgisini alma imkânı sağlamıştır. Schwab Sosyal Girişimcilik Vakfı, sürdürülebilir sosyal yenilikçiliğin öncü modellerini vurgulamak ve ilerletmek için bölgesel ve küresel düzeyde benzersiz platformlar sağlamaktadır. Sosyal girişimcilerin seçkin bir topluluğudur ve Dünya Ekonomik Forumunun diğer paydaşlarıyla yakın işbirliği içinde dünyanın durumunu iyileştiren küresel ve bölgesel endüstri gündemlerini şekillendirmeye çalışmaktadır.[175]

Schwab Vakfı, sosyal girişimcilik olgusuna düzenlemiş olduğu 'Yılın Sosyal Girişimcisi' yarışmacısıyla katkı sağlayarak, her yıl düzenlediği bu yarışmayla

---

[172] _____; http://www.sabah.com.tr/ekonomi/2012/08/21/bir-sosyal-girisimcilik-oykusu-ashoka (Son erişim tarihi: 25.12.2016).
[173] _____; http://real-leaders.com/bill-drayton-founder-ashoka/ (Son erişim tarihi: 25.12.2016).
[174] _____; https://www.weforum.org/about/klaus-schwab (Son erişim tarihi: 25.12.2016).
[175] _____; http://www.schwabfound.org/content/history (Son erişim tarihi: 25.12.2016).

uluslararası alanda var olan sosyal girişimcileri keşfedip onları kamuoyuna tanıtmaktadır. Burada etkileşimi sağlanan sosyal girişimcilerin farklı yöntemlerle araştırmalarına devam ederek yeni metotlarla çalışmalarına yön vermeleri sağlanmaktadır. Bir başka katkıyı ise vakfın oluşturduğu sosyal girişimciler ağında bulunanlar Dünya Ekonomik Forumu'nda yer alan ulusal veya uluslararası etkinliklere katılım için destek almalarını sağlayarak üst düzey kurumlar, politikacılar, akademisyenler, medya ve diğer liderlerle bir araya gelme fırsatını onlara vermektedir. Vakıf, "Genç Global Liderler Forumu" ile ortak çalışmalar yaparak 40 yaş altı genç sosyal girişimcilerin bulunması ve desteklenmesini sağlamaktadır. Harvard, Stanford ve INSEAD gibi kurumlarla çalışmalar yürüten Schwab Vakfı, seçilen sosyal girişimcilerin finans ve yol gösterici olarak desteklenmesi için en iyi şartları hazırlayarak etkilerini artırmaya odaklanmaktadır.[176]

1.3.Kailash Satyarthi, Çocuk Hakları

1953'te Hindistan'ın Madhya Pradesh eyaletinin küçük bir köyü olan Vidisha'da doğdu. Elektrik mühendisliği eğitiminin ardından, yüksek gerilim mühendisliği alanında yüksek lisans yaptı. Bhopal'daki bir okulda birkaç yıl mühendislik dersleri verdikten sonra toplumsal değişim için daha fazla doğrudan çalışma yapmak istediğine karar verdi. Onu bu amaca iten, bir öğrenci olarak yaşadığı tecrübelerdi. Diğerlerinden daha az şanslı olan öğrencilerin yaşadığı mahrumiyetin ne demek olduğunu biliyordu ve onların ihtiyaçlarına somut olarak karşılık verebilmek için girişimlerde bulundu. Örneğin, maddi durumları ders kitaplarını almaya elverişli olmayan çocuklar için bir "kitap bankası" oluşturdu. Bu, zamanla yaygın ve sürdürülebilir bir çabaya dönüştü. Satyarthi 1983'te bir halk hareketi olan Bachpan Bachao Andolan (Çocukları Kurtarın Hareketi) ile halı üretiminde adil uygulamaların kullanılması ve çocuk işçi kullanılmadan üretim yapılmasını sağlamak amacıyla Rugmark adlı organizasyonu kurdu. Bu hareketler, son 30 yılda 80 bin çocuğu kölelik koşullarından, kaçakçılığa konu olmaktan ve işgücü sömürüsünden kurtardı. Kurumsal davranışı etkilemek için tüketici davranışını kullanan Satyarthi, etik iş uygulamalarını başlattı ve sürdürdü. Son 10 yılda, ürünlerin uygun koşullarda üretildiğini gösteren sosyal etiketler ve aktivizmi içeren yenilikçi stratejisiyle Güney Asya'da çocuk

[176] _____; http://www.projepanosu.com/sosyal-girisimcilik-aglari-ekolojik-sosyal-girisimler/ (Son erişim tarihi: 25.12.2016).

işçiliğinin yüzde 70 oranında azalmasını sağladı ve borçlandırma yoluyla çalıştırılan 1 milyar işçiyi bu sıkıntıdan kurtardı. Ayrıca, eğitimin anayasal bir hüküm olması yolunda ülke çapında yürütülen bir hareketin de öncüsü oldu. Bu çabaları, 2009 yılında Hindistan'da yaşayan çocukların ücretsiz ve zorunlu eğitim hakkını kazanmaları için bir yol açtı. Hindistan'ın önemli ihracat mallarından biri olan halıların üretiminde çocuk işçi sayısının çokluğuna dikkat çeken Satyarthi uzun yıllar boyunca kötü çalışma şartları altındaki bu çocuklara ulaşmak ve sömürülmelerini engellemek için çalıştı. Çalışmalarıyla 2014 Nobel Barış Ödülü alan Kailash Sathyarthi'nin iki büyük sivil toplum hareketinin mimarı: Tüm dünyadan sivil toplum kuruluşları (STK), öğretmen ve işçi sendikalarının katılımıyla düzenlenen Çocuk İşçiliğine Karşı Küresel Yürüyüş (GMACL) ve Küresel Eğitim Kampanyası. GMACL, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) çocuk işçiliği konusunda çağ dışı kalmış politikalarını değiştirme kararı almasında etkili oldu. Satyarthi'nin çocuk işçiliği, kölelik ve seks işçiliğine karşı daha güçlü yaptırımlar içeren bir uluslararası hukuk talebiyle Manila'da başlattığı hareket, 103 ülkeden çocukların, devlet başkanlarının ve diğer paydaşların ILO'nun Cenevre'deki merkezinde bir araya gelmesiyle sonuçlandı. Bu kampanya sayesinde ILO tarihinin en hızlı sözleşmesini onayladı. Sözleşme, çocuk işçiliğinin kabul edilemez biçimleri, işe alım için asgari yaş ve tehlikeli işlerin gereklilikleri konusunda bir standart getirdi.Satyarthi, bu kampanya ile normal şartlarda bir araya gelmeyecek ortakları ve paydaşları bir araya getirerek kolektif bir ses oluşturdu ve yeni bir koalisyon kültürü yarattı. STK'ların, sendikaların, dini organizasyonların ve daha da önemlisi kurtarılan çocuk işçilerin yarattığı işbirliği sayesinde çocuk işçiliğine son verilmesi yönünde küresel bir talebin oluşmasına katkı sağladı. Geliştirdiği bu koalisyon stratejisini kullanarak şimdi de çocuk işçiliği ve kölelik konularını Birleşmiş Milletler'in Milenyum Kalkınma Hedefleri'nin 2015 sonrası gündemine sokmaya çalışmıştır.[177]

Kailash Satyarthi 30 yılı aşkın süredir okul çağındaki çocukların çalıştırılmaması için mücadele veriyor. Ayrıca Güney Asya ülkelerinde köle olarak

[177] _____; https://www.ashoka.org/en/fellow/kailash-satyarthi (Son erişim tarihi: 25.12.2016).

çalıştırılan çocukların ürettiği ürünler konusunda tüketici bilincini sağlamak için kampanyalar düzenliyordu.[178]

1.4.Muhammed Yunus, Grameen Bank

Prof. Dr. Muhammed Yunus; Bangladeşli bir ekonomisttir ve 1974 yılında Chittagong Üniversitesi'nde ders verirken, derste anlattıkları ile dersi verdiği toplum arasındaki ekonomik çelişkileri fark ederek bu çelişkili durumu düşünmeye başlamıştır. Öğrencileriyle birlikte fakirlik içinde ki köylerde gözlem yapmaya başlamış ve bu sırada o toplumda yaşayan bambudan tabureler yaparak geçinen bir kadın ile görüşmüştür. O kadından tabure yapmak amacıyla aldığı işlenmemiş bambulara verdiği fiyatları, tefeciye verdiği parayı ve sonuçta elinde çok az bir para kaldığını öğrenmiştir. Ortaya çıkartacağı ürünler için daha yüksek bir para alabilse bu kadının finansal anlamda daha avantajlı bir sonuç elde edeceği ve geçimini daha kolay sağlayabileceği düşüncesi ile Yunus harekete geçmiş ve 42 bambu dokumacısına kendi cebinden 27$ borç vermiştir. Vermiş olduğu düşük miktarla bu kadınların yoksul hayatlarında bir fark yaratmalarına olanak tanımış, girişim hareketi içerisinde bulunmalarını sağlayarak sosyal fayda amacına katkıda bulunmuştur. Bankaların ve hükümetin tavsiyelerine karşı duran Yunus, az miktarda borçlar vermeye devam ederek ve 1983'te güven ve dayanışma ilkeleri üzerine kurulan "Köy Bankası" anlamına gelen Grameen Bank'ı kurmuştur. 2006 yılında Yunus ve Grameen Bank "aşağıdan başlayacak bir ekonomik ve sosyal kalkınma yaratmak amacıyla mikro kredi sistemi için harcadıkları çabalar için" Nobel Ödülü'ne layık görülmüştür. Prof. Dr. Muhammed Yunus sosyal işletmecilik düşüncesiyle kapital sisteme farklı açıdan yaklaşımla çözüm üretmiştir.[179]

Grameen Bank (GB), teminat gerekliliğini ortadan kaldırarak geleneksel bankacılık uygulamasını değiştirmiş ve karşılıklı güven, hesap verebilirlik, katılım ve yaratıcılık temelli bir bankacılık sistemi oluşturmuştur. GB, herhangi bir teminat olmaksızın, kırsaldaki Bangladeş'teki yoksulların fakirlerine kredi sağlamaktadır. GB'de kredi, yoksullukla savaşmak için uygun maliyetli bir silahtır ve yoksulların yoksul ve dolayısıyla bankaya teminat veremez olduğu gerekçesiyle bankacılık yörüngesinin dışında tutulmuş olan yoksulların sosyo-ekonomik koşullarını göz önünde tutarak

[178] _____; http://tr.euronews.com/2014/12/08/2014-nobel-baris-odulu-malala-yusufzay-ve-kailash-satyarthi-ye-gitti (Son erişim tarihi: 25.12.2016).
[179] _____; http://muhammedyunus.okan.edu.tr/ (Son erişim tarihi: 25.12.2016).

‘Grameen Bank’ı kurmuştur. Profesör Muhammed Yunus, maddi kaynakların fakir insanlara; uygun ve makul şartlarda erişilebilir kılınması durumunda milyonlarca kalkınma hikâyesi yaratılacağını savunuyor. 2015 Aralık ayı itibarıyla yüzde 97'sinin kadın olduğu 8,81 milyon borçlu bulunuyor. 2.568 şubesi bulunan GB, Bangladeş'teki toplam köylerin% 97'sinden fazlasını kapsayan 81.392 köyde hizmet sunmaktadır.[180]

1.5.Susan B. Anthony, Kadın Hakları Savunucusu

Susan B. Anthony, 15 Şubat 1820 yılında doğmuştur. Susan Anthony, özgür düşünebileceği ve aynı zamanda etik kurallarının olduğu bir aileye sahipti. Küçükken adalet ve ahlaki hisleri gelişmişti.[181] 1826’da Anthony ailesi, Battenville, ardından ise yine New York'taki Rochester'a taşınmıştı. 1846’da Susan B. Anthony, Canajoharie Academy'de yıllık 110 dolarlık maaşla ders vermeye başlamıştı. 1951’de Elizabeth Cady Stanton'la tanışmış ve bu tanışıklık onun 1952’de kadın hakları savunucusu olmasını sağlamıştı.[182]

1852 yılıyla birlikte arkadaşlarının kadın hakları için öncü olduğu kampanyalarda baş göstermiştir. Kadınların kıyafetlerine ne giydiklerine karışılmaması, baskı yapılmaması, kadınların özgürlükleri için o yıllarda yaratıcı birçok girişim hareketinin ve protestoların içerisinde bulunmuştur. Köleliğe karşı çıkmış, 1856 yılından İç Savaş başlayan 1861 yılına kadar Amerika Kölelikle Mücadele Derneği'nde görev almıştı. 1868-1870 yılları arasında New York şehrinde Stanton ile beraber The Revolution adlı liberal eğilimli bir haftalık dergi yayınlamıştı. New York Çalışan Kadınlar Derneği'nin kuruluşunda görev almış kadınlarında erkeklerle eşit haklara sahip olması gerektiğini savunmuş çalışan kadınlara da erkeklerle aynı ücretin verilmesi gerektiği fikrinin üzerinde durmuştur. Kadınlarında medeni ve siyasi haklardan eşit faydalanabilmesi için 1872 yılında kadınlarla sandığa gitmiştir. Bu olay tutuklanmasına neden olmuşsa da daha yargılanmadan konferanslar vermiştir. Tekrar oy kullanmaya kalkışmış akabinde yargılanmış para cezası ödemişti. Anthony, kadın derneği sayesinde ve vermiş olduğu konferanslarla kadınların oy hakkı için mücadele vermişti. Arkadaşları ile beraber Kadınlara Oy Hakkının Tarihi (*ing. the history of woman*

---

[180] _____; http://www.grameen.com/introduction/ (Son erişim tarihi: 25.12.2016).
[181] _____; http://susanbanthonyhouse.org/her-story/biography.php (Son erişim tarihi: 25.12.2016).
[182] _____; http://susanbanthonyhouse.org/blog/her-life/ (Son erişim tarihi: 25.12.2016).

suffrage) isimli kitabı derleyerek yayımladı. 1888'de Uluslararası Kadınlar Konseyi'ni, 1904'te ise Uluslararası Kadınlara Oy Hakkı Birliği'ni kurdu. Mücadelesi sebebiyle çok çeşitli alanlardaki temsilcilerden takdir toplamıştı.[183]

Susan B. Anthony ABD'de kadın hakları için, kadınların medeni ve siyasi hakları için mücadele etmiş ve bu konuda anayasa değişikliğinin öncüsü olmuştur.[184]

1.6.Vinoba Bhave, Toprak Bağış Hareketi

Vinoba Bhave, 11 Eylül 1895'te Maharashtra'nın Raigad bölgesindeki Gagoda köyünde dünyaya gelmişti. Maharashtra'da filozoflar ve matematikle ilgilenmiş, rutin ders çalışma ilgisini çekmeyerek farklı bir arayış içerisinde olmuştu. Gandi'nin konuşmalarından etkilenerek yazdığı mektuplar sonucunda 7 Haziran 1916'da Gandi ile bir araya gelmişti. Gandi'nin etkinliklerinde eğitim, öğretim, topluma fayda sağlama gibi konularda bilgilenmişti. Gandi'nin etkinliklerine katılmaya devam ederek, kendisini Hindistan'ın köy yaşamını iyileştirmeye adamıştı. 1920'ler ve 1930'larda birkaç kez gözaltına alındı, 1940'larda İngiliz yönetimine karşı girişilen pasif direnişe önderlik ettiği için beş yıl hapis yatmıştı. Bu arada Bhave'ye açharya (öğretmen) payesi verilmişti. Nisan 1951'de Shivnampalli'de kiSarvodaya konferansına katıldıktan sonra, barış gezisine Telangana'nın bölgesinden (şu anki Andhra Pradesh) yürümeye başlamıştı.18 Nisan 1951'de Pochampalli'deki köylülerle yaptığı görüşme yeni bir sayfa açmıştı. Köylüler yaşamak için 80 dönüm araziye ihtiyaç duyduklarını söylemişti. Buna değinen Vinoba Bhave köylülere bu sorunun çözümü için bir şeyler yapıp yapamayacaklarını sormuştu. Ram Chandra Reddy isimli şahıs kalkmış ve 100 dönüm arazi vermeye istekli olduğunu söylemişdi. Herkes şaşkına dönmüştü; tamamen plansız ve duyulmamış olan bu olay, toprak sahibi olmayanların sorununu çözmenin bir alternatifi olarak ortaya çıkmıştı ve böylece Bhoodan hareketi başlatılmıştı. Hareket kendiliğinden ortaya çıkmış ve Vinoba Bhave köy köy dolaşarak, toprağı olmayanlara dağıtılmak üzere toprak bağışlanmasını istemekteydi. Bhave'ye göre toprak reformu devletin zorlamasıyla değil, herkesin bunu gönülden istemesiyle gerçekleştirilmeliydi. Pavnar'dan Delhi'ye giden yolculukta, günde ortalama hediye toprak 300 dönüm olmuştu. Bununla birlikte sonraları, köylü topraklarının birleştirilerek bir kooperatif

[183] _____; https://tr.wikipedia.org/wiki/Susan_B._Anthony (Son erişim tarihi: 25.12.2016).
[184] _____; http://turkey.ashoka.org/sosyal-giri%C5%9Fimci-kimdir-0(Son erişim tarihi: 25.12.2016).

sistemi altında yeniden örgütlenmesini öngören Gramdan sistemini savundu. Vinoba, Eylül 1952'den Aralık 1954'e kadar yürürken, Bihar'da 23 km'lik bir arazi almıştır. Orissa, Tamil Nadu ve Kerala, Gramdan'a büyük katkıda bulunmuştur. Bhoodan ve Gramdan sistemi ile bağlantılı olarak başka sistemler de vardı. Bunların önemli bir kısmı Sampatti-Dan (*ing.gift of the wealth*), Shramdan (*ing.gifth of the labour*), Shanti Sena (*ing.army for peace*), Sarvodaya-Patra (*ing.the pot where every household gives daily handful of grain*) ve Jeevandan (*ing.gifth of life*) sistemleri olmuştur. Yürüyüşün gücünü kullanan Vinobaydı. Hindistan'da 13 yıl yürüdü. 12 Eylül 1951'de Paunar'dan ayrılmış ve 10 Nisan 1964'te geri dönmüştü. Binlerce kilometre, binlerce görüşme yaptı ve kastın, sınıfın, dilin ve dinin engellerini kıran insanları harekete geçirdi. Ve tüm bunlar Vinoba için, şiddetsizliğin zaferiydi.[185]

Sonuçta Toprak Bağış Hareketi'ni başlatan ve lideri olarak Hindistan'da ki toprak sahibi olmayan yoksul köylülerin 3 milyon dönüme yakın toprağın bağışlanmasını sağlayan Vinoba Bhave olmuştur.[186]

1.7.Maria Montessori, Montessori Metodu

İtalya'da doğan Maria Montessori'nin doğum tarihi 31 Ağustos 1870'dir.[187] Montessori Metodunun kurucusu olan Maria Montessori; Tıp fakültesi mezunudur ve 1896 senesinde İtalya'nın ilk kadın doktoru unvanına sahip olmuştur. İleri görüşlülüğü ve bünyesinde barındırdığı tüm diğer yenilikçi özellikleri sayesinde kadınların hakları için mücadele eden bir bilim insanıdır. Vermiş olduğu uluslararası konferanslarla özellikle Almanya ve İngiltere'de ki konferanslarıyla kadın haklarını savunmuş ve bu konferanslarda kadınlara da erkeklerle aynı ücretin verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Mezuniyetinden sonra İtalya'da ki Roma Psikiyatr hastanesinde çocuklarla çalışmıştır. 1899 yılında ise Roma'da hastalığı devam eden tüm çocukların yollandığı yeni orthophrenic okuluna yönetici olarak atanmıştır. 1896 -1907 yılları arasında sağlık, antropoloji, felsefe, psikoloji ve eğitim çalışmalarını devam ettirmiştir.[188]

---

[185] _____; http://www.vinobabhave.org/index.php/biography (Son erişim tarihi: 25.12.2016).
[186] _____; http://turkey.ashoka.org/sosyal-giri%C5%9Fimci-kimdir-0 (Son erişim tarihi: 25.12.2016).
[187] _____; http://www.montessoridunyasi.com/maria-montessorinin-hayati-2/ (Son erişim tarihi: 25.12.2016).
[188] _____; http://www.milliyet.com.tr/maria-montessori-kimdir (Son erişim tarihi: 25.12.2016).

Montessori'nin geliştirdiği yöntem şahsi olarak çocukların kendilerine has kişilikleriyle uyumlu bir sistem ortaya koymasıdır. Yöntem sayesinde eğitilmek istenen çocukların kişisel nitelikleri, nelerden hoşlanıp hoşlanmadıkları, sahip oldukları yetenekler göz önünde bulundurulup tüm bunlar sonucunda çocuklara uygun öğretme şekli seçilmiştir. İtalya'da 1899 senesinde Roma'da hasta çocukların yer aldığı yeni orthophrenic okulda yöneticiyken çocuklarda ki zihinsel eksikliğin çoğunlukla çocukların eğitilememesinden kaynaklı olduğu kararını vermiştir. Itard ve Séguin'in çalışmalarını inceleyerek zihinsel hastalıkların eğitimi konusunda yapmış olduğu çalışmalar sonucunda kendine has bir yöntem geliştirmiştir. Kendi yöntemi sayesinde eğitimi üzerinde durduğu çocuklarla, her hangi bir hastalığı olmayan çocukların girmiş olduğu sınavda eğitmiş olduğu çocukların diğer çocuklara yakın başarı gösterebildiğini görmüştür. Bu başarı onu çok mutlu ederek yönteminin ne kadar önemli olduğu kanısına varmasını sağlamıştır. İlk çocuk evini 1907 senesinde açan Montessori çocukların duygusal, zihinsel ve ruhsal gelişimleri için almış oldukları eğitimin onlara özgü olması için mücadele vermiştir. Çocuklarla yaptığı çalışmalarında gözlemlerde bulunup çocukların nelerden hoşlandıklarını ve nelerden hoşlanmadıklarını saptamıştır. Çocukların eğitilebilmesi için kendi yöntemini kurmuş ve geliştirilmesini sağlamıştır. Bu yöntemin ana unsurunu eğitilecek bireyin kişilik özellikleri oluşturmaktadır. Tüm bunları özetleyen Maria Montessori: 'Eğitimde metot değil, insan kişiliği göz önüne alınmalıdır' fikrinin öncüsü olmuştur.[189]

İtalya'da 1907 senesinde çalışan ailelerin çocukları olan bir grupla araştırmalarını sürdürebilmek için üniversitedeki görevinden ayrılmıştır. Bu tarihten itibaren kendisini geliştirmiş olduğu bu yöntemi uluslararası alanda tanıtmaya adamıştır. Okul müfettişliği de yaptığı İtalya'dan 1934 senesinde ayrılmaya zorlanarak bunlar sonucunda Barselona'ya gitmiştir. Başlayan savaş neticesinde türlü zorluklarla karşılaşmış olsa da çalışmalarına devam etmiştir. 2. Dünya Savaşı boyunca Hindistan'da oğluyla birlikte yaşamak zorunda kalmış düşman yabancı olarak 1940 senesinde gözaltına alınmış ve savaş boyunca ülkeden ayrılmasına izin verilemiştir. Tüm bu olaylardan sonra bile araştırmalarına devam eden Montessori çalışmalarına

[189] _____; http://www.montessori.org.tr/montessori/montessori-nedir/ (Son erişim tarihi: 25.12.2016).

bebekleri gözlemleyerek devam etmiştir. Hindistan'dan Hollanda'ya 1946 senesinde dönüş yapmıştır. Devam eden yıllarda İngiltere'de Montessori Merkezi'ni açmıştır. UNESCO konferansına 1950 senesinde katılım göstermiştir. 1940, 1950 ve 1951'de Nobel Ödüllerine aday gösterilmiştir. 1952 yılında vefat etmiş Hollanda'da gömülmüştür. Dünyanın birçok ülkesinde istediği gibi yöntemini tanıtmayı başarmış eğitim dünyasında geliştirmiş olduğu yöntemle dönüşüm gerçekleştirilmesini sağlamıştır. Bakış açısını tamamen değiştirerek çocukların eğitiminde öncelikle kişiliğin öne çıkarılmasına dikkat çekmiştir. Çocukların; duygusal, zihinsel ve ruhsal olarak geliştirilmesi fikrini savunmuştur. Uluslararası anlamda birçok etkinlikte bulunmuş; yazdığı kitaplar, verdiği konferanslar, açtığı okullar ve eğitim merkezleriyle eğitime birçok alanda katkılar sağlamıştır. Hayatı boyunca çocukları gözlemleyerek araştırmalarına devam etmiştir. Kendisini dünya vatandaşı olarak görüp geliştirdiği yöntem birçok ülkede uygulanmış ve uygulanmaya devam etmektedir.[190]

1.8.Florence Nightingale, Modern Hemşirelik

Florence Nightingale; İngiliz bir ailenin ferdi olarak 12 Mayıs 1820 senesinde İtalya'da bulunan Floransa şehrinde doğmuştur.[191] Çok genç yaşlardan itibaren bir hayırsever olarak köylerdeki hasta ve fakir insanlara bakmaya başlamıştı. Kendi kutsal amacının bu olduğuna inanmıştı. Ailesine hemşire olmak istediğini belirtmiş fakat ailesi istememiştir. Bunlara rağmen 1844 yılında Almanya Kaiserswerth'deki Lutheran Pastor Fliedner Hastanesinde hemşirelik öğrencisi olarak kayıt yaptı.[192]

Kadınların sadece iyi bir evlilik yapıp aile kurması gerektiğine inanılan çağda; erken yaşta Tanrı'dan geldiğine inandığı ilhamla hayatıyla ilgili daha büyük şeyler yapması gerektiğine inanıyordu.[193]Ekim 1853 yılında Kırım Savaşı çıkmıştı ve İngiliz İmparatorluğu, Osmanlı İmparatorluğu'nu kontrol etmek için Rus İmparatorluğu'na karşı savaş halindeydi.[194]Mart 1854'de Kırım savaşında yaralanan askerlerin tedavi

---

190 _____; http://www.milliyet.com.tr/maria-montessori-kimdir(Son erişim tarihi: 25.12.2016).
191 _____; https://www.uab.edu/reynolds/nightingale/life (Son erişim tarihi: 26.12.2016).
192 _____;http://www.biography.com/people/florence-nightingale-9423539 (Son erişim tarihi: 26.12.2016).
193 _____;http://www.florence-nightingale.co.uk/resources/biography/?v=ebe021079e5a (Son erişim tarihi: 26.12.2016).
194 _____;http://www.biography.com/people/florence-nightingale-9423539(Son erişim tarihi: 26.12.2016).

edilmesi ve tıbbi yetersizliğe çare bulunması için 38 kişilik hemşire grubuyla Kırım'a gitti. Ve burada hemşirelerin yöneticiliğini yaptı. Yiyecek, battaniye ve yatak malzemelerinin yanı sıra genel şartlar ve temizlik konularında iyileştirme yapmak için hastaneleri düzenlemeye başladı. Her şeyin kontrol edildiğini rahatça görebilmek için geceleri de hep çalıştı ve İngiliz askerlerinin sonsuz saygısı ile birlikte ona 'Lambalı Kadın' ünvanı verildi. Nightingale'nin askeri üstteki bu başarısı büyük bir ilgi gördü ve Britanya'ya bir kahraman olarak döndü. Nightingale fonu kurularak bir sürü bağış toplandı. Daha sonra Hindistan'da ki İngiliz ordusuna verilen sağlık hizmetinin iyileştirilmesiyle ilgili çabaları da olmuştur. 1860 yılında 'Nightingale Trainning School' Ninghtingale fonları sayesinde kurulmuştur. Ve Nightingale hemşirelerinden Avustralya, Amerika ve Afrika da dâhil olmak üzere dünyanın dört bir yanına yeni okullar açmalarını istenmiştir.13 Ağustos 1910'da ölen Nightingale'in en büyük başarısı; hemşireliği kadınlar için saygın bir meslek haline getirmek ve 1860'da hemşireler için ilk meslek eğitim okulunu, St. Thomas Hastanesi'nde Nightingale Eğitim Okulu'nu kurmaktı. Yapmış olduğu çalışmalarla bugünkü modern hemşireliğinin temelini atmıştır.[195]

1.9.John Muir, Doğasever ve Korumacısı

John Muir 1838'de İskoçya'da dünyaya gelmiştir. Hayatı mücadeleyle geçmiştir. İskoçya'da doğal hayatın içinde büyümesi sebebiyle doğaya tutkuyla bağlanmıştır. İskoçya'dan sonra Muir 11 yaşındayken ailesiyle beraber ABD'ye göç etmişlerdir. Burada tarımla uğraşmış ürettiklerini satmak isteyip 22 yaşındayken evden ayrılmıştır. Daha sonra fabrikalarda da çalışan Muir çalışırken geçirdiği bir kaza sonucunda tek gözünün görme becerisini kaybetmiştir. Diğer gözünü de kaybetmemek için bu işlerden vazgeçerek bundan sonraki yaşantısını doğada geçirme kararı almıştır. Kaliforniya'nın Sierra Nevada dağlarında vaktinin çoğunu geçirerek doğa gözlemleri yapmaya başlamıştır. ABD'de ki en önemli doğa korumacısı olarak bilinen Muir'in içerisinde bulunduğu etkinliklerden bazıları; 1890 yılında Yosemite vadisini ilk milli park olarak ilan ettirmek, binlerce yıllık Sekoya ağaçlarını koruma altına aldırmak, 1903 yılında Başkan Theodore Roosvelt'i Sierra dağlarına gelmeye ikna etmek ve onu

[195] _____;http://www.florence-nightingale.co.uk/resources/biography/?v=ebe021079e5a (Son erişim tarihi: 26.12.2016).

doğayla ilgili bilinçlendirmektir. Yeşil hareketin tarihine bakıldığında Muir'in, ABD'de günümüzde de önemini koruyan doğa koruma topluluğu olan Sierra Club'u kurmuş olduğu görülmektedir. Milli parkların öncüsü olan ve doğa korumacılığıyla ilgili topluluk kuran John Muir'in Yosemite milli parkı içerisindeki Hetch Hetchy vadisinin baraj suları altında kalmasını önleyememiştir. Bu olumsuzluğun ardından 1914 senesinde vefat etmiştir. Muir 1838'de başlayıp 1914 senesinde biten uzun yaşantısında; doğa sevgisi, dağcılık, dağların, vadilerin ve ormanların korunması konusunda büyük bir öncü olmuştur.[196]

1.10.Jean Monnet, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu

1888'de doğan Monnet 1979'da vefat etmiştir. İktisat ve maliye üzerinde uzmanlaşmıştır. Fransa'da iş hayatının ünlü isimlerinden biridir. Birinci Dünya Savaşı sonrasında amacı Avrupa birliğin kurulması olmuştur. 1919'da Milletler Cemiyeti Genel Sekreter Yardımcılığı görevine getirilmesinin ana sebebini Fransa ve İngiltere arasında birlik oluşturulması konusunda gösterdiği mücadeledir. Yine bu şekilde birçok alanda da evrensellik ilkesiyle birliğin ve barışın hep destekçisi olup bu konularda çalışmalarına devam etmiştir. Yüksek hedefleri olan Monnet bu hedeflerini gerçekleştirebileceğini düşündüğü görevinde hedefleriyle çalışmasının gerçekliğinin uyuşmadığını ve bu görevde bu hedeflerine ulaşamayacağını anlayıp 1923'de Milletler Cemiyeti'ndeki görevinden istifa etmiştir. Bu istifada önemli unsurlardan birini de kararların oy birliğiyle alınması sistemi olmuştur. Fransa ve İngiltere'nin beraberliği için savaş yıllarında da amacını gerçekleştirmek için mücadeleye devam etmiştir. Monnet, 1940'da iki ülke arasında federal bir birlik olan "joint communique"i geliştirmiştir. Bunun amacını iki ülke arasında birliğin gerçekleştirilmesi yatmaktaydı. Ve yine bu birlik iki ülkeyi hükümet ve parlamento bazında da birleştirmeyi kapsamaktaydı. İki ayrı ulus değil tek bir Anglo-Fransız Birliği fikri temeli oluşturmaktaydı. Tüm yapıları birleştirerek; savunma, dış ilişkiler ve ekonomik ilişkiler gibi alanlarda da ortak yapılar ortaya konulacaktı. Tüm bu planlar Churchill ve De Gaulle tarafından kabul edilmiştir. En önemli iktisatçılardan biri olan Keynes, Monnet'in tüm bu planları ile bir yıl daha uzun sürmesi düşünülen savaşın erken

[196]Şahin, Ümit;https://yesilgazete.org/blog/2012/01/28/yesil-sahaf-agaclar-kacamaz/ (Son erişim tarihi: 26.12.2016).

bittiğini söylemiştir. Avrupa'da yaşayan toplulukların yüksek refaha erişmeleri, barışı sağlamaları, ekonomik, sosyal gibi her türlü alanda başarıyı yakalayabilmeleri için birleşerek yeniden yapılandırılmaları gerektiğini dile getirmiştir. Monnet bu konuşmasını 1943 yılında yapmıştır. Savaş sonrası Fransa'daki hükümete bir "küresel modernleşme ve ekonomik kalkınma planı" sunmuştur. Bunlar sonucunda Fransa'daki finansal gidişatı yenileyebilmesi amacıyla Planlama Müdürlüğü görevine başlatılmıştır. 1947 senesinde Fransa'nın Marshall Planı'na katılımına yol açan Monnet Planı'nı yazmıştır. 1949 senesinde ise Monnet; Almanya ve Fransa gibi iki ülke arasındaki sorunun önemli bir kömür ve çelik bölgesi olan Ruhr'un kontrolünü kimin sağlayacağı problemi olduğunu fark etmiştir. Tüm bu önemli kaynakların ortak bir yapıda buluşturularak bir Avrupa Hükümeti adı altındaki yapı tarafından kontrolün sağlanması gerektiğini belirtmiştir. Fransa Dışişleri Bakanı Robert Schuman tarafından gelen bir önergenin ardından Monnet, Schuman Planı taslağını hazırlamıştır. Robert Schuman önergeyi kabul etmiş ve Adenauer ile fikir birliği içinde, 9 Mayıs 1950'de önergeyi kamuoyuna sunmuştur. 1951'de, Paris Antlaşması ile altı ülke; Fransa, Almanya, İtalya, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg bugünkü Avrupa Birliği'nin temeli olan Avrupa Kömür ve Çelik Birliği'ni (ECSC) kurmuştur. Bu birliğin ilk başkanlığını 1952 ve 1955 yıllarında Monnet yapmıştır. Bu birliği hedefi olan Avrupa ülkelerinin finansal ve siyasi birlikteliğinin temeli olarak görmüştür. Avrupa Kömür ve Çelik Birliği'nin kurulması sonucu Monnet'in öne sürdüğü gelişmeler yaşanmış Fransa ve Almanya arasında önemli bölgelerin kontrolü problemi çözülmüş bunun sonucunda siyasi işbirliğine doğru bir geçiş yaşanarak Avrupa Kömür ve Çelik Birliği'nin demokratikleşmeye katkısı oluştur. 1955 yılında Monnet'in Avrupa Kömür ve Çelik Birliği'nden istifa etmesinin sebebini Fransa'nın Avrupa Savunma Komitesi'ni (EDC) onaylamayı reddetmesi olmuştur. Tüm bu olanlardan sonra ise çalışmalarına devam ederek ana hedefi olan Avrupa ülkelerinin finansal ve siyasi anlamda birleştirilmesi fikri içinde lobi faaliyetleri içerisinde olarak resmi kurumsal yapıların dışındaki örgütler üzerinden Birleşik Avrupa Devletleri fikrini benimsetmek için Hareket Komitesi'ni kurmuştur. Avrupa ülkelerinin birleşmesi için araştırmalarına, çalışmalarına devam etmeyi hiç bırakmamıştır. Kurduğu bu Komite sayesinde de siyasi geliştirilmesine sebep olmuştur. Ekonomik ve siyasi

bağlamda birleşmiş bir Avrupa fikrini esas alan Jean Monnet'ın bu ideali Avrupa Birliği'nin temeli olarak görülmektedir.[197]

2. Türkiye'den Sosyal Girişimcilik Örnekleri

2.1.Mustafa Sarı, Doğa Gözcüleri Derneği

Lisans eğitimini Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nde yapmış olan Mustafa Sarı, 1992 yılında Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde araştırma görevlisi olarak çalışmaya başlamıştır. On seneyi aşan bir süredir Van Gölü'ndeki balıklar, bu göldeki balıkların nüfusu ve kaçak balıkçılık faaliyetlerini önlemek için çalışmalarda bulunmaktadır.[198]

Mustafa Sarı çalışmalarına 1993 yılında doktora öğrencisiyken Türkiye'nin en büyük gölü olan Van Gölü'nde inci kefali neslinin tükenmesini araştırarak başlamıştır. Gölün balık nüfusunun ve mevcut balıkçılık uygulamalarının göl nüfusunu nasıl etkilediğini ilk araştıran oydu. Gelecek kuşaklar için balıkların hala var olmasını sağlamayı, balıkların varlıklarını korumayı ve sürdürülebilir uygulamaları teşvik etmeyi amaçlamıştır. 2003 yılında Doğa Gözcüleri Derneğini kurmuştur.[199] Derneğin amacı 'Toplumda çevre bilincinin oluşmasını sağlayarak doğal kaynakların tüketilmeden, korunarak kullanılmasını sağlamak dolayısıyla dünya zenginliklerinin gelecek nesillere de kalmasını sağlamaktır'.[200]

Van Gölü dünyanın en büyük soda gölüdür ve Mustafa Sarı bu gölün tuzlu sodalı sularında yaşamını sürdüren inci kefalinin korunması için mücadele vermeye başlamıştır. Sarı bu hedefi için öncelikle bu balığın üreme göçü sırasında avcılık yapan köylüleri bundan vazgeçirmeye çalışmış ve bu köylüleri ikna etmek için yöntem geliştirmiştir. Ardından bir diğer yaptığı şey ise bu balığın yasalar yoluyla da korunmasını sağlayacak hukuki değişikliklerin yapılmasını sağlamaktı. Buradaki halka kendi finansal, sosyal ve kültürel yönleriyle uyumlu alternatif kazanç sağlayabilecekleri çalışma olanakları bildirilmiş ve bu olanaklar tanıtılmıştır. Bu projenin başarılı

---

197 _____; http://www.jeanmonnet.org.tr/tr/Hakk%C4%B1m%C4%B1zda/JEAN-MONNET-K%C4%B0MD%C4%B0R (Son erişim tarihi: 26.12.2016).
198 _____; http://www.sabancivakfi.org/sayfa/mustafa-sari-2 (Son erişim tarihi: 26.12.2016).
199 _____; http://www.schwabfound.org/content/mustafa-sari (Son erişim tarihi: 26.12.2016).
200 _____;http://www.dernekturk.com/item/dgd/ (Son erişim tarihi: 26.12.2016).

olmasının önemli yönlerinden biri bu çalışmaya her kesimden destek verilmesinin sağlanmış olunmasıdır. Sonuçta balıkçılar, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları gibi birçok birey ve kuruluş destek verse de bunun öncüsü Mustafa Sarı olmuştur. Ortaya çıkan bu sosyal girişimcilik sonucunda, inci kefali balığının tükenme tehdidiyle karşı karşıya olan nesli kurtarılarak, balıkçı köylerinde yaşayanlar bilinçlendirilerek büyük bir kısmının koruma çalışmalarına katkı sağlaması gerçekleştirilmiştir. Balıktan sağlanan gelir 3.5 milyon USD'dan 8 milyon USD'a yükselmiştir. Balıkçı köylerinde kızların okullaşma oranı artmış, bebek ölüm oranları düşmüştür. Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, yürütülen tüm çalışmaları kurumsal olarak sahiplenerek sürdürmektedir. Sonuç olarak Van Gölü çevresinde merkezinde inci kefalinin yer aldığı küçük bir kırsal kalkınma modeli ortaya çıkmıştır.[201]

1994 yılında IUCN tarafından tehlike altında olarak rapor edilmiş olan bu balık, Prof. Dr. Mustafa Sarı ve tüm bu ekibin çabasıyla artık tehlike altında olmaktan çıkmış ve her gün biraz daha iyi bir şekilde varlığını sürdürmektedir.[202]

Prof. Dr. Mustafa Sarı Van Gölü'nde inci kefali neslini koruyan bu girişim modeliyle, 2008'de İsviçre'de Schwab Vakfı Sosyal Girişimciler Zirvesi'nde Türkiye'yi temsil etmiştir. ABD'de bulunan ASHOKA Vakfı tarafından ise 'sosyal girişimci' olarak seçilmiştir.[203]

2.2.Ali Nihat Gökyiğit, Hayrettin Karaca, TEMA

A. Nihat Gökyiğit ve Hayrettin Karaca ikisi de doğa ve toprak sevgisine sahip olarak 1992 yılında TEMA Vakfı'nı beraber kurmuşlardır. Hedefleri Anadolu'da meydana gelen erozyon ve çölleşme tehlikesine karşı kamuoyunun dikkatini çekmek ve kamuoyunu bilinçlendirmekti. Bir diğer önemli amaçları ise verdikleri bu emeğin devlet politikası haline gelmesine katkı sağlamaktı. Bu hedefler doğrulusunda ortaya koydukları 'Türkiye Çöl Olmasın' düşüncesini toplumun her kesimine duyurmaya çalışmış ileride ülkemizin içerisinde bulunduğu şartlar sebebiyle doğa problemleriyle karşı karşıya kalabileceğini anlatmışlardır. Çöl olma tehlikesi için önlemlerin alınması

[201] _____; http://turkey.ashoka.org/fellow/mustafa-sari (Son erişim tarihi: 26.12.2016).
[202] Gündoğdu, Sedat; https://gaiadergi.com/inci-kefalinin-mucizevi-yolculugu-goc-zamani/ (Son erişim tarihi: 26.12.2016).
[203] _____; http://www.sabancivakfi.org/sayfa/mustafa-sari-2 (Son erişim tarihi: 26.12.2016).

gerektiğini dile getirmişlerdir. Türkiye'de TEMA Vakfı'nın ilk dönemlerinde çevre bilinci ve doğanın korunması gibi konular bugünkü kadar önde değildi. Bazı iş insanları hayırseverlik adı altında çalışmalar yürütmekte olsa da sosyal sorumluluk bilinci henüz bu kadar gelişmemişti. 1992 senesinde Brezilya'nın Rio de Janerio şehrinde yapılan dünyanın ilk 'Yeryüzü' zirvesi, büyük önem taşımaktadır. Çünkü katılım sağlayan ülke yetkilileri doğa üzerinde yaratılan yıkımı kabul etmiş ve tüm bu olumsuzluklar için mücadele verilmesi gerekliliğini öne çıkartmışlardır. Yine bu zirve sonucunda sivil toplumun gücü ön plana çıkarılmıştır. 'Toprak Yaşamdır' sloganıyla TEMA Vakfı, Rio Zirvesi'nden sadece birkaç ay sonra, 11 Eylül 1992 tarihinde kurulmuştur.[204]

[204] _____; http://www.tema.org.tr/web_14966-2_1/neuralnetwork.aspx?type=130 (Son erişim tarihi: 26.12.2016).

C. SOSYAL GİRİŞİMCİLİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ

1. Sosyal Girişimciliğin Dünyadaki Tarihsel Gelişimi

İnsanlık var olduğundan beri sosyal girişimci niteliklerine sahip bireyler olmuştur.[205] Sosyal girişimciliğin yeni bir kavram gibi görülmesinin yanında, sosyallik kavramı içerisinde girişim hareketini ortaya koyma çokta yeni bir kavram değildir.[206]

Tarıma dayalı yaşayan eski topluluklarda geleneksel bir anlayışla ele alınan ticaret; toplum, din ve ahlak ilkeleriyle düzenleniyordu. O dönemde ilk yasa olarak kabul edilen Babil kralı Hammurabi'nin M.Ö. 1792-1750 yılları arasındaki 282 davanın yargısal kararlarından oluşturulmuş, Akad diliyle ve çivi yazısıyla taş tabletler üzerine yazılmış kurallarıydı. Bu yasalar; işçi, işveren, müşteri ilişkilerini düzenlemekte, muhasebe kayıtları, envanter kontrolü ve ücret sistemleri gibi konuları içermekteydi. Sosyal açıdan toplumların yararına olacak açıdan durumu ele alan antik Yunan düşünürü Eflatun, yöneticilerin topluma karşı sorumluluklarına değinerek finansal problemlerin çözümlerinde içinde bulunulan toplumun yararının düşünülmesi gerekliliğine dikkat çekmiştir. Aristo ise; tüm bu meselelere ahlak boyutundan yaklaşmıştır. Toplumun içerisindeki adalet kavramına vurgu yaparak fiyatların, elde edilen kazançların hep bu adalet kavramıyla uyumlu olması gerektiğini dile getirmiştir. Faiz konusuyla ilgili de adaletsiz olduğu fikrini savunmuştur. Eski Mısır'a bakıldığında ise; tüm yönetimin firavunun sorumluluğunun altında olduğu görülmektedir. Bürokratik işlerin önemli olduğu sosyal sorumluluktan çok, raporlama, kayıt tutma ve envanter gibi işlerde yoğunluk olduğu biliniyordu. Bu dönem Musa peygamberin 10 emrinde yetki ve sorumluluk ilkesine kattığı esneklikle yönetim uygulamalarını etkilemiştir. Sosyal sorumlulukla ilgili dini açıdan Hıristiyanlık ve Müslümanlıkta yardım vakıflarına rastlanmaktaydı. 16. Ve 18. yüzyıllar arasında Avrupa ülkelerinde "Merkantilizm" fikri kilisenin zayıflaması devletin güçlenmesi güçlenen devletin finansal sisteme müdahalesi anlayışını kapsamaktaydı. Bu sebeplerle kazancın daha fazla olması için işçiler, çok düşük ücretlerle çalıştırılıyorlardı ve bu çok kötü sonuçlar doğurmaktaydı. Sanayinin ortaya çıkması; James Watt'ın 19.yüzyılda buharlı makineyi icat etmesiyle artık her şey

[205]Denizalp, Hülya; **Toplumsal Dönüşüm İçin Sosyal Girişimcilik Rehberi**, 2. Baskı, Ankara: Fersa Matbaacılık, 2009, s.10.
[206]Güler; s.57.

değişmeye başlamıştı. Sanayi merkezlerine göç eden topraksız tarım işçileri vasıfsız işgücünü oluştururken, sanayi ile rekabet edemeyen zanaatkârlar, sanayiye vasıflı işgücü olarak geçiş yaptılar. Feodalitenin sona ermesiyle birlikte derebeylik sistemi şekil değiştirerek, toprak sahipleri sanayi merkezlerine göç ederek fabrika sahibi oldular ve işveren sınıfını oluşturdular. Tüm bunların sonucunda; tarımsal kökenli sömürgecilik değişerek sanayi merkezlerindeki sömürüye dönüşmüş oldu. İşletmelerin ana esasını kazanç elde etmek oluşturuyor kâr elde etmek amacıyla işçiler ağır koşullar altında günde 18 saat çalıştırılıyorlardı. Bunun gibi birçok yanlış uygulamayla bu sömürüyü normalleştirerek işçi sınıfının ezilmesine yol açıyordu. Zamanla bu adaletsizliklere çeşitli tepkiler gelmeye başlamış ve devlet yasalar yoluyla endüstri ilişkileri sistemine müdahale etmişti. Neticede sanayi devriminin ilk yıllarındaki bu adaletsiz düzen, toplumun genel sağlığını olumsuz etkilemiş ve bu olumsuz koşullar birçok çevrede tartışılıp, sorgulanmıştı. İşletmelerin sosyal sorumluluk konusuna yaklaşımını etkileyen olaylardan biri 1929 Ekonomik krizi olmuştur. Krize kadar, işletmeler, Taylorist ve Fayolist yaklaşımların da etkisiyle, iş görenleri bir üretim faktörü olarak görürken, sistemin aktörlerinden birinde meydana gelebilecek bir sıkıntının tüm sistemi tehlikeye düşürebileceği krizle beraber anlaşılmıştı. Bu gelişmeler sonucunda Franklin Roosevelt, yatırımları ve küçük iş sahiplerini korumak ve sermaye piyasasını düzenlemek amacıyla yeni yasalar çıkarmış ve bunları tamamlayan yeni düzenlemelerle sosyal sorumluluk konusu daha belirgin hale gelmeye başlamıştır. 1950'li yıllardan sonra, tekelci faaliyetlerin önlenmesi, tüketiciyi koru-maya yönelik düzenlemeler, iş güvenliği ve sağlığı, çevre koruma, asgari ücret düzenlemeleri ve sigortalı işçi çalıştırma gibi çeşitli konularda ciddi adımlar atılmıştır. 1960 ve 1970'li yıllarda ürün ambalajlarının doğru bilgileri içermesi, abartılı reklamların sınırlandırılması, gıda maddelerinin sağlığa uygunluğu, eşit işe eşit ücret gibi farklı alanlarda birçok yasal düzenleme getirilmiştir. Dünyanın evrenselleşerek bilgi çağına girilen 2000'li yıllarda daha bilinçli ve ihtiyaçlarını bilen insan topluluklarıyla karşı karşıya olan yöneticiler, toplum barışını korumak adına, toplumsal uzlaşma arayışlarını önemsemek zorunda kalmışlardır.[207]

Bugün sosyal girişimcilik aslında, 19. Yüzyılın sonları 20. Yüzyılın başlarında gelişmeye başlayan, temel amacı sadece maddi kazanç sağlayıp kâr elde etmek

[207]Budak; s.30.

olmayan, içinde bulunduğu toplumun problemlerini çözmek isteyen ve bunu devletin katkısından bağımsız ortaya koyan girişimci bir ruh olarak tanımlanmaktadır.[208]

Sosyal girişimcilik kavram olarak ilk kez 1953'te yayımlanan H. Bowen'in 'İşadamlarının Sosyal Sorumlulukları' (*ing. social responsibilities of the businessman*) adlı kitabında yer almış, 1980'de Bill Drayton tarafından Washington'da kurulan Ashoka, Küresel olarak sosyal girişimcilik alanında çalışan ilk ve en önemli kuruluş olmuştur.[209] 2006 yılında sosyal girişimci Muhammed Yunus'un sosyal ve ekonomik bir gelişme yaratmadaki çabalarından dolayı Nobel Barış Ödülü alması yine 2014'te başka bir sosyal girişimci olan Kailash Satyarthi'nin Nobel Ödülü alması sosyal girişimciliğe olan ilgiyi arttırmıştır.[210]

Dünya genelinde yoksulluk, bölgesel farklılıklar göstermekle birlikte, özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde yoğunlaşmıştır. 2015 yılı itibariyle 1 milyar insanın 1,25 doların altında bir gelire sahip olacağı tahmin edilmiştir. Küresel ekonomik sistemin gelir dağıtımında yarattığı eşitsizlikler, ekonomik gelirlerin eşitsiz dağılımının sürdürülmesi ve bu durumun toplumsal hayattaki karşılıkları gibi çok çeşitli problemler toplumsal duyarlığı gelişmiş araştırmacı ve düşünürleri sistem karşısında alternatifler aramaya yöneltmiştir. Bu arayışın, kâr amacına yönelik (*ing. profit oriented business*) işletmecilikten uzaklaşarak, sosyal yönelimli işletmecilik (*ing. socially orientedbusiness*) doğrultusunda ilerlediği görülmektedir.[211]

Günümüzde hem kâr amacı gütmeyen kuruluşların sayısındaki artış hem de bu kuruluşların karşılaştığı rekabet ortamında meydana gelen bazı değişimler sosyal girişimciliğe olan ilgiyi arttırmıştır. Artan toplum ihtiyaçları ve bu ihtiyaçları karşılama biçimleri tarih boyunca çeşitlilik göstermiş, her dönemin sosyo-politik ve ekonomik koşulları sivil toplum gereksinimlerinin yeniden ele alınmasına neden olmuştur.[212]

---

[208]Güler; s.57.
[209]Güzel; s.63-65.
[210]Muhammed, Yunus, Kailash Satyarthi; http://www.ashoka.org.tr (Son erişim tarihi: 27.12.2016).
[211]Sezerel, Hakan, H. Zümrüt Tonus; 'Her Sosyal Yönelimli İşletme Sosyal İşletme (Mi) Dir? Sosyo-Kültürel Değerler Açısından Bir İnceleme' http://www.academia.edu/ (Son erişim tarihi: 27.12.2016).
[212]Besler; 3.

Sosyal girişimlerin günümüzde öne çıkmasının ana sebeplerinden birini; teknolojik imkânların gelişmesi ile bu imkânlara bağlı olmak üzere kitleler arasında her geçen gün giderek artan iletişim ve etkileşim oluşturmaktadır. Teknolojik imkânların gelişerek artması yanında, özellikle yabancı dil bilen ve yüksek eğitim almış kişi sayısının, gelişen kamusal eğitim olanak ve kurumları ile özel eğitim kuruluşları vasıtasıyla hızlı artış göstermesi; sosyal girişimlere ilişkin işlevler açısından öne çıkmış toplumlardaki uygulamaların izlenmesi, incelenmesi ve uygulamaya koyulmasını kolaylaştırmıştır. Yine özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra kıtalar arası seyahat edebilme araç ve olanaklarının hızla artmış olması sebebiyle sosyal girişimcilerin fark yarattığı toplumlardaki uygulamaların, bir ülkeden diğerine çok kolay ve hızlı ulaştırılması da bir başka unsur olarak gösterilebilir.[213]

Bugün Ashoka'dan başka, sosyal girişimcilik alanında çalışan STÖ'ler (Sivil Toplum Örgütleri) şöyle sıralanabilir:[214]

- Schwab Vakfı: www.schwabfound.org
- Institute for Social Entrepreneurs: www.socialent.org
- Skoll Vakfı: www.skollfoundation.org
- Acumen Vakfı: www.acumenfund.org
- İrlanda Vakfı: www.irlsfund.org

Sosyal girişimcilik ile ilgili ödül veren vakıf ve okullardan bazıları:[215]

- www.atlasasusa.org
- www.gordon.tufts.edu
- www.iadb.org
- www.omidyar.net

[213]Koç, Oktay; 'Etkin Bir Sosyal Girişim Liderliğinin Yapısal Analizi Sosyal Girişim Liderlerinin Genel Nitelikleri Neler Olmalıdır?', **VI. Uluslar arası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi Bildiriler Kitabı Sosyal Girişimcilik**, Çanakkale: Pozitif Matbaacılık, 23-25 Ekim 2009, s.37.
[214]Denizalp; 12.
[215]Denizalp; 12.

Sosyal girişimcilik eğitimini programlarına dâhil eden üniversitelerden bazıları:[216]

- Stanford Graduate School of Business /ABD
- Harvard Business School /ABD
- Yale Üniversitesi / ABD
- Columbia üniversitesi- ABD
- Fuqua School of Management, Duke University /ABD
- New York Üniversitesi / ABD
- University of Chicago/ABD
- Amos Tuck School of Business, Dartmouth University /ABD
- University of California, Berkeley /ABD
- Wharton School of Business, University of Pennsylvania /ABD
- Robert Weslayan College/ ABD
- Alberta School of Business Canadian Centre For Social Entrepreneurship / KANADA
- Babson College Babson Park, MA / ABD
- Cornell University / ABD
- Bremen Universitesi / Almanya
- Oxford University / İngiltere
- London School of Economics / İngiltere
- Galler Universitesi/ Ingiltere
- Varşova Üniversitesi / Polonya
- GEA Koleji / Slovenya
- Bangalor Universitesi / Hindistan
- Asian Institute of Management / Filipinler
- Institute For Social Entrepreneurs / ABD
- AISE / Avusturalya
- Ateneo School of Government / Filipinler
- XLRI Jamshedpur / Hindistan
- INSEAD Üniversitesi / Fransa

[216]Denizalp; 13.

- Stockholm School of Entrepreneurs / İSVEÇ

2. Sosyal Girişimciliğin Türkiye'deki Tarihsel Gelişimi

Sosyal Girişimciliğin kavramsallaştırılması bilimsel olarak ele alınması yeni olsa da sosyal girişimcilik uygulamalarının tarihi çok eskiye dayanmaktadır ve buna bu araştırmanın önceki bölümlerinde değinilmiştir. Türkiye'deki sosyal girişimci örneklerine baktığımızda 1872 yılında Darüşşafaka'nın kurulmasına öncülük eden Yusuf Ziya Bey, 1862'de kadın hastalıkları ve çocuk hastalıklarının iyileştirilmesi için Zeynep Kamil Hastanesi'ni kuran Prenses Zeynep Kamil birer sosyal girişimciydiler.[217] Osmanlı Devleti incelendiğinde sosyal sorumluluk bilincinin var olduğu ve lonca düzeni sayesinde devam ettiği görülmekteydi.[218] Yine Cumhuriyet dönemindeki sosyal girişimcilere örnek olan Mesut Cemil; dönemin radyosunu kurmuş ve müzik anlayışının gelişmesine vesile olmuştu.[219]

Ülkemizdeki sivil toplum kuruluşlarının geleceği için ortaya koymuş olduğu araştırmalarda TÜSEV; Türkiye'de sivil toplumun son on yıl içinde hızla gelişerek dönüştüğü sonucuna varmıştır. Bu sonucun olumlu değerlendirilmesinin sebebi sivil toplum kuruluşları ne kadar artarsa ve ne kadar çeşitlenirse ülkenin demokratikleşme ve kalkınması da o kadar artış gösterir düşüncesidir. Yine yurtdışında da benzer sonuçlar olduğu tespit edilmiş; pek çok STK (sivil toplum kuruluşu) veya şirket faaliyetlerini özel sektör ve üçüncü sektörün sınırları gittikçe karmaşıklaşan kesişim alanlarında yürütmektedir. Sosyal girişimler son yıllarda bu kesişim alanının önde gelen aktörleri olmuş; pek çok ülkenin kendine has sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi koşullarına uygun olarak benimsenerek toplumlara büyük faydalar sağlayarak sosyal değer yaratmışlardır. Ülkemiz açısından sosyal girişimcilerin ortaya koydukları yaratıcı organizasyonlar yeni yapı ve modellerin oluşmasına katkı sağlamaktadır. Ülkemizde hâlihazırda pek çok sivil toplum kuruluşu ve şirket toplumsal bakış açılarını ticari girişimcilik ve işletme prensipleri ile harmanlayarak sosyal girişim çizgisinde faaliyet göstermektedir. Türkiye'de sosyal girişim kurmuş, bunu başarıyla yürütmüş sosyal

---

[217] _____; http://www.temelaksoy.com/sosyal-girisimcilik/ (Son erişim tarihi: 27.12.2016).
[218] Budak; s.30.
[219] Denizalp; s.23.

girişimciler olduğu gibi, sosyal girişim örgütü oluşturmadan da önemli sosyal ve finansal etkiler yaratabilmiş girişimci örnekleri bulunmaktadır.[220]

Ülkemizdeki yeni kuşağın ilk sosyal girişimcilik örgütlerinden bazıları; Buğday, TOG ve Çöp(m)adam gibi kuruluşlar olmuştur. Günümüzde genç girişimciler toplumsal fayda yaratmak hedefiyle teknolojiyi baz alarak, ortaklıklar oluşturarak ve sosyal ağlarından yararlanarak sosyal girişimler başlatmaktadırlar. Türkiye'deki bazı sosyal girişimler ise uluslararası düzeyde tanınır hale gelmiştir. Geçtiğimiz yıllar içerisinde sosyal girişimcilik alanında gerçekleşen önemli gelişmelerden bazıları: Sabancı Üniversitesi dâhil olmak üzere birçok üniversitede sosyal girişimcilik dersleri yoğun talep görmüştür. Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı (TÜSEV), iş hayırseverliği, sosyal yatırımlar ve sosyal girişimler konusunda eğitimler vermiş; farkındalık yaratılmasına destek olmuştur. Özyeğin Üniversitesi bünyesinde başlatılan Sosyal Değişim Laboratuvarı iş planlama desteği, mentörlük ve çekirdek yatırım sağlamaya başlamıştır. Eurasia Sosyal İşletme Forumu Mayıs 2013'te İstanbul'da, başta Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Türkiye İsrafı Önleme Vakfı (TİSVA) olmak üzere birçok kurumun desteği ile ilk defa gerçekleşmiştir.[221]

Ashoka ülkemizde 22 Şubat 2004 faaliyetlerine başlamıştır. Bugün Ashoka'nın Türkiye'den farklı alanlardan birçok üyesi bulunmaktadır. Her bir üye yaptığı çalışmalarla hem toplumsal bir soruna çözüm önermekte hem de model oluşturmaktadır.[222]

2016 itibariyle Ashoka Türkiye Üyeleri:[223]

- Şengül Akçar, Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı
- Nebahat Akkoç, KAMER
- Günesin Aydemir, Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği

---

[220]Başak Ersen Tevfik, Derya Kaya ve Zeynep Meydanoğlu; **Sosyal Girişimler ve Türkiye İhtiyaç Analizi Raporu**, İstanbul: Tüsev Yayınları, 2010, s.4.
[221]Koenig, Anja;http://www.milliyet.com.tr/yazarlar/dusunenlerin-dusuncesi/-sosyal-girisimcilik--ve-turkiye-de-durum-1729407/ (Son erişim tarihi: 27.12.2016).
[222]_____; http://turkey.ashoka.org/fellows-uyeleri (Son erişim tarihi: 27.12.2016).
[223]_____; http://turkey.ashoka.org/fellows-uyeleri (Son erişim tarihi: 27.12.2016).

- İbrahim Betil, Toplum Gönüllüleri Vakfı
- Naşide Buluttekin, Umut Işığı Kadın Kooperatifi
- Serra Titiz, Gelecek Daha Net
- Egemen Yılgur, Türkiye'deki Romanları Güçlendirme
- Tahir Dadak, Kalkınma Merkezi
- Selma Demirelli, Nilüfer Kadın Kooperatifi
- Nevin Eracar, Otistikler Derneği
- Senem Gül, İlk Adım Kadın Kooperatifi
- Korhan Gümüş, İnsan Yerleşimleri Derneği
- Halime Güner, Uçan Süpürge
- Nazmi Ilıcalı, Doğu Anadolu Tarımsal Üreticiler ve Besiciler Birliği
- Yasemin Kılıç, Ekolojik Tarım
- Yusuf Kulca, Umut Çocukları Derneği
- Ömer Madra, Açık Radyo (94.9)
- Nasuh Mahruki, AKUT
- Arzum Meleksoy, www.alisbagis.com.tr
- Mustafa Sarı, Doğa Gözcüleri Derneği
- Ercan Tutal, Alternatif Yaşam Derneği
- Zeynep Uluer, Özel Sektör Gönüllüleri Derneği
- Nejat Ünlü, Pozitif Yaşam Derneği
- Berna Yağcı, İpek Yolu Kadın Kooperatifi
- Tülin Akın, Tarımsal Pazarlama
- Bedriye Hülya, b-Fit
- Şehnaz Layıkel, RUSİHAK
- Zafer Kıraç, Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği (CİSST)
- Hayrettin Karaca, TEMA
- Celal Karadoğan, Genç Engelliler Gençlik ve Spor Kulübü
- Renay Onur, Itir Erhart, ADIM ADIM
- Emrah Kırımsoy, Gündem Çocuk Derneği
- Azize Leygara, Çocuklar Aynı Çatının Altında Derneği (ÇAÇA)

Ashoka evrensel bir ağdır, kendi bünyesinde oluşturduğu iletişim kanalları ile kalıcılık ve sürdürülebilir olmayı sağlamıştır. Ashoka halen sosyal girişimcilere önemli birçok destekte bulunmaya devam etmektedir. Sosyal girişimcilikle ilgili üniversiteler de bu alanda bilgi üretimini teşvik etmeye başlamışlardır. Ülkemizden örnek olarak Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi verilebilir. Bu üniversite 2009 yılında düzenlenen 6. Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi'nin ana teması sosyal girişimcilik olarak belirlenmiş ve konu uluslararası uzmanların da katılımıyla tartışılmıştır. Üniversiteler ayrıca sosyal konulara duyarlı sosyal sorumluluk bilincine sahip gençler yetiştirmek, gençlere gönüllülük ve katılım bilincini oluşturmak için türli etkinliler düzenlemektedirler. Sosyal girişim projesi geliştirmek isteyen gençleri teşvik etmektedirler. Yine ülkemizdeki üniversitelerin sosyal girişimcilikle ilgili örneklerinden bazıları; Kadir Has Üniversitesi bünyesinde British Council ve Gençlik Servisi Merkezi iş birliği ile Sosyal Girişimcilik Akademisi kurulmuş, Özyeğin Üniversitesi Girişimcilik Merkezi'nde sosyal girişimcilik seminerleri verilmeye başlanmış, Boğaziçi Üniversitesi bünyesinde Sosyal Girişimci Genç Liderler Akademisi (SOGLA) faaliyet göstermeye başlamıştır. Yine İstanbul Bilgi Üniversitesi Genç Sosyal Girişimci Ödüllerinin birincisini 2010'da düzenlemeye başlamıştır. Sosyal girişimcilikle ilgili yapılan olumlu gelişmelerden biri de çok çeşitli yayınların ortaya konması ve bu alandaki uluslararası yayınların Türkçeye çevirilerinin yapılmasıdır. Toplumlara sosyal fayda sağlama amacıyla kâr amacı gütmeyen şirketleri vasıtasıyla bu hedeflerini ortaya koyan şirketlerden bazılarına; Greenpeace Türkiye, Uçan Süpürge ve Gençlik Servisleri Merkezi örnek gösterilebilmektedir. Desteklenen sosyal girişimcilik faaliyetleri ve sosyal girişimler; eğitimler, ödüller ve kapasite geliştirme etkinlikleri ile birçok oluşum ve üniversiteden takdir almaktadır. Türkiye'de son yıllarda ticari girişimcilik gerek kamu gerekse özel sektör tarafından çok yönlü olarak desteklenen bir alan olmuştur. Her iki sektörde de girişimcilere maddi ve manevi destek veren özel program ve araçlar oluşturulmuştur. Üniversitelerde girişimcilik merkezleri kurulmuş, bu yeni alan öğretim görevlileri ve öğrencilerden büyük ilgi görmüştür. Tüm bu gelişmelere ek bir kaynak ayırmadan da olsa sosyal girişimciliğin eklenmesi, bu fırsatlardan sosyal girişimlerin de faydalanması mümkün kılınmıştır.[224]

[224]Başak Ersen, Kaya ve Meydanoğlu; s.22,28.

D. SOSYAL GİRİŞİMCİLİĞİN ÖNEMİ

Dünya günümüzde çok sayıda ciddi problemle karşı karşıyadır. Küresel ısınma, yoksulluk, artan ekonomik eşitsizlik, açlık, potansiyel salgın hastalıklar, etnik temizlik, terörizm, sosyal adaletsizlik vs. Sosyal girişimcilik tüm bu problemlerin çözümünde etkili bir kaynak olarak büyük bir öneme sahiptir.[225]

Sosyal girişimciliğin günden güne önemini arttırdığı görülmektedir. Bu önemin artmasını sağlayan unsurlardan biri var olan kamu kaynaklarının kullanımının birçok sosyal alanda değişmesi ve bugün sosyal konuların artık pazar fonksiyonları tarafından devralınmasıdır.[226] Bu bağlamda sosyal girişimciliğin önemi; ekonomik ve sosyal açıdan ele alınmıştır.

1. Sosyal Girişimciliğin Ekonomik Açıdan Önemi

Ekonomik boyut düzleminde önemi incelenen sosyal girişimcilik kavramının üçüncü sektör veya kâr elde etmeyi temel amaç saymayan sektörün gelişmesi ve büyümesinden faydalandığı görülmektedir. Yine bu sektörün kaynak bulmasını kolaylaştıran girişimcileri desteklemektedir. Sosyal girişimcilikle beraber gelişerek büyüyen bu sektörün gelişmesi ekonomiye hareketlilik getirmekte, bu sayede toplumsal, çevresel ve insani problemlerin çözülmesi sürecinde önemli adımlar atılmaktadır. Özellikle az gelişmiş ülkelerde, devlet ve/veya özel sektör tarafından ilgilenilmeyen ya da ilgilenilse bile giderilmesi veya sürdürülebilir bir çözüm bulunmasında yetersiz kalınan sosyal problemler çok fazladır. Sahip oldukları nitelikler ve amaçları doğrultusunda sosyal açıdan bilinçli, duyarlı ve sorumlu davranan sosyal girişimciler görmüş oldukları problemlerin çözümünü sağlayarak, o toplumda yaşayan bireylerin yaşam standartlarını ve refahını arttırmak yoluyla ülke ekonomisinin gelişmesine katkıda bulunmaktadırlar.[227]

Toplumun yeterince karşılanmayan ihtiyaçlarını gidermeyi görev olarak kabul eden sosyal işletmeler, belki de en fazla işsizlik ve yoksulluk sorunlarının çözümü için çaba harcamaktadırlar. Konunun bir boyutu sosyal girişimlerin istihdam miktarı üzerindeki etkileri, diğer boyutu ise istihdam kalitesi üzerindeki etkileri ile ilgilidir. Bütün bu etkiler yardımıyla sosyal girişimler, işsizliğin azaltılması ve istihdam

[225]Danacı, Uluyol; s.51.
[226]Aslan, Araza ve Bulut; s.73.
[227]Güler; s.107.

fırsatlarının geliştirilerek yoksulluğun önlenmesi hususlarında önemli rol oynamaktadırlar. Yine sosyal girişimcilik, var olan olanaklarla yetinmeyip yeni olanaklar yaratıp bu olanaklardan faydalanarak böylece sürdürülebilir olma özelliğine sahip olur. Yaratıcı ve yenilikçi olan sosyal girişimciler farklılık yaratan, çok çeşitli alanlarda sosyal ihtiyaçları karşılamak isteyen ve sosyal amaçlı girişimlere kâr elde etmeyi de ekleyen kişilerdir. Sosyal girişimcilik sonucu elde edilen kâr, ticari girişimcilikte olduğu gibi kârın girişimcinin kendisine değil tekrar sosyal fayda yaratmak için sosyal girişimciliğe harcanması veya ihtiyaç sahiplerine dağıtılmasıyla olmaktadır.[228]

Sosyal girişimciliğin ekonomik anlamda ortaya koyduğu en önemli değerlerden biri istihdam oluşturmaktır. Çeşitli hesaplamalara göre toplam istihdam içinde sosyal girişimcilik sektöründe çalışanların büyüklüğü %1 ile %7 arasında değişiklik göstermektedir. Bir diğer önemli katkı ise sosyal girişimlerin toplum içerisinde istihdam dezavantajı ile karşı karşıya kalan; uzun süre işsiz kalanlar, engelliler, evsizler, cinsiyet ayrımı ile karşılaşanlar gibi ayrıma tabi olmuş vatandaşlara istihdam sağlayabilmeleridir. Sosyal girişimciler finansal sermayenin ötesinde ortaya koyduğu girişim hareketiyle Toplumsal sermaye'de oluşturarak ekonomiye farklı bir değer katmaktadır. Toplumsal sermayeyi inşa edebilmiş en önemli ekonomiler arasında Almanya ve Japonya ekonomileri gösterilmektedir. Bu iki ülkenin ekonomik başarısının arkasında sürdürebildikleri uzun süreli ilişkiler ve işbirliği ahlakının önemli rolü olduğu belirtilmekte, bu kendilerine has kazanımlarında endüstriyel kalkınma ve yeniliğin önemli olduğu kabul edilmektedir. Dünya Bankası da çalışmalarında toplumsal sermayenin fakirlik düzeyinin düşürülmesinde ve sürdürülebilir insani gelişmede öneminin altını çizmektedir. [229]

Günümüzde içinde bulunulan ekonomik sistem incelendiğinde özel sektörün çok önemli bir noktaya geldiği görülmektedir. Bu sektörün gücü toplumlara fayda sağlamak ve çok çeşitli sosyal girişimcilik faaliyetleri için kaynak bulmada kullanılabilir. Özel sektörle bağlantılı olarak yapılacak yatırımlar ekonominin büyümesine katkıda bulunacağı gibi yoksul kesimlere iş olanakları sağlamak anlamında

[228]İçerli, Karadal; s.349, 353.
[229]Başar, Altın ve Doğan; s.46.

da olumlu sonuçlar verecektir. Finansal anlamda bu yeni yatırımlar, yoksul kesimlere ucuza kaliteli ürün elde etmeyi sağlayacak, girişim hareketiyle yeni iş imkânları ortaya çıkacaktır.[230]

2. Sosyal Girişimciliğin Sosyal Açıdan Önemi

Gelişmiş ülkeler incelendiğinde sivil toplum kuruluşlarının birçok alanda etkin olduğu görülmektedir. Bu sivil toplum çalışmalarının genelde ağırlıklı olarak dört alanda yoğunlaştığı gözlenilmektedir: eğitim, çevre, sağlık, haklar. Toplumsal huzur ve barışın sağlanabilmesi için öne çıkan sivil savunuculuk çalışmaları hakların aranmasına yöneliktir. Sosyal girişimciliğin aşağıdaki konularda yoğunlaştığı görülmektedir:[231]

- İnsan hakları
- Kadın hakları
- Cinsiyet eşitliği
- Çocuk hakları
- Tüketici hakları
- Sağlık ve beslenme
- Temiz ve sağlıklı çevrede yaşama, doğayı koruma
- Yoksullukla savaş
- Bireyin yeteneğini geliştirme
- Herkes için eğitim hakkı

Tarihi süreç içerisinde toplumların insani özelliklerinin daha vasıflı hale gelmesi sosyal sermayenin gelişimi olarak tanımlamak mümkündür. Sosyal sermaye ve sivil toplumun güçlenebilmesi, alanında sosyal problemlere çözüm yaratmak isteyen sosyal girişimcilerin çoğalmasıyla mümkün olmaktadır. Sosyal girişimci; yaşadığı toplumda ortaya çıkan toplumsal problemleri fark ederek, bunlardan rahatsız olup sessiz kalıp kabullenmek yerine sorunların giderilmesi için yaratıcı ve cesur bir yaklaşımla sorunların üzerine giderek, mücadeleci, duyarlı, gerçekçi tavırları ile fark yaratıp toplumun güvenini kazanmakta, toplumların gelişmesinde önemli rol oynamaktadır. Sosyal girişimciler yüzyıllardır toplumların süregelen davranışlarını değiştirme

[230]Okandan, Görgülü; s.17.
[231]Betil, İbrahim; 'Sivil Toplum Sosyal Sermaye Sosyal Girişimcilik', **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi**, (5:1), 2010, s.21.

çabasıyla önemli dönüşüm ve gelişmelere yol açmışlardır. Toplumda yaşanan bir sorun olduğunda bunun giderilmesi için gerekli çözümleri üreterek, yeni fırsat ve girişimlerle gerekirse sistemi değiştirerek sorunun ortadan kalkmasına liderlik ederler.[232]

Sosyal girişimci sosyal fayda sağlama hedefi doğrultusunda sosyal değerin yaratılması ve sürdürülebilmesi için fırsatlardan yararlanarak yenilikçi adımlarla hareket eder. Sosyal girişimcilerin odak noktası temel insan ihtiyaçlarını karşılamak ve toplumun yaşam kalitesini arttırmaya yönelik sosyal yatırımlardır. Kâr amacından daha çok sosyal değer yaratmayı esas alan sosyal girişimcilik, sosyal ihtiyaçları karşılayan fırsatların keşfedilmesi ve bu fırsatların gerçekleştirilmesinde kaynakların yaratıcı bir şekilde kullanılmasını sağlamaktadır. Bu çerçevede sosyal girişimcilik;

- Sosyal değer yaratma
- Sosyal değeri yaratacak fırsatları bulma
- Yenilikçi olma
- Kaynak yaratma ve sürdürülebilir olma, birleşenlerini kapsamaktadır.[233]

Şehirleşme, yaşlanma, çalışan yoksulluğu, ezilenler, genç işsizliği, çevre sorunları gibi nispeten yeni sosyal sorunların yanında toplumun güçsüz kesimi için barınma, eğitim, sağlık, temel hizmetlerden yoksunluk vb. gibi eski temel sorunlarda biçim değiştirmektedir. Ortaya çıkan tüm bu sorunların üstesinden gelebilmek artık eski yöntemlerle hatta sadece devletin olanaklarıyla mümkün olmamakta, bu sorunların çözümünde sivil toplumun girişimci bakış açısına ihtiyaç duyulmaktadır.[234]

Sosyal girişimciler her açıdan olaylara yaklaşarak çok çeşitli alanlarda çözüm üretmektedirler. Sağlık, eğitim, sosyal ve finansal kalkınma alanlarında yeni ürün ve hizmetler yaratmak alanlardan bazılarını oluşturmaktadır. Sağlıkta AIDS gibi akıl hastalıkları gibi alanlar yer alırken yine düşük eğitim düzeyi, suç, uyuşturucu kullanımı gibi alanlarda sosyal girişimcilerin ele aldığı konulardan bazılarıdır. Bu girişimler kamu sektöründe de olabilmektedir. Örneğin; Brezilyalı sosyal girişimci Veronica Khosa, AIDS hastaları için ev bakım modeli geliştirmiş, bu model Brezilya Hükümetinin sağlık

[232]Betil; s.23,24.
[233]İçerli, Karadal; s.352.
[234]İçerli, Karadal; s.353.

politikasında da değişikliklere neden olmuştur. Yine sosyal fayda sağlama anlayışıyla başlatılan girişim hareketleriyle toplumların kaynaklarının daha eşitlikçi bir anlayışla dağılımı sağlanabilmektedir. Buna örnek olarak Muhammed Yunus tarafından kurulan Grameen Bank verilebilir. Bu sosyal girişimcilik hareketiyle dezavantajlı konumda bulunan kadınlara destek olunmuştur. Bir başka örnek; Amerikalı sosyal girişimci Carl Schramm'ın girişimciliğiyle düşük gelir grubundaki çok sayıda lise öğrencisinin yükseköğretime devam etmeleri sağlanmıştır.[235]

Sosyal değer yaratmak için yatırımlarını gerçekleştiren sosyal girişimci; doğa, kadınlar, gençlik gibi çok çeşitli sosyo-ekonomik kökenli toplumsal sorun alanlarına çözüm bulmak istemektedirler. Dinsel, etnik, ekonomik açıdan dışlanmış gruplara yönelik istihdam ve gelir getirici faaliyetler sunan projeler, bireylerin kendi kendilerine yeterliliklerine vurgu yapmaktadır. Bu grupların yaşadıkları toplumun içerisinde görünürlüklerini arttırmayı sağlamakta ve sosyal güvenlik ağlarına olan bağlılıklarını rasyonel bir oranda azaltmaktadırlar.[236]

Sosyal girişimciler, çevrelerindeki en önemli toplumsal sorunlara odaklanarak bunları çözmek için toplumun potansiyelini harekete geçirmektedirler. Sosyal girişimcilerin toplumsal değişim sağlamak istedikleri temel alanlardan bazıları:[237]

- Toplumsal değişim için sivil önderlik, yurttaş duyarlılığı
- Ekonomik kalkınma
- Çevre gelişimi
- Sağlık sorunlarına çözüm
- İnsan hakları
- Eğitim ve öğrenim

Sosyal girişimciler toplumsal dönüşüm için:[238]

- Çoğaltabilmeyi

[235]Başar, Altın ve Doğan; s.46.
[236]Okandan, Görgülü; s.15.
[237]Öztürk; s.75.
[238]Öztürk; s.75.

- Sürdürülebilir olmayı
- Tekrarlanabilir olmayı temel veri ve güç olarak kullanırlar.

Sosyal sorumluluk ve hayırseverlik etkinlikleri yoksulluğun kökenine inmezken, sosyal girişimcilik; insanları yoksulluğa iten koşulları bulup bunları değiştirmeye yönelik pratik, yenilikçi ve piyasa odaklı çözümleri ortaya koyar.[239]

[239]Budak; s.31.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GELENEKSEL GİRİŞİMCİLER VE SOSYAL GİRİŞİMCİLERDE KİŞİLİK

I. KİŞİLİK

A. KİŞİLİK TANIMI

Tarih boyunca bireyin sosyal yaşantısının bir parçası olarak ilgi gören kişilik kavramı, kişilik psikolojisinin ayrı bir bilim olarak ortaya çıkmasıyla bilimsel gelişimine 1930'lu yıllarda başlamıştır.[240]

Kişilik kelimesinin kökenini 'Persona' yani eski Yunan tiyatrolarında drama oyuncularının kullandığı maskelere verilen isimler oluşturmaktadır. 'Persona' o dönemde maskenin arkasındakinin gerçek kişiliğini değil oynadığı tiplemeyi temsil etmekteydi. Zamanla kişinin gerçekte yansıttığı tavır ve davranışlarının bütününü anlatmak için kullanılmaya başlanmıştır. Kişilik bugün içsel kaynaklardan ortaya çıkan ve yaygın olarak kişinin davranışlarına hâkim olan, biyolojik tabiatı ve deneysel olarak öğrenilenleri kapsayan, kişinin algılama, öğrenme, düşünme, başa çıkma ve davranış örüntülerini anlatmaktadır. Kişilik bir bireyi diğerlerinden farklı kılan ve süreklilik gösteren davranış özelliklerinin tümüdür. Bu özelliklerin her biri olası bir yaşama tarzının ifadesidir. Bireyin davranışlarının amacını ve çevreyle olan ruhsal uyumunu açıklamak aslında kişiliği tanımlamaktır. Kişilik üzerine 1920'li yıllarda araştırmalarda bulunan Gordon Allport kişiliği 'kişinin çevreye özgün uyumunu belirleyen psikofizyolojik sistemlerden oluşan içsel dinamik bir organizasyon' olarak tanımlamıştır.[241] Allport'a göre kişilik tanımı Tablo 11'de gösterilmiştir.

---

[240]Yelboğa, Atilla; 'Kişilik Özellikleri ve İş Performansı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi', **İş Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi**, Cilt:8, Sayı:2, Haziran 2006, s.196.
[241]Aslan, Selçuk; 'Kişilik, Huy ve Psikopatoloji', **Psikiyatride Derlemeler, Olgular ve Varsayımlar Dergisi**, Yıl:2 Sayı:1-2, 2008, s.8.

Tablo 11: Allport'a Göre Kişilik Tanımı

Allport'a göre kişilik tanımı	
Dinamik bir yapıdır	Kişilik daima değişen ve gelişebilen organize bir yapıdır.
Bireyin kendisindedir	Bireyi diğerlerinden farklı kılan davranışların temelini oluşturanların tümü kişiliktir.
Psikofizikseldir	Kişilik psikolojik ve biyolojik işlevlerin bir karmaşık etkileşimi ile oluşur.
Belirleyici etkendir	Kişiliği oluşturan sistemler çevreye uyuma yönelik davranışları belirler.
Çevreye adaptasyondur	Kişinin yaşamı sürdürürken gösterdiği kendine has bir uyum sürecidir. Uyum stratejileri kullanılır.

Kaynak: Aslan, Selçuk; 'Kişilik, Huy ve Psikopatoloji', Psikiyatride Derlemeler, Olgular ve Varsayımlar Dergisi, Yıl:2 Sayı:1-2, 2008, s.8.

Toplumbilim Terimleri Sözlüğünde, 'Bireyin toplumsal yaşamı içinde edindiği alışkanlıkların ve davranışların tümü' olarak tanımlanmaktadır. Ruhbilimcilere göre ise kişilik, 'Bireyin kendine has ve onu diğerlerinden farklı kılan davranışlarının bütünü' olarak tanımlanır.[242]

Kişilik, bireyin kendisinden kaynaklanan tutarlı davranış kalıpları ve kişilik içi süreçler olarak tanımlanabilir.[243]

Yine kişilik, bireylerin düşünce, duygu ve davranış gibi psikolojik tepkilerindeki ve farklılıkları belirleyen sadece yaşanan an, içinde bulunulan biyolojik durum veya sosyal ortam ile açıklanamayan biçimde süreklilik gösteren özellikler ve eğilimler olarak tanımlanabilir. Birçok kuramcıya göre kişilik bireyle ilgili zihinsel, duygusal, sosyal ve fiziksel neredeyse hemen her şeyi kapsar. [244]

Bir insanı nesnel *(fr.objectif)* ve öznel *(fr.subjectif)* yanlarıyla diğerlerinden farklı kılan duygu, düşünce, tutum ve davranış özelliklerinin tümü olarak

[242]Soysal, Abdullah; 'Çalışma Yaşamında Kişilik Tipleri Bir Literatür Taraması', Ocak 2008, s.6.
[243]Burger, M. Jerry; **Kişilik**; 1. Basım, İstanbul; Kaknüs Yayınları, 2006, s.23.
[244]Taymur İbrahim, M. Hakan Türkçapar; 'Kişilik Tanımı, Sınıflaması ve Değerlendirmesi', **Pisikiyatride Genel Yaklaşımlar**, 4(2), 2012, s.155.

belirlenmektedir. Bireye has duygu, fikir ve davranışların organize bir halde bütünleşmesi biçiminde de ifade edilebilir.[245]

Yaşam boyunca kişinin diğer insanlarla ilişkileri, deneyimleri ve bu yaşantılarına ilişkin yorumları ve kararları kişiliğin oluşumunu etkileyen etkenlerdir. Kişilik, ne yalnız başına bedensel özelliğe bağlıdır, ne de çevredeki ortak kalıp ve sosyal olaylara bağlıdır. Kişilik, tüm bu olguların doğurduğu bireysel farklılıklardır. Kişilik doğumla başlar ve ölümle sona ermektedir.[246]

Kişilik bireylerin içinde oldukları kültür, çevre ve inançlar ile beraber değerlendirilmelidir. Her bireyin duygu, düşünce ve davranışları, olaylar karşısındaki tutumları birbirinden farklıdır ve buna bireysel farklılık denilmektedir. Tüm bu farklılıklar literatürde kişilik kavramı içerisinde incelenmektedir.[247]

Sürekli olarak içeriden ve dışarıdan gelen uyarıcıların etkisi altında olan kişilik, bireyin biyolojik ve psikolojik, kalıtsal ve edinilmiş bütün becerilerini, güdülerini, duygularını, isteklerini, alışkanlıklarını ve bütün davranışlarını kapsamaktadır. Kısaca, kişiliğin oluşmasında insanın doğuştan gelen özellikleri ve içinde yer aldığı çevrenin etkisini bir arada görmek mümkündür.[248] Buradan, çevrenin etkisini dikkate alarak, kişiliğin sadece bireye has özellikleri değil, belirli ölçüde içinde yaşanılan insan topluluğunun, belirli ölçüde de tüm insanlarda ortak bazı özellikleri yansıttığı sonucu çıkartılabilir. Kişiliğin bir süreç içinde oluştuğu, deneyim ve öğrenmenin de bu süreç içinde önemli rol oynadığı bilinmektedir.[249]

Kişilik kavramının içerisinde olan terimlerin incelenmesi kişiliği tamamen kapsamamakla birlikte, bu yaklaşım dilden hareketle kişiliğin ele alınmasında geniş bir yer kaplamaktadır. Kişilik özelliklerinin çalışılmasında temel bir yaklaşım, insanların gösterdikleri bireysel farklılıkların dünyadaki bütün dillerde kodlanacağı ve sözcükler

[245]Tezcan, Mahmut; **Kültür ve Kişilik**, Bilim Yayınları, Ankara; 1987, s.17.
[246]Soysal; s.7.
[247]İnce, Fatma, Mahmut Özdevecioğlu ve Mustafa Karaca; 'Kamu Girişimcilerinin Kişilik Özelliklerini Belirlemeye Yönelik Uygulamalı Bir Çalışma', **Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi**, (3), 2016 Yaz, s.102.
[248]Yelboğa, s.198.
[249]Tınar, Mustafa Yaşar; 'Mesleki Sosyalleşme ve Kişilik', **D.E.Ü. İİBF Dergisi**, Cilt:12, Sayı:1, 1997, s.2.

halinde yansıyacağı hipotezinden hareketle kişilik yapısını kapsayacak bir sınıflama oluşturma çabalarıdır. Bu çabalar, Goldberg (1995) tarafından özetlendiği gibi, Galton'un önerileri ile başlamış Thurstone, Allport, Odbert ve Norman'ın çalışmaları ile önemli gelişmeler kaydetmiştir.[250]

Kişilikle ilgili literatür incelendiğinde birçok özelliği olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu özelliklerle ilgili standart bir sınıflama bulunmamakla beraber, dilimizde yapılan kişilik çalışmalarında genellikle Eren (2000) ve Erdoğan'ın (1991) yaptığı özellikler sınıflaması göze çarpmaktadır. Bu sınıflamaya göre kişiliğin başlıca özellikleri şu şekildedir:[251]

- Kişilik, kalıtım yoluyla aktarılan ve sonradan edinilen eğilimlerin toplamıdır.
- Her bireyin kişisel özelliğini diğerlerinden ayıran bir takım farklılıklar vardır.
- Kişilik bireylerin özelliklerini çevreye adapte eder.
- Aynı birey farklı çevresel koşullar altında farklı tutum ve davranışları ortaya koyabilir. Bu kişiliğin uzantısıdır.
- Her bireyin kişiliğinde doğuştan kazanılmış bir tek karakter vardır ve karakter kişiliğin ayrılmaz bir unsurudur.
- Kişilik bireysel dengenin sonucudur. Kişi ne kadar zihinsel dengeye sahipse o kadar normal bir kişiliğe sahip olur.

Kişilik kuramcıları kişiliği açıklamak için çok çeşitli kuramsal yapılar ortaya atmışlardır.[252]

[250]Somer, Oya; 'Türkçe'de Kişilik Özelliği Tanımlayan Sıfatların Yapısı ve Beş Faktör Modeli', **Psikoloji Dergisi**, Cilt:13, Sayı:42, Aralık 1998, s.18.
[251]İnce, Özdevecioğlu ve Karaca; s.103.
[252]Somer, Oya; s.18.

Kuramlar araştırmacılar tarafından insan davranışlarını anlamak, açıklamak ve kontrol etmek için geliştirilmiş kavramsal sistemlerdir. Kişilik Kuramları:[253]

1. Psikodinamik Kuramlar
    - Sigmund Freud: Psikanaliz
    - Alfred Adler: Bireysel Psikoloji
    - Carl GustavJung: Analitik Psikoloji
    - Karen Horney: Nevrozlar ve İnsan Gelişimi
    - ErichFromm: Özgürlükten Kaçış
    - Harry StackSullivan: Kişiler Arası İlişkiler Kuramı
    - Erik H. Erikson: İnsanın Sekiz Çağı
2. Davranışçı ve Bilişsel Kuramlar
    - Burrhus F. Skinner: Radikal Davranışçılık
    - Neal E. Miller ve John Bollard: Elektrik Davranışçı Yaklaşım
    - Albert Bandura: Sosyal Bilişsel Kuram
    - George A. Kelly: Kişisel Yapısal Kuram
3. Araştırma Odaklı Kuramlar
    - Gordon W. Allport: Ayırıcı Özellik Kuramı
    - Raymond B. Cattel: Faktör Analitik Ayırıcı Özellik Kuramı
    - Hans J. Eysenck: Biyoloji Temelli Faktör Ayırıcı Özellik Kuramı
    - Robert R. McCrea ve Paul T. Costa Beş Faktör Kuramı
4. İnsancıl / Varoluşçu Kuramlar
    - Carl R. Rogers: Birey Merkezli Yaklaşım
    - Abraham H. Maslow: Kendini Gerçekleştirme Kuramı
    - Rollo R. May: Varoluşçu Psikoloji'dir.

[253]Yazgan İnanç, Banu, Esef Ercüment Yerlikaya; **Kişilik Kuramları**, 6. Baskı, Ankara: Pegem Akademi, 2012, s.7.

B. KİŞİLİK TİPLERİ

Kişilik kavramını inceleyen teorisyen ve araştırmacıların çoğunun amacı, bireylerin bazı niteliklerini belirleyerek bu niteliklere uygun düşecek şekilde de kişileri kendilerine has bir şekilde gruplandırmaktır. Fakat bu gruplama sadece teoriktir. Yani, bireylerin davranışlarını anlama ve açıklamada bilim adamlarına analiz yapma kolaylığı sağlaması bakımından kişilik grupları oluşturulmaya çalışılmıştır. Bununla birlikte kişileri, anlamlı çerçevelerle sınırlama ve sınıflandırma çabaları karşımıza tip kavramını çıkarmaktadır. Tip kavramı, belirli bir ölçüde belirli bir kişilik özelliğini temsil etmektedir. Buna göre, bireylerin fiziksel ve zihinsel durumunun değerlenebilir yönü bir tip olarak düşünülür.[254]

Farklı nitelikler birbirlerinden tamamen bağımsız olmayabilir ve nitelikler arasındaki ilişkilerin bulunması, psikologların yıllardan beri araştırdıkları bir konudur. Sonuçta farklı nitelikler arasında dikkate değer bir ilişki bulunmuş ve bunlar bir tip tanımı içinde birleştirilmişlerdir.[255]

İnsanları tanımlamada kişilik çok çeşitli boyutta ele alınmakla birlikte, bunlardan bir kısmı diğerlerine göre daha önem taşımaktadır. Platon'un yaşadığı günlerden bu yana araştırmacılar kişilik tipleri üzerinde çalışmakta ve çeşitli listeler geliştirmektedirler.[256]

Bu bölümde Kişilik Tipleri:

- E. Kretschmer'in Kişilik Tipolojisi
- Carl Jung'un Kişilik Tipolojisi
- Eysenck'in Kişilik Tipolojisi
- A ve B Tipi Kişilik
- John L. Holland'ın Kişilik Tipolojisi şeklinde sıralanarak incelenmiştir.

[254]Soysal; s.8.
[255]Eysenck, H. J. , Glenn Wilson; **Kişiliğinizi Tanıyın**, Birinci Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi, 1995, s.11.
[256]Özkalp, Enver, 'Örgüt İçinde Birey ve Kişilik', Ayşe Çiğdem Kırel (Ed.) ve Ozan Ağlargöz (Ed.), **Örgütsel Davranış**, 1. Baskı, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını, 2013, s.34.

1. E. Kretschmer'in Kişilik Tipolojisi

Ernest Kretschmer vücut ve fiziksel yapı ile kişilik özellikleri ve ruhsal hastalıkları ilişkilendiren Alman psikiyatrdır.[257]Ernest Kretschmer (1888-1964), davranış ve beden yapısı üzerine, leptozom (astenik), atletik, piknik ve dysplastik olmak üzere dört tip belirlemiş ve her tipin, belirli karakter niteliklerinden bahsetmiştir.[258]

Kretschmer, insan bedeninin özellikleri ile bireyin karakteri arasında bir ilişki bulunduğunu ileri sürmüştür. Bu konu üzerinde geniş incelemelerde bulunmuş ve tanımlamalar yapmıştır. İnsanları beden yapısı bakımından şu tiplere ayırmıştır:[259]

1. Leptozomlar; narin, uzun boylular,
2. Atletikler; kuvvetli bedeni olanlar,
3. Piknikler; şişman yapılılar,
4. Displastikler; keskin çizgilerle tanımlanamayan tipler.

Yaptığı incelemeler sonucunda, pikniklerin % 66'sının bazen keder, bazen neşe halinde beliren ruh hastalığına benzer şekilde verdiği tepkilerin, leptozomlarla atletiklerin % 66'sının da kalıtsal bir ruh hastalığı, zihin ve akıl bakımından genellikle durgun, sebatsız, inisiyatiften yoksunluk olan şizofreni belirtileri gösterdiğini ortaya koymuştur. Bu sonucu şöyle bir formüle bağlamıştır:[260]

- Bazen neşe bazen keder halindekilerin tepkili ruhsal durumu ile piknik beden yapılı tip arasında belirli bir biyolojik ilgi vardır.
- Şizofreniliğin ruhsal durumu ile astenik, atletik ve displastik beden yapılı tipler arasında da belirli bir biyolojik ilgi vardır.
- Bir taraftan şizofrenilerle piknikler, öte yandan sirkülerlilerleastenik - atletik - displasükler arasında pek az ilgi bulunur.

---

[257]TheEditors of EncyclopædiaBritannica; https://global.britannica.com/biography/Ernst-Kretschmer (Son erişim tarihi: 27.02.2017).
[258]Okumuş, Ejder; 'Marifetnâme'de Beden', **Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi**, Sayı:1, 2008, s.29.
[259]_____; http://www.reitix.com/Makaleler/Ernst-Kretschmer (Son erişim tarihi: 11.02.2017).
[260]_____; http://www.reitix.com/Makaleler/Ernst-Kretschmer (Son erişim tarihi: 11.02.2017).

Bu sonuçları mizaçlar bilgisinde kullanarak karakter sorununu bilimsel esaslara dayandırmış ve mizaçları şöyle ayırmıştır:[261]

- Ziklotimikler (topluluktan hoşlananlar, iyi yürekliler, dostluğa düşkün olanlar, sevimliler).
- Şizotimikler(Bu mizaçta olanların yaradılışları çok karmaşıktır. Bunların iç görünüşleri dış görünüşlerinden tamamen başkadır. Aralarında her şeyden pek çabuk duygulanan, düşmanca hareket eden, soğuk, patetik, ülkücü, zorba, kızgınlığının kurbanı, yıkıcı tiplere rastlanır.) Piknikler ziklotimik mizaca; leptozomlar ve atletikler şizoid mizaca sahiptirler Bir çeşit 'yap' psikolojisi kurmuş olan Kretsehmer, yeni bir mizaç teorisi ortaya atmış, bilim dünyasında ilgi uyandırmıştır.

2. Carl Jung'un Kişilik Tipolojisi

İnsanı tiplere ayırma süreci uzun bir tarihi geçmişe dayanmaktadır. Eski Yunan da Galen incelemeleri sonucunda insanlarda dört temel davranış farklılığı veya tipi belirlemiştir. Daha sonraları Kretschmer, Viola, Sheldon gibi çağdaş bilim adamlarının kesin bir formülasyonu amaçlayan tiplemeleri gibi Jung'da insanları sınıflandırarak, içe dönük-introvert ve dışa dönük-extrovert olmak üzere gruplandırmıştır. Her insanda kişilik ya içe dönüklük ya da dışa dönüklük önem kazanmaktadır. Jung'a göre bu iki temel tipin nitelikleri şöyledir:[262]

- İçe dönük tip kendi içine odaklanmış ve dış dünyanın etkisini reddeden tiptir. Uyaranları kendi içinden alır.
- Dışa dönük tip gereksinim duyduğu dış dünyaya yönelir. Uyaranları çevreden gelir.

[261]_____; http://www.reitix.com/Makaleler/Ernst-Kretschmer (Son erişim tarihi: 11.02.2017).
[262]Yanbastı, Gülgün; **Kişilik Kuramları**, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir: 1990, s.45.

Her insanda bu iki eğilim bir arada bulunabilir. Fakat her zaman bunlardan biri diğerine göre daha yüksek oranda var olur. Bazen de koşullar, vb. nedenlerle karşı yön daha fazla önem kazanabilir. Jung, kişiliğin dört ana unsurunu da tanımlamıştır. Bunlar:[263]

1. Duyuş (sensation): Duyu organlarıyla (görme, işitme, koku, tat) algılamadır.
2. Hissetme (feeling): Kendisini ve başkalarını değerlendirebilme yeterliliğidir.
3. Düşünme (thinking): Düşünme işlevi, mana ve kavrayıştır.
4. Sezgi (intuition): Bilinçli olarak kavrananın dışında gerçeğin fark edilmesi, bir çeşit içe doğuştur.

Jung bundan hareketle sekiz tür içe ve dışa dönük tipe ulaşır.[264]

1. Düşünen İçedönük: Kendini gözler ve genellikle soyut düşüncelerin etkisinde kalır. Somuta yönelebilme gücüne sahip olmasına rağmen, düşünceleri içsel olarak izler. Bu grup bazen korkunç sonuçlar hesaba katmaksızın bir görüşün peşine takılan ve dogmalardan hoşlanan bazı teröristleri ve bağnazları içerir.
2. Düşünen Dışadönük: Dış ve somut dünyaya yönelir. Katı olabilirler. Ancak bu arada soyut şeyleri de tartabilecek güçtedir. Olguları kesinlikle kurallara yeğler. Bu mühendis ya da cerrah tipidir.
3. Duygusal İçedönük: Bu kimselerin duygularını kavrayabilmek için büyük bir çaba gerekir. Kapalı, sessiz ve erişilmezdir. Olmakta olan her şey derinlerde oluşur. Yüzünde bir umursamazlık maskesi taşır. Eylemleri çoğu kez özenle gizlenmiş heyecanlardan oluşur. Genellikle sakin ve pek kuşkulu bir hali yokmuş gibi gözükür. Bu da karşısındakinin sempatisini uyandırır. Dışa vuran hiçbir heyecan belirtisi yoktur. Fakat içi tutkularla dolup taşmaktadır. Kadınların çoğu Jung'a göre bu gruptandır.

[263]Yanbastı; s.46.
[264]Yanbastı; s.46.

4. Duygusal Dışadönük: Yüksek oranda topluma bağlıdır. Dış dünyaya yönelmiştir. Fakat duygu ağır basmaktadır. Bu, hava iyi olduğu için kendini iyi hisseden, yağışlı olduğu zamanda ağlayacakmış gibi olan insan tipidir.
5. Duysal İçedönük: Tepkileri koşullara uygun düşmemekle birlikte kendi 'Ben'ine boyun eğer. Bu son derece öznel olan tiptir. Her şeyi bu öznelliğin merceği ile yorumlar. Herhangi bir etkinin onda ne tür bir tepki yaratacağını öngörmek olanaksızdır. Tepkisi de dış gerçeğe bağlı değilmiş gibidir. İç dünyasındaki duyulara yöneliktir.
6. Duysal Dışadönük: Salt bir gerçekliğe ve nesnelliğe sahiptir. Ancak olaylar, iyi cins bir şarap vb. gibi somut şeyleri görür. Hiçbir şey için kendini üzmez. Somut deneyimlerini toplayarak durmadan yeni duyumlar arar. Bir denemeden diğerine kolayca geçer ve parça parça sınırlı bir deneme kazanmış olur. Sokakta rastladığımız insanların büyük bir kısmı bu gruba girer.
7. Sezgisel İçedönük: Bu tip mistik ve ölümsüz şair tipini canlandırır. Jung'a göre; çoğu kez alışılmamış bir büyük adam, bir psikolojik roman kahramanıdır.
8. Bu tipler için sezgiyle doğuyor ve yaşıyor denebilir. Bu tipte bir insan başarmak için her şeyi dener. Aslında bunu bilinçsiz olarak yapar. Bu tipler sezgileri ile dış gerçekler arasında bağ kurar.

3. Eysenck'in Kişilik Tipolojisi

Eysenck kişiliği ve özelliklerini incelerken kendini ifade ölçekleri, gözlemci değerlendirmeleri, biyografi analizleri, fiziksel ve fizyolojik özelliklerin değerlendirilmesi ve objektif psikolojik testler gibi çok farklı veri kaynaklarından yararlanmıştır. Daha sonra elde ettiği verileri faktör analizine tabi tutarak kişiliğin temel yapısını belirlemeye çalışmıştır. Araştırmaların başlangıç evrelerinde içedönüklük-dışadönüklük ve nevrotizm-duygusal kararlılık olmak üzere iki temel boyut elde etmiştir. Yıllar içinde çalışmaları ilerledikçe psikotizmin de dışadönüklük ve nevrotizmle eşit düzeyde bir temel kişilik boyutu olduğunu belirlemiştir. Eysenck'in temel kişilik boyutları:[265]

- Dışadönüklük (extraversion),
- Nevrotizm (neurotism),
- Psikotism'dir (psychoticism).

1. Dışadönüklük: Dışadönüklük esas olarak sosyallik, girişkenlik, cana yakınlık, konuşkanlık, uyumluluk, canlılık, liderlik ve aktiflik gibi niteliklerle gruplandırılmaktadır. Tipik bir dışadönük kendi başına olmaktansa diğer insanlarla birlikte olmaktan hoşlanır, çok sayıda arkadaşa sahiptir ve heyecan verici aktivitelere eğimlidir. İyimserlik, şakacılık, değişkenlik dışadönüklüğün diğer belirgin özellikleridir. İçedönükler ise dışadönüklük özelliklerinin tersine sahiptir. Tipik bir içe dönük; sessiz, içe kapanık, çok fazla sayıda arkadaşa sahip olmayan ve yakın arkadaşları dışında diğer insanlarla birlikte olmaktansa tek başına olmayı tercih eden bir bireydir. Temkinlilik, çekingenlik ve edilgenlik de içedönüklüğün diğer belirgin özellikleridir.
2. Nevrotizm: Eysenck'in kuramındaki ikinci temel kişilik boyutu nevrotizmdir. Nevrotiklik düzeyi yüksek olan insanlar kararsız, huzursuz, kaygılı, alıngan, duygusal gibi davranış özelliklerine yatkın olan, çabucak üzülen ya da öfkelenen, küçük sorunlar karşısında bile aşırı duygusal tepkiler veren ve tekrar normale dönmekte güçlük yaşayan kimselerdir. Sıklıkla baş ağrısı ya da sırt

[265]Yazgan İnanç ve Yerlikaya; s.275.

ağrısı gibi fiziksel belirtilerden şikayetçi olurlar ve kaygı, endişe gibi genellikle belirsiz psikolojik sorunlar yaşarlar. Nevrotiklik düzeyi düşük insanlar ise belirli bir duygusal kararlığa sahiptirler, beklenmedik tepkiler vermezler ve çok fazla duygusal iniş-çıkış yaşamazlar.

3. Psikotizm: Ben merkezci, dürtüsel ve diğerlerine karşı farklı yapıdadırlar. Bencillik, saldırganlık, anlayışsızlık, başkalarının haklarına ve iyiliğine duyarsızlık belirgin niteliklerindendir. Çoğunlukla bu kişiler, toplumda sorun yaratan, diğer insanların canını isteyerek sıkan bireylerdir. Psikotizm düzeyi düşük olan kişiler ise yardımsever, empatik, işbirliğine yatkın, uysal ve geleneksel özelliklere sahip kişilerdir.[266]

4. A ve B Tipi Kişilik

A tipi ve B tipi kişilik ilk olarak iki kardiyolog MeyerFriedman ve Rosenman tarafından gözlemlenerek araştırılmıştır. Hastalarından gözlemlediklerini başlangıç noktası olarak kullanan ve kendi klinik uygulamalarını da temel alan Friedman ve Rosenman hastalarının yüksek oranda çok farklı iki davranış model tipi sergilediği sonucuna varmışlardır. Araştırmaları sonucu onlar bireylerin farklılıkların kişilik esaslı olduğu sonucuna varmışlardır.[267]

1960'ların sonlarında Freidman ve Rosenman tarafından stres kavramıyla ilişki kurularak ortaya çıkarılan 'A tipi' ve 'B tipi' kişilik biçimleri günümüzde geniş kabul alanı bulan diğer kişilik tiplemeleridir. Çalışmalarında kişilikleri A ve B tipi olarak sınıflayan Friedman ve Rosenman bu kişiliklere ait bazı nitelikler olduğunu belirtmişlerdir. A tipi davranış şekline sahip olan bireyler sürekli hareket eder, hızlı yer ve hızlı bir şekilde konuştuklarını gözlemlemişlerdir. Ek olarak bu tipe mensup bireylerin sabırsız oldukları, her şeyin hemen olup bitmesini istediklerini de belirtmişlerdir. Çok fazla işi ve projeyi bir arada yapmak ve kısa sürede başarılı olmayı istediklerini de belirtmişlerdir. Bu kişiler aynı zamanda rekabet, başarı ve kontrol duygusuna sahiptirler. Yeni bir durum ya da zor koşullarla karşılaştıklarında kendi

[266]Yazgan İnanç ve Yerlikaya; s.281.
[267]Durna, Ufuk; 'A ve B Tipi Kişilik Yapıları ve Bu Kişilik Yapılarını Etkileyen Faktörlerle İlgili Bir Araştırma', **İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt:19, Nisan 2005, Sayı:1, s.277.

amaçlarına göre yeni durumu değerlendirerek sorunu çözmek için çaba harcarlar. İş hayatında azimli ve çalışkan olanların A tipi kişiler olduğu, hızlı ve verimli çalıştığı fakat yıpranma paylarının yüksek olduğu görülmektedir. B tipi davranış özelliği gösteren bireyler ise A tipindeki bireylerden tam olarak farklı yapıdadır. Bu tip kişiliğe sahip kişiler, başkaları ile rekabet etmekten ve birileriyle rakip olarak iddialaşmaktan hoşlanmazlar. Mükemmeliyetçi değildirler. Ayrıca bu tip kişiler heyecana ve telaşa kapılmayan, sakin ve zamanı rahat kullanan özellikler sergilemektedir. İş dışında da kendilerini dinlendirecek ve rahat vakit geçirebileceği hobileri vardır.[268]

Genel olarak A tipi davranış biçiminin temel özelliklerini aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür:[269]

1. Hareketlilik: A tipi davranış biçimine sahip bir kişinin net bir konuşma tarzı vardır. Bu bireyler konuşmalarını belirli bir şekilde devam ettirirler ve bazı kelimeleri patlayıcı olarak vurgular, sık ve kuvvetli jestlerle konuşurlar. Kurdukları cümlelerde aralarda kuvvetli nefes alırlar.
2. Dürtü ve İhtiras: A tipi davranış biçimine sahip kişiler, kendileri ve başkaları için yüksek bir beklenti içerisindedirler ve bunun gerçekleşmemesi durumunda büyük ölçüde rahatsızlık duyarlar. Bu kimseler başarıların az ve kısa mutluluk verdiği, harekete yönelik insanlardır.
3. Rekabet, Saldırganlık ve Düşmanlık Duyguları: A tipi davranış biçimine sahip olan kişiler, kendisi ve başkalarıyla sürekli bir yarış içindedir. Kendilerini zapt etmek için gösterdikleri gayrete rağmen, düşmanlık ve öfke gibi duygu ve davranışları kolayca ortaya çıkartılabilirler.
4. Tek Açılı Kişilik: A tipi davranış biçimine sahip bir kişi, genelde kendisi ile meşgul ve benmerkezcidir. Bu kimseler büyük oranda, hayatın diğer cephelerini ve ailelerini ihmal edecek ölçüde kendilerini işlerine vermişlerdir.

[268]Taştan Boz, İlknur, Bahadır Fatih Yıldırım ve Sebahattin Yıldız; 'Kişilik Tipi İle Olumlu Sosyal Davranış Arasındaki İlişki: Marmara Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma', **Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt:26, Sayı:1, 2012, s.217.
[269]Durna; s.277.

B tipi davranış biçimine sahip kişiler ise, A tipine sahip kişilerden ayrı bir biçimde daha az rekabetçi, işine kendisini daha az adayan ve zamana karşı daha az duyarlıdır. Bu tür insanlar zamanla daha az çatışma halindedir ve yaşama karşı daha dengeli ve rahat bir yaklaşım içerisindedir. Kararlı bir hızda çalışır ve kendini daha fazla güven içinde hisseder. B tipi kişinin A tipi kişiden daha çok ya da daha az başarılı olduğu söylenemez. Daha rahat, uysal, az rekabetçi ve daha az saldırgandır. Zamanla daha az yarışırlar, boş zaman etkinliklerine daha çok fırsat tanırlar. Bu tür davranışların istenirse değiştirilmesi olanaklıdır. Katı kuralları yoktur ve esnektirler. Başarı konusunda aşırı hırslı değildirler. Çok kolay sinirlenmez ve tedirgin olmazlar. Yaptıkları işten zevk almayı bilirler. İşlerinde rahat olmaları onlarda suçluluk duygusu oluşturmaz, sakin ve düzenli çalışırlar. Çevresine ve kendisine güvenen çevresinden ve kendinden emin kişilerdir.[270]

5. John L. Holland'ın Kişilik Tipolojisi

John L. Holland, eğitim alanında, askeri ve psikiyatrik kurumlarda çalışmış bir meslek danışmanıdır. Holland meslek seçiminin kişilik etkisiyle olduğunu savunmaktadır. Ortaya koyduğu Mesleki Kişilik Kuramında bireyleri altı kişilik tiple sınıflamaktadır. Bireylerin sahip oldukları kişilik tipine uygun mesleklerden birini seçtiğini belirtmiştir. Holland'ın bu kuramı ortaya çıkışınan bu yana uygulamalı psikolojiyi etkileyen önemli unsurlardan biri olmuştur. Holland, kuramın ilk tanıtımını 1959 yılında yazdığı bir makalesiyle yapmıştır. Bireylerin kendilerini tatmin edecek mesleki çevreler aradığını dile getirmiştir. Kuramında tanıttığı altı tipe ait özelliklerin birbirine benzediği kanıtlanmış; mesleki çevreler hakkında yeterli bilgiye sahip insanların, olmayanlara kıyasla daha doğru ve isabetli mesleki seçimler yaptığı ve bunun yanında anne, baba, öğretmen gibi dışsal etkenlerin gelişimi üzerinde durmuştur.[271]

Bu tipoloji, bireyin kişilik özellikleri ile seçmiş olduğu meslek, o mesleğin bulunduğu çevre ve etkinlikleriyle uyumlu olan ilişkilere dayanmaktadır. Bireyleri

[270]Durna; s.278.
[271]Yeşilyaprak, Binnur, 'Özellik Faktör ve Holland'ın Kuramları';
www.binnuryesilyaprak.com/file/meslekigelisimkuramlari.doc (Son erişim tarihi: 18.02.2017).

kişilik özellikleri üzerinden altı grupta toplayan Holland, içinde bulundukları çevrelerinde aynı şekilde gruplanabileceği sonucuna varmış ve meslek danışmanlığı alanında Tipoloji kuramı olarak da bilinen Mesleki Kişilik Kuramını geliştirmiştir. Holland'a göre insan betimlediği bu altı tipten birisine benzemektedir. Bu tipleri teorik bir kavram, bir model olarak ele almıştır. Her tipin çeşitli kültürlerin, anne babaların, sosyal sınıf ve fiziksel çevrenin ürünü olduğunu savunmuştur. Tipler gibi aynı isimlerle tanımlanan altı çeşit de çevre vardır ve bu çevreler belli bir kişilik tipinin yüksek oranda var olduğu bir ortamdır. Bireylerin kendilerini en iyi ifade edebilecekleri çevreler aradığını belirtmiştir. Bir kimsenin davranışı, onun kişiliği ile çevrenin özelliklerinin etkileşimde olması ile belirlenmektedir. Tüm bunlar sonucunda bir kimsenin kişilik özeliklerinin ve çevresinde var olanların bilinmesi onun nasıl davranacağını, örneğin hangi mesleği seçebileceğini tahmin ettirebilir düşüncesini savunmuştur.[272]

Holland'a göre bireyin kişiliği ile seçmiş olduğu meslek arasında anlamlı bir ilişki vardır. Bu ilişki aynı zamanda o mesleğin çevresini ve o meslekteki etkinlikleri de kapsamaktadır. Dolayısıyla seçilen meslek kişiliğin bir parçasıdır. Sonuç olarak, şansın ufak bir rolü olsa da, meslek seçimi rastgele bir olay olmaktan çok kişiliğin ortaya koyulmasıyla, kişilik tiplerine göre tercih yapılmasıyla ortaya çıkmaktadır. Holland'ın tipolojisine göre, bireylerin kişilik tipleri ile içerisinde bulundukları genel çevre altı farklı kategoride gruplandırılmaktadır. Holland bireylerin başarısını, içerisinde bulundukları çevrenin kişilik tipleri ile uyumuna bağlı olduğunu savunmuştur. Ne kadar uyum sağlanırsa o kadar başarılı olunacağını dile getirmiştir. Holland (1996), söz konusu altı ideal çevre tipini mesleklerin içerdikleri etkinliklere göre gruplandırmış ve bunların her birisini altı değişik kişilik yapısı ile eşleştirmiştir. Söz konusu teorinin üç temel yapı taşı üzerine kurulduğu söylenebilir. Buna göre:[273]

1. Kişilikler birbirinden ayrı içsel dinamiklere sahiptir
2. Kişilik tiplerine uygun farklı işler mevcuttur

---

[272] _____; http://pdrgunlugu.net/mesleki-rehberlik-ve-hollandin-tipoloji-kurami/ (Son erişim tarihi: 18.02.2017).

[273] Bulutlar, Füsun, Rıfat Kamaşak; 'Kişilik Mesleki Tercih ve Performans İlişkisi Akademik Personel Üzerine Bir Araştırma', **Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi**, Cilt:2, Sayı:2, 2010, s.121.

3. Meslek seçimini kişilik özellikleriyle uyumlu yapan insanların daha başarılı olacağı, iş memnuniyetinin daha fazla olacağı ve işten kendi istekleri ile ayrılma olasılıklarının daha düşük olacağı düşünülmektedir.

Günümüzde, kişilik tiplerine ilişkin sınıflandırmanın ilk harflerinin bir araya getirilmesiyle oluşan 'Holland Kodları', 'RIASEC Testi', 'RIASEC Modeli' şeklindeki kavramlar gerek iş gerekse akademi çevrelerinde sıklıkla kullanılmaktadır. Yapılacak bir kariyer testi sayesinde uygulayıcı hangi kişilik özelliğini gösterdiğini ve bu yapıya uygun iş paketlerinin neler olduğunu öğrenme fırsatı yakalayabilecektir. Testin kullanımı sayesinde, işe alım uzmanlarının iş ile çalışan, bir sonraki adımda iş ile o işi yapacak olanın kişilik özellikleri arasındaki en doğru eşleştirmeyi yapmaları mümkün olabilecektir. John Holland'a göre istisnalar olmakla birlikte insanların çoğu altı farklı kişilik özelliğinden bir tanesini göstermektedirler. Bunlar: gerçekçi (*ing.realistic*), sanatçı (*ing.artistic*), araştırmacı (*ing.investigative*), sosyal (*ing.social*), girişimci (*ing.enterprising*), geleneksel (*ing.conventional*) olarak ifade edilir. Holland'ın altı kişilik tipi (RIASEC):[274]

1. Gerçekçi Tipler (*ing.realistic*)
2. Araştırmacı Tipler (*ing.investigative*)
3. Sanatçı Tipler (*ing.artistic*)
4. Sosyal Tipler (*ing.social*)
5. Girişimci Tipler (*ing.enterprising*)
6. Geleneksel Tipler (*ing.conventional*)

[274]Kefeli, Hilal, Tuba Tüysüz ve Tuncay Yılmaz; 'Kişilik Özelliklerinin İş ve Kariyer Tercihleri Üzerine Etkisi; Sakarya Üniversitesi Turizm ve Otel İşletmeciliği Önlisans Programı Öğrencileri Üzerine Bir Alan Araştırması'; **2nd International Congress of TourismandManagemenrResearches**, Aydın: 2015, s.7.

Şekil 5: Holland'ın Altı Kişilik Tipi (RIASEC):

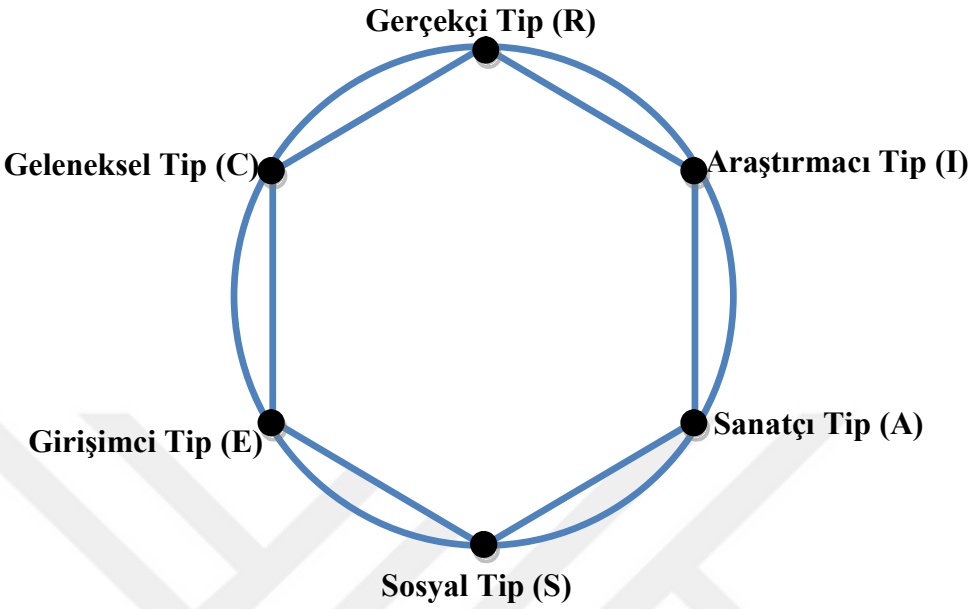

Kaynak: Deng, Chi-Ping, Patrick Ian Armstrong ve James Rounds; 'The Fit of Holland's RIASEC model to US occupations', Journal of Vocational Behavior 71, 2007, s.2.

RIASEC kişilik tiplerinin İngilizce baş harfleri kullanılarak adlandırılmış bir modeldir. Holland'ın bu modeline göre bireyler yapmak istedikleri işler ile tanımlanırken, diğer bir değişken olan iş çevresi ise söz konusu işte çalışan bireyler vasıtası ile tanımlanmaktadır. Bu modelde; bireyin var olan psikolojik faktörlerinin hem kişilikleri hem de çevreyi tanımlamakta kullanılabildiği ifade edilirken, çevre ve kişilik arasındaki uyumun iş ile ilişkili davranışlar üzerindeki etkisinden de bahsedilmektedir. Bununla beraber, baskın olan bir kişilik eğilimi olsa da bireyler çevreleri ile başa çıkabilmek için birden fazla strateji kullanabilmekte ve bu stratejiler iki veya daha fazla tipin sınırları içerisine girebilmektedirler. Bu altıgende gösterilen Holland'ın kişilik tiplerinin birbiriyle olan yakınlığıdır. Holland'ın altı kişilik tipi adlı bu şekilde; tipler birbirine ne kadar yakın ise aralarında da bir o kadar uyumdan bahsedilebilir. Bitişik eğilimler tam uyum içerisindeyken, karşıt köşeler ise son derecede uyumsuzdur. Bu

kurama göre; bireyler kariyerlerinde başarılı olmak istiyorlar ise, kişilikleriyle uyumlu meslekler seçmelidirler.[275]

Bu kuramının daha iyi anlaşılabilmesi ve kullanılabilmesi için Holland'ın altı kişilik tipinin incelenmesi gerekmektedir. Gruplandırdığı kişilik tiplerini hem genetik hem de çevresel unsurlara dayandırmaktadır. Holland kişilerin kariyer tercihlerinin yüksek oranda bireyin kişiliğinin bir ifadesi olduğunu ileri sürmektedir. Kişilik özellikleri, tercih edilen serbest zaman etkinliklerine, okul konularına, hobilere ve iş tercihlerine göre tanımlanmaktadır. Farklı derecelerde her birey altı kişilik tipinden birine benzemektedir.[276]

Holland'ın inceleyerek kuramında tanımladığı altı kişilik tipi ve her tipin temel özellikleri şunlardır:[277]

1. **Gerçekçi Tip (*ing.realistic*):** Gerçekçi tipler uygulamacı, maddeye önem veren bireylerdir. Başka bireylerle birlikte olmayı tercih etmezler. Elle tutulur olaylara önem veren güçlü bireylerdir. İlişki kurmadaki yetenekleri zayıftır. Makineler, teknik isteyen faaliyetler, el becerisi, tarım ve somut problem çözme gerektiren iş çevreleri bu kişilik tipine uygundur. Objeler, araçlar, aletler, bitki ya da hayvanlarla çalışmaktan hoşlanırlar. El, mekanik, tarımsal veya elektrikle ilgili yeteneklerini geliştirirler. İnşa veya tamirle ilgili işleri tercih ederler. Gerçekleştirilmesi mümkün olan, somut etkinlikleri yapmak isterler. Atletik ve mekanik yetenekleri vardır. Açık hava etkinliklerinden hoşlanırlar.
2. **Araştırmacı Tip (*ing.investigative*):** Araştırmacı tipler çözüm üreten, fikir ve hislerine önem veren ve karmaşık konulara ilgi duyan kişilerdir. Önderlik ve sosyallik yetenekleri gelişmemiştir. Bilimsel ve matematiksel becerilerin ve zihinsel problem çözme becerilerinin kullanıldığı iş çevreleri bu kişilik tipine uygundur. Biyoloji, fizik, matematik ve fen bilimlerinde beceriklidirler. Bilim ve tıp alanındaki işleri tercih ederler. Bilimsel, meraklı, çalışkan ve bağımsız olma eğilimindedirler. Gözlem yapmak, öğrenmek, araştırmak, analiz etmek, değerlendirmek ve ölçmekten hoşlanırlar. Var olan sorunlara çözüm bulmaktan hoşlanırlar.

[275]Bulutlar, Kamaşak; s.122.
[276]Adıgüzel, Orhan, Adeviye Erdoğan; 'Anne Roe ve Holland'ın Kişilik Kuramları ile Shein'in Kariyer Değerlerinin İçerik Analizi Yöntemiyle Değerlendirilmesi', **Uluslar arası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi**, Yıl:2014, C:6, S:3, s.17.
[277]Yeşilyaprak; www.binnuryesilyaprak.com/file/meslekigelisimkuramlari.doc (Son erişim tarihi: 18.02.2017).

3. **Sanatçı Tip (*ing.artistic*):** Sanatçı tipler genellikle yaratıcı, kendilerini ifade etme yeteneği olan, hassas ve kalıplara girmeyen bireylerdir. Özgürlüğe, belirsizliğe ve estetiğe itibar ederler ve düzenli bir şekilde bilgi işleme becerileri yoktur. Sistematik olmayan bir çevrede yaratıcılık becerilerini kullanmayı gerektiren iş çevreleri yaratıcı kişilik tipine uyar. Sıradanlıktan uzak, yaratıcı etkinliklerden hoşlanırlar. Dil, sanat, müzik ve/veya drama becerilerini geliştirirler. Yaratıcılık yeteneklerini kullanabilecekleri işleri tercih etmektedirler. Yaratıcı ve hür fikirlere sahip olma eğilimindedirler. Sanatsal ve sezgisel yetenekleri vardır. Yeni şeyler bulma ve keşfetmeyle ilgili konularda beceriklidirler. Yaratıcılık, hayal ve imgelemeye izin veren ve yapılandırılmamış etkinliklerle uğraşmaktan hoşlanırlar.
4. **Sosyal Tip (*ing.social*):** Sosyal tipler işbirliğine önem veren, ahlaklı, sorumlu, anlayışlı ve dost canlısı olmaya yatkın kişilerdir. Kişilerarası ilişkilere değer verirler, mekanik ve bilimsel becerilerde yüksek oranda başarılı değillerdir. Sosyal, eğitimsel ve iyileştirici beceriler gerektiren iş çevreleri bu kişiler için uygundur. Sözel becerileri iyidir. İnsanlarla çalışmaktan hoşlanırlar. Yardımsever ve arkadaşça olmaya yatkındırlar. Bilgilendirme, aydınlatma, öğretme, yardım etme, eğitme veya tedavi ve iyileştirmeden hoşlanırlar. Öğretme, hemşirelik ve danışmanlık gibi etkinlikleri içeren meslekleri tercih ederler.
5. **Girişimci Tip (*ing.enterprising*):** Girişimci tipler hırslı, dışa dönük, baskın ve kendine güvenen kişilerdir. Politik ve ekonomik alandaki başarılara önem verirler ve bilimsel becerileri gelişmemiştir. İkna edici, müdahaleci ve liderlik becerileri isteyen iş çevreleri bu kişiler için uygundur. Öne çıkmalarına olanak tanıyan ya da diğer insanları etkileme fırsatı veren etkinliklerden hoşlanırlar. Önderlik etme, bireyleri etkileme ve kişilerarası iletişim kurmada başarılıdırlar. İnsanlarla çalışmaktan hoşlanırlar. Satış veya insan yönetme etkinlikleri içeren işleri tercih ederler. Tutkulu, dışadönük, enerjik ve kendilerine güvenli olma eğilimindedirler. İnsanları etkilemekten, ikna etmekten, yönetmekten ve iyi performans ortaya koymaktan hoşlanırlar.
6. **Geleneksel Tip (*ing.conventional*):** Gelenekçi tipler yönteme önem veren, kalıpçı, vicdanlı, yaratıcı olmayan ve uygulamacı olma eğiliminde olan insanlardır. İşte düzenlemeye ve başarıya değer verirler ve sanatçılık yeteneklerinden mahrumdurlar. Sistematik düzenleme ve bilgileri işleme gerektiren iş çevreleri bu kişilere uygundur. Bilgileri temiz ve sıralı bir şekilde düzenleme fırsatı veren etkinliklerden ve verilerle çalışmaktan hoşlanırlar. Düzenlidirler, büro işlerinde başarılıdırlar. Büro işlerinde kullanılan matematik becerilerini geliştirme eğilimindedirler. Masa işleri ve sayısal etkinliklerde beceriklidirler. Kayıt tutma, hesaplama, daktilo veya

bilgisayar kullanmayı içeren işleri tercih ederler. Sorumlu, bağımlı ve ayrıntıya dikkat etme eğilimindedirler. Görevleri detaylarıyla birlikte yapma, sürdürme veya diğer kişilerin yönlendirdiği biçimde yerine getirmede başarılıdırlar.

Holland'ın altı kişilik tipi özellikleri Tablo 12'de gösterilmiştir.[278]

Tablo 12: Holland'ın Altı Kişilik Testi

Kişilik Tipi	Belirgin Özellikleri	Baskın Talepler/Etkinlikler	Tipik Meslekler
Gerçekçi	Sabırlı ve hoşgörülü, pratik, maddeci, maskülen, sosyal olmayan, uyumlu, içten, doğal, sabırlı, iç görüleri ve başarma güdüleri fazla	Kas etkinliği, motor koordinasyonu gerektiren işler Açık havadaki işler, makine gibi teknolojik sistemlerle çalışmalar Nesneler, eşyalar, makineler ve hayvanlarla ilgili etkinlikler	Otomobil tamircisi, çeşitli araç teknisyeni , elektrikçi, mühendis, ziraat ile ilgili meslekler, beden eğitimi öğretmeni
Araştırmacı	Entelektüel, analitik düşünce biçimine sahip, akılcı, eleştirel, titiz, sabırlı, yöntem ağırlıkcı, bağımsız, popüler olmaktan hoşlanmayan	Analitik gözlem yapma Sistematik deneysel çalışma Fiziksel, biyolojik ve kültürel olguları araştırma	Biyolog, genetikçi, matematikçi, kimyager, fizikçi, astronot, antropolog, tıp teknisyeni
Sanatçı	Heyecan ve coşkuları dengeli olmayan, yaratıcı, hayalci, fevri, karmaşık, sezgileri güçlü, bağımsız, duygusal, farklı, duyarlı ve etkileyici	Estetik faaliyetler yapar Tutkulu, bağımsız, sistemli olmayan aktiviteler Sanatsal etkinlik ve ürünler yaratma Bağımsız yaratıcı çalışmalar	Yazar, ressam, aktör, tiyatro sanatçısı, müzisyen, kompozitör, dekoratör ve mimar
Sosyal	Yardımsever, sorumluluk alan, sosyal işbirliğine yatkın, uyumlu, empati kurabilen, arkadaş canlısı, içten, sabırlı, nazik, anlayışlı	İnsanlarla birlikteliği saptayan aktiviteler Başkalarını eğitmeye yatkın, yardım etmekten hoşlanan. Başkalarını ikna etme, yönlendirme	Sosyal hizmet uzmanı, rehabilite ile ilgili işler, psikolog, psikolojik danışman, halkla ilişkiler uzmanı, üniversite öğretim üyesi, öğretmen
Girişimci	Dışa dönük, enerjik, kendine güvenli, atılgan, fevri, ikna yeteneği yüksek, sabırsız, meraklı, maceracı, iyimser, sosyal, konuşkan	Başkalarını ikna etmeye yönelik faaliyetler Sosyal eğlendirici etkinlikler Organize edilmiş çalışmalar	Satıcı, pazarlamacı,komisyoncu, menejer, politikacı, avukat

[278] _____; https://rehberliktestleri.com/rehberlik/2014/12/HOLLAND1.doc (Son erişim tarihi: 18.02.2017).

Geleneksel	Dikkatli, titiz, itaatkâr, tutarlı, kuralcı, düzenli, sabırlı, vicdanlı, özdenetimli, hayal gücünden yoksun, dengeli	Sistemli kurallara bağlı aktiviteler Nesnelerle ilgili sistematik çalışmalar Kayıt tutma, hesaplama, kontrol işlemleri, veri işleme makineleri kullanma	Banka veznedarı, kütüphaneci, daktilograf, postacı, muhasebeci, kitapçı, finans elemanı

Kaynak: Holland'ın Altı Kişilik Tipi https://rehberliktestleri.com/ (Son erişim tarihi: 18.02.2017).

C. KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ

İçinde bulunduğumuz toplumların gelişmesinde ve kalkınmasında önemli bir yere sahip olan girişimcilik sürecinde, kişilerin girişimcilik ruhunu açığa çıkarabilmek ve bu bağlamda bireylerin sahip oldukları kişilik özelliklerini bilmek önem arz etmektedir. Bir toplumun gelişmesinde girişimcilik çok önemli bir etkiye sahiptir. Bu sebeple girişimciliği teşvik adına insanların kişilik özelliklerinin bilinmesi ve girişimsel kişilik özelliklerinin açığa çıkarılması gerekmektedir.[279]

1. Geleneksel Girişimcilerin Kişilik Özellikleri

Hisrich; incelemeleri sonucunda girişimcilik için gerekli olan beceri türlerini teknik beceriler, yönetsel beceriler ve bireysel beceriler olarak üç gruba ayırmıştır. Bu üç grup Tablo 13'de gösterilmektedir.

Tablo 13: Girişimcilik İçin Gerekli Olan Beceri Türleri

Teknik Beceriler • Yazma • Sözlü İletişim • Çevreyi İzleme • Teknik Yönetim Bilgisi • Teknoloji • Kişilerarası İlişki • Dinleme • Örgütleme • Şebeke Kurma • Yönetim Türü

[279]Özdemir, Lütfiye; 'Kişilik Özelliklerinin Bir Girişimcilik Boyutu Olan Denetim Odağı Üzerindeki Etkisi', **Doğuş Üniversitesi Dergisi**, 17 (2), 2016, s.132.

• Usta (Yetiştirici) Olma • Takım Oyuncusu Olma
Yönetsel Beceriler • Planlama ve Hedef Belirleme • Karar Verme • İnsan İlişkileri • Pazarlama • Finans • Muhasebe • Yönetim • Denetim • Sorun Çözme • Girişim • Yönetim Geliştirme
Bireysel Beceriler • İçsel Denetim • Risk alma • Yenilikçi • Değişime Dönük Olma • Kararlı Olma • Vizyon Sahibi Bir Lider Olma • Değişimi Yönetme

Kaynak: Hisrich, Peters; Entrepreneurship, Fifth Edition, New York: McGraw-HillHiglerEducation, 2002, s.21.

Girişimcilik, esas olarak öncelikle fırsatları bulmak, bu fırsatları doğru yorumlamak ve daha sonra belirsiz bir ortamda yenilik yapabilme becerisidir. Bu becerileri etkileyen bazı ana faktörler mevcuttur. Bunlar;[280]

- Başarma İhtiyacı Duyma
- Kontrol Odağı
- Risk Alma Eğilimi
- Belirsizliğe Tolerans
- Kendine Güven
- Yenilikçiliktir.

[280]Bozkurt, Öznur, Kutbettin Erdurur; 'Girişimci Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimindeki Etkisi Potansiyel Girişimciler Üzerine Bir Araştırma', **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi**, (8:2), 2013, s.59.

Girişimci kişiler risk almaya yatkındır ve risk almaktan korkmazlar. Temelini attıkları faaliyetin getireceği zorluklarla baş etmede güçlüdürler. Aynı zamanda, iletişim kurma becerileri gelişmiş olan bu kişiler sözlü ve yazılı her türlü iletişimin girişimcilik faaliyetlerinde önemli olduğunun bilincedirler. Girişimciler yeni fikirlere açık ve orijinal fikirler geliştirmede beceriklidirler. Bu özellikleri de onları motive etmeye yetmektedir. Yeni fikirler doğrultusunda ortaya attıkları çıktılar, uygun pazarlama teknikleriyle diğer insanlara kabul ettirebilir ve ürün geleceği sağlanabilir. Bu kişiler aynı zamanda iyi bir şekilde ileriyi görürler ve fırsatları değerlendirirler. Girişimci kişiler ileriyi görebilen ve fırsatları değerlendirerek tehlikeden kaçmayan, yeni fikirler geliştirebilen kişilerdir. Birçoğu için kendi işletmelerini kurmanın temelinde kendiişlerinin patronu olma hevesi vardır. Çalışanlarını yönlendirip motive edebilen, farklı üretim, yönetim ve pazarlama metotları geliştirebilen, tekrar denemekten korkmayan, uzun vadeli hedefler belirleyen ve bu hedeflere tüm güçleriyle odaklanabilen kişilerdir.[281]

Girişimcilik farklı niteliklerin bileşmesiyle ortaya çıkar. Bu niteliklere sahip girişimci bireyler sahip oldukları niteliklerin bir kısmını çok önemseyip bir kısmını az önemseyebilir veya hiç önemsemez. Bir girişimcide yüksek oranda var olan bir nitelik başka bir girişimcide çok daha az bir oranda olabilir. Her nitelik girişimci kişiliğin ortaya çıkmasında farklı oranda ve değişken etki etmektedir. Bugünün iş dünyasında ve içinde bulunulan tüm alanlarda girişimci özelliklere sahip bir birey olmak çok büyük önem taşımaktadır. Girişimciler sahip oldukları bu yetenekler sayesinde etrafı gözlemlemekle kalmazlar, her zaman mükemmele ulaşma yolunda yenilik arayışı içerisinde olurlar. Bu tür kişiliğe sahip olmak kendi işinin patronu olmak isteyen insanların en büyük dayanağıdır. Girişimci kişiler azı çoğa çevirmenin en somut örnekleridir. Bu özellikleriyle amaçlarına ulaşmak, başarıyı yakalamak için mücadelelerine her türlü zorluğa rağmen devam ederler. Zorlukları aşmaya yatkın, bağımsızlık ihtiyaçları yüksek, fırsatçı, riske yatkın, pozitif düşünen, iyimser, hedefi olan, yaratıcı, kendine güvenen insanlardır.[282]

[281]Akçi, Çavuş ve Gökçen Kapusuz; s.480.
[282]Altın, Başar ve Doğan; s.63.

Girişimcilerde en çok var olan özellikleri şu şekilde sıralamak mümkündür:[283]

- Taahhüt, bağlanma
- Güdü
- Azimli olma
- Dayanıklılık
- Amaç yönelimi
- İnisiyatif alma
- Esneklik
- Problem çözme
- Gerçekçilik
- Geri bildirimi arama ve kullanma
- Öz kontrol
- Orta düzeyde risk alma
- Statü ve güce düşük düzeyde ihtiyacı olma
- Bütünlük
- Sonuçlara yönelimli
- Güvenilirlik.

Girişimci kişilikte bulunması gereken nitelikleri ortaya koymaya yönelik çalışmaların daha çok başarılı girişimcileri model alarak bunlar üzerinde inceleme yaptıkları ve belirlenen ortak unsurların listelendiği görülmektedir. Listelenen girişimci kişilik özellikleri aşağıdaki gibi sıralanmaktadır.[284]

- Yaratıcı ve analitik düşünme yeteneği
- Yüksek düzeyde çalışma arzusu
- Cesaret, tutku, kararlılık ve dirayet yeteneği
- İnsanlarla üst düzeyde iletişim kurabilme yeteneği
- Kendisini yazılı ve sözlü ifade edebilme kabiliyeti
- İşini sevmesi ve işine gönül gücünü katma yeteneği

[283]Döm; s.5.
[284]Börü; s.17.

- Zengin bir bilinçaltı ve hayal kurma yeteneği
- Ekip ve takım çalışmasına yatkınlık
- Kişisel misyona ve vizyona sahip olma
- Değişime, dönüşüme açık ve istekli olma
- Esnek, toleranslı davranabilme gücü
- Samimi, güvenilir, sempatik ve esprili kişilik
- İnsanları inandırabilme ve ikna edebilme kabiliyeti
- Yönetim becerisi ve liderlik yeteneği
- İş bitirme azmi ve heyecanı
- Girişimsel ruh ve fırsatları yakalama alışkanlığı.

2. Sosyal Girişimcilerin Kişilik Özellikleri

Öncelikle bazı girişimcilerin neden sadece para elde etme odaklı bir girişimde bulunmadığının incelenmesi gerekmektedir. Neden bazı insanlar 'para' güdüsü yerine 'sosyal fayda' güdüsü ile hareket etmektedir? Sosyal girişimcinin kişilik özellikleri hem ticari girişimcilerden hem de diğer insanların özelliklerinden farklıdır. Sosyal girişimciler değişim için güçlü bir istek taşırlar. Başarılı iş adamlarının sahip olduğu tüm yetenekleri ortaya koyabilirler. Sosyal girişimci engellerin üstesinden gelebilme becerisine sahiptir. Bir sosyal girişimci toplu faaliyetlerle fayda artışı için çalışır. İhtiyaçları değerlendirir ve ihtiyaçları karşılama sürecini engelleyecek faktörleri tanımlayarak ortadan kaldırır. Sosyal girişimcilerin üzerinde durdukları ve önem verdikleri fayda artışı sosyal faydadır. Sosyal girişimciler sosyal problemlere girişimci ruhu ve iş adamı zekâsı ile yaklaşan kişilerdir. Sosyal girişimcilerin belirsizliğe karşı tolerans seviyeleri yüksektir. Sosyal girişimciler bu özelliklerini güçlü bir sosyal adalet isteği içinde birleştirirler.[285]

[285]Cingöz ve Özdevecioğlu; s.89.

Sosyal girişimciler kendileri için en doğru yolun hangisi olduğunu bulabilmeleri için aşağıda sayılan unsurlara dikkat etmelidirler:[286]

- Hazır olmak: İlk aşama olarak başlatılacak girişim hareketinin büyüme için hazır olup olmadığı incelenmelidir. Projenin önderi, yöneticisi konumundaki birey bu projenin yürütülebilir olduğu kanısında kesin delillere sahip olmalıdır.
- Yeni fikirlere açık olmak: Sosyal girişimci burada girişim hareketinin ortaya konulacağı hedef kitlenin bu girişimi nasıl karşılayacağını bilmelidir.
- Kaynaklar: Girişim için gerekli kaynakların bulunması yüksek verim sağlanabilmesi için etkin kullanımın yapılabilmesi.
- Risk: Olumsuz bir sonuç elde edilme riskini göz önünde bulundurup, herkes için hangi başarısızlıklarla karşılaşılacağını hesap etmek.
- Geri dönüşüm: Yeri geldiğinde çok kişi az verim stratejisindense çok verim az kişi stratejisi tercih edilebilmelidir.

Sosyal girişimciler enerjik, ısrarcı ve genellikle kendinden emin ve kendi çalışmalarına katılmaları için diğerlerini etkileme becerisine sahip kişilerdir. Özgürlüklerine düşkün, bağımlı kalmayı sevmeyen, uygulamacılık yönleri ağır basan kişilerdir. Birçok sosyal girişimci kişilik yapısı mevcuttur. Bazı sosyal girişimciler karizmatik konuşmacı özellikleri taşırken bazıları enerji doludur. Bazıları ise, daha yumuşak konuşan, politik kişilerdir. İleri görüşlü birçok sosyal girişimcinin önemsediği özellik ilişki ağını geliştirmektir. Sosyal girişimciler çalışanları, ortakları ve gönüllüleri etkilemek için teşvik edici bir hedefi, bu gruplara iletme becerisine sahiptirler. Ayrıca, sosyal girişimciler kendi hedef kitleleri için üstün değer yaratırlar. Sosyal girişimciler sosyal değer yaratırken bazı kaynaklara ulaşmaları gerekir. Bu nedenle sosyal girişimciler kendi girişimlerini garanti altına alacak yenilikçi yollar araştırırlar. Sosyal girişimlerin başarılı olabilmesi için birçok unsur bulunmaktadır. Bu unsurlarla sosyal

[286]Besler; s.163.

girişimler hükümetlerin bile amaçlarına ulaşmalarında önemli bir rol oynamaktadırlar. Bu unsurlar şu şekilde sıralanabilir:[287]

- Sosyal girişimlerin hedeflerine ulaşma oranı,
- Gerekli kaynakları bulma gücü, ortaya konulan girişimin devamlılığını ve sürdürülebilirliğini sağlama becerisi,
- Girişimin gelişmesi için olanakların sağlanması.

Büyük etki yapmış sosyal sorunları bulmak, ortaya çıkarıp bu sorunları çözmek için bir sosyal girişimciye ihtiyaç duyulur. Sosyal girişimciler, problem çözülene ve sistemi değiştirene kadar yılmadan çalışmayı sürdürebilecek hedef ve kararlılığa sahiptir. Bilim insanları düşüncelerini dile getirdikten sonra durur. Profesyoneller, müşterisinin sorununu çözdüğünde kendilerini başarılı sayar. Yöneticiler, şirketlerini başarılı kıldıklarında paydos eder. Sosyal girişimciler ise, toplulukları, toplumları ve dünyayı kökten değiştirmek için görünen anlık sorunların ötesine geçer. Buradan hareketle bir sosyal girişimcide bulunması gereken kişilik özellikleri şöyle sıralanabilir:[288]

- Sosyal girişimciler toplumsal sorunları ve gereksinimleri önceden tahmin edebilir.
- Toplumsal yaşamda yenilik ve değişiklikleri desteklemek için uygulanabilir çözüm önerileri getirir.
- Uygulamaları gerçekleştirecek örgütü kurmak ve yönetmek için klasik girişimcilik ilkelerinden yararlanır.
- Tutum ve davranışları ile evrensel ahlak kurallarına uyduklarını kanıtlar.
- Toplumu ilgilendiren projeler üzerinde çalışır.
- Bilgilerini aktarmak, deneyimlerini paylaşmak konusunda isteklidir.
- Davranışlarıyla liderlik örneğini sergiler.
- Yeni sorunlar karşısında çözüm üretir.
- Toplumsal sorunların farkındadır.

[287]Cingöz ve Özdevecioğlu; s.90.
[288]Marangoz; s.87.

- Güçlü bir başarılı olma isteği vardır.
- Mücadeleci ve azimlidir.
- Sorumluluk ve risk alabilme arzu ve yeteneğine sahiptir.
- Yaratıcılık ve fırsatları sezebilme yeteneğine sahiptir.
- Planlı çalışma ve araştırma yeteneğine sahiptir.
- Başkalarıyla çalışmada güven verir.

Sosyal girişimciler, iş alanlarından işçi çıkarılmasıyla mücadele etmek; istihdamda sürekliliğe katkı sağlamak; bünyesindeki üreticilere sürekli bir gelir güvencesi getirmek; çevresindeki yaşlılara iyi bir yaşam sunulması için çaba sarf etmek ve toplumun sosyal gereksinimlerine yanıt verecek yenilikleri gerçekleştirmek gibi hedefleri sürekli gündemlerinde tutarlar. Sosyal girişimci aynı zamanda bilinçli bir tüketicidir. Gerekli mal veya hizmet tüketiminde kendisine yararlı, ekonomik olanı tercih eder ve çevresel değerlere zarar vermez.[289]

Sosyal girişimcilerde ileri düzeyde motivasyon söz konusudur. Sosyal girişimciler üç temel motivasyona sahiptirler. Birincisi, bireylerin başka yollardan sağladıkları gelirleri sosyal bir amaca vakfetmek; ikincisi, çalışanları sosyal amaçlı bir destek sistemiyle örgütlemek; üçüncüsü ise yeni neslin sosyal alanlarda bilinçlenmesini sağlamaktır. Ancak motivasyon tek başına yeterli değildir. Sosyal girişimciler için en önemli konulardan birisi de destek ihtiyacıdır. Yine diğer önemli hususlar uygulama ve sürdürebilir fon oluşturabilme konusudur. Bir 'değişim yaratıcısı' olma rolünün liderliğini üstlenen sosyal girişimciler, bunu yaparken toplumdaki sorun ve ihtiyaçları belirleyip, kaynakları bir araya getirir. Riskleri üstlenerek, tüm kaynakları yönetme çabası içine girer. Dolayısıyla da bu faaliyetlerde bir süreklilik olması için gönüllülük temelinde çalışırlar.[290]

[289]Marangoz; s.88.
[290]İçerli ve Şahin Karadal; s.354.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

I. ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ

A. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Birinci Bölüm'de araştırma sorunsalının paylaşıldığı kısımda bu araştırmanın "Geleneksel girişimciler ile sosyal girişimcilerin kişilik özellikleri arasında bir fark var mıdır?" sorusuna cevap arayacağı belirtilmişti. Bu çerçevede, araştırma tasarımı sürecinde gruplar arası farklılık türünde bir araştırma tasarlanmış ve gruplar arası farklılık türünde hipotezler geliştirilmiştir. Yine önceki bölümlerde teorik çerçevede ele alınan ve kendilerini "geleneksel girişimci" olarak tanımlayan bireyler bir grup, kendilerini "sosyal girişimci" olarak tanımlayan bireyler ise ikinci grubu oluşturmaktadır. Bu gruplara ilişkin istatistiksel veriler ilerleyen sayfalarda sunulmuştur. Araştırma sorusunun diğer unsuru olan kişilik özellikleri değişkeni için, John L. Holland'ın "Mesleki Kişilik Kuramı" çerçevesinde ortaya atmış olduğu ve Üçüncü Bölüm'de ayrıntısı ile ele alınan kişilik tipolojisi esas alınmıştır.

Araştırmada ölçüme esas değişkenler kişilik tipleri ve girişimcilik türleri olduğu için analiz birimi bireyler olarak belirlenmiştir. Bu çerçevede evren ve örneklem bilgilerine aşağıda değinilmiştir.

B. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEM

Bu araştırmanın evreni Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olup, 2017-2018 yılları arasında girişimcilik faaliyetini sürdüren ve kendilerini geleneksel veya sosyal olarak tanımlayan girişimcilerdir. Fakat evrenin tamamına ulaşma imkânı, hatta evrenin büyüklüğünün tespit edilmesinin dahi imkânı bulunmadığından örneklem metodu olarak "bulunan" (bir diğer ifade ile "kolayda") örnekleme metodu seçilmiştir. Araştırmanın örneklemi Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olup, 2017-2018 yılları arasında halen çeşitli alanlarda girişimcilik faaliyetine devam eden, kendisini geleneksel veya sosyal girişimci

olarak tanımlayan, yurtiçinde 31 farklı ilden 202, yurtdışında iki farklı ülkeden 2 olmak üzere toplam 204 bireydir.

Anketin güvenilirlik analizinde Cronbach alfa güvenilirlik analizi yöntemi kullanılmış olup ölçeğin her bir alt boyutu ayrı ayrı güvenilirlik analizine tabi tutulmuştur. Cronbach alfa güvenilirlik analizi sonuçları Tablo 14'de gösterilmiştir.

Tablo 14: Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Kişilik Tipi	Cronbach α
Araştırmacı Kişilik	0.947
Sanatçı Kişilik	0.923
Sosyal Kişilik	0.909
Girişimci Kişilik	0.783
Geleneksel Kişilik	0.924
Gerçekçi Kişilik	0.907
Ölçeğin Geneli	0.968

Tablo 14'de görüldüğü gibi, araştırmada kullanılan anket ölçeğinin her bir kişilik tipi için yeterli güvenilirlikte ($\alpha > 0.7$) olduğu sonucuna varılmıştır.

C. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

Araştırmanın ana hipotezi ve altı adet alt hipotezi bulunmaktadır. Bu hipotezler şunlardır;

Araştırmanın ana hipotezi;

H_1 Geleneksel girişimciler ile sosyal girişimcilerin kişilik özellikleri arasında bir fark vardır.

H_0 Geleneksel girişimciler ile sosyal girişimcilerin kişilik özellikleri arasında bir fark yoktur.

Altı adet alt hipotezi şunlardır;

$H_{1.1}$ Geleneksel girişimciler ile sosyal girişimcilerin araştırmacı kişilik özellikleri

arasında bir fark vardır.

$H_{1.0}$ Geleneksel girişimciler ile sosyal girişimcilerin araştırmacı kişilik özellikleri arasında bir fark yoktur.

$H_{2.1}$ Geleneksel girişimciler ile sosyal girişimcilerin sanatçı kişilik özellikleri arasında bir fark vardır.

$H_{2.0}$ Geleneksel girişimciler ile sosyal girişimcilerin sanatçı kişilik özellikleri arasında bir fark yoktur.

$H_{3.1}$ Geleneksel girişimciler ile sosyal girişimcilerin sosyal kişilik özellikleri arasında bir fark vardır.

$H_{3.0}$ Geleneksel girişimciler ile sosyal girişimcilerin sosyal kişilik özellikleri arasında bir fark yoktur.

$H_{4.1}$ Geleneksel girişimciler ile sosyal girişimcilerin girişimci kişilik özellikleri arasında bir fark vardır.

$H_{4.0}$ Geleneksel girişimciler ile sosyal girişimcilerin girişimci kişilik özellikleri arasında bir fark yoktur.

$H_{5.1}$ Geleneksel girişimciler ile sosyal girişimcilerin geleneksel kişilik özellikleri arasında bir fark vardır.

$H_{5.0}$ Geleneksel girişimciler ile sosyal girişimcilerin geleneksel kişilik özellikleri arasında bir fark yoktur.

$H_{6.1}$ Geleneksel girişimciler ile sosyal girişimcilerin gerçekçi kişilik özellikleri arasında bir fark vardır.

$H_{6.0}$ Geleneksel girişimciler ile sosyal girişimcilerin gerçekçi kişilik özellikleri arasında bir fark yoktur.

D. VERİ TOPLAMA ARACI VE ÖRNEK KİTLEYE İLİŞKİN TANIMLAYICI BULGULAR

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak çevrimiçi *(ing.online)* anket yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın amacı geleneksel ve sosyal girişimcilerin kişilik özellikleri arasında fark olup olmadığının bulunması olduğundan bu çevrimiçi anket kendisini geleneksel veya sosyal girişimci olarak tanımlayan, 2017-2018 yıllarında girişimcilik faaliyetine devam eden girişimcilere uygulanmıştır. Toplamda Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı 204 girişimci bu çevrimiçi ankete katılmıştır.

Anket internet üzerinden Google formlar uygulamasında oluşturulmuş ve ankete katılım sadece internet üzerinden gerçekleştirilmiş, katılımcıların e-posta veya sosyal medya hesaplarına gönderilerek doldurtulmuş, tüm yanıtlar yine sadece internet üzerinden Google formlar uygulamasının yanıtlar kısmında otomatik olarak toplanmıştır. Anket internet ortamında Ekim 2017 ile Nisan 2018 tarihleri arasında kalmıştır.

Araştırmada kullanılan bu çevrimiçi anket iki bölümden ve toplam 3 soru 90 önermeden oluşmaktadır ve tüm soru ve önermelerin cevaplanması zorunludur. Birinci bölümde katılımcılara; yaşı (Tablo 15'de gösterilmiştir.), kendisini geleneksel mi yoksa sosyal girişimci mi olarak tanımladığı (Şekil 7'de gösterilmiştir.), ve girişimcilik faaliyetini hangi şehirde icra ettiği (Tablo17'de gösterilmiştir.) olmak üzere 3 soru sorulmuştur.

Tablo 15: Katılımcıların Yaşı ve Yüzde Oranı

Yaş	Katılımcı Sayısı	Yüzde Oranı
17	1	% 0.49
18	6	% 2.94
19	7	% 3.43
20	17	% 8.33
21	13	% 6.37
22	16	% 7.84
23	23	% 11.27
24	14	% 6.86
25	9	% 4.41

26	10	% 4.90
27	7	% 3.43
28	8	% 3.92
29	16	% 7.84
30	5	% 2.45
31	5	% 2.45
32	5	% 2.45
33	1	% 0.49
34	2	% 0.98
35	5	% 2.45
36	3	% 1.47
37	2	%0.98
38	1	% 0.49
41	1	% 0.49
42	1	% 0.49
44	1	% 0.49
45	1	% 0.49
46	1	% 0.49
47	2	% 0.98
49	5	% 2.45
50	1	% 0.49
51	4	% 1.96
52	3	% 1.47
54	4	% 1.96
56	3	% 1.47
64	1	% 0.49

Tablo 15'de görüldüğü üzere; katılımcıların yaşı 17 ile 64 yaş arasındadır. Yaşa göre katılım yüzdesi % 11.27 ile en fazla olan 23 katılımcı sayısı ile 23 yaştır. Katılımcıların genel yaş ortalaması ise 35.6'dır.

Katılımcıların kuşaklara göre gruplandırılması Tablo 16'da gösterilmiştir.

Tablo 16: Katılımcıların Kuşaklara Göre Gruplandırılması

Kuşak	Yaş Aralığı	Kişi Sayısı
Z Kuşağı (2000 ve sonrası doğanlar)	18 ve altı	7
Y Kuşağı (1980-1999 arası doğanlar)	19-38	169
X Kuşağı (1965-1979 arası doğanlar)	39-53	20
BabyBoomer (1946-1964 arası doğanlar)	54-72	8

Bu tabloda yer alan kuşak sınıflamasında Keleş (2011) esas alınmıştır. Kaynak: Keleş, Hatice Necla; 'Y Kuşağı Çalışanlarının Motivasyon Profillerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma', Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, Cilt 3, Sayı 2, 2011, s.131.

Katılımcıların kuşaklara göre yüzde dağılımı Şekil 6'da gösterilmiştir.

Şekil 6: Katılımcıların Kuşaklara Göre Yüzde Dağılımı

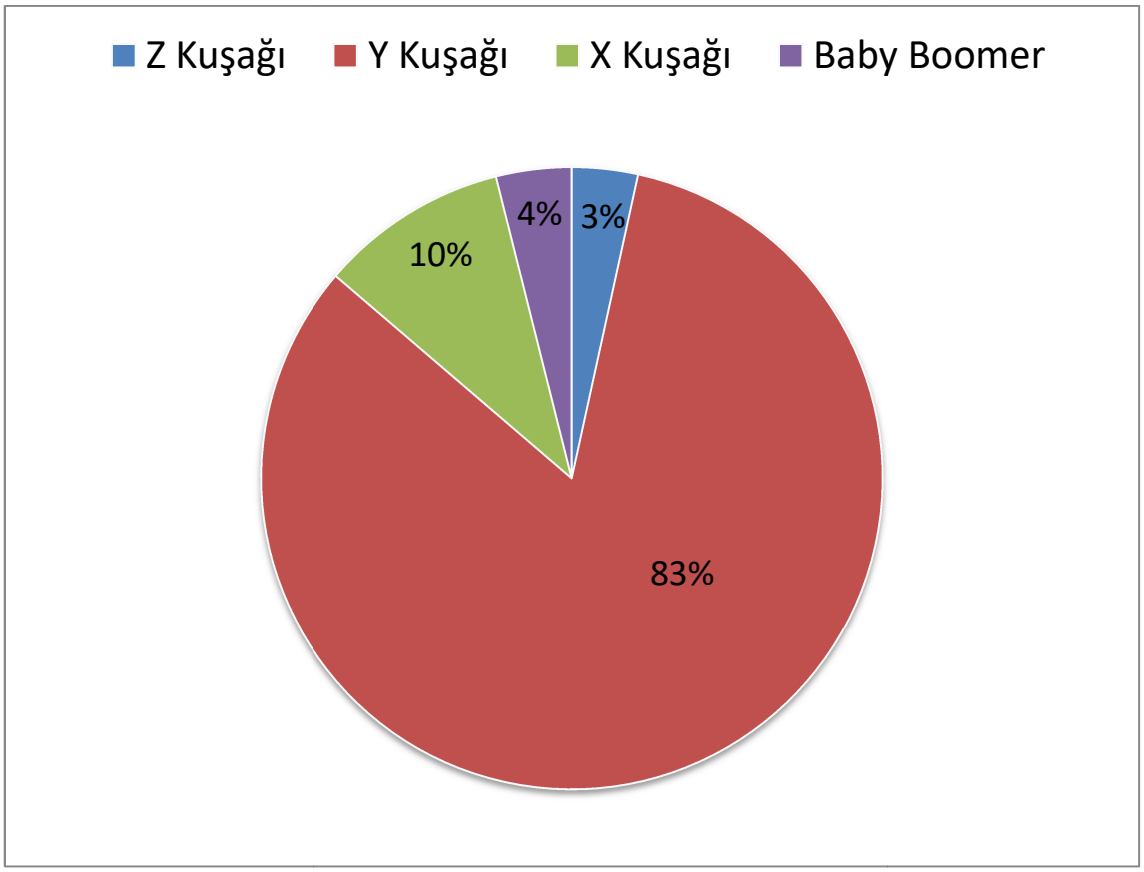

Şekil 6'da görüldüğü gibi katılımcılar en fazla % 83 ile Y Kuşağından, sonra sırasıyla %10 ile X Kuşağı, %4 ile Baby Boomer ve %3 ile Z Kuşağındandır.

Şekil 7: Katılımcıların Geleneksel ve Sosyal Girişimci Oranı

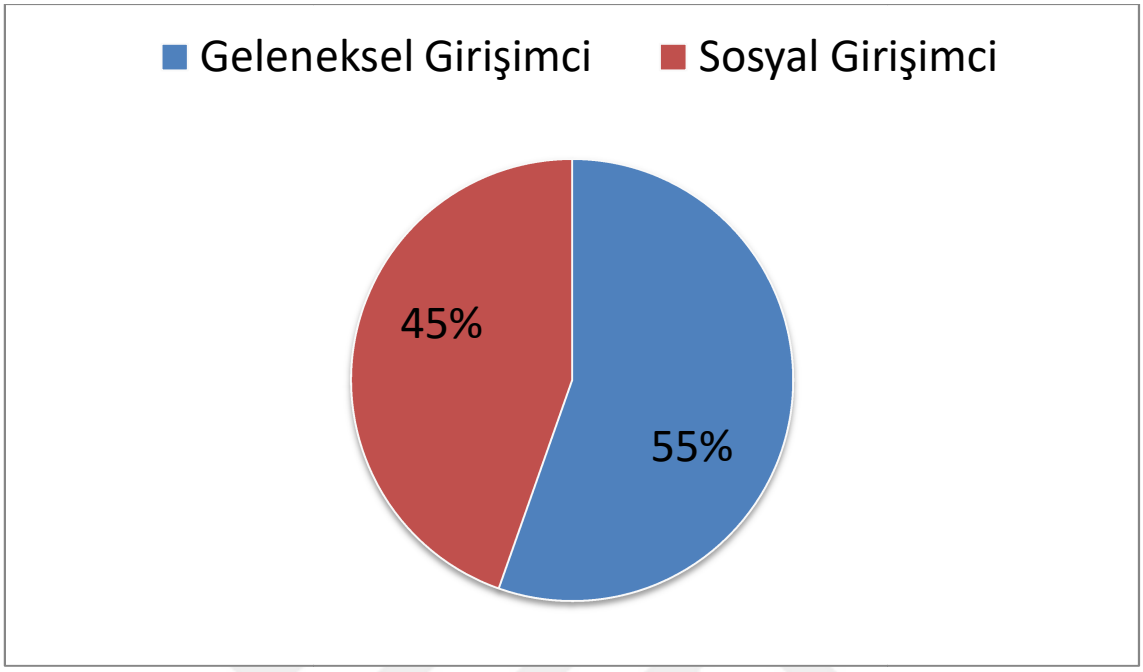

Anket sorularını cevaplayan toplam 204 girişimcinin; 113'ü kendisini Geleneksel girişimci, 91'i Sosyal Girişimci olarak tanımlamıştır. Kendisini Geleneksel girişimci olarak tanımlayan katılımcıların oranı %55.4, Sosyal girişimci olarak tanımlayan katılımcıların oranı ise; %44.6'dır.

Tablo 17: Girişimcilik Faaliyetinin İcra Edildiği Şehir/Ülke

Şehir/Ülke	Katılımcı Sayısı
İstanbul	103
Rize	24
Ankara	14
Erzurum	9
Samsun	6
İzmir	5
Kocaeli	5
Adana	3
Denizli	3
Kayseri	3
Antalya	2
Bolu	2
Bursa	2
Trabzon	2
Şanlıurfa	2

Artvin	1
Aydın	1
Diyarbakır	1
Elazığ	1
*Fransa**	1
Gaziantep	1
Giresun	1
Hatay	1
Isparta	1
Kahramanmaraş	1
Kütahya	1
Sakarya	1
Siirt	1
Sivas	1
Tekirdağ	1
Tokat	1
Tunceli	1
Türkiye	1
*Vilnius/Litvanya**	1

(*) Ankete katılan 204 katılımcının 202'si; Türkiye'nin 31 farklı şehrinde girişimcilik faaliyetini icra eden, kalan 2'si ise girişimcilik faaliyetini yurtdışında icra eden girişimcilerdir.

Tablo 17'de görüldüğü üzere ankete diğer şehirlere göre girişimcilik faaliyetini İstanbul, Ankara, Erzurum, Samsun, İzmir, Kocaeli, Adana, Denizli ve Kayseri'de sürdüren daha fazla girişimci katılmıştır. Bunun sebebi bu şehirlerin nüfus olarak daha fazla olması ve bu şehirlerde birçok girişimcinin bulunmasıdır.

Katılımcıların girişimcilik faaliyetini icra ettikleri şehirlerin Türkiye siyasi haritasına göre bölgelere dağılımı ve oranı Şekil 8'de gösterilmiştir.

Şekil 8: Girişimcilik Faaliyetinin İcra Edildiği Şehirlerin Türkiye Siyasi Haritasına Göre Bölgelere Dağılımı ve Oranı

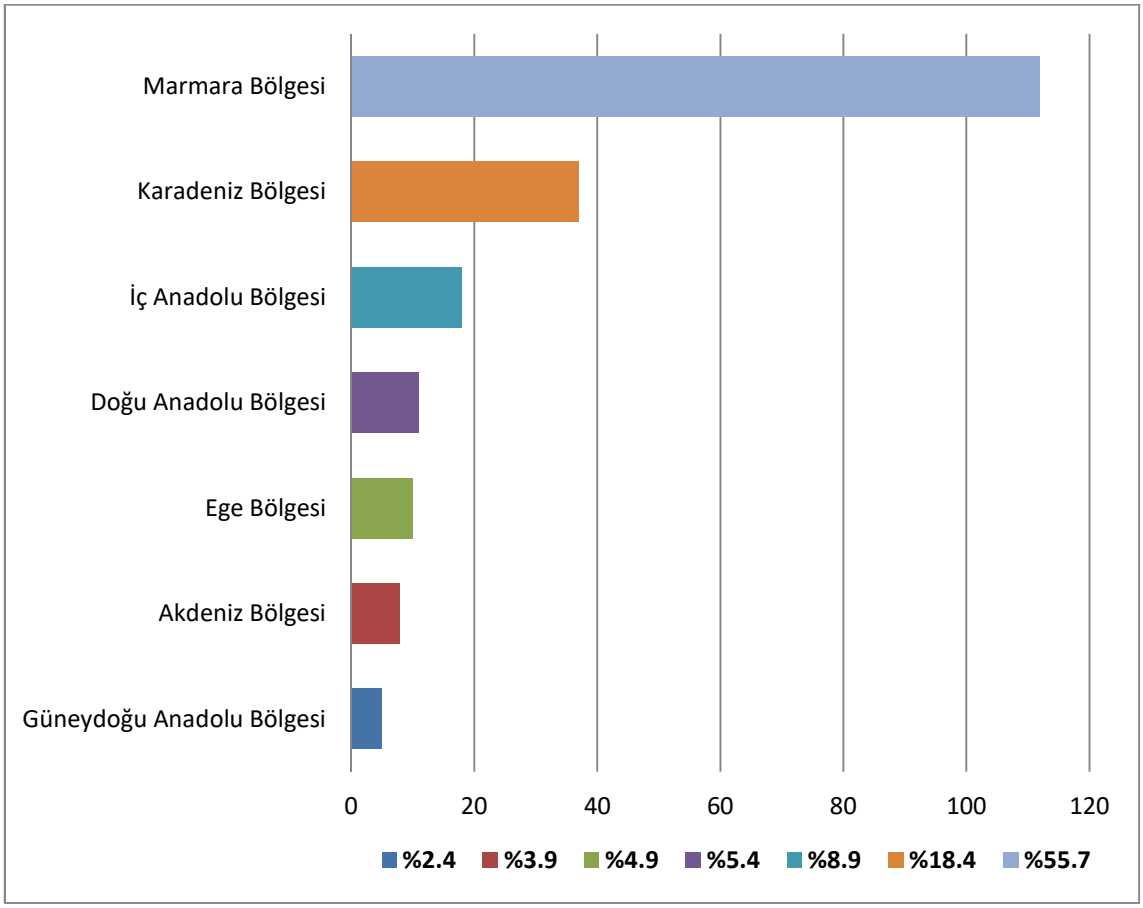

Şekil 8'de görüldüğü üzere; girişimcilik faaliyetinin icra edildiği şehirler Türkiye siyasi haritasına göre bölgelere dağıtıldığında en yüksek yüzde oranı %55.7 ile Marmara bölgesi ardından sırasıyla; %18.4 ile Karadeniz bölgesi, %8.9 ile İç Anadolu bölgesi, %5.4 ile Doğu Anadolu bölgesi, %4.9 ile Ege bölgesi, %3.9 ile Akdeniz bölgesi, %2.4 ile Güneydoğu Anadolu bölgesi gelmektedir. Marmara bölgesinden yüksek oranda katılımcının olması; bu bölgenin nüfusunun yüksekliği, ekonomik ve diğer özellikleri dikkate alındığında uyumlu bir katılım oranı ortaya çıktığı görülmektedir.

Araştırmada kullanılan anketin ikinci bölümünde ise; John L. Holland'ın 90 önermeli Mesleki Tercih Envanteri ölçek olarak kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan anket formu Ek 1'de gösterilmektedir. Değerlendirme yine Holland'ın 6 kişilik tipine göre (araştırmacı, sanatçı, sosyal, girişimci, geleneksel ve gerçekçi) Holland Meslek Tercihi Puanlama Cetveli kullanılarak yapılmıştır. Önermeler katılımcılara 5'li likert ölçeği tarzında; "1-kesinlikle hoşlanmam, 2-hoşlanmam, 3-ne hoşlanırım ne hoşlanmam, 4-hoşlanırım, 5-kesinlikle hoşlanırım" şeklinde sunulmuştur.

II. VERİ ANALİZİ

A. VERİ ANALİZİ VE BULGULARIN YORUMLANMASI

Bu araştırmada toplanılan veriler SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. Güvenilirlik analizi için Cronbach alfa, verilerin parametrik olup olmadığı için Kolmogorov-Smirnov, iki değişken arasında ilişki olup olmadığının tespit edilmesinde ise Ki Kare testi kullanılarak veriler analiz edilmiş ve bulgular yorumlanmıştır.

Güvenilirlik analizi sonuçları daha önce Tablo 14'de gösterildiği gibi, araştırmada kullanılan anket ölçeğinin her bir kişilik tipi için yeterli güvenilirlikte ($\alpha > 0.7$) olduğu sonucuna varılmıştır.

Verilerin parametrik olup olmadığı için kullanılan Kolmogorov-Smirnov testinin sonuçları Ek 2'de gösterilmiştir. Ek 2'de görüldüğü üzere Asymp. Sig. (2-tailed) değeri 0,05'den küçük olduğu için değişkenin dağılımının normal dağılımla uyum göstermediği anlaşılmaktadır.

Değişkenler arasında ilişki olup olmadığının tespit edilmesinde Ki Kare testi kullanılarak hipotez sınaması sonuçları elde edilmiştir. Toplam 204 kişinin katılımıyla gerçekleştirilen çevrimiçi anket sonuçlarından; 2 katılımcı tüm önermelere aynı cevabı vermesi (kesinlikle hoşlanıyorum) nedeniyle, 21 katılımcı ise Holland'ın kişilik tipolojilerinin iki veya daha fazlasının yönelim ortalamasının tamamen aynı çıkması ve önceliklendirilememesi nedeniyle istatiksel hesaplamaya dahil edilememiştir. Dolayısıyla toplam 181 katılımcının anket sonuçlarıyla Ki Kare testi uygulanarak hipotez sınaması gerçekleştirilmiştir.

B. HİPOTEZ SINAMASI SONUÇLARI

İstatiksel hesaplamada değerlendirilen toplam 181 katılımcının 78'i geleneksel girişimci, 103'ü sosyal girişimcidir. Yine istatiksel hesaplamada girişimci tipleri: 1; geleneksel girişimciyi, 2; sosyal girişimciyi temsil etmektedir.

1. Geleneksel Girişimcilerle Sosyal Girişimcilerin Araştırmacı Kişilik Özelliği Arasında Bir Fark Olup Olmadığının Analizi

Ki kare testine göre girişimci tiplerin (geleneksel ve sosyal girişimci) araştırmacı kişilik özelliğine göre sayısal sonucu Tablo 18'de gösterilmektedir.

Tablo 18: Ki Kare Testine Göre Girişimci Tiplerin Araştırmacı Kişilik Özelliğine Göre Sayısal Sonuç Tablosu

		ARAŞTIRMACI		
		,00	1,00	Toplam
GİRTİP	Gel.Gir.	70	8	78
	%	45,8%	28,6%	43,1%
	Sos.Gir.	83	20	103
	%	54,2%	71,4%	56,9%
Toplam		153	28	181
	%	100,0%	100,0%	100,0%

İstatiksel hesaplamada değerlendirilen 181 girişimciden; 78 geleneksel girişimcinin 70'i kendisini araştırmacı kişilik özelliğine uygun bulmazken, 103 sosyal girişimcinin de 83'ü kendisini araştırmacı kişilik özelliğine uygun bulmamaktadır. Bu sonuç Şekil 5'te gösterilen Holland'ın altı kişilik tipini ve yine Holland'ın Mesleki Kişilik Kuramını desteklemektedir. Şekil 5'te görüldüğü üzere araştırmacı kişilik özelliği; girişimci kişilik özelliği ile zıt yöndedir ve Holland'a göre birbiriyle karşıtlık yapan zıt yöndeki kişilik özellikleri birbiriyle uyum sağlamamaktadır. Dolayısıyla kendisini girişimci olarak nitelendiren katılımcıların kendilerini araştırmacı kişilik özelliğine yakın bulmamaları araştırmanın ölçeğini oluşturan Holland'ın Mesleki Tercih Envanteriyle örtüşmekte ve Holland'ın Mesleki Kişilik Kuramını desteklemektedir.

Girişimci tiplerin (geleneksel ve sosyal girişimci) araştırmacı kişilik özelliğine göre ki kare test sonucu Tablo 19'da gösterilmektedir.

Tablo 19: Girişimci Tiplerin Araştırmacı Kişilik Özelliğine Göre Ki Kare Test Sonucu

	Değer	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık derecesi Sig.
Pearson Ki-Kare	2,849[a]	1	**,091**

Tablo 19'da görüldüğü üzere Sig. ,091 çıkmıştır ve Sig. > 0.05. Bu sonuç ki kare testine göre iki grup arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Kendisini geleneksel ve sosyal girişimci olarak tanımlayan katılımcı iki grubun da kendisini araştırmacı kişilik özelliğine uygun bulmaması bunu desteklemektedir.

2. Geleneksel Girişimcilerle Sosyal Girişimcilerin Sanatçı Kişilik Özelliği Arasında Bir Fark Olup Olmadığının Analizi

Ki kare testine göre girişimci tiplerin (geleneksel ve sosyal girişimci) sanatçı kişilik özelliğine göre sayısal sonucu Tablo 20'de gösterilmektedir.

Tablo 20: Ki Kare Testine Göre Girişimci Tiplerin Sanatçı Kişilik Özelliğine Göre Sayısal Sonuç Tablosu

		SANATÇI		
		,00	1,00	Toplam
GİRTİP	Gel.Gir.	76	2	78
	%	45,5%	14,3%	43,1%
	Sos.Gir.	91	12	103
	%	54,5%	85,7%	56,9%
Toplam		167	14	181
	%	100,0%	100,0%	100,0%

Kendisini sanatçı kişilik özelliklerine uygun bulan katılımcılar %85,7 ile sosyal girişimcilerdir. Geleneksel girişimcilerin ise sadece %14,3'ü kendisini sanatçı kişilik özellikleriyle ifade etmiştir. Şekil 5'te yer alan Holland'ın altı kişilik tipinde sanatçı kişilik özelliği geleneksel kişilik özelliğinin tam karşısında yer alarak birbirlerine uyumsuz olduğu görülmektedir. Yine Şekil 5'te sanatçı kişilik özelliğinin sosyal kişilik özelliğine ise bitişik olduğu ve birbirleriyle uyumlu olduğu görülmektedir. Araştırma sonucunda elde edilen sosyal girişimcilerin geleneksel girişimcilere göre daha yüksek oranda kendilerini sanatçı kişilik özelliklerine yakın bulmaları Holland'ın Mesleki Kişilik Kuramını desteklemektedir. Holland'ın kuramında sanatçı tip; yaratıcı, özgür düşünceli, yeni şeyler bulma ve keşfetme konusunda yetenekli olarak belirtilmiştir.

Girişimci tiplerin (geleneksel ve sosyal girişimci) sanatçı kişilik özelliğine göre ki kare test sonucu Tablo 21'de gösterilmektedir.

Tablo 21: Girişimci Tiplerin Sanatçı Kişilik Özelliğine Göre Ki Kare Test Sonucu

	Değer	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık derecesi Sig.
Pearson Ki-Kare	5,135[a]	1	**,023**

Tablo 21'de görüldüğü üzere Sig. ,023 çıkmıştır ve Sig. < 0.05'ten. Bu sonuç ki kare testine göre iki grup arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Sosyal girişimcilerin geleneksel girişimcilere göre kendilerini sanatçı kişilik özelliğine daha yakın görmeleri bu sonuçla örtüşerek aynı zamanda Holland'ın Mesleki Kişilik Kuramını da desteklemektedir.

3. Geleneksel Girişimcilerle Sosyal Girişimcilerin Sosyal Kişilik Özelliği Arasında Bir Fark Olup Olmadığının Analizi

Bu araştırmada kendisini sosyal girişimci olarak tanımlayan katılımcıların; sosyal kişilik özelliğine sahip olup olmadıkları büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda ki kare testine göre; girişimci tiplerin (geleneksel ve sosyal girişimci) sosyal kişilik özelliğine göre sayısal sonucu Tablo 22'de gösterilmektedir.

Tablo 22: Ki Kare Testine Göre Girişimci Tiplerin Sosyal Kişilik Özelliğine Göre Sayısal Sonuç Tablosu

		SOSYAL		
		,00	1,00	Toplam
GİRTİP	Gel.Gir.	58	20	78
	%	57,4%	25,0%	43,1%
	Sos.Gir.	43	60	103
	%	42,6%	75,0%	56,9%
Toplam		101	80	181
	%	100,0%	100,0%	100,0%

Kendisini sosyal girişimci olarak tanımlayan toplam 103 katılımcının 60'ı sosyal kişilik özelliklerine sahip çıkmıştır. Yine sosyal kişilik özelliklerine sahip katılımcıların %75 gibi büyük bir oranının sosyal girişimciler olduğu Tablo 22'de görülmektedir. Holland'ın Mesleki Kişilik Kuramında sosyal kişilik özelliğine sahip olanların iyileştirici beceriler gerektiren iş çevrelerine uygun olduğu belirtilmekte bu da sosyal girişimcilerin sosyal fayda sağlama esas amacıyla birebir örtüşmektedir. Yine Holland'ın Mesleki Kişilik Kuramında sosyal kişilik özelliğine sahip olanların; sosyal, yardımsever, tedavi etme, iyileştirme özelliklerinin öne çıktığı belirtilmektedir.

Tablo 23: Girişimci Tiplerin Sosyal Kişilik Özelliğine Göre Ki Kare Test Sonucu

	Değer	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık derecesi Sig.
Pearson Ki-Kare	19,140[a]	1	**,000**

Tablo 23'de görüldüğü üzere Sig. ,000 çıkmıştır ve Sig. < 0.05'ten. Bu sonuç ki kare testine göre iki grup arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Sosyal girişimciler geleneksel girişimcilere göre büyük oranda sosyal kişilik özelliğine sahip

çıkarak bu sonuçla örtüşmüş aynı zamanda da Holland'ın Mesleki Kişilik Kuramını desteklemiştir.

4. Geleneksel Girişimcilerle Sosyal Girişimcilerin Girişimci Kişilik Özelliği Arasında Bir Fark Olup Olmadığının Analizi

Girişimci tiplerin (geleneksel ve sosyal girişimci) girişimci kişilik özelliğine göre ki kare sayısal sonucu Tablo 24'de gösterilmektedir.

Tablo 24: Ki Kare Testine Göre Girişimci Tiplerin Girişimci Kişilik Özelliğine Göre Sayısal Sonuç Tablosu

		GİRİŞİMCİ		
		,00	1,00	Toplam
GİRTİP	Gel.Gir.	52	26	78
	%	34,2%	89,7%	43,1%
	Sos.Gir.	100	3	103
	%	65,8%	10,3%	56,9%
Toplam		152	29	181
	%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 24'de geleneksel girişimcilerin sosyal girişimcilere göre %89,7 ile daha fazla girişimci kişilik özelliğine sahip olduğu görülmektedir. Holland'ın Mesleki Kişilik Kuramında girişimci kişilik özelliğine sahip olanların dışadönük ve kendine güvenen kişiler olduğu belirtilmiştir. Yine Holland'ın bu kuramına göre girişimci kişilik özelliğine sahip olanlar için; ikna edici, müdahaleci ve liderlik becerileri isteyen iş çevreleri bu kişilere daha uygundur. Şekil 5'te Holland'ın altı kişilik tipi incelendiğinde girişimci tipin geleneksel kişilik tipi ile bitişik olduğu görülmektedir. Birbirleriyle bitişik olan kişilik tiplerinin birbirlerine daha uygun olduğu göz önüne alındığında çıkan bu sonucun Holland'ın Mesleki Kişilik Kuramıyla örtüştüğünü ve bu kuramı desteklediği görülmektedir.

Tablo 25: Girişimci Tiplerin Girişimci Kişilik Özelliğine Göre Ki Kare Test Sonucu

	Değer	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık derecesi Sig.
Pearson Ki-Kare	30,529[a]	1	**,000**

Tablo 25'de görüldüğü üzere Sig. ,000 çıkmıştır ve Sig. < 0.05'ten. Bu sonuç ki kare testine göre iki grup arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Geleneksel girişimciler, sosyal girişimcilere göre büyük oranda girişimci kişilik özelliğine sahip çıkarak bu sonuçla örtüşmüş aynı zamanda da Holland'ın Mesleki Kişilik Kuramını desteklemiştir.

5. Geleneksel Girişimcilerle Sosyal Girişimcilerin Geleneksel Kişilik Özelliği Arasında Bir Fark Olup Olmadığının Analizi

Bu araştırmada kendisini sosyal girişimci olarak tanımlayan katılımcıların; sosyal kişilik tipine sahip olup olmadıkları gibi kendisini geleneksel girişimci olarak tanımlayan katılımcılarında geleneksel kişilik tipine sahip olup olmadıkları büyük önem arz etmektedir. Bu doğrultudaki kare testine göre; girişimci tiplerin (geleneksel ve sosyal girişimci) geleneksel kişilik tipine göre sayısal sonucu Tablo 26'da gösterilmektedir.

Tablo 26: Ki Kare Testine Göre Girişimci Tiplerin Geleneksel Kişilik Özelliğine Göre Sayısal Sonuç Tablosu

		GELENEKSEL		
		,00	1,00	Toplam
GİRTİP	Gel.Gir.	64	14	78
	%	39,0%	82,4%	43,1%
	Sos.Gir.	100	3	103
	%	61,0%	17,6%	56,9%
Toplam		164	17	181
	%	100,0%	100,0%	100,0%

Geleneksel kişilik özelliğine sahip olan katılımcıların %82,4 ile geleneksel girişimciler olduğu Tablo 26'da görülmektedir. Holland'ın mesleki Kişilik Kuramına göre geleneksel kişilik tipine sahip olanlar; yönteme önem veren, uygulamacı olma eğiliminde olan kişilerdir. Yine bu kurama göre geleneksel kişilik tipine sahip olan bu kişilere sistematik düzenleme ve bilgileri işleme gerektiren iş çevreleri daha uygundur.

Tablo 27: Girişimci Tiplerin Geleneksel Kişilik Özelliğine Göre Ki Kare Test Sonucu

	Değer	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık derecesi Sig.
Pearson Ki-Kare	11,792[a]	1	**,001**

Tablo 27'de görüldüğü üzere Sig. ,001 çıkmıştır ve Sig. < 0.05'ten. Bu sonuç ki kare testine göre iki grup değişken arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Geleneksel girişimciler sosyal girişimcilere göre büyük oranda geleneksel kişilik özelliğine sahip çıkarak bu sonuçla örtüşmekte aynı zamanda da Holland'ın Mesleki Kişilik Kuramını desteklemektedir.

6. Geleneksel Girişimcilerle Sosyal Girişimcilerin Gerçekçi Kişilik Özelliği Arasında Bir Fark Olup Olmadığının Analizi

Girişimci tiplerin (geleneksel ve sosyal girişimci) gerçekçi kişilik özelliğine göre ki kare sayısal sonucu Tablo 28'de gösterilmektedir.

Tablo 28: Ki Kare Testine Göre Girişimci Tiplerin Gerçekçi Kişilik Özelliğine Göre Sayısal Sonuç Tablosu

		GERÇEKÇİ		
		,00	1,00	Toplam
GİRTİP	Gel.Gir.	70	8	78
	%	41,7%	61,5%	43,1%
	Sos.Gir.	98	5	103
	%	58,3%	38,5%	56,9%
Toplam		168	13	181
	%	100,0%	100,0%	100,0%

İstatiksel hesaplamada değerlendirilen 181 girişimciden; 78 geleneksel girişimcinin 70'i, 103 sosyal girişimcinin de 98'i gerçekçi kişilik tipine uygun çıkmamıştır. Sosyal girişimcilerin, gerçekçi kişilik tipine %58,3 ile daha fazla sahip olmadığı görülmektedir. Bu sonuç Şekil 5'te gösterilen Holland'ın altı kişilik tipini ve yine Holland'ın esleki Kişilik Kuramını desteklemektedir. Şekil 5'te görüldüğü üzere sosyal kişilik tipi; gerçekçi kişilik tipinin tam çapraz karşısında bulunarak aralarında zıtlık mevcuttur ve Holland'a göre birbiriyle karşıtlık yapan zıt yöndeki kişilik özellikleri birbiriyle uyum sağlamamaktadır. Dolayısıyla kendisini sosyal girişimci olarak nitelendiren katılımcıların kendilerini gerçekçi kişilik özelliğine yakın bulmamaları araştırmanın ölçeğini oluşturan Holland'ın Mesleki Tercih Envanteriyle örtüşmekte ve Holland'ın Mesleki Kişilik Kuramını desteklemektedir.

Tablo 29: Girişimci Tiplerin Gerçekçi Kişilik Özelliğine Göre Ki Kare Test Sonucu

	Değer	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık derecesi Sig.
Pearson Ki-Kare	1,943[a]	1	**,163**

Tablo 29'da görüldüğü üzere Sig. ,163 çıkmıştır ve Sig. > 0.05. Bu sonuç ki kare testine göre iki grup arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Kendisini geleneksel ve sosyal girişimci olarak tanımlayan katılımcı iki grubunda kendisini gerçekçi kişilik özelliğine uygun bulmaması bunu desteklemektedir.

SONUÇ

Bu araştırmada geleneksel girişimcilerle sosyal girişimcilerin kişilik özellikleri arasında bir fark var mıdır?, sorusunun cevaplanması amaçlanmıştır.

Araştırmanın temel unsurlarından olan geleneksel girişimciliğin ülkemizde ve dünyada sosyal girişimciliğe göre çok daha eski bir kavram olmasına rağmen; sosyal girişimciliğin sürekli büyüyerek hızla yayılır bir hale geldiği görülmüştür. Bu durumun ana sebebinin sosyal girişimcilerin geleneksel girişimcilere göre kâr elde etme amacından çok sosyal fayda sağlama amacıyla harekete geçerek ülkemizde ve dünyada; küresel ısınma, yoksulluk, artan ekonomik eşitsizlik, açlık, potansiyel salgın hastalıklar, etnik temizlik, terörizm, sosyal adaletsizlik, şehirleşme, çalışan yoksulluğu, ezilenler, genç işsizliği, vb. gibi var olan ve çok çeşitli konularda ortaya çıkan yeni sorunların sürdürülebilir çözümünü bulması olduğu ortaya konmuştur.

Araştırmada veri toplama aracı olarak çevrimiçi *(ing.online)* anket yöntemi kullanılmıştır. Bu ankete katılan geleneksel ve sosyal girişimcilerin ankete verdikleri cevaplar doğrultusunda elde edilen bir diğer tespitte kendisini sosyal girişimci olarak tanımlayan katılımcıların geleneksel girişimcilere göre yaş ortalamasının daha genç olduğudur. Kendisini geleneksel girişimci olarak tanımlayan katılımcıların yaş ortalaması 32.7 iken kendisini sosyal girişimci olarak tanımlayan katılımcıların yaş ortalaması 25.1'dir.

Bu araştırmada elde edilen en önemli tespit geleneksel ve sosyal girişimcilerin kişilik özellikleri arasında ortaya konulan farklılıktır. Araştırma sonucunda geleneksel girişimcilerin sosyal girişimcilere göre bariz bir farkla geleneksel ve girişimci kişilik tipine sahip oldukları ortaya konmuştur. Sosyal girişimcilerin ise geleneksel girişimcilere göre yine bariz bir farkla sosyal ve sanatçı kişilik tipine sahip oldukları ortaya konmuştur. Bu sonuçlar araştırmanın ölçeğini oluşturan Holland'ın mesleki kişilik kuramı ile birebir örtüşerek bu kuramı desteklemiştir.

Araştırma sonucunda geleneksel girişimcilerin yüksek oranda geleneksel ve girişimci tipe sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Holland'a göre geleneksel tipin en belirgin özellikleri; dikkatli olması, titiz, itaatkâr, tutarlı, katı, düzenli, sabırlı, vicdanlı, öz denetimli, hayal gücünden yoksun, dengeli oluşudur. Baskın etkinlikleri; bir sistem içerisinde kurallara bağlı aktiviteler, nesnelerle ilgili sistematik çalışmalar, kayıt tutma,

hesaplama, kontrol işlemleri, veri işlemedir. Holland geleneksel tipin tipik mesleklerini ise banka veznedarı, kütüphaneci, daktilograf, postacı, muhasebeci, kitapçı, finans elemanı olarak sıralamıştır. Geleneksel girişimcilerin yüksek oranda sahip olduğunun ortaya çıktığı bir diğer kişilik tipi olan girişimci tipin Holland'a göre en belirgin özellikleri; dışa dönük, enerjik, kendine güveni olan, atılgan, fevri, ikna yeteneği yüksek, sabırsız, meraklı, maceracı, iyimser, sosyal, konuşkan olmasıdır. Baskın etkinlikleri; başkalarını ikna etmeye yönelik faaliyetler, sosyal eğlendirici etkinlikler, organize edilmiş çalışmalardır. Yine Holland'a göre girişimci tiplerin tipik meslekleri; satıcı, pazarlamacı, komisyoncu, menajer, politikacı, avukattır.

Araştırma sonucunda sosyal girişimcilerin yüksek oranda sosyal ve sanatçı tipe sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Holland'a göre sosyal tipin en belirgin özellikleri; yardımsever, sorumluluk sahibi, sosyal işbirliğine yatkın, empatik, arkadaş canlısı, içten, sabırlı, nazik, anlayışlı olmasıdır. Baskın etkinlikleri; insanlarla iç içe aktiviteler, başkalarını eğiterek geliştirmek, yardım etmek, başkalarını ikna etme, yönlendirmedir. Tipik meslekleri ise; sosyal hizmet uzmanı, rehabilitasyon danışmanı, psikolog, psikolojik danışman, halkla ilişkiler uzmanı, üniversite öğretim üyesi, öğretmendir. Sosyal girişimcilerin yüksek oranda sahip olduğunun ortaya çıktığı bir diğer kişilik tipi olan sanatçı tipin Holland'a göre en belirgin özellikleri; heyecanlı ve coşkuları dengesiz, hayalci, fevri, karmaşık, sezgileri güçlü, bağımsız, duygusal, uyumlu olmayan, duyarlı ve etkileyici olmasıdır. Baskın etkinlikleri; estetik faaliyetler yapar, tutkulu bağımsız, sistematik olmayan aktiviteler, sanatsal etkinlik ve ürünler yaratma, bağımsız yaratıcı çalışmalardır. Tipik meslekleri ise; yazar, ressam, aktör, tiyatro sanatçısı, müzisyen, kompozitör, dekoratör ve mimardır.

Bu araştırma sonucunda elde edilen diğer bir tespit geleneksel girişimcilerle sosyal girişimcilerin araştırmacı ve gerçekçi kişilik özelliği arasında anlamlı bir fark olmadığıdır. Geleneksel girişimcilerle sosyal girişimcilerin araştırmacı kişilik özelliği arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucu Holland'ın altı kişilik tipine bakılarak değerlendirildiğinde araştırmacı kişilik tipinin girişimci kişilik tipine zıt, geleneksel ve sosyal kişilik tipine ise uzak olduğu görülmektedir. Geleneksel girişimcilerle sosyal girişimcilerin gerçekçi kişilik özelliği arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucu Holland'ın altı kişilik tipi şekline bakılarak değerlendirildiğinde ise gerçekçi kişilik tipinin sosyal kişilik tipine zıt olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar araştırmanın teorik

çerçevesinde ele alınan Holland'ın mesleki kişilik kuramı ile birebir örtüşmekte ve bu kuramı desteklemektedir.

Araştırmanın temelini oluşturan hipotez sınaması ve niceliksel analiz sonuçları ise şu şekilde ifade edilebilir;

Araştırmanın ana hipotezi içerisinde yer alan;

"**H_0** Geleneksel girişimciler ile sosyal girişimcilerin kişilik özellikleri arasında bir fark yoktur." hipotezi ret edilmiştir.

Araştırmanın alt hipotezleri içerisinde yer alan;

"$H_{1.0}$ Geleneksel girişimciler ile sosyal girişimcilerin araştırmacı kişilik özellikleri arasında bir fark yoktur." hipotezi ret edilememiştir.

"$H_{2.0}$ Geleneksel girişimciler ile sosyal girişimcilerin sanatçı kişilik özellikleri arasında bir fark yoktur." hipotezi ret edilmiştir.

"$H_{3.0}$ Geleneksel girişimciler ile sosyal girişimcilerin sosyal kişilik özellikleri arasında bir fark yoktur." hipotezi ret edilmiştir.

"$H_{4.0}$ Geleneksel girişimciler ile sosyal girişimcilerin girişimci kişilik özellikleri arasında bir fark yoktur." hipotezi ret edilmiştir.

"$H_{5.0}$ Geleneksel girişimciler ile sosyal girişimcilerin geleneksel kişilik özellikleri arasında bir fark yoktur." hipotezi ret edilmiştir.

"$H_{6.0}$ Geleneksel girişimciler ile sosyal girişimcilerin gerçekçi kişilik özellikleri arasında bir fark yoktur." hipotezi ret edilememiştir.

EKLER

Ek. 1: Araştırmada Kullanılan Çevrimiçi *(ing.online)* Anket Holland'ın Mesleki Tercih Envanteri

Ek. 2: Araştırmada Elde Edilen Verinin Normal Dağılım Olup Olmadığının Anlaşılmasına Yönelik Olarak SPSS Yazılımında Yapılan "Kolmogorov-Smirnov" Test Sonuçları

Ek. 1: Araştırmada Kullanılan Çevrimiçi *(ing.online)* Anket

Holland'ın Mesleki Tercih Envanteri. Kaynak: Yeşilyaprak, Binnur; Eğitimde Rehberlik Hizmetleri, 11. Baskı, Ankara: Nobel Yayın, 2005, s.251.

Geleneksel ve sosyal girişimcilerin kişilik özellikleri arasındaki farklara ilişkin bir araştırma

Bu anket formu, geleneksel ve sosyal girişimcilerin kişilik özellikleri arasında fark olup olmadığı sorusunun cevabını bulmak için tarafımca hazırlanmıştır. Tüm sorulara cevap vermenizi rica eder, ankete katıldığınız için teşekkür ederim.

Remziye KOLCU
Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim ve Organizasyon Yüksek Lisans Öğrencisi

Yaşınızı rakamla belirtiniz. *

Kendinizi nasıl tanımlarsınız. *

Geleneksel girişimci kar sağlamak amacıyla girişimde bulunan kişidir. Sosyal girişimci ise sosyal fayda sağlamak amacıyla girişimde bulunan kişidir.

- ○ Geleneksel girişimci
- ○ Sosyal girişimci

Girişimcilik faaliyetini icra ettiğiniz şehri yazınız. *

Aşağıda görmüş olduğunuz her bir önerme için, söz konusu önermede yer alan ifadeye ne derece katıldığınızı ilgili kutuya işaretleyerek belirtiniz. "1" Kesinlikle hoşlanmam "2" Hoşlanmam "3" Ne hoşlanırım ne de hoşlanmam Ortadayım "4" Hoşlanırım "5" Kesinlikle hoşlanırım anlamına gelmektedir.

1. Kuşların nasıl göç ettiğini öğrenmekten *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

2. İnsanlara yeni bir hobi öğretmekten *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

3. Hava durumu tahmini için kişisel gözlemleri kullanmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

4. Bitki hastalıklarını incelemekten *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

5. Bankaya yatırılan paranın faizini hesaplamaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

6. Resimler tasarlamak ve çizmekten *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

7. Bir iş yaptırmak için parayla eleman tutmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

8. Bir bilim müzesini incelemekten *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

9. Gözlük için mercekleri parlatmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

10. Modern yazarların yazı stillerini araştırmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

11. Mikroskop gibi laboratuvar aletlerini kullanmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

12. Bir dükkanda envanter (kayıt) tutmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

13. Bir kuş yemliği tasarlamaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

14. Bir oyun için takım oluşturmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

15. Yeni bir satış kampanyası düzenlemekten *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

16. Bir toplantıyı yönetmekten *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

17. Vitaminlerin hayvanlar üzerindeki etkisini araştırmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

18. Küçük bir işletmeyi idare etmekten *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

19. Bir makinenin nasıl kullanılacağı konusunda talimatlar yazmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

20. Diğer insanlar için iş planlamaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

21. Küçük grup tartışmalarına katılmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

22. Yeni bir cerrahi işlem hakkında yazılar okumaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

23. Mali bir hesaptaki hataları bulmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

24. Bir rapor taslağındaki hataları bulmak incelemekten *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

25. Planlar ve grafikler yapmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

26. Fırtınadan sonra zarar görmüş bir ağacı onarmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

27. Kusurları bulmak için mamulleri incelemekten *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

28. Telefonla iş idare etmekten *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

29. Acil durumlarda insanlara yardım etmekten *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

30. Bir kuruluşun parayla ilgili bütün işlerini idare etmekten *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

31. Müzik eseri bestelemek veya düzenlemekten *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

32. Filmler için konu müziği bestelemekten *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

33. Yeni kurallar veya politikalar geliştirmekten *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

34. Biyoloji çalışmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

35. Bir politik kurum için kampanyaya katılmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

36. Maddeleri ayırmak, biriktirmek ve saklamaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

37. Bir toplum geliştirme projesinde çalışmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

38. Bir daktilonun nasıl tamir edileceğini öğrenmekten *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

39. Dünyanın merkezi, güneş ve yıldızlar hakkında kitaplar okumaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

40. Tam doğru zamanı tutturmak için bir saati ayarlamaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

41. Beynin nasıl çalıştığını öğrenmekten *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

42. Yaratıcı fotoğraflar çekmekten *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

43. Masraflara ait hesap kayıtları tutmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

44. Bir bandoda çalmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

45. Bir orkestrada caz müziği çalmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

46. Bütçe hazırlamaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

47. Depremin nedenlerini araştırmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

48. Ünlü bir bilim insanının dersine katılmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

49. Bir proje üzerinde başkaları ile beraber çalışmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

50. Bir sinema filmi senaryosu yazmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

51. Kurum hakkındaki şikayetleri konusunda çalışanlarla görüşme yapmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

52. Mobilya yapmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

53. Değerli taşları kesmeyi ve parlatmayı öğrenmekten *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

54. Yaralı bir insana ilk yardım yapmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

55. Yerel bir radyo istasyonunda çalınması için müzik parçaları seçmekten *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

56. İl genel meclisinde (yerel yönetimler) çalışmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

57. Mali raporları hazırlamak ve yorumlamaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

58. Tehlikedeki bir insana yardım etmeye çalışmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

59. Elektronik aletleri çalıştırmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

60. Çocuklara nasıl oyun oynanacağını veya spor yapılacağını göstermekten *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

61. Bir ustayı televizyon tamir ederken seyretmekten *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

62. Bir çizgi roman hikayesini anlatan çizimler yapmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

63. Ziyaretçilere yol göstermekten *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

64. Diğer insanların bir problemin çözülebileceğine nasıl inandıklarını öğrenmekten *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

65. Bir sergiye gezi düzenlemekten *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

66. Uyuşturucu kullanan insanlara danışmanlık yapmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

67. İş gazeteleri veya dergileri okumaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

68. Yıldızların oluşumunu öğrenmekten *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

69. Taksit ödemelerini tahsil etmekten *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

70. Bir slayt veya film projektörünü çalıştırmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

71. Kelebekleri gözlemlemek ve sınıflandırmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

72. Metal bir heykel tasarlamaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

73. İnsanlara kanuni doğruları açıklamaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

74. Kısa hikayeler yazmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

75. İnsanların mali kararlar vermelerine yardımcı olmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

76. Gelir vergisi beyannamesi düzenlemekten *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

77. Sertifika, plaket veya taktir belgesi kazanmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

78. Tiyatro oyunu, müzikaller gibi sanatsal etkinliklerin eleştirilerini yazmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

79. Aylık bütçe planı yapmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

80. Bir havuz veya gölde yabani hayatı araştırmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

81. Bir tiyatro oyununda yer almaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

82. Bir resim çerçevesi yapmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

83. İş gezilerine çıkmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

84. Orman yangınları için gözetleme yapmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

85. Yeni alışveriş merkezinin tanıtımını yapmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

86. Bir muhasebecilik sistemi kurmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

87. Arkadaşlar arasındaki bir tartışmayı yatıştırmaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

88. Birine önemli bir karar vermesinde yardım etmekten *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

89. Taşıma için nakil maliyetlerini hesaplamaktan *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

90. Fıkralar ve hikayeler anlatarak insanları eğlendirmekten *

	1	2	3	4	5	
Kesinlikle hoşlanmam	○	○	○	○	○	Kesinlikle hoşlanırım

Lütfen aşağıdaki "Gönder / Submit" yazısına tıklayınız. Aksi halde cevaplarınız kaydedilmez. Anket tamamlanmıştır. Katılımınız için teşekkürler.

Ek. 2: Araştırmada Elde Edilen Verinin Normal Dağılım Olup Olmadığının Anlaşılmasına Yönelik Olarak SPSS Yazılımında Yapılan "Kolmogorov-Smirnov" Test Sonuçları

Geleneksel ve Sosyal Girişimcilere Uygulanan Çevrimiçi Anket (Toplam 90 Önerme)

Asymp. Sig. (2-tailed) değeri 0,05'den küçük olduğu için değişkenin dağılımının normal dağılımla uyum göstermediği anlaşılmaktadır. **Kaynak:** Saruhan, Şadi Can ve Ata Özdemirci; Bilim, Felsefe ve Metodoloji, 4. Baskı, İstanbul: Beta Basım, 2016, s.237.

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test						
		ONER01	**ONER02**	**ONER03**	**ONER04**	**ONER05**
N		204	204	204	204	204
Normal Parametreler	Ortalama	3,5343	3,7745	3,6176	2,5588	2,8333
	Standart Sapma	1,37314	1,38541	1,20789	1,32482	1,55417
En Büyük Farklar	Mutlak	,192	,256	,198	,188	,200
	Pozitif	,143	,188	126	,188	,200
	Negatif	-,192	-,256	-,198	-,120	-,156
Kolmogorov-Smirnov Z		,192	,256	,198	,188	,200
Asymp. Siq. (2-tailed)		,000	,000	,000	,000	,000
a	Test Dağılımı Normal					
b	Veriden Hesaplanmıştır					

ONER06	**ONER07**	**ONER08**	**ONER09**	**ONER10**	**ONER11**	**ONER12**	**ONER13**
204	204	204	204	204	204	204	204
2,9559	2,8480	3,6127	2,9363	2,5147	3,2892	2,9853	3,0784
1,38358	1,36870	1,45271	1,35037	1,32233	1,49207	1,33346	1,37311
,142	,149	,228	,143	,183	,178	,156	,195
,142	,149	,170	,143	,183	,138	,128	,136
-,133	-,128	-,228	-,142	-,126	-,178	-,156	-,195
,142	,149	,228	,143	,183	178	,156	,195
,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000

ONER14	**ONER15**	**ONER16**	**ONER17**	**ONER18**	**ONER19**	**ONER20**	**ONER21**
204	204	204	204	204	204	204	204
3,8235	3,4216	4,1814	2,8824	3,3284	3,3284	3,8088	3,7402
1,25484	1,36412	1,10594	1,38104	1,25879	1,40547	1,20660	1,31537
,237	,184	,319	,144	,272	,179	,211	,225
,174	,124	,230	,144	,178	,117	,162	,169
-,237	-,184	-,319	-,144	-,272	-,179	-,211	-,225
,237	,184	,319	,144	,272	,179	,211	,225
,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000

ONER22	**ONER23**	**ONER24**	**ONER25**	**ONER26**	**ONER27**	**ONER28**	**ONER29**
204	204	204	204	204	204	204	204
3,0049	2,9314	3,0637	3,2990	3,7745	3,1471	3,2157	4,3775
1,47724	1,43331	1,37209	1,36234	1,19033	1,30853	1,30273	,91495
,158	,174	,150	,187	,216	,164	,173	,340
,158	,156	,125	,111	,152	,123	,129	,248
-,152	-,174	-,150	-,187	-,216	-,164	-,173	-,340
,158	,174	,150	,187	,216	,164	,173	,340
,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000

ONER30	ONER31	ONER32	ONER33	ONER34	ONER35	ONER36	ONER37
204	204	204	204	204	204	204	204
3,1961	2,6373	2,5588	3,7157	2,4951	3,0637	3,0833	3,7059
1,47584	1,47083	1,43203	1,22275	1,42289	1,45908	1,41000	1,37241
,174	,192	,196	,206	,229	,151	,188	,266
,139	,192	,196	,147	,226	,140	,146	,173
-,174	-,142	-,138	-,206	-,147	-,151	-,188	-,266
,174	,192	,196	,206	,226	,151	,188	,266
,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000

ONER38	ONER39	ONER40	ONER41	ONER42	ONER43	ONER44	ONER45
204	204	204	204	204	204	204	204
3,2206	3,4657	3,6961	3,8235	4,0539	3,2059	2,7059	2,7598
1,56796	1,42939	1,27723	1,43092	1,25240	1,42696	1,44582	1,54287
,190	,205	,204	,275	,290	,177	,195	,201
,152	,142	,154	,205	,225	,124	,195	,201
-,190	-,205	-,204	-,275	-,290	-,177	-,143	-,142
,190	,205	,204	,275	,290	,177	,195	,201
,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000

ONER46	ONER47	ONER48	ONER49	ONER50	ONER51	ONER52	ONER53
204	204	204	204	204	204	204	204
3,2157	3,0343	3,9118	3,7402	3,0784	3,3824	3,0735	2,9951
1,42205	1,41205	1,47627	1,34500	1,51632	1,38282	1,54074	1,55522
,175	,175	,309	,248	,174	,217	,197	,170
,132	,141	,231	,174	,165	,121	,171	,170
-,175	-,175	-,309	-,248	-,174	-,217	-,197	-,161
,175	,175	,309	,248	,174	,217	,197	,170
,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000

ONER54	ONER55	ONER56	ONER57	ONER58	ONER59	ONER60	ONER61
204	204	204	204	204	204	204	204
4,1176	3,3088	3,3333	2,7549	4,0784	3,5931	3,6373	3,1373
1,08998	1,57809	1,43725	1,46510	1,13768	1,46424	1,49738	1,55705
,286	,199	,176	,179	,267	,232	,233	,173
,209	,164	,123	,179	,209	,168	,181	,165
-,286	-,199	-,176	-,131	-,267	-,232	-,233	-,173
,286	,199	,176	,179	,267	,232	,233	,173
,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000

ONER62	ONER63	ONER64	ONER65	ONER66	ONER67	ONER68	ONER69
204	204	204	204	204	204	204	204
2,7696	3,6029	3,6471	3,3480	3,0833	3,3824	3,4216	2,6912
1,48585	1,41219	1,45302	1,45251	1,48819	1,19971	1,45836	1,37813
,172	,243	,221	,173	,162	,197	,228	,182
,172	,161	,176	,133	,155	,125	,148	,182
-,139	-,243	-,221	-,173	-,162	-,197	-,228	-,133
,172	,243	,221	,173	,162	,197	,228	,182
,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000

ONER70	ONER71	ONER72	ONER73	ONER74	ONER75	ONER76	ONER77
204	204	204	204	204	204	204	204
2,9951	2,8431	2,6765	3,2255	3,0882	3,1520	2,3333	4,1912
1,44692	1,49709	1,48995	1,38896	1,49944	1,39367	1,28142	1,17348
,151	,175	,213	,177	,170	,160	,209	,343
,151	,175	,213	,117	,163	,130	,209	,245
-,148	-,143	-,141	-,177	-,170	-,160	-,149	-,343
,151	,175	,213	,177	,170	,160	,209	,343
,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000

ONER78	ONER79	ONER80	ONER81	ONER82	ONER83	ONER84	ONER85
204	204	204	204	204	204	204	204
2,7794	3,0784	3,0098	3,1716	3,0931	4,1176	2,9314	2,3824
1,50708	1,46342	1,55043	1,62037	1,54606	1,15152	1,43331	1,43869
,190	,167	,167	,194	,182	,298	,159	,253
,190	,148	,167	,180	,182	,222	,159	,253
-,131	-,167	-,165	-,194	-,172	-,298	-,136	-,168
,190	,167	,167	,194	,182	,298	,159	,253
,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000

ONER86	ONER87	ONER88	ONER89	ONER90
204	204	204	204	204
2,4265	3,8775	4,0343	2,8137	3,8480
1,44505	1,05498	1,14203	1,42622	1,18756
,235	,228	,252	,168	,226
,235	,144	,199	,168	,166
-,162	-,228	-,252	-,135	-,226
,235	,228	,252	,168	,226
,000	,000	,000	,000	,000

KAYNAKÇA

Kitaplar

Aksoy, Muzaffer, Sudi Apak ve Kamer Hagop Taşcıyan; **Girişimcilik ve Sermaye Tedarik Yöntemleri**, 1. Basım, İstanbul: Papatya Yayıncılık, 2010.

Başak, Ersen Tevfik, Derya Kaya ve Zeynep Meydanoğlu; **Sosyal Girişimler ve Türkiye İhtiyaç Analizi Raporu**, İstanbul: Tüsev Yayınları, 2010.

Beahm, George; **Ben Steve-Steve Jobs Konuşuyor**, Birinci Baskı, İstanbul: Oğlak Yayıncılık, 2011.

Besler, Senem; **Sosyal Girişimcilik**, Birinci Baskı, İstanbul: Beta Basım, 2010.

Burger, M. Jerry; **Kişilik**; 1. Basım, İstanbul; Kaknüs Yayınları, 2006.

Denizalp, Hülya; **Toplumsal Dönüşüm İçin Sosyal Girişimcilik Rehberi**, 2. Baskı, Ankara: Fersa Matbaacılık, 2009.

Dolgun, Uğur; **Girişimcilik**, 1. Baskı, İstanbul: Alfa Basım, 2003.

Döm, Serpil; **Girişimcilik ve Küçük İşletme Yöneticiliği**, 3. Baskı, Ankara: Detay Yayıncılık, 2012.

Durak, İbrahim, Ayşe İrmiş ve Lütfiye Özdemir; **Girişimcilik Kültürü Anadolu Girişimciliğinden Örnekler**, Ekin Basın, Bursa: 2010.

Eysenck, H. J. , Glenn Wilson; **Kişiliğinizi Tanıyın**, Birinci Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi, 1995.

Hisrich, Robert D. ve Michael P. Peters; **Entrepreneurship**, Fifth Edition, New York: McGraw-HillHigler Education, 2002.

İçerli, Leyla, Menekşe Şahin Karadal; 'Sosyal Girişimcilik'; Himmet Karadal (Ed.), **Girişimcilik**, Birinci Basım, İstanbul: Beta Basım, 2013.

İktisat Terimleri Sözlüğü; 'Girişim', Ankara: Türk Dil Kurumu Yayını, 2011.

Karadal, Himmet; 'Girişimcilik Bilgisi ve Stratejik Girişimcilik', Himmet Karadal(Ed.), **Girişimcilik**, 1. Baskı, İstanbul: Beta Basım, 2013.

Karakaş A. Fulya; 'Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi', Nazan Yelkikalan (Ed), **Girişimcilik**, 1. Baskı, İstanbul: Beta Basım, 2013.

Karalar, Rıdvan; **Genel İşletme,** Eskişehir: Yorum Matbaası, 2005.

Kızılkaya, Ertuğrul; **Yaratıcı Değişimci Schumpeter'in İktisadi Değişim Modeli**, İstanbul: Derin Yayınları, 2010.

Marangoz, Mehmet; **Girişimcilik**, 1. Baskı, İstanbul: Beta Basım, 2012.

Özkalp, Enver; 'Örgüt İçinde Birey ve Kişilik', Ayşe Çiğdem Kırel (Ed.) ve Ozan Ağlargöz (Ed.), **Örgütsel Davranış**, 1. Baskı, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını, 2013.

Özkaşıkcı, Irmak; **Dijital Çağ'da Girişimcilik Ekosistemi**, İstanbul: Butik Yayıncılık, 2013.

Saruhan, Şadi Can ve Ata Özdemirci; **Bilim, Felsefe ve Metodoloji**, 4. Baskı, İstanbul: Beta Basım, 2016.

Tezcan, Mahmut; **Kültür ve Kişilik**, Bilim Yayınları, Ankara; 1987.

Yanbastı, Gülgün; **Kişilik Kuramları**, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir: 1990.

Yazgan İnanç, Banu, Esef Ercüment Yerlikaya; **Kişilik Kuramları**, 6. Baskı, Ankara: Pegem Akademi, 2012.

Yeşilyaprak, Binnur; **Eğitimde Rehberlik Hizmetleri**, 11. Baskı, Ankara: Nobel Yayın, 2005.

Yıldırım, Y. Tansoy; 'Girişim, Girişimci, Girişimcilik ve Risk Yönetimi Kavramları', Nazan Yelkikalan (Ed), **Girişimcilik**, 1. Baskı, İstanbul: Beta Basım, 2013.

Yunus, Muhammed ve Karl Weber; **Sosyal İşletme Kurmak İnsanlığın En Acil İhtiyaçlarını Karşılayacak Yeni Bir Kapitalizm Türü**, Birinci Baskı, İstanbul: Doğan Kitap, 2012.

Süreli Yayınlar

Adıgüzel, Orhan, Adeviye Erdoğan; 'Anne Roe ve Holland'ın Kişilik Kuramları ile Shein'in Kariyer Değerlerinin İçerik Analizi Yöntemiyle Değerlendirilmesi', **Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi**, C:6, S:3, Yıl:2014.

Akçi, Yavuz, Mustafa Fedai Çavuş ve Gökçen Kapusuz; 'Eskinin Yenisi Bir Kavram: Sosyal Girişimcilik', **15. Ulusal İşletmecilik Kongresi**, 2016.

Aslan, Selçuk; 'Kişilik, Huy ve Psikopatoloji', **Psikiyatride Derlemeler, Olgular ve Varsayımlar Dergisi**, Yıl:2 Sayı:1-2, 2008.

Aşkın Ayşin, Selin Nehir ve Sercan Özgür Vural; 'Tarihsel Süreçte Girişimcilik Kavramı ve Gelişimi', **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi**, (6/2), 2011.

Betil, İbrahim; 'Sivil Toplum Sosyal Sermaye Sosyal Girişimcilik', **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi**, (5:1), 2010.

Bozkurt, Öznur, Kutbettin Erdurur; 'Girişimci Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimindeki Etkisi Potansiyel Girişimciler Üzerine Bir Araştırma', **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi**, (8:2), 2013.

Börü, Deniz; **Girişimcilik Eğilimi Marmara Üniversitesi İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma**, İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayını, Yayın No. 733, 2006.

Budak, Gönül; 'Yoksulluğa İnovatif Bir Çözüm Sosyal Girişimcilik', **Hak-İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi**, Cilt 4, Yıl 4, Sayı 8, 2015/1.

Bulut, Çağrı, Aylin Araza ve Gonca Aslan; 'Sosyal Girişimciliğin Kavramsal Çerçevesi', **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi**, 7:2, 2012.

Bulutlar, Füsun, Rıfat Kamaşak; 'Kişilik Mesleki Tercih ve Performans İlişkisi Akademik Personel Üzerine Bir Araştırma', **Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi**, Cilt:2, Sayı:2, 2010.

Cansız, Mehmet; **Türkiye'nin Yenilikçi Girişimcileri Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Örneği**, T.C. Kalkınma Bakanlığı Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü Araştırma Geliştirme ve Girişimcilik Daire Başkanlığı Yayını, Yayın No.2850, 2013.

Cingöz, Ayşe, Mahmut Özdevecioğlu; 'Sosyal Girişimcilik ve Sosyal Girişimciler Teorik Çerçeve'; **Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Sayı 32, 0cak-Haziran 2009.

Çakmak, Orhan; 'Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi', **Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İİBF Maliye Bölümü Piyasa**, Sayı 8, Kış 2003.

Çarıkçı İlker Hüseyin, Ümmü Gülsüm Kahraman ve Fatih Topçuoğlu; 'KOSGEB Girişimcilik Desteği Alan Kadın Girişimcilerin Karşılaştıkları Sorunlar: Isparta İli Üzerine Bir Araştırma', **15. Ulusal İşletmecilik Kongresi**, 2016.

Danacı, Cem, Osman Uluyol; 'Küresel Sorunların Çözümünde Bir Model Olarak Sosyal Girişimcilik ve Sosyal Girişimciliğin Finansman Boyutuyla Değerlendirilmesi'; **VI. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi Bildiriler Kitabı Sosyal Girişimcilik**, Çanakkale: 2009.

Deng, Chi-Ping, PatrickIan Armstrong ve James Rounds; 'The fit of Holland's RIASEC model to US occupations', **Journal of VocationalBehavior,** 71, 2007.

Durna, Ufuk; 'A ve B Tipi Kişilik Yapıları ve Bu Kişilik Yapılarını Etkileyen Faktörlerle İlgili Bir Araştırma', **İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt:19, Sayı:1, Nisan 2005.

Ercan, Salih ve İsmail Gökdeniz; 'Girişimciliğin Gelişim Süreci ve Girişimcilik AçısındanKazakistan', **Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı 49, Bahar 2009.

Görgülü, Vehbi ve Okandan Gökçe Dervişoğlu; 'Türkiye'de Sosyal Girişimcilik Tanımı ve Örnekleri', **Büyüyen Kapsayıcı Piyasalar Türkiye'de Sosyal Girişimcilik Vakaları**, 1. Baskı, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2012.

Gümüşoğlu, Şevkinaz ve Burcu Karaöz; 'Tarihsel Süreçte Girişimcilik: Muğla Örneği', **Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi**, Cilt:3, Sayı:1, Haziran 2014.

Güner, Hasan ve Adem Korkmaz; 'İstihdamın Arttırılmasında Girişimciliğin Önemi Girişimcilik Destekleme Modeli Olarak İşgemler', **Çalışma İlişkileri Dergisi**, Cilt 2, Sayı 2, Temmuz 2011.

Güzel, Tülay; 'Sosyal Girişimcilik', **II. Uluslararası Trakya Kalkınma – Girişimcilik Sempozyumu (Ekim 2010) Bildiriler Kitabı**, Birinci Basım, Kırklareli: Erkam Matbaa, 2011.

İnce, Fatma, Mahmut Özdevecioğlu ve Mustafa Karaca; 'Kamu Girişimcilerinin Kişilik Özelliklerini Belirlemeye Yönelik Uygulamalı Bir Çalışma', **Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi**, (3), Yaz 2016.

Kefeli, Hilal, Tuba Tüysüz ve Tuncay Yılmaz; 'Kişilik Özelliklerinin İş ve Kariyer Tercihleri Üzerine Etkisi; Sakarya Üniversitesi Turizm ve Otel İşletmeciliği Önlisans Programı Öğrencileri Üzerine Bir Alan Araştırması'; **2nd International Congress of TourismandManagemenrResearches**, Aydın: 2015.

Keleş, Hatice Necla; 'Y Kuşağı Çalışanlarının Motivasyon Profillerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma', **Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi**, Cilt 3, Sayı 2, 2011.

Kocacık, Faruk; 'Bilgi Toplumu ve Türkiye', **C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt: 27, No:1, Mayıs 2003.

Koç, Oktay; 'Etkin Bir Sosyal Girişim Liderliğinin Yapısal Analizi Sosyal Girişim Liderlerinin Genel Nitelikleri Neler Olmalıdır?', **VI. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi Bildiriler Kitabı Sosyal Girişimcilik**, Çanakkale: Pozitif Matbaacılık, 23-25 Ekim 2009.

Okumuş, Ejder; 'Marifetnâme'de Beden', **Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi**, Sayı:1, 2008.

Özdemir, Lütfiye; 'Kişilik Özelliklerinin Bir Girişimcilik Boyutu Olan Denetim Odağı Üzerindeki Etkisi', **Doğuş Üniversitesi Dergisi**, 17 (2), 2016.

Öztürk, Turan; 'Sosyal Girişimci Aklı Kaderin Önünde Tutar'; **VI. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi Bildiriler Kitabı Sosyal Girişimcilik**, Çanakkale: 2009.

Somer, Oya; ‘Türkçe’de Kişilik Özelliği Tanımlayan Sıfatların Yapısı ve Beş Faktör Modeli’, **Psikoloji Dergisi**, Cilt:13, Sayı:42, Aralık 1998.

Soysal, Abdullah; ‘Çalışma Yaşamında Kişilik Tipleri Bir Literatür Taraması’, Ocak 2008.

Sönmez, Asuman ve Andaç Toksoy; ‘Türkiye’de Girişimcilik ve Türk Girişimci Profili Üzerine Bir Analiz’, **Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt:21, Sayı: 2, 2014.

Taştan Boz, İlknur, Bahadır Fatih Yıldırım ve Sebahattin Yıldız; ‘Kişilik Tipi ile Olumlu Sosyal Davranış Arasındaki İlişki: Marmara Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma’, **Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt:26, Sayı:1, 2012.

Tayfun, Recep; ‘Sosyal Girişimcilik ve Kurumsal Sosyal Sorumluluk İlişkisinin Halkla İlişkiler Açısından Önemi’, **VI. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi Bildiriler Kitabı Sosyal Girişimcilik**, Çanakkale: Pozitif Matbaacılık, 2009.

Taymur, İbrahim, M. Hakan Türkçapar; ‘Kişilik Tanımı, Sınıflaması ve Değerlendirmesi’, **Pisikiyatride Genel Yaklaşımlar**, 4(2), 2012.

Tınar, Mustafa Yaşar; ‘Mesleki Sosyalleşme ve Kişilik’, **D.E.Ü. İİBF Dergisi**, Cilt:12, Sayı:1, 1997.

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği; **Türkiye’de Girişimcilik**, Yayın No. TÜSİAD-T/2002-12/340, Aralık 2002.

Yalçınkaya, Timuçin; ‘Sanayi ve Bilgi Toplumlarında Rekabet Ekonomisi’, **Rekabet Bülteni Dergisi**, ESC Consulting Yayını, Sayı:5, Yıl:2001.

Yelboğa, Atilla; ‘Kişilik Özellikleri ve İş Performansı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi’, **İş Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi**, Cilt:8, Sayı:2, Haziran 2006.

Diğer Kaynaklar

_____;http://www.adidas-group.com/en/group/history/ (Son erişim tarihi: 16.12.2016).

_____;https://tr.wikipedia.org/wiki/Apple (Son erişim tarihi: 21.12.2016).

_____; https://www.ashoka.org/en/ashokas-history (Son erişim tarihi: 25.12.2016).

_____; http://turkey.ashoka.org/fellows-uyeleri (Son erişim tarihi: 27.12.2016).

_____; https://tr.wikipedia.org/wiki/Bilgi_toplumu (Son erişim tarihi: 14.12.2016).

_____; http://real-leaders.com/bill-drayton-founder-ashoka/ (Son erişim tarihi: 25.12.2016).

_____;https://tr.wikipedia.org/wiki/Bill_Gates (Son erişim tarihi: 20.12.2016).

_____; https://www.gatesnotes.com/Bio (Son erişim tarihi: 20.12.2016).

_____; http://www.coca-colaturkiye.com/tarihcemiz/dunyada (Son erişim tarihi: 16.12.2016).

_____; https://tr.wikipedia.org/wiki/Coca-Cola (Son erişim tarihi: 6.12.2016).

_____; http://www.dernekturk.com/item/dgd/ (Son erişim tarihi: 26.12.2016).

_____; http://www.reitix.com/Makaleler/Ernst-Kretschmer (Son erişim tarihi: 11.02.2017)

_____; https://www.facebook.com/pg/FacebookTurkiye/about/?ref=page_internal (Son erişim tarihi: 21.12.2016).

_____; https://www.forbes.com/companies/facebook/ (Son erişim tarihi: 21.12.2016).

_____; http://www.biography.com/people/florence-nightingale-9423539 (Son erişim tarihi: 26.12.2016).

_____; http://www.florencenightingale.co.uk/resources/biography/?v=ebe021079e5a (Son erişim tarihi: 26.12.2016).

_____; https://www.uab.edu/reynolds/nightingale/life (Son erişim tarihi: 26.12.2016).

_____; http://www.otomovi.com/ford-marka-tarihcesi/ (Son erişim tarihi: 16.12.2016).

_____; https://tr.wikipedia.org/wiki/Giri%C5%9Fimcilik(Son erişim tarihi: 29.11.2016).

_____; https://www.forbes.com/companies/google/(Son erişim tarihi: 21.12.2016).

_____; https://www.entrepreneur.com/article/197848 (Son erişim tarihi: 21.12.2016).

_____; https://www.ted.com/speakers/sergey_brin (Son erişim tarihi: 21.12.2016).

_____; http://www.grameen.com/introduction/ (Son erişim tarihi: 25.12.2016).

_____; http://www.capital.com.tr/capital-dergi/isletme-stratejisi-haberdetay-1073 (Son erişim tarihi: 16.12.2016).

_____; https://rehberliktestleri.com/rehberlik/2014/12/HOLLAND1.doc (Son erişim tarihi: 18.02.2017).

_____; https://www.ikea.com.tr/hakkimizda/tarihcemiz.aspx (Son erişim tarihi: 20.12.2016).

_____; http://arsiv.sabah.com.tr/2005/05/09/cp/gnc101-20050508-102.html (Son erişim tarihi: 20.12.2016).

_____;http://www.hurriyet.com.tr/yapacak-cok-is-var-olmeye-zaman-yok-ingvrad-kamprad-kimdir-40008211 (Son erişim tarihi: 20.12.2016).

_____; http://www.hurriyet.com.tr/ikeanin-patronunun-sira-disi-hayat-felsefesi-17052692 (Son erişim tarihi: 20.12.2016).

_____; http://www.jeanmonnet.org.tr/tr/Hakk%C4%B1m%C4%B1zda/JEAN-MONNET-K%C4%B0MD%C4%B0R (Son erişim tarihi: 26.12.2016).

_____;http://www.biography.com/people/jeff-bezos-9542209#early-life-and-career (Son erişim tarihi: 21.12.2016).

_____; http://tr.euronews.com/2014/12/08/2014-nobel-baris-odulu-malala-yusufzay-ve-kailash-satyarthi-ye-gitti (Son erişim tarihi: 25.12.2016).

_____; https://www.ashoka.org/en/fellow/kailash-satyarthi (Son erişim tarihi: 25.12.2016).

_____; https://www.weforum.org/about/klaus-schwab (Son erişim tarihi: 25.12.2016).

_____; http://www.biography.com/people/larry-page-12103347 (Son erişim tarihi: 21.12.2016).

_____; http://www.milliyet.com.tr/maria-montessori-kimdir (Son erişim tarihi: 25.12.2016).

_____; http://www.montessori.org.tr/montessori/montessori-nedir/ (Son erişim tarihi: 25.12.2016).

_____; http://www.montessoridunyasi.com/maria-montessorinin-hayati-2/ (Son erişim tarihi: 25.12.2016).

_____; https://www.forbes.com/profile/mark-zuckerberg(Son erişim tarihi: 21.12.2016).

_____; https://tr.wikipedia.org/wiki/Mark_Zuckerberg(Son erişim tarihi: 21.12.2016).

_____; http://pdrgunlugu.net/mesleki-rehberlik-ve-hollandin-tipoloji-kurami/ (Son erişim tarihi: 18.02.2017).

_____; https://tr.wikipedia.org/wiki/Microsoft (Son erişim tarihi: 20.12.2016).

_____; http://muhammedyunus.okan.edu.tr/ (Son erişim tarihi: 25.12.2016).

_____; http://www.sabancivakfi.org/sayfa/mustafa-sari-2(Son erişim tarihi: 26.12.2016).

_____; http://www.schwabfound.org/content/mustafa-sari (Son erişim tarihi: 26.12.2016).

_____; http://turkey.ashoka.org/fellow/mustafa-sari (Son erişim tarihi: 26.12.2016).

_____; http://www.milliyet.com.tr/ise-terzilikle-basladi-21-milyar/ekonomi/detay/1750928/default.htm (Son erişim tarihi: 20.12.2016).

_____; http://www.tarihiolaylar.com/tarihi-olaylar/sanayi-devrimi-1107 (Son erişim tarihi: 13.12.2016).

_____; https://tr.wikipedia.org/wiki/Sanayi_Devrimi (Son erişim tarihi: 13.12.2016).

_____; http://www.schwabfound.org/content/history (Son erişim tarihi: 25.12.2016).

_____; http://www.biography.com/people/sergey-brin-12103333 (Son erişim tarihi: 21.12.2016).

_____; http://www.schwabfound.org/content/what-social-entrepreneur (Son erişim tarihi: 23.12.2016).

_____; http://www.sosyalgirisim.org//content/detail.aspx?cid=10 (Son erişim tarihi: 24.12.2016).

_____; http://turkey.ashoka.org/sosyal-giri%C5%9Fimci-kimdir-0 (Son erişim tarihi: 23.12.2016).

_____; http://www.sosyalgirisim.com/sosyal-giri351imcilik-nedir.html (Son erişim tarihi: 24.12.2016).

_____; http://www.temelaksoy.com/sosyal-girisimcilik/ (Son erişim tarihi: 27.12.2016).

_____; http://www.projepanosu.com/sosyal-girisimcilik-aglari-ekolojik-sosyal-girisimler/ (Son erişim tarihi: 25.12.2016).

_____; http://www.starbucks.com.tr/about-us/our-heritage/ (Son erişim tarihi: 20.12.2016).

_____; https://www.forbes.com/profile/steve-jobs/ (Son erişim tarihi: 21.12.2016).

_____; http://susanbanthonyhouse.org/blog/her-life/ (Son erişim tarihi: 25.12.2016).

_____; http://susanbanthonyhouse.org/her-story/biography.php (Son erişim tarihi: 25.12.2016).

_____; https://tr.wikipedia.org/wiki/Susan_B._Anthony (Son erişim tarihi: 25.12.2016).

_____; http://www.tema.org.tr/web_14966-2_1/neuralnetwork.aspx?type=130 (Son erişim tarihi: 26.12.2016).

_____; http://www.vinobabhave.org/index.php/biography (Son erişim tarihi: 25.12.2016).

_____; https://tr.wikipedia.org/wiki/Wal-Mart (Son erişim tarihi: 20.12.2016).

_____; İktisat Teorisinde Girişimcilik Faktörü; http://notoku.com/iktisat-teorisinde-girisimcilikfaktoru/ (Son erişim tarihi: 13.12.2016).

_____; Microsoft Hakkında; https://www.microsoft.com (Son erişim tarihi: 20.12.2016).

_____; Microsoft Tarihçesi; http://www.microsoft.com.tr (Son erişim tarihi: 20.12.2016).

_____; Muhammed Yunus, KailashSatyarthi; http://www.ashoka.org.tr (Son erişim tarihi: 27.12.2016).

Akın, H. Bahadır; 'Görünen Elden Görünmeyen Ele Girişimcinin Dönüşü İnternet Çağında Kapitalizm ve Girişimcilik Üzerine Bir Değerlendirme', http://acikerisim.lib.comu.edu.tr:8080/xmlui/handle/COMU/966 (Son erişim tarihi: 07.12.2016).

Bir Sosyal Girişimcilik Örneği: Ashoka; http://www.sabah.com.tr/ekonomi/2012/08/21/bir-sosyal-girisimcilik-oykusu-ashoka (Son erişim tarihi: 25.12.2016).

Bozkurt, Öznur; 'Girişimcilik Eğiliminde Kişilik Özelliklerinin Önemi', http://acikerisim.lib.comu.edu.tr (Son erişim tarihi: 30.11.2016).

Durukan, Tülin, ‘Dünden Bugüne Girişimcilik ve 21. Yüzyılda Girişimciliğin Önemi’, http://acikerisim.lib.comu.edu.tr (Son erişim tarihi: 07.12.2006).

Gündoğdu, Sedat; https://gaiadergi.com/inci-kefalinin-mucizevi-yolculugu-goc-zamani/ (Son erişim tarihi: 26.12.2016).

Karakuş, Mustafa; http://www.ntv.com.tr/dunya/tasarruf-et-iyi-yasa-dunyanin-en-zengini-ol,tH6Pzib5ekeTPMDTfL-hrQ (Son erişim tarihi: 20.12.2016).

Koenig, Anja;http://www.milliyet.com.tr/yazarlar/dusunenlerin-dusuncesi/-sosyal-girisimcilik--ve-turkiye-de-durum-1729407/ (Son erişim tarihi: 27.12.2016).

Küçük M. Emin ve Yaşar Tonta; ‘Sanayi Toplumundan Bilgi Toplumuna Geçiş Sürecinde Temel Dinamikler’, http://yunus.hacettepe.edu.tr/~tonta/yayinlar/tonta-kucuk-bilgi-toplumu-tk-icin.pdf (Son erişim tarihi: 14.12.2016).

Moisescot, Romain; http://allaboutstevejobs.com/bio/shortbio.php (Son erişim tarihi: 21.12.2016).

Saydam, Reha, ‘1900’lerin İlk Yıllarında Ford – General Motors Rekabeti’; http://sbe.balikesir.edu.tr/dergi/edergi/c7s11/makale/c7s11m9.pdf (Son erişim tarihi: 16.12.2016).

Sezerel Hakan, H. Zümrüt Tonus; ‘Her Sosyal Yönelimli İşletme Sosyal İşletme (Mi) Dir? Sosyo-Kültürel Değerler Açısından Bir İnceleme’ http://www.academia.edu/ (Son erişim tarihi: 27.12.2016).

Şafak, Deniz;http://www.aktuel.com.tr/is-dunyasi/2013/03/26/nevzat-aydin-para-degil-ekip-onemli (Son erişim tarihi: 21.12.2016).

Şahin Ümit; https://yesilgazete.org/blog/2012/01/28/yesil-sahaf-agaclar-kacamaz/ (Son erişim tarihi: 26.12.2016).

Şallı, Barış;https://ekonomist.co/strateji/para-kazanma/mark-zuckerberg-kazandigi-paradan-ne-ogrendik-9262/ (Son erişim tarihi: 21.12.2016).

TheEditors of Britanica; https://global.britannica.com/biography/Ernst-Kretschmer (Son erişim tarihi: 27.02.2017).

Yeniova, Gözde; http://www.finansgundem.com/haber/nevzat-aydindan-genclere-tavsiye/464831(Son erişim tarihi: 21.12.2016).

Yeşilyaprak, Binnur, 'Özellik Faktör ve Holland'ın Kuramları'; www.binnuryesilyaprak.com/file/meslekigelisimkuramlari.doc (Son erişim tarihi: 18.02.2017).

Yıldız, Ayfer; http://www.fortuneturkey.com/nevzat-aydinin-yemeksepetini-satma-oykusu-13668 (Son erişim tarihi: 21.12.2016).